

Landesbibliothek Oldenburg

Digitalisierung von Drucken

Jonstoni Historia Naturalis

Ioannis Ionstoni|| Theatrvm|| Vniversale Omnivm|| Animalivm||
Qvadrpedvm

Jonston, Jan

Heilbrunna, MDCCLV.

VD18 90528808

Titulus Primus. De Bisulcis terrestribus.

urn:nbn:de:gbv:45:1-10966

HISTORIAE NATVRALIS
DE
QUADRUPEDIBUS

LIBER II.

De Quadrupedibus bisulcis.

TITULUS PRIMUS

De Bisulcis terrestribus.

CAPUT I.

De Ruminantibus Cornigeris in genere.

Aldrov.
de Bisulcis
l. 1. c. 1.

Hactenus Solipedum histo-
riam persecuti sumus:
sequuntur *Bisulca*: Grae-
cis διχλήη et δισχιδή, quae
ungulam dividere in fa-
cris legimus, quod multifida, quam-
vis pedes in digitos scissos habeant,
facere non dicuntur. Duo talium
invenio genera, *Terrestre* nempe et
Aquaticum. Ex terrestribus aliaru-
minant, alia non. Ex illis, quae
ruminant, quaedam sunt *Cornige-
ra*, quaedam non *cornuta*. Illa in
genere et in specie considerabimus.
Ruminantia autem illa vocamus,
quae pabulum semel deglutitum,
mox ad os regurgitans, revolvunt.
Unde Ruminatio actum, Apu-
leius rumigare, Quintilianus et Plin-
ius, remandere, Graeci μηρυκάζειν,
μηρυκάν, παρὰ τὸ μηρῖναι, quod est re-
volvere, dixerunt. Latinorum qui-
dam a loco, ad quem sursum ad os
repellitur, id est, a rumine, quod,
ut ait Festus, locus est in ventre,
quo cibus demittitur, et undè red-
ditur, deduxerunt. At Servius a
ruma, quae rumis, et frumen aliis,
quam ait eminentiorem colli par-
tem esse, ad quam demissus cibus,
a talibus animantibus revocatur:
Mercurialis vero ab erumnis, quod
Arnobius scribat, erumnas esse pri-
ma in gurgulionibus capita. *Ne-
cessariam* autem hisce animantibus
ruminatioem esse, tum exinde col-
ligas, quod duriore pabulo vescan-
tur; tum ex eo, quod superioris man-
dibulae dentibus careant, et inferior-

Festus de
verbor. si-
gnificat.
Vatrol. L.
1. 2.

Arnob. l. 7.
contra
gentes.

res minime habeant ferratos. Inde
factum, ut dentium defectum *ven-
trium multitudinem* natura pensaret.
Sunt enim talibus quatuor, *κοιλία*
nempe, *κενρὸ Φαλος*, *ἐχίμος*, *τὸνιστρον*, seu
venter, reticulum, omasum, abo-
masum. Gula ab ore incipiens ad
pulmonem septemque transversum
deorsum tendit: hinc se ad *ventrem*
applicat *maiolem*, qui partem in-
teriore asper interceptusque est,
ac prope gulae commissuram, si-
num sibi adnexum habet, quem
ex argumento *reticulum* appel-
lant. Est enim ventri similis ex-
trinsecus, intus reticulis mulierum
implexis, magnitudine multo, quam
venter maior. Hunc excipit *oma-
sum* parte interiore asperum, can-
cellatum, crustatum, magnitudi-
ne reticuli. *Abomasum* venter ab
eo alius iungitur, magnitudine am-
plior omaso, forma oblongior,
cancellis intus et crustis multis, ma-
gnis, et levibus innormatus, mox
intestinum consequitur. In prima
alvi cavitate rudis adhuc esca cer-
nitur, quin et festucae et vix lace-
rati surculi. In secundo amplius
conficitur cibus, et magis adhuc
in tertio elaboratur, ut in novissimo
tandem concoctio absolvatur, ubi
in cremorem lacteum abit. Nec ta-
men sola illa, quae superiore dentium
ordine carent, ruminant. Ruminat
namque inter pisces Scarus, quod ob-
tusos dentes habeat; inter animalia,
mus vulgaris, et Ponticus, lepus et
cuniculus, ut in Levitico habetur,

Aristot. H.
A. l. 2. c.
ult.

Aristot. H.
A. l. 9. c.
ult.

Modum et viam ruminacionis si inquiras, cibum remansum ex uno ventre in alium mitti, quousque a postremo in intestina labatur, respondet Aristoteles. Galenus ait, primo ex ventriculo revomi in os: deinde ab ore in reticulum; inde in omasum, tandem in abomasum mitti. Post lactationem ruminare incipiunt, et septenis mensibus, cicures intellige, ruminant. Gregales levius minusque tempus, quia foris pascentur. Hieme tamen magis, quam caeteris anni temporibus, videnturque non minus ruminando, quam edendo delectari. Quietem tum posse, vel exindeliqet, quod in mandris plerumque id muneris obeant, iacencia. *Lac* eorum solum coire, ipsaque coagulum in omaso habere, et lacte abundare, ab Aristotele proditum. Causas omnium alibi exponemus. *Cornua* ruminantibus Camelum si excipias, data sunt, defensionis et offensionis gratia. Nutrimentum quod ad superiores dentes, quibus carent, abire debebat, in cornua abit, suntque multiplicis differentiae. Nec alibi maior lascivia naturae lusit animalium armis. Sparfit haec, inquit Plinius, in ramos, ut cervorum: aliis simplicia tribuit, ut in eodem genere subulonibus ex argumento dictis; aliorum finxit in palmas, digitosque emisit ex eis, unde platycerotus appellant. Dedit ramosa capreis,

sed parva, nec fecit decidua: convoluta in anfractum arietum generi, ceu caestus daret, infesta tauris. In hoc quidem genere et foeminis tribuit: in multis tantum maribus. Rupicapris in dorsum adunca; Damis in adversum. Erecta autem rugarumque ambitu contorta, et in leve fastigium exacuta, ut lyras dices, Strepiceroti, quem audacem Africa appellat. *Mobilia* eadem, ut aures, Phrygiae armentis. Troglodytarum in terram directa, qua de caula, obliqua cervice pascentur. Aliis singula, et haec medio capite aut naribus: iam quod aliis ad incursum robusta, aliis ad iectum, aliis adunca, aliis ad iactum plurimis modis, supina, conversa, convexa. Omnia in mucronem migrantia. Haec Plinius, qui differentias a colore omisit. At is quoque variat. Nonnullis est simplex, albus, nigricans, cinereus, flavescens: aliis varius, ut in singulis speciebus ostendetur. Habent et proprias quasdam corporis partes cornigera, ut talum et sebum: habent et communes, sed situ differentes, ut uterus, lien, mammae. *Lien* plerisque rotundus: *Intestina* ampliora: *Mammae* caeque binae inter femora. *Uterus*, acetabula habet, dum partum gerunt. *Talo* quoque permulta instructa sunt, eundemque cruribus posterioribus continent.

Sed de his in speciebus plura.

CAPUT II.

De Ruminantibus Cornigeris in specie.

ARTICULUS I.

De Bove domestico.

Et tantum de animalibus quadrupedibus bisulcis ruminantibus et cornigeris in genere. Species si attendas, sunt inter ea, *Bos*, tam domesticus, quam silvestris, *Ovis*, *Capra* et *Hircus*, tam domesticus, quam silvestris, *Cervus*, *Tarandus*, *Alce*, *Rhinoceros*. A Bove autem merito incipimus, animali, quod sibi omnia fere, quae ad victum nos et reliqua reposcimus, vendicat. Cuncta

certe legumina frumentaque, ut verbis Vegetii utar, bobus merito aratrisque debentur. Vinearum ipsarum usus periret, nisi eorum adminiculis carpenta sudarent. Quid de diversorum munerum comparatione referamus, dum inter mobilia, et quicquid gravius est, absque vehiculis pene reddatur immobile? Reliqua omnia animalia, ipsaeque cohortales aves, ex eorum capiunt labore sub-

Veget. in prologol. 2. Veterinariae.

Galen. 1. de admistrat. 2. natom. c. 3.

Plin. H. N. l. 10. c. 73.

Aristot. H. A. l. 3. c. 21. Item de partib. l. 3. c. 15.

Plin. H. N. l. 11. c. 37.

Aldrov. Hist. Quadrup. l. 2. c. 1.

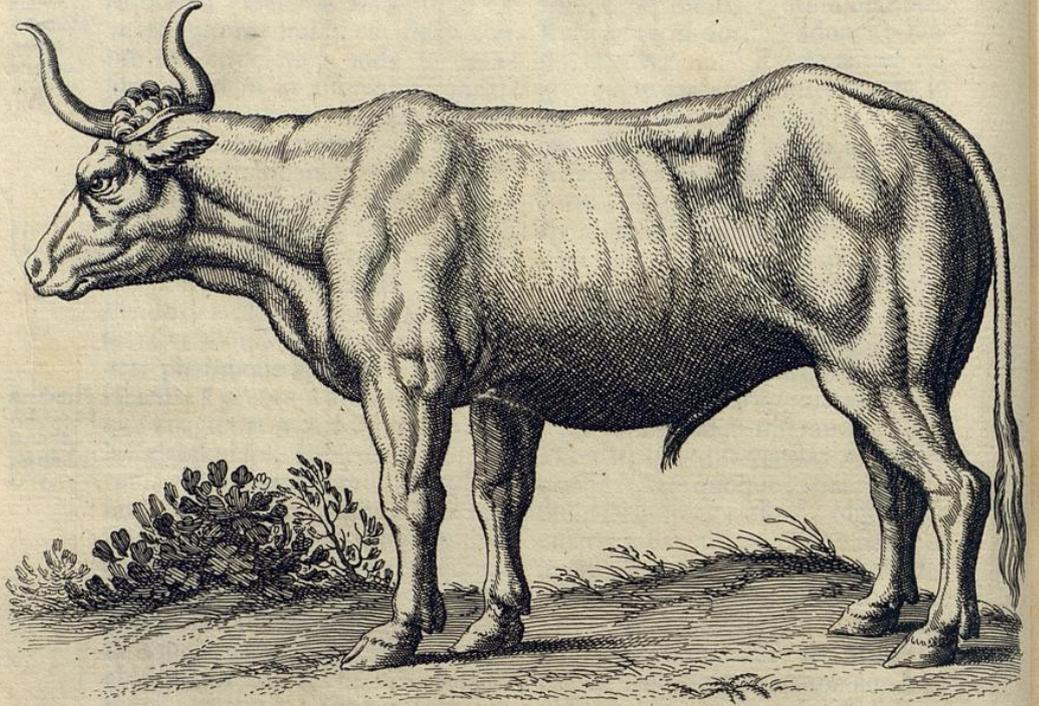
Tab. XVI

Equus caballus
Vulgaris

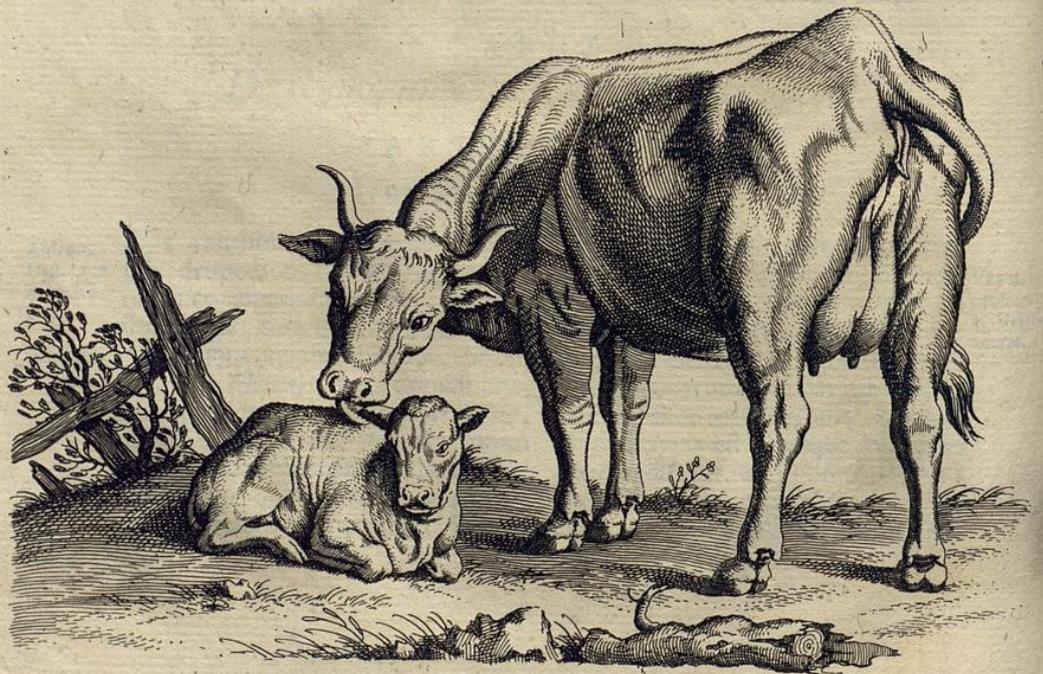

get, in
logol.
Vetere-
iac.

Taurus Castratus Bos .
Verschnittener Ochs .

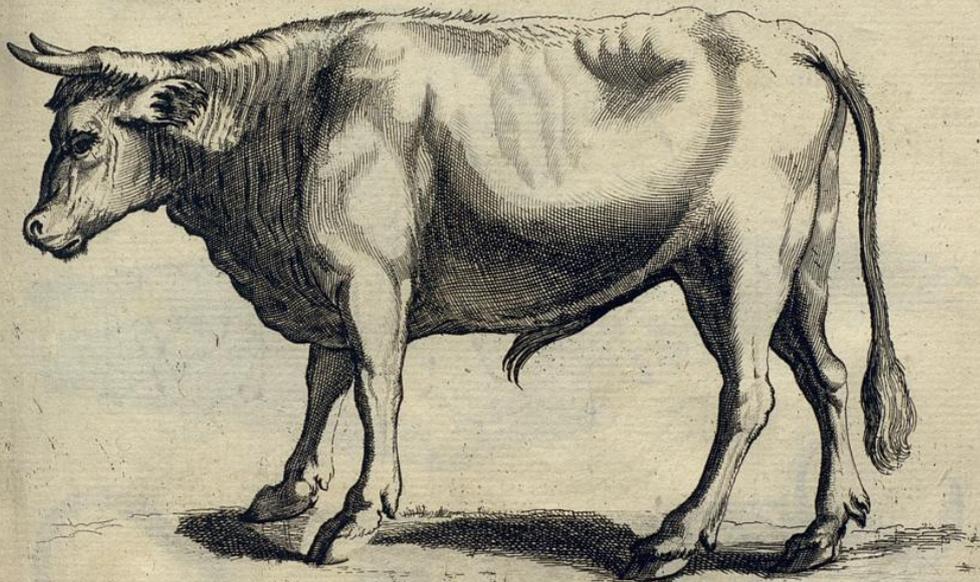

Kuh und Kalb .

Bos Domesticus

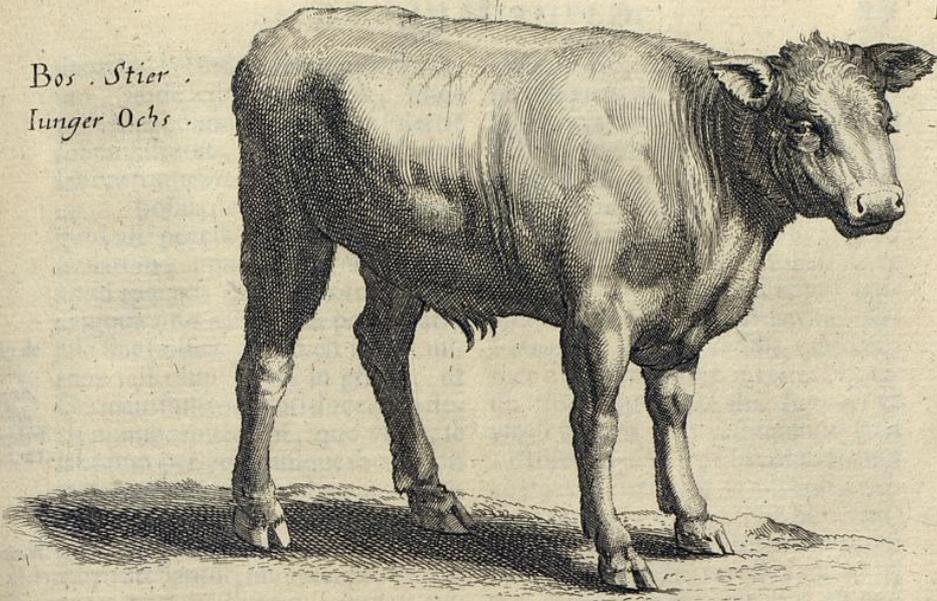
Tab: XIII

Die Domestiken
Tab. VIII

Bos . Stier .
Junger Ochs .

Vitulus .

Kalb .

Taurus .
Ochs .

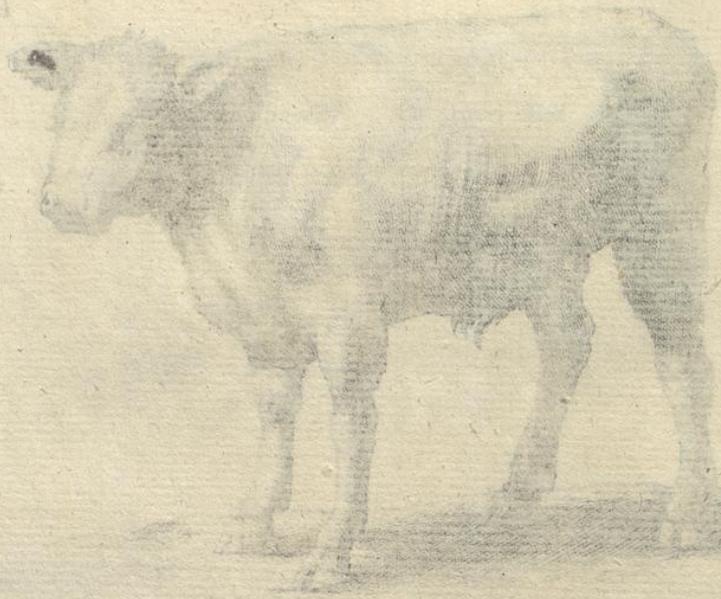

Fig. 1.
C. v. 1.

K. 1.

V. 1.

Fig. 2.
C. v. 2.

stantiam. Unde enim equis hordeum, unde cibum canibus, unde porcis pabulum dominorum solertia subministraret, ni parentur boum labore frumenta? Et, ne longum faciam, bobus debent alimenta, quicquid ali potest. Apud alios genus mularum, apud alios camelorum, apud paucos elephantorum, etsi exiguus usus est, nulla potest ratio esse sine bobus. Non est itaque mirum tali olim boves in pretio, ut Germani iunctos uxori ducendae dotis nomine mitterent, quo venire se laborum periculorumque sociam his incipientis matrimonii auspiciis admoneretur: Athenienses nullum longo tempore, cuius opera aratro vel curru utebantur, immolarent: Pythagoras, ne quis istiusmodi operosa animalia interimeret, institueret: Phryges, qui bovem aratorem interfecisset morte mulctarent: Imperator Valens lege caveret, ne quis per Orientem vitulina vesceretur: et Constantinus, ob civilia debita boves aratorios pigriori capi vetaret. Quin et virtutis praemium boves dati; et Decius Mus tribunus militum, cum Romanum exercitum ab hostibus Sabinis circumventum, circuituione montis conservasset, auream coronam, et centum boves accepit; Lelius post expugnatam urbem, triginta. Taceo, tributi nomine a Bohemis Carolo Magno quotannis centum et triginta boves missos: furto subreptos belli causam, prodeinde Homero, et Pausania fuisse; et Batavos, qui ex caseo et butyro, quae in extrema loca exportantur, in singulos annos ducenties sestertium, id est, decies centena Caroleorum millia, praeter ea, quae in quotidianum alimentum cedunt, cogere, ut Adrianus Iunius prodidit. Diversa pro aetate et sexu Nomina fortitur. Praecipua sunt, *Bos, Taurus, Vacca, Iuvenus, Iunix, Vitulus*. *Bovis* nomen proprie castrato impositum est: taurum tamen quoque et vaccam significat; ut et apud Graecos βῶς, nomen est genericum, et teste Tzetze aliquando vitulum significat. *Taurus* est bos, antequam castratur, dux et maritus vac-

carum. Oppianus tamen hoc nomine tanquam digniore, totum bubulum pecus complectitur. Dicitur est Ethymologo quasi τανύκρος, a caudae extensione, ἀπὸ τῆς τεινῆς τῆν ὕψους; vel quasi γαῦρος, id est, superbus: vel a Syriaco Tor et Taur, ut Scaligero placet. *Vacca* foemina tauri est, et apud Graecos a bove mare per articulum distinguitur. Florentinus Βαθύλειαν aut δαμαλιν reddit, quod nomen omni animali in iuventa Phocion tribuit, iuvencae alii. *Iuvenus* et vituli nomen non distinguunt satis auctores, nec Varro sibi constat; quin et Poetae iuvenos et iuvenas vocant boves et vaccas, nec non vitulos, quibus nondum erupere cornua: cum tamen Isidoro iuvenus dicatur, qui incipiat hominum usus in excolenda terra iuvare, quod ex Varrone habet; iuvenus nomen bovem nobis indicabit, qui iam non amplius vitulus. *Iunix* eadem videtur, quae iuvenca. Ideo Cornutus ad Persium, iunices tenerae aetatis boves, quae nondum ad summam aetatem pervenerunt, esse dixit. *Vitulus* et *vitula*, primae aetatis nomen est. Isidorus a viridi aetate; alii a vitulando, id est, lascivendo, alii a vita derivant. Apud Graecos varia obtinuit nomina. Dicitur namque πέταλος, μόσχος, μόσχωρι, πόρις, πόρις, έρινάς, μογιλαιός, ήνις, πρηών et πρηή, κοράννος, ράς, πελλις, κνάδαλος, quorum tamen quinque posteriora tauro et bovi potius competunt. πέταλοι dicuntur vituli apud Athenaeum, ἀπὸ τῶν κεράτων, ὅταν αὐτὰ ἐκπέταλα ἔχοντες, id est, a cornibus patulis seu exilibus, ut Caelius Rhodiginus interpretatur, patulis potius, planis, et in latitudinem extensis, ut alii. μόσχος, quod utriusque sexui commune est, dicitur, vel quod μῶ vocem edat: aut παρὰ τὸ ὀσμᾶσθαι τῇ μητρὶ; aut παρὰ τὸ μῶ τὸ ζῆτῶ, καὶ διὰ τὴν σχεσίην ἢ ἔχουσι πρὸς τὰς μητέρας: id est, aut quod matrem olfaciant; aut quod μῶ voce quaerant; aut propter affectionem, quam habent versus matrem. μόσχωρι, Graeci nostri temporis nominant. πόρις Hesychio est νεογνός βῶς; a quo πορτάκιον. πόρις apud Henricum Stephanum est vitulus et vitula,

Tacit. de morib. German. Rhodig. Antiq. lect. l. 19. c. 27.

Alian. H. A. l. 12. c. 34.

Dubrav. in Histor. Bohemica.

Pausan. in Messeniensis.

Nomen.

παρὰ τὴν πορείαν ab itinere, ita, ut sit μικρὰ βῆς, ut Suidae verbis utar, ἡ ἀρξάμενη νῦν τῆς κατὰ νομὸν πορείας. Ἐριγὰς Hefychio et Varino νεὰς βῆς. Μογλαίαις itidem. Ἦνιν Graeci vocant, τὴν ἐνιαυσιαίαν καὶ μόνον ἐνὸς βῆς, bovem anniculam. Reliqua bovi vel tauro magis competere dixi. πρὴν namque Varino et Hefychio est taurus. κόλλιξ, bos aut agnus, qui alterum cornu perversum habet. κάρωντος bos, cui cornua sunt lunata, ut κέρατος taurus ὀρθόκερας iisdem. Ἐὼς apud Tzetzen taurorum Scythicorum genus est. πέλλος vocatur bos coloris nigri. κνώδαλα quoque

Descriptio

Aeschylus boves vocat. In *Descriptio* singularia duntaxat adscribam. Notissimum namque animal est; de cornuum vero Differentiis post agemus. *Pilum* itaque hoc animal gerit, qui quotannis, teste Aristotele decidit, tenuiorem et densiorem, quam suum: in dorso tamen et cervice densior est, et peculiari nomine κόλλος appellatur, quod ex ipso ἀναερατομένε, id est, ferve facto, ἡ κόλλα, seu gluten fiat, seu ut Varinus, quod ex eo κολλαεοις id est, claviculi, quibus remittuntur et intruduntur in cithara fides, parentur. Quae in collo conspicitur reduplicatio, μύκλος appellatur, ut idem ait. *Labiorum* prominentiam habet crassam: crassam item et obtusam supernam maxillam, ideo breves herbas decerpere non potest. *Frontem* imagine V figurari, Caelius notavit; Democritus et Aelianus exectos latiore tauris habere observarunt. Inter utrumque cornu maxima offisum est durities, iniuriis valde resistens et fractu contumax. *Linguam* avulsam per totam diem palpitare, Gardanus scripsit. *Pelles* illae, quae ex gutture dependent, palear seu palearia dicuntur. Varino forte λαγάλιον, nam τῶν βόων ὑπὸ τὸν τράχηλον Plin. H.N. χάλασμα, explicat. *Dentes* sunt continui, et bis mutantur. Mutant autem bimi, ut ait Plinius. Superiori dentium ordine carent: id est, primoribus quatuor, ideo, ut diximus, ruminant. *Penis* tentigo tanta, ut, si initurus a loco aberraret, vaccam vulneret. *Vaccae Mam-*

Plin. H.N. 7.2. 45.

mas habent inter femora, binas, ut habet Aristoteles; quatuor, ut Plinius, singulis papillis, quas habet quatuor, teste etiam Aristotele, mammam, ut apparet, tribuens. *Podicem* hiare innuit Horatius. *Caudae* tenor longus est, pili breves. Plinius caulem vocat. *Caro* sicca est et atrabilaria. *Nervi* duri et robusti; tauris tamen duriores. *Sanguis*, fibris refertus, ideo omnium celerrime coit et durefcit. *Articulum femoris*, laxum magis bos habet, quam alia animalia: ob id magis, quam alia pedem trahit, maxime, cum macilentus est et senex. *Lapillum* feruntur in capite gestare, eumque si necem expectent, expuere. Augustinus in iecore quoque et renibus habere scribit. In corde *Os* gerere, Plinius auctor est, ex Aristotele sine dubio. *Lienis* figura oblonga est; ipse nigrior, quam in sue praeferim, ubi consenuerunt. *Renes*, humanis, teste Plinio, similes, velut e multis renibus compositi. *Tali* a cameli talis differunt, quod paulo maiores sunt. In secundo iuvenearum ventre, nigricantem pilae rotunditate tophum reperire, nullo pondere, Plinius auctor est. Aldrovandus duas in museo habuit; unam colore ruffo, alteram atro, quod ille ex ruffi coloris bove, haec ex nigro esset eruta; cum sit earum ortus ex pilis, quos in ipsa ruminatione lambendo, ut sit nonnunquam, exteriores corporis partes deglutiendo colligunt, admistaque pituita paulatim in ovalem figuram fere cogunt. De *Loco* non est, quod multis agamus. *Cibum* si species, omnivori quidem sunt boves: maxime tamen gramine Cytiso, ervo, medica herba, loto, carice, falice, quercu, olea, arundine, alno nigra, vite, hordeo, olyra, arinca, milio, panico, cicera, lupino, glandibus, nucleis dactylorum, olearum, et visco, delectantur. De gramine omnibus notum est, cui hieme foenum succedit. In Narbonensi provincia in fonte Orge, quoddam nascitur in tantum bobus expeditum, ut id merfis totis

Plin. H.N. 1.18. 611

tis capitibus quaerant. Idem in Ligeri amne, qui per Velaunios fluit faciunt, et in Sebusianorum piscinis. In eorundem quoque lacunis, stagnis, et pigris aquis, gramen nascitur longissimis foliis, subrubris, innatantibus aquae, quorum etiam tam avidi sunt boves, ut, dum ea persequuntur, ad ventrem usque se immergant, et toto capite sub aquam deiecto ea depascantur: quo pabulo eximie saginantur; vaccae autem plus lactis, quam quae in vicinia praebent. Ex cytiso copiosum et dulce lac provenit: sed cum floret incommodus est, quod tantisper urat et extinguat. Ervum commendatur, sed non mense Martio satum, quod cerebrofos reddat. Plinius non solum mense Maio satum, noxium, bobus dici asserit: sed et autumnio gravedinosum. Madafactum, pluribus diebus mitescere. Ideo Democritus tale, ne boves fiant debiles, singulis mensibus in potu exhibet. Singulis boum iugis, quini modii sufficiunt. Ex medica omne emaciatum iumentum pinguefit, aegrotantique pecori remedio est, ut Theophrastus prodidit. Ideo silvestris in plerisque Hispaniae locis, praefertim Valentino, diligenter, teste Dalechampio, feritur. Parcius tamen dandum, quod Aristoteles, lactis copiam extinguere, quod universum pabulum in sanguinem, adipem et carnes, facebat. Lotus alimentum plurimum optimumque praebet, quia subdulcis est, et semel sata herba restibili, per aliquot annos foecunditate germinat. *Vlmi* Attinae imprimis frondes apud Romanos olim in pretio. Si ea assidue pecus alueris, et postea generis alterius frondem dare institueris, fastidium bobus afferet. *Salicis* fit apud Virgilium mentio; nec Lucretius eius oblitus est. *Ficulnea* folia bobus probe dari posse, si sit eorum copia, scribit Columella. Idem quernam ceu meliorem et oleagineam praefert, sed eius generis, quae spinas non habet. *Alni* nigrae folia lactis copiam generant. *Hordeum*, et reliqua ex frumentis de paleis in-

tellige. *Milium* tamen in Italia boum pabulum feri, Porta scribit. *Ciceri* ervi loco fresa datur in Hispania Baetica, quae cum suspensa mola divisa est, paulum aqua maceratur, dum lentescat. *Lupini* modii singuli bovem unum satiare validumque praestare, apud Plinium legimus. Maceratus in aqua fluviali et marina triduo, dulcescit, et ita siccatus ad usum reconditur. *Glandes* Cato post sementem colligi praecipit, et in aquam conici, ut inde semodius patrata sementi, verno modius bobus singulis detur. De iisdem Plinius. Bobus glandem circa brumam aspergi convenit, in singula iuga modios XXIV. Larior valetudinem infestat: et quocumque tempore detur, si minus triginta diebus continuis data sit, narrant verna scabie poenitere. *Nucleos dactylorum* in aqua maceratos apud Babylonios bobus ovibusque in pabulum exhiberi, Strabo auctor est: visco ali, indeque pinguescere, Theophrastus. Aluntur et *pisce*, apud Paconas, qui Prasiadem paludem accolunt. Nec *cicuta* abstinent, seu viridi, seu arida: nec a ranunculis laeduntur. De *Potu*, non est, quod multa dicam. Aqua eaque clara delectantur. Vegetius tamen nec fordida quidem laedi testatur. De ratione cibandi consule Aldrovandum, et agriculturae scriptores. De *aetate* ita breviter Plinius. Vita foeminae XV. annis longissima, maribus XX, robur in quimatu. Cognoscitur, inquit, Crescentensis, quando mutant dentes. Mutant enim anteriores anno evoluti, et decem vel octo mensibus: deinde post sex menses paulatim amittunt proximos, donec intra triennium omnes mutaverint. Quo quidem tempore optime habiti sunt, et in vigore ad decem usque vel quindecim annos perseverant. In statu dentes habent pulcros, longos, et aequales: qui per senectutem eis imminuuntur, nigrescunt, et corroduntur. Gesnerus ait, Helvetios ex circulis quibusdam, qui circa vacarum cornua nascuntur superne fere, de aetate iudicare: illos autem

Colum. R.
R. l. 2, c. 11.H. Joffin A.
c. 2, l. 1, A.Theophr.
l. 2, de
caus. plant.
c. 23.

Potus

Aetas.
Aristot. H.
A. l. 6, c. 21.Crescent.
l. 9, c. 64.Columella
R. l. 6, c. 3.Gesnerus
l. 2, c. 21.Gesnerus
l. 2, c. 21.

in quatuor ferme ternos esse; potest plures. Esse etiam, qui, quoties foeta fuerit, toties singulos adnasci circulos putent. Circa *Generationem libido, coitus, et partus* occurrunt. Illam si spectes, coitus tantum tempore cum foeminis pascuntur: bis de die annosiores, saepius iuniores et quidem eandem ineunt: et tanto motu genitalem nervum admovent, ut semen sine motu emittant. Exestum vaccam implevisse Aristoteles tradit: Columellae vero iudicio, unus mas quindecim vaccis abunde sufficit. Varro tamen multo plures tribuit, inquit, habere se tauros totidem, quot Atticus, ad matricem septuaginta, duos, unum anniculum, alterum bimum. A gravidis abstinere, et sponte, a conceptu, divortio quasi facto secubat, ac, ut in Epiro maxime videre est, trium plerumque mensium spatium non apparet, sed seorsim a vaccarum consortio convictuque pascitur. Haud minus famosa vaccarum salacitas. Testatur Aristoteles, libidine adeo accendi, ut bubulci eas tenere et capere nequeant, indiciumque suae libidinis indicare, genitalis speciem prominentiorem. Crebrius mingere, more equarum: Tauros etiam supervenire, et sequi sedulo, et assistere. Turgere ad coitum plus minores, quam maiores.

Aelian. H. Mugitum, dum prurit edere, Aelianus prodidit, a triginta etiam stadiis distitam. Libidinem augent, falsa bovis caro iuglandis magnitudine ori indita: Orobanche comesta, et alia, quae Columella praecipit. *Coitus* laboriosior est, quam equis, tuncque potissimum tempus, cum foemina a mensibus purgatur, quae sua sponte marem patitur. *Concepisse* cognoscitur, si Aristoteli credimus, cum menses cessarunt, spatium temporis trimestri, bimestri, quadrimestri, semestri. Ferunt ventrem menses decem: decimo pariunt, teste Varrone: quicquid antea genitum est, vitale esse Plinius negat; suntque auctores, qui ipso complemte mensem decimum mense parere aiunt. Vituli in utero fitus icone exprimitur: ut et secundina uteri interna, qua foetus contineri solet,

cum suis cotyledonibus, externaque ostenditur. Quamvis autem singulos pariant, raroque binos: aetate tamen Ptolomaei iunioris, vacca quaedam, teste Diogeniano, eodem partu sex edidit vitulos: miraque est harum animantium in Hispaniola foecunditas. Plerumque binos pariunt, undecimo mense taurum admittunt. Etiam si vero geminos ferant, negant tamen boves gravidas, praeterquam dextro vulvae sinu ferre. Marem an foeminam conceperit, ex desultu post congressum hariolantur. Si namque dextra parte desiluit, marem feminasse dicunt, si laeva, foeminam. *Amicitiam* colunt cum apibus, inimicitias, cum crabronibus, tabanis, muscis, ricinis, urfis, sue, corvo, plantarum aliquot, et coloribus quibusdam gerunt. De apibus innuit Plinius, dum scribit, circumliniri alveos apum fimo bubulo utilissimum. Cognatum hoc iis innascentes bestiolas necat, araneos, papilionem, teredines, apesque ipsas excitat, et alibi: Intotum reparari ventribus bubulis, recentibus cum fimo obrutis: Virgilius iuvenorum corpore exanimato, sicut equorum vespas, papilionem, teredines, apesque ipsas excitat. Crabronum aculeo icti, ceu immanissimo quodam dolore affecti, ad cursum incitantur. Muscae adeo eos vexant, ut in Leucade panegyri muscis bovem immolare, consuetudo fuerit, quae illius distentiae cruore confestim evanescere credebantur. Aricino divexati minus pinguescunt, et ad labores sunt lentiores. Ursi tauros ex ore cornibusque eorum pedibus omnibus suspensi, pondere fatigant. Nec alteri animalium in maleficio stultitia solertior. Suis fimus bobus noxius est. Corvi advolantes oculos eorum lacerant. Sevo, si umne an aliud ignoro, si lingua tauri perungatur, morituros citius, quam comesturos, nisi sale et aceto abstergatur, quidam venditant. Quantum ad plantas, si nares tauri oleo rosaceo illinantur, vertiginosus evadit. Laser naribus inditum eundem inflammant. Nigro helleboro necantur. Chamaeleontis succo iuven-

Membrana foetus continetur n. 7.

Symplicius et Antiphanes

Caellus Rhodig. Antiq. 1. ed. l. 1. c. 30.

Membrana lateri interna etc. n. 8.

cas necari anginae modo, Plinius scribit. Caprificus carnes teneras reddit. Folia fraxini iumentis mortifera, caeteris ruminantium innocua, si Plinium sequimur; quod de taxo verum est. Circa Scytharum et Medorum dictam Thraciae regionem, locum esse aiunt, viginti fere stadiorum spatio, qui hordeum producit, quo homines quidem vescuntur, equi vero et boves, caeteraque animalia abstinent. Tragus quandam herbam inter vitia frugum describit, cuius folia ab initio plane milium referunt, longis, asperis aristis, armatam, quae lapparum instar vestibus haereant, in arvis milio et hordeo confitis frequentem, bubus valde noxiam, ab hisque evitari. Aconiti caerulei species a bubus, teste Gesnero, non attingitur. De bona herba, Caltha Alpina, Personata, vide Gesnerum et Tragum. Personata, Germanice blaffen, cum rore madida a bobus depascitur, adeo eos inflat, ut aliquando rumpantur, nisi cursu agitati, incalescant, et per alvum reiciant. Ex coloribus, rubro et, qui ad illum accedunt, irritantur. Admirandum vero est, boves deinde non araturos, qui aliquem ad supplicium devexerint: vel, si arent, terram non esse laturam fructum. Geoponici vero tradunt, quod oporteat observare seminantem, ne semina boum cornibus incidant: haec enim κερασ-εβλα intractabilia, nominari, et sterilia esse. Plinius ait, in incendiis, si fimi aliquid egeratur e stabulis, facilius extrahi, nec recurrere boves ovesque ferri, quod quis etiam non miretur. De Motu et Voce paucula sufficient. Ille lentus est, ne dicam, piger. Unde bove leporem venari dicimus. Vox pro aetate et sexu variat. Vitulis graviolem esse, quam adultis, bubus foeminis, quam maribus Aristoteles et Plinius asserunt; e contrario mutari, si castrentur. Proprie autem horum animantium est boare, et, ut Varro bouare, ut Pacuvius boire. Vulgaris autem boum vox μύκημα, μύκησις, et μύκηδμος ἀπὸ τῆ

μύκηδμος dicitur. In Cibis nobis boves multa praebent, carnes nempe, cerebrum, linguam, cor, iecur, lienum, renes, omasum, intestina, pedes et medullam, praeterque ista, lac, ex quo caseus et butyrum paratur. Carnis praecipuus usus est: et quamvis Aegyptii vaccina abstinerent, taurina vescerentur: Romani tamen, ne amplius taurina caro venderetur, prohibuerunt, quod ex eius esu, pestilentia in gravidas mulieres regnante Tarquinio Superbo incidisset. Apposita est apud Homerum Heroibus, quod et Athenaeus notavit. Lyfandro in Ioniam proficiscenti, bos et placenta dono missa sunt. In regno Senega non alia carne incolae vescuntur. Prometheus, teste Plinio, primus bovem occidit. Veteres in conviviiis lautis integros assos apposuisse Aristophanes testatur. Turcae quoque in Asia minore seu Natolia, cum puer aliquis, cuius parentes in re mediocriter lauti sunt, circumciditur, integrum bovem, immisso in eius alvum integro vervece, qui gallinam, cui ovum insertum sit, etiam in alvo contineat, crassa sude infigere solent, et luculento igne assare, qui a pueri sanguine iunctis absumatur. Qualitatem bubulae si spectes, Celsus ex domesticis plurimi alimenti et stomacho aptissimi dicit, interque ea, quae minime corrumpuntur. Hippocrates valida esse testatur, sistereque, sed difficulter concoqui. Galeno minime quidem est humida pituitosa ac lenta, nocet tamen admodum obduritiem et in alterando difficultatem: et quamvis alimentum corpori suggerat, non mediocri, neque dissipatu facile: sanguinem tamen generat crassiolem. Quod si quis temperamento naturali melancholicus magis fuerit, affectu aliquo melancholicoprehendetur, si largius ea vescatur. Lien etiam a tali succo quibusdam intumuit, quantum cachexia subsecuta est. Peioris vero boves sunt succi vere primo et medio, dum teneriores herbas pascuntur, et graciles: melioris, cum herbae densescunt, et ad semen pro-

Ufus in Cibis.

Athen. Dipnos. l. 1.

Plin. H.N. l. 7. c. 36.

Bellon. obs. l. 1. c. 60.

Hippocr. de rat. vi. 1. 2.

Membrana foetum continens n. 7.

ba. qu.

M.H. 1. 1.

Symplicius et Antiqua china.

Seneca de Ira.

Caelius Rhodig. Antiqu. l. 1. 1. c. 30.

Vox.

ducendum festinant. Sale condita, et fumo indurata, Belgae, Scoti, Angli, et alii Septentrionales vescuntur. Medio potissimum Octobri et Novembri sale maceratur: ubi suspensa est, accensis, a quibusdam, iuniperi ramis mox extinctis, suffitur. Nonnulli carnis colorem commendari putant, et rubescere magis, si aridis urticae fascibus suffiatur. Parcius vero et ista attingenda est: quippe parum aut nihil alit, vivitque diutissime in stomacho, ac difficillime perficitur, confecta, pessimum succum praebet. Censetur mediae aetatis, et, quae laboribus fracta non est, utilior: vetulorum tamen faginae promptior, viditque Bruierinus, quos Averni miserant, tam insigni obesitate graves, ut non nisi plaustris impositos, qui emerant, alio transferre possent. Morbosos mactare, lege, praecipuis in urbibus cautum est: deprehensi, multa gravi multantur. Scilicet, vitiosa caro vitiatos humores spiritusque generat, ipsa etiam per se fat gravis. Vitulina, tanquam temperata, optimi succi, grata gustui, facilis concoctionis et bonum generans sanguinem, ab omnibus laudatur, et multi haedina laudabiliorem sentiunt. Sed Crescentiensis, quindecim a partu diebus elapsis, occidendos esse monet: alii vix ante trigessimam aetatis diem matribus eripiunt: in multis Galliae tractibus, teste Bruierino, mensem unum, aliquando eo minus natos, nonnunquam sesquimenses, laniis traduntur. Romae saepe integro anno lactare permittuntur, et ab herbis et alio pabulo depellunt, cupediaeque exinde lautissimae, et Francisco I. Galliarum Regi in usu. Donatus Antonius Ferrus illorum carnes maxime laudat, qui a partu tribus aut quatuor mensibus remoti sunt, atque annum unum non diu transiere. Quantum ad *iuvencos*, commodiores quidem sunt adultioribus, sed inferiores vitulinis. Lugdunensibus anniculae, semestres, bimae aut trimae iuvencae placent. Bruierinus, quae venerem expertae non sunt, laudabiliores existimat. De

partibus iam videbimus. *Vituli caput* elixari, et calidum edi, notum. *Cerebrum* capiti exemptum seorsim modice in aqua coctum, mox tunicis liberatum, in vino coquitur, et aromatibus aspergitur. De *Maxilla*, Cratinus teste Athenaeo, ubi de foro cupediarum agit, mentionem facit in Plutis. Ob bovinam maxillam pugnant. *Lingua* in Germania et Belgio in pretio habetur. Sacris non erat olim adhibita, quod sacerdotes sub specie religionis eam sibi reservarent. Quidam condimentis farctam in veru assant. *Vbera*, elixari solent, et mox addita pinguedine, aut butyro, frigi in sartagine, aromatibusque aspersa inferri, *Ventres* inter cibos olim ab antiquis celebratos. *Omasum* inter gulae cupedias olim, saltem apud Romanos, ex his Plinii verbis innotescit: Hoc animal tantae apud priores curae, ut sit inter exempla damnatus a populo Romano, qui concubino procaci rure omasum se edisse negante, occiderat bovem, actusque in exilium tanquam colono suo interemto. *Lactes* magnatum mensas cohonestant, et ab antiquis celebrantur. τὸν χορδῶν enim, ut Dalechampius exponit lactium, ut Natalis Comes inestimatorum, meminit Epicharmus. Sed et αἰγοποιὰ λικα iisdem in usu. Nec *Pedes* reiciuntur. Diogenes Cynicus, quod crudum devorasset, mortuus est. *Vsus in Medicina* quod spectat, *Caro* bubula tumorem sanat; et calida imposita panos et apostemata discutit, si Plinio fides est. Vaccinam veretro impositam ulcera eius et epiphoras mire sanare, Marcellus Empiricus prodidit. *Ius carnis* bubulae ventris fluxus biliosos, teste Simeone Sethi, compescit: vaccinae ulcera oris et rimas sanat; vituli, inter coeliacorum et dysentericorum auxilia recensetur. Caro vitulina, recens cum aceto cocta, madidaque alis imposita, foetorem hirci teterrimum tollit: si cum aristolochia inasata a mulieribus edatur, circa conceptum, ut mares pariant, facit. Sorbitionem ex pedibus Brudi Lusitani, apud Aldrovandum vide. *Iecur* bo-

vis

Bruier.
l. ij. c. 8.Plin. H. N.
l. 8. c. 45.Vsur in
Medicina.

vis usum potumque ventris et sanguinis profluvium prohibet, ut Haly prodidit. Ex vituli masculi et tantundem foliorum salviae minutatim pariter concisis, collectus stillatitius liquor, contra durum in transversum in imo ventre supra pudenda tumorem prodest. *Splenis* bovis extractum in mensium suppressione opitulatur. Superstitiosa sunt et magica, quae Plinius prodidit. *Omasi* quoque iure poto, venena expurgari putant: privatim vero aconita et cicutas. A recentibus adhuc et calidis vituli *extis* minutatim concisis, liquor cum aequalibus partibus salviae et melissophylli extrahitur, quo membra frigida, tabida, et resoluta, perfricantur. *Genitale* in aceto maceratum et illitum, splendidam, teste Sexto, reddit faciem. Tauri rubri aridum tritum et aurei pondere propinatam, fastidium coitus adfert, recentiores venerem in viris excitare, affirmant. *Medulla*, vituli in primis, inter emollientia censetur. Vaccineam cum farina tenui subactam, et instar excocti panis in cibo datam, mire dysenteriam sanare Marcellus Empiricus scribit, maxime si et caseus bubulus recens manducetur: Taurina ficior est, et in vino trita potataque torminosos emendat. Liguata et cum quarta parte myrrhae rubentis et olei laurini tanto mista, nervorum contracturas solvit, si ea pedes manusque diluculo et vesperi inungantur. Plinius bubulam ex dextro crure priore tritam cum fuligine, pilis ac palpebrarum vitiiis angulorumque occurrere ait. Quantum ad *sebum*, de taurini praeparatione ita Plinius. Quae ratio adipis, eadem in his, quae ruminant sevi est, aliis modis non minoris potentiae. Perficitur omnè, ex emtis venis, aqua marina vel salsa lotum, mox in pila tusum, aspersum marina. Crebro postea coquitur, donec odor omnis aboleatur. Mox assiduo sale ad candorem reducitur. A renibus autem, omne laudatissimum est. Si vero vetus revocetur ad curam, liqueferi prius iubent, mox frigida aqua lavari saepius, dein liquefacere affuso vino, quam odoratissimo.

Eodemque modo ac saepius coquant, donec virus evanescat. Quotodo odoramentis imbui debeat, Dioscorides docuit. Suillo est multo calidius et ficius, leonino temperatius, ad scirrhos et phlegmonas accommodum. Cum resina et creta Cimolia omnem duritiem discutit: Aesculapius cum cera imponi iubet, et forte melius cum ad Galeni tetrapharmacum accedat. Vincit maculas in facie, cum semine cunilae, ac cinere e cornu cervino, si canicula exoriente comburatur: Cum arborum resinis et melle panos et similia sanat: cum adipe ursina et cera permixtum, pari pondere, parotidas miro remedio comprimit: vitiligines cum strychno et ruta, nec non verrucas, strumas, et similia emendat. *Vitulinus* adeps ex femine sublatus, cum aquae cotylis tribus, decoctus, et forbitionis more sumtus, coeliaco prodest. Cum sale tritus phtiriasi, et capitis ulceribus utilissimus est. Cum nitro modico permixtus, et ceroti instar testiculis impositus, tumores omnes et dolores persanare dicitur. Eundem contra venena, quae exulceratione enecant, valere Plinius alicubi scripsit. De eodem ita Marcellus. *Sebum vituli cum adipe anserino impositum, rimas scissurasque oris optime iungit.* Rigores cervicum bubulo sevo optime perfricantur, nam continuo mollescunt, et dolor omnis abscedit. Efficax est vitiiis sedis. Clavos sanat cum thuris polline: lepras, furunculos, lichenes, et pforas sal emendat cum passa uva exemta eius ligno, et sevo bubulo atque origano ac fermento, vel pane. In furunculis illinitur sebum bubulum, cum sale, similiter et caprinum. Sole adusta sevo bubulo cum rosaceo aptissime curantur etc. De Felle haec habentur. Ulcera capitis, teste Marcello, subito sanari, si cum stercoris afinini succo, et scillae contusae pauxillo, fel taurinum misceatur: vel cum nitro, vino, et oleo, quantum satis mistum, adhibeatur. Cum terra Cimolia, et nitro, lepras furfuresque exterere, Dioscorides testis est. Phagedaenis et fistulis im-

Hartmann
in Chy-
miatria.Plin. H.N.
l. 28. c. 13.Gesnerin
Bove.Plin. H.N.
l. 8. c. 45.Ses in
Medicina.ab nigra
Medicina
Ab. 17. 17.
1. 17. 17.

mitti cum succo porri aut lacte mulierum, Plinius. Idem cum lana umbilico illitum, lumbricos egerit: cum melle anginis inungitur: sedis vitia ad cicatricem perducit: oclusas haemorrhoides aperit: in lana collectum, et alvo suppositum ventrem solvit: cum butyro, medulla cervina, et oleo laurino perfricta genua sanat: Contra genitalium et scroti dolores, cum melle utiliter inungitur: praerygia digitorum aqua calida dissolutum levat. Mulierum purgationes lana succida appositum iuvat. *Bubulum*, melli admixtum, teste Rhasi, ferrum infixum vel spinam extrahit. Idem ad crassitudinem mellis subactum, et illitum, permixto alumine et myrrha, ea, quae veretris serpunt, mira celeritate persanare dicitur. De eodem ita Plinius. Panos et apostemata in quacunque parte fel bubulum discutit, ut sanguis etiam et caro bovis calida imposita. Cum oleo cicino, et rosaceo aequis portionibus, aurium dolori et vitis medetur: tinnitum eorundem, cum gossypio impositum, dispellit: Sunt, qui regium morbum pelli credant fascia lintea, in bubulo felle calido tincta, et corpori sub costis incincta: quod triduo faciendum aiunt, ita, ut quotidie renovetur medicamentum. Hippocrates, si mulier non concepit, mensibus apparentibus, tertia aut quarta die alumen tritum unguento dilutum, lana exceptum apponere, et per tres dies appositum haberi: Tertia vero die, fel bovis radi, et ramentum oleo dilutum, linteo exceptum apponi et tres dies appositum haberi, post cum viro concumbere, iubet. Mirum denique est, quod Prosper Alpinus scribit, nonnullas mulieres in Aegypto, ut pinguescant, in balneis accipere novem diebus, fellis vaccini chirat, in aqua vaccina dissoluti. De *Felle vitulino* scito, id lendes cum aceto calefacto tollere: cicatrices oculorum extenuare, cum melle inprimis myrrha et croco tritum; auriculae insertum cum felle vitulino et aceto, et exuviis serpentis, maximae utilitatis esse: Cimices fugantur, si amurcae coctae mixtum

Alpin. de
Medicina
Aegypt.
l. 5. c. 3.

cum oleo, eis in sperferis. *Lapis* in felle bovis, figura annuli, philosophis Alcheron, tritus et naribus attractus, aciem oculorum promovet, et prohibet, ne quis humor descendens in oculis colligatur: comitialibus prodest, si magnitudine lentis inde capiatur cum succo betae, et hauriatur naribus. Est et *Corio* et *Glutini* suus in Medicina usus. Combusto illo sanantur teste Plinio, perniones, ex veteri inprimis calceamento: cum melle phagedaenas in ulcerum genere abrodit: veteris vero soleae crematae cinis attritus calceamentorum sanant. *Glutinum* ex coriis boum excoquitur, taurorumque praecipuum. Praestantissimum fit ex auribus taurorum, et genitalibus. Nec quicquam efficacius prodest ambustis. Sed adulteratur nihil aequae, quibusvis pellibus inveteratis, calceamentisque etiam decoctis. Rhodiaceum olim fidissimum, eoque pictores et medici utebantur. Hodie praestantius, colore fere spadiceo, quam maxime durum, et vitri instar fragile, Germanicum cognominatur, et duplo carius vulgari, quod subnigrum est, venditur. Dioscorides xylocollan, quod in lignis ferruminandis eius fit usus; alii taurocollan vocant. Inventionem eius Dedalo teste Plinio debemus, quo tenaci nexu haerent simul, quae coniungi aptius non poterant. Scabiem abolet in aceto liquefactum addita calce, si profunda non fuerit. Aceto remissum, adiecto sulphure, leni igne decoctum, ita, ut ad mellis crassitudinem perducat, surculoque ficulneo, dum coquitur agitatum, ac bis per diem impositum, impetigines agrias, id est feras, sanat. Liquefactum, et tertio die solum, recentes plagas ferro illatas, ad cicatricem perducit. Cum aceto et melle mixtum, lendes tollit. Medetur et dentibus aqua decoctum illitumque, et mox paulo detractum, ut confestim colluantur vino, in quo decocti sunt cortices mali punici dulcis. Bibitur etiam cum tribus obolis, cum calida aqua, in veteri sanguinis excreatione. Coeliaci quoque ventris inflationi cum eadem felici-

feliciter imponitur. *Cornu* mucro exustus, duorum cochlearium pondere, addito melle, in pillulis devoratus, phthificis prodest, si Plinio credimus. Combustum et in pulverem tenuissimum redactum, duorum cochlearium pondere, cum aquae calidae cyathis tribus, et paululo aceti, splenetico ienuo per triduum, bibendum recte datur. Habet et *Vngula* suum usum. Elixae et cum sinapi comestae, veneno resistunt. Usitae et a mulieribus, quibus lac defecit, in iusculo, vino, vel alio liquore potae, idem restitunt. Carbonibus impositae mures suffitu enecant, vel alio abigunt. Scobs tali cum mella potae, lumbricos educit, cum aceto multo splenem minuit: vino excepta, et dentibus mobilibus apposita, eos confirmat. Frivolum, non tamen omittendum, inquit Plinius, propter desideria mulierum, Talum candidi iuveni, quadraginta diebus noctibusque, donec resolvat in liquorem decoctum, et linteolo illitum, candorem cutisque erugationem praestare. *Coxae* uruntur bibunturque, ut Rhasis scribit, ut sanguinem fluentem et menses cohibeant. *Membra*na e partu madida faciei ulcera sanat. *Lapis*, qui in capite invenitur, ex eadem aqua, quam bos bibit, potus, dolorem capitis efficaciter tollit. *Lac*, utpote crassum et pingue, minus per alvum secedit: Plinius tamen eo maxime alvum solvi scribit: ideoque per ver purgandi causa bibi, quod tum omnibus herbis et multum pascantur, Dioscorides, addit. Venena, illa in primis, quae rosiones et ustiones adferunt, expurgat: privatim vero contra dorycnium, colchicum, cicutam, et leporem marinum facit. Calefactum et gargarizatum tonsillarum dolores et tumores cito sedat. Tepidum incoctum subinde sumtum exulceratum quoque stomachum sanat. Cyathi unius mensura, cum pari fevi cervini remissi dosi, et pice praecoqua, quam viscosam vocant, rubricaque Scythica, quae pissaphaltus dicitur, periclitanti phthifico mire subvenit. Vaccae nigrae, ut Hippocrates prodit, cum sesamo trito ad quadra-

ginta dies, ex partu sanguinem vomenti bibendum, donec probe habeat. Idem decoctum, secundum Marcellum et Dioscoridem, exulceratos alvi fluores et tenebrum mitigat et tollit, recens multum, aut ad ignem decoctum, assidueque agatum, donec ad tertias sit reductum. In dysentericis addi mellis exiguum praecipunt, ut Plinius notavit: et si tormina sunt, cornus cervi cinerem, aut vel taurinum cumino mixtum, et cucurbitae carnes umbilico imponere. Nec hoc tantum Aetii, Galeni, et Plinii praeceptum. Nostri enim temporis Medici idem faciunt, et in eo stomoma sive ferri aciem optimam novies candefactam extinguunt, idque calidum aegro vel per clysterem exhibent. Propinabatur olim ab Hippocrate et alii liquori immixtum. Is namque, cum vulnerato intestino respiratio prodit inferne in conspicua iuxta vulnus, et evacuantur pectora, lac et vinum pari aquae mensura admixta, dari iubet. Sed et Gesnerus testatur, aliquos adversus quartanas remedium praedicare, si ex vino et lacte confusis, liquor in balneo Mariae extractus per aliquot dies bibatur. *Butyrum* etsi gentium duntaxat barbararum laudatissimum cibum, quique divites a plebe discernent Plinius dicat; magnarum tamen et hoc apud Galenum, Dioscoridem, et alios virtutum. Vitalis de Furno Cardinalis et medicus eximius, sic de eo scripsit. *Butyrum naturaliter calidum est*, et humidum cum dominio caliditatis, viscosum, et unctuosum. Idem saepe comestum, stomachum humectat, ventrem solvit, pectus lenit; ulcera pectoris et intestinorum sanat: maxime valet, quando recens humanae complexionis proximum. Valet etiam ad leniendum pectus et pulmonem, curandumque maxime, si ibi fuerit apostema; quia propria eius vis maturare humores et superfluitates omnes pectoris dissipare et mundificare maxime si cum melle et saccharo comedatur. *Butyrum* repugnat venenis, membra humectat asperitatem oculorum

lorum eius litura mollificat et emendat, apostema dissolvit et maturat; vulnera pectoris, pulmonis, intestinorum morsus mitigat, nervos contractos emollit et laxat. Contra venena interna singulare est remedium, si is, qui venenum potavit, in lacte calido solutum bibat abunde: nam sua pinguedine meatus obstruit, ne venenum subito ad cor furrepat. Recens autem est laudabile, vetustum minus etc. Tantum Cardinalis. *Casus* dysentericis et coeliacis prodest. Hippocrates eodem in tertia tabis specie utitur. Donatus ab Alto mari casei Siculi glandem melle illitam, puero ascaridibus laboranti contulisse scribit. *Serum* calidum, an frigidum sit, alibi disputabimus: certum est crassitiem humorum extenuare, abstergere, et alvum subducere. Ideo veteres ad alvi subductionem frequentissime usi sunt, in iis inprimis, quos sine acrimonia purgare volebant, quales sunt, atra bile laborantes, comitiales, leprae, elephantiasis, et toto corpore papularum eruptiones. Ante omnia orthopnoicis prodesse, cum nasturtio, apud Plinium habemus. *Urina* bovis castrati, succino usque et in ea extincto castigata, impotentiam tollit. Hippocrates eadem uterum muliebrem purgat, ut conceptus sequatur. Tauri urina lepras ac furfures tollit: capitis manantia ulcera sanat, et aurium dolores cum myrrha instillata, lenit. Denique, si maior sit gravitas aurium, ut Plinius inquit, urina capri vel tauri, vel fullonia id est humana vetus calefacta prodest, vapore per lagenae collum subeunte: admiscet et aceti tertiam partem, et aliquid urinae vituli, qui nondum herbam degustaverit. De *Sanguine bubulo* scribitur, cum aceto et modice sumtum, contra sanguinis reiectionem facere: canum rabiem recentem sanare; et abscessus, si cum sevo ad ignem emplastrum fiat concoquere. *Taurinus*, teste Dioscoride, duritias, cum polenta illitus mollit: apostemata, in quacunque parte, aridus discutit: serpentes necat: et illitus maculas omnes de facie tollit: Pestiferum potu

Galen. 1. 2.
de aliment
facult. c. 15

Dioscor.
M. M. 1. 2.
c. 26.

Plin. H. N.
L. 11. c. 38.

esse, quod celerrime coeat ac dure-
scat, Midas Phrygiae Rex, Psammene-
nitus Aegyptiorum, Themistocles et
alii, qui hausto periere, exemplo esse
possunt. Excipitur a Plinio Aegyra,
urbs sine dubio Aethiopiae, ab Homero
Hyperesia dicta. Ibi enim sacerdos
Terrae, vaticinatura, sanguinem
tauri bibit, priusquam descendat in
specus. Symptomata, quae ab illius
haustu afficiunt, sunt, spirandi dif-
ficultas et strangulatus, faucium
tonsillarumque praecussio, linguae
rubor, dentium infectio, et alia. Oc-
currere ei solent, amarantho, brassica,
caprifico, calamintho, lasere,
nitro, pipere, petroleo, soncho ni-
gro, rubo, et thymo. De *Fimo* non
est, quod multa adiciam. *Taurinus*,
tumores et duritias solvit. *Bubulus*
et ad chiradas et ad tumores omnes
scirrhosos, ex aceto in cataplasma-
tis formam compositus, imponeba-
tur. Cum melanthio carbonibus im-
positus, si naribus hauiatur, hemic-
raniae medetur. Ad coli dolorem
recens, expressum, et cum vino dilu-
tum, vehementer laudatur. Ex eo-
dem tuso et cribrato, sterilium pur-
gatorium paratur. *Vitulini* vires non
multum a bubulo discedunt. Mar-
cellus statim subveniri scribit, si re-
cens articulis laborantibus illinatur.
Praebent vero et *ad alia*, quaedam
partes *usum*; ne de agricultura, fru-
mentorum excussione, vestura, gesta-
tione, bello, vel spectaculis quicquam
dicam. Ex cornibus, praeter pocula,
gutti, cucurbitulae, lucernae, litui,
buccinae, et arcus fiebant, ex corio,
scuta, loricae, galeae, parmae, ten-
toria, navigia, scalae, balthea, num-
mi, bursae, utres, folles, scuticae, cal-
cei et caetera formantur. Esitata Py-
raeaei in Graecia, Rupeliae in Gallia
obsidiones testantur. Ex extremita-
tibus gluten fit. Ex *nevvis*, flagella
sunt fractu contumacissima, et quam
maxime flexibilia. *Dentibus* politur
charta. Cleanthes philosophus, *offi-
bus* bubulis et testis fictilibus perscri-
bebat, quae a Zenone audiverat, cum
pecunia non suppeteret ad chartas
emendas. Ex iisdem pulvis contra
catarrhum et podagram paratur.

Plin. H. N.
1. 20. c. 11
et 1. 29. c.
13.

Sanguis

Sanguis malthis faciendis, quod; quam caeterorum animalium cras-
sior sit, et cito coeat, dureturque,
perquam accommodus est. Vituli
vero cum carnibus valde concisis in
vasē fictili per decem dies detentus,
inescationis piscium aptissima mate-
ria. Ex *Servo* laudatissimae candelae,
iuvencae imprimis et circa trimatum.
Felle bubulo semina macerari Apule-
ius iubet, antequam spargantur, ad-
versus mures agrestes. Nec accedent
ad arborem formicae, si radici vac-
cinum illinatur. Eodem et amurca
Lycium adulteratur: et atreus du-
citur color. Setis bubulis veteres
ad scopas vestiarias, uteban-
tur: et pictores suos exinde habe-
bant penicillos. Troglodytae senio
confecti, Diodoro teste, gutture
bovis cauda adstricto sinebant vi-
tam. *Fimo* Chineses pisces alunt,
ut pingues evadant. In hoc vacca-
rum fimo casae adversus pulices inun-
guntur, ut Linschotanus prodidit.
Unouls bestiolae a vitibus arcentur.
Differentiae bouum plurimae dantur,
a magnitudine, cornium varietate va-
riarum partium a naturali constitu-
tione deflexu, loco, et aliis. Aden-
silae, quae forte Madoce et Ocellis
veteribus, vaccae, camelum magni-
tudine aequant, nivis instar candidae,
sine cornibus, auribus proceris, ac
pendulis, si Francisco Alvarezio cre-
dimus. Aegyptios boves Graecis ma-
iores Aristoteles pronuntiavit, Aethi-
opici in Prete Gani regnis tantorum
cornuum, ut ex iis vasa, quae quinque
sexve metretas singula capiunt, for-
mentur. Africanae sunt tam parvae
vaccae, ut vitulorum nostratium ma-
gnitudinem vix aequent: sed multi ro-
boris et laboris patientissimae. Idem
de Alpini seu potius Altini (Alti-
num urbs olim in littore Venetiarum
florentissima iuxta Aquileiam) Plini-
us reliquit. Anglici boves cornibus
et miro carniū sapore superbiunt.
Americani in partibus septentriona-
libus carent palcaribus et gibbosi
conspiciuntur. In Dariena, teste Lo-
pezio, unguis sunt minime bifidis,
mulis non absimiles, magnis auribus,
promuscide elephantis, colore cine-

reo carne delicata. Ex Hispania in
Hispaniolam devesctae vaccae, in
tantam foecunditatem excrevere, ut
una vacca proletaria, in viginti sex
annis, octingentos foetus ediderit,
dum ex filiis filii rursum procreantur.
Aoniorum bouum variis coloribus di-
stinctorum perpetuae indivisaeque
sunt ungulae, et unum ex ore egre-
diens cornu, quod Aelianus prodidit.
In Arabia vidit Vartomannus Sulta-
no donatas vaccas, quibus erant cor-
nua cervinis similia, colore nigro: qui-
busdam et unicornu in fronte. Apud
Arachatas, boves sunt silvestres, te-
ste Aristotele, colore atro, rictu levi-
ter adunco, cornua refimatiore ge-
rentes. Armeniis duplex cornu, sic
erratis flexionibus, si Aeliano fides,
tamquam hedera retorqueretur, et
si mucrone petitur, ob corneam du-
ritiam, ferrum retunditur. In Bengala
provincia, M. Paulo Veneto auctore
crassitudine elephantis aequant. In
Hollandia vere, plaeraeque, quae ma-
culosae, plurimum lactis habent. Ali-
quibus partibus diebus aestivis, qua-
tuor et quadraginta lactis heminas
singulae in mulctralia refundunt. In
Nosocomio Amstelodamensi, quod
leproforum domus dicitur, viginti
duae tenentur vaccae, ex quibus au-
reos circiter quingentos in lacte et
caseis praeter quod in usum quoti-
dianum cedit, quotannis confici, a
fide dignis se audivisse Pontanus pro-
dit. Non est ergo mirum, ex caseo et
butyro ibidem, quae in extera loca
exportantur, in singulos annos du-
centies sestertium, id est, decies
centena Caroleorum millia cogi,
quod apud Hadrianum Iunium legi-
mus. In Scotia boves sunt silvestres
colore candidissimo, iuba densa ac
demissa, truculenti et feri, adeoque
ab humano genere abhorrentes, ut ab
iis, quae homines vel manibus con-
trextarint, vel halitu perslaverint, per
multos dies abstineant, dolo capti,
moriuntur. Carnes cartilagosas ha-
bent. In agro Cammanduano, (verba
sunt Scaligeri,) boves aiunt esse ma-
ximos, brevibus tamen cornibus et
hebetibus. Nulla macula candor vi-
tiatur. Cameli gibbus eis et robur par-

Onera

Aristot. H.
A. 1. 2. 6. 3.Pontanus
Amstelod.
1. 2. c. 23.Scalig Ex-
ercit. 206.Plin. H.
1. 20. c. 11
et 1. 29.
13.Alvarez.
de Aethiop
c. 119.

Onera suscepturi, camelorum more ad agafonis iussum genua flectunt. Haud scio, an eosdem intelligat Plinius, dum scribit: Carici boves, in parte Asiae foedi visu, tubere super artus a cervibus eminente, luxatis cornibus, excellentes in opere narrantur: caeteri nigri coloris candidive, ad laborem damnantur. Cyprii boves stercore humano pascuntur. In urbe Diu, citante Maiolo, boves sunt exigui, praegrandibus et rectis cornibus, sed praeter oneris ferendi industriam, et sub freno currere et equitare dociles, equorum gradariorum more. Epiroticae vaccae, scribente Aristotele, amphoras singulas singulae implent lacte. Erigitur, qui mulget, aut paululum se inclinat: quoniam sedendo ubera contingere nequit. De bobus ibidem, quos incolae Pyrrhicos vocant, ita Plinius: In nostro orbe Epiroticis laus magna, a Pyrrhi, ut ferunt iam inde regis cura. Id consecutus est, non ante quadrimatum ad partus vocando. Praegrandes itaque fuere: et hodie reliquiae stirpium durant. At nunc anniculae ad foecunditatem poscuntur: tolerantius tamen bimae. In Eubaea boves fere omnes albos Odoardus Barbosa affirmat; quam et argyroboaeon Eubaeam Poet dixere. In Galata Africae monte boves Italicis octimestribus vix pares, cum senuerint, Leonius testatur. In regione Garamantum aut vicina quadam praepostere pascuntur, si Herodoto fides. Nam si reiecta vel potius recta ad partum ora dirigant, officiant, prona in humum cornua et obnixa. *Helvetii* a teneritudine carnis, cum alibi, tum maxime iuxta Zofingam oppidum agri Bernensis commendantur. In India sunt unicornes et tricornes, solidis unguis, nec bifidis. Iisdem Plinius altitudinem camelorum tradi ait, cornua in latitudinem quaternorum pedum. Allatum ab inde Ptolomaeo II. cornu, quod tres amphoras capiebat. Ibidem patres equis currunt. De iis forte Plinius, dum ita scribit: Atrocissimos habet (scilicet India) tauros silvestres, maiores agrestibus, velocitate ante

omnes, colore fulvos, oculis coeruleis, pilo incontrarium verso, rictu ad aures dehiscente, iuxta cornua mobilia, tergori duritia filicis omne respuens vulnus. Feras omnes venantur: ipsi non aliter, quam foveis capti feritate semper intereunt. An sint illi, quorum caudas tenues admodum et tenuis pili, tantique pretii, ut singulae quatuor vel quinque ducatis aestimentur, Sangiaci et Bassae Damasci adhibent, ignoro. Legimus etiam dari in India bovem, et indigere voce Ignaragnam nuncupari, dicitque habitare iuxta castrum S. Spiritus, aliisque quibusdam locis, ubi frigus remissus est. Animal esse immensae molis, vescique herbis duntaxat, quae rubri sint coloris. Corporis mole nostrates boves superare, pellem habere similem elephanto, bina iuxta pectus brachia, sub quibus mammae lateant, quibus foetus suos enutrit. Capite atque ore boves nostrates referre. Carne esse suavissima, Indisque praecipue expetita. Ex pinguedine liquamen parari butyro simile, quo in condiendis cibis utuntur. *Offsa* eius duritia ebori vix cedere. *Vmbri* praecipue circa Clitumnum amem sunt quoque celeberrimi. Plinius scribit, eam oram gignere omnium Italiae maximos, in quibus plurimi sint albi. *Sabinis* quoque spectati sunt: et legimus apud Livium, bovem olim in Sabinis cuidam patrifamilias miranda magnitudine ac specie esse natum, cui monumentum miraculo fuerint Romae in vestibulo templi Dianae, fixa per multas aetates cornua. *Leutricorum* bouum cornua atque aures ex una stirpe cognata, atque simul contexta esse testatur Aristoteles, ut citat Aelianus, In *Cathaiæ* provincia quadam sunt albi et nigri, equina cauda, sed pilosiore, ad pedes usque protensa: pilos habent subtilissimos in modum plumae volatilis, magno pretio, quos equites in cacumine lancearum suspendentes, egregiae nobilitatis insigne ducunt. Cornua ab occipite in spinam tanta longitudine extenduntur, ut elevato capite cornibus attingant caudam. Sunt autem grandia cornua,

Plin. H.N.
l. 8. c. 45.

Herodot.
l. 3. c. 2.

Aristot. H.
A. l. 3. c. 2.

Plin. H.N.
l. 8. c. 45.

Aelian. H.
N. l. 12.
c. 36.

Herodot.
l. 4.

Aelian. H.
A. l. 3. c. 34.

Plin. H.N.
l. 8. c. 21.

Bellon.
obs. l. 1.
92.

cornua, ut incolae amphorarum loco eis utantur. Apud *Mysios* nulla boves habent cornua, teste Aeliano. Apud *Nigros*, nullae vaccae rufae, omnibus color niger vel albus, vel ex utroque mixtus. In Nomadibus, qui ad Maoticas paludes hiemant, et dies aestivos in camporum aequoribus vivunt, ex bobus pars sine cornibus nascitur, pars ferrula abscinditur. Tauri Paeonii, ut scribit Pausanias, hirto sunt corpore; cum omni ex parte tum praecipue pectoribus et mentis. Theopompus vero, referente Mizaldo apud *Paeonas* tradit, boves tam magna gestare cornua, ut tribus vel quatuor vini sextariis vix adimplerentur, ex iisque reges ac proceres pocula conficere labris ebore aut argento obductis. *Hungaria* tam eorundem abundans, ut Sigismundus Baro Herbersteinus reliquerit, per solam viam Viennensem uno anno plus, quam octoginta millia boum in Germaniam acta esse. Regio Comandu ab eiusdem urbe appellata in Persia, boves habet maximos et in universum candidos, cornua brevia et minime acuta in capite gestantes, camelino gibbo dorso eorum imminente, teste Paulo Veneto. Unde tam robusti, inquit, redduntur, ut ad magna onera gestanda facile assuefiant. Habentur tales et in *Quivira*. Tauri ibi (inquit Nierembergii) quoddam genus silvestre, fulva specie, humili corpore, incurvo dorso, frequentibus iubis, et laciniis promissis, eduli carne, salubri, nec iniucunda. Cauda vescuntur incolae, epotato cruore: pellibus proteguntur. *Phoenicum* vaccae eius sunt magnitudinis, ut *Phoenicum* libri apud Aelianum habent, ut vel procerissimi pastores cum mulgent, stent, minus proceri scabellum ascendere cogantur. In *Phrygia*, prodente Aristotele, boves cornua, ut aures movent, quod et de Erythraeis Aelianus prodidit. In *Norvegia*, Islandia, Gothia, Feronia, sunt quidam silvestres, nec homini nec aliis quadrupedibus parentes, quibus cornua vulgaribus minora, sub mento barba prolixa dependet. Venatores inter ar-

bores se abscondunt: ipsi vero ab iis vulnerati vel iniuriam ulciscuntur, vel seipos interimunt. Facit et *Vaccae marinae* Olaus Magnus mentionem, atque de ea sic scribit: *Vacca marina* monstrum est magnum, robustum, iracundum, et iniuriosum, edens partum sibi similem, sed non supra geminum, unum tamen saepius, quem plurimum diligens, secum sollicitate ducit, quocumque tandem se per mare transmittit, aut in terra gressus dirigit; decem mensibus impraegnatur. Demum hoc animal aliquando CXXX. annis, per caudae ipsius amputationem vixisse probatum est. In aquilonaribus quibusdam novi orbis provinciis, exertos elephantum modo dentes habent, si Carterio apud Rhamusium credendum. In *Caricta* Scotiae provincia supra Gallovidiam boves sunt, quorum caro tenera suavisque esui est, caeterum pingue nunquam concrefcit, olei liquidi modo fere semper fluens. Varro denique tradit, boves iuxta *Toronam*, paucis ante partum diebus, lacte carere: reliquo tempore habere perpetuo. Ventrem ferre decem menses. De bobus Tartaricis in *Ergimul*, qui sunt elephantum proceritate pilo perenni, levi, ac prorsus albo aut prorsus nigro, qui in humeris more leonum prae longus est, non minus pedes tres, mira mollitie, perinde ac sericum, superius dictum. Ut et de gibbosis, quales Tartaricos Scaliger, Syriacos, qui palearia non habent, Plinius esse ait. Et tantum de Differentiis promiscue. Huc pertinet animal, quod in Congo *Empalanga* vocitant, figura et magnitudine bovem referens, nisi quod et caput et cervicem gerat erectam cervorum more, cornua quoque habeat in capite recta et longa, nodosa in summitate, interius parum inflexa: quod quamvis etiam sit silvestre, nemini tamen est molestum; neque adeo etiam est ferum, quia facili negotio aratro, si adesset incolarum aliquod ingenium, accommodari posset. Quantum ad Monstra, visus est *Mediolani* et *Saturae* vitulus biceps: visus

fus in Thuringiae vico sextipes, illeque gemino capite et uno podice: visus et septipes, massam carnis e latere dependentem gestans. Visus oculis, naribus et auribus humanis: biceps duplici facie: quodammodo bicorporeus: duobus tantum posterioribus pedibus et agnina facie. Vi-

fus Basileae Rauracorum an. MDLI. bos quinque pedibus, qualem nos olim Londini in Anglia vidimus, alibi alius cervice cornu gerens: et cruribus brevibus instar nani. Monstrum bicorporeum erectum quinque auribus, ut et caput vituli hic etiam expressum habebis.

ARTICULUS II.

De Bobus feris.

PUNCTUM I.

De Vro.

Boves feri, Graecis ἀγριοί, qui ab agrestibus ἀγροαίους, in eo differunt, quod hi, quanquam mansueti sint et ex mansuetis orti, liberi tamen solutique in montium, silvarum et agrorum pascuis relinquuntur; illi vero non tam natura loci, quam natura propria et genio feri sint, sunt *Vrus*, *Bison*, *Bonafus*, *Bubalus Africanus*, *Buffelus*, et *Bos Strepsiceros*. *Vri* nomen Gallicum Macrobius facit, Gesnerus et Aldrovandus Germanicum potius. Ur enim vel silvestrem, vel magnum, vastum, et maximarum virium Germanis antiquis significabat. Servius tamen Graecum esse vult, et ab ἀραῖν, id est, montibus deducit. Polonis saltem in Masovia et Samogitia *Tur* vocatur, quem Gesnerus veterum Tarandum esse iudicat. Lithuanis *Zumbronem* dici, Scaliger se invenisse tradit. An Rhezes Iphicratis sit, alibi disquiretur. D. Hieronymus *Bubalum* appellat, quod et Martialis et imperitum Romanorum vulgus, teste Plinio, faciebat. Crömerus *Bisonem* appellat. In *Descriptione* discrepant aliquantulum auctores, nisi forte diversa eorum sint genera. Caesar et Plinius nullam villorum mentionem faciunt: Erasmus Stella, tempora villosa, et mentum barbatum, ipsis adscribit; quod et apud Albertum Magnum invenies, qui urum cum bonaso confundit. De caetero magnitudine sunt paulo infra elephantos, ut Caesar prodidit, specie et colore et figura tauri. Albertus longitudine aliquando quin-

decim cubitorum facit. Magnitudinis illius hoc etiam est argumentum, quod in capite inter cornua tres homines confidere possunt. Hispidum habet et villosum corium, et sub mento palearia. *Cornua* densa nigra, breviter; *Oculi* versus exteriorem canthum rubicundi, *Caput* crassum, *Facies* lata, *Color* fere niger, sed maxime in temporibus, mento, collo. In facie, lateribus, cruribus, cauda, ad puniceum vergit. Reperitur in silva Hercynia, Podolia, Samogitia, Mazovia, et Hungaria. Adfuescere ad homines, et mansuescere, ne parvuli quidem excepti, possunt. Excellentium est virium et velocitatis. Cornibus equum cum fessore correptum, in sublime identidem iactat; et arbores mediocri crassitudine evertit. Caro eius condita in deliciis est magnatibus. Cornibus Barbari Septentrionales potant, unamque binas capitis unius cornua implent. Aliis praefixa his pila cuspidant. Apud nos addit Plinius, in laminas secta translucent: atque etiam lumen latius inclusum fundunt, multasque ad delicias conferuntur, nunc tincta, nunc sublita, nunc, quae cerofrata picturae genere dicuntur. Forte et taurus ille silvestris, qui Macedoniam vastabat, ad pedem Orbeli montis Macedoniae a Philippo Rege confossus, cuius pellem et cornua ἀγροαία vel τεσσαρακαιδεκάδρα, id est, quatuordecim palmorum, in vestibulo templi Herculis consecravit, urus erat. De capiendi ratione, vide Aldrovandum.

Hieron. l. 3. Com. in Amos. c. 3. Plin. H. N. l. 8. c. 15. Solin. Po-lyhist. c. 25

Albert. H. A. l. 22.

Plin. H. N. l. c.

Aldrov. de Bifuschi l. 1. c. 2.

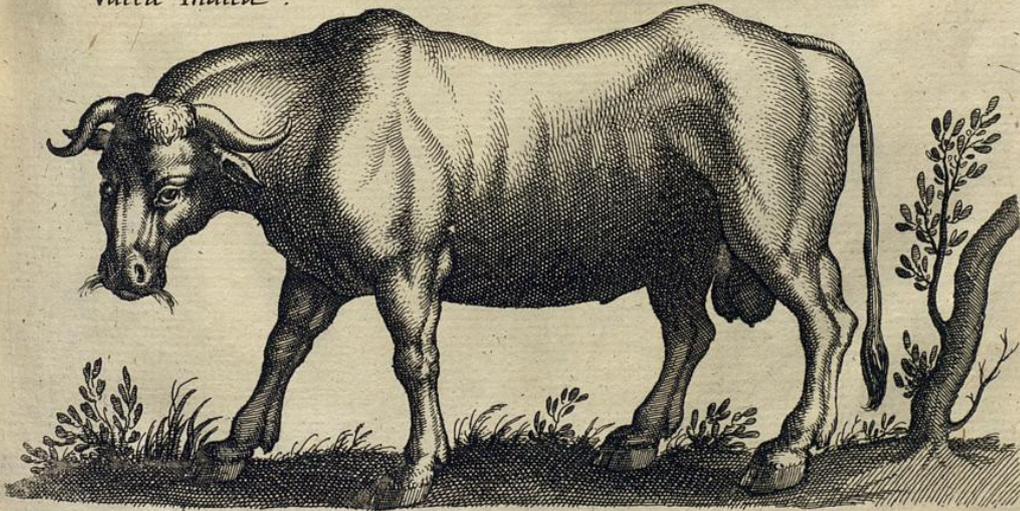
PUN-

Bubalus Indicus

Vacca Indica

lin.H.N.
c.

Idrov.
e Bifulch
1.c.2.

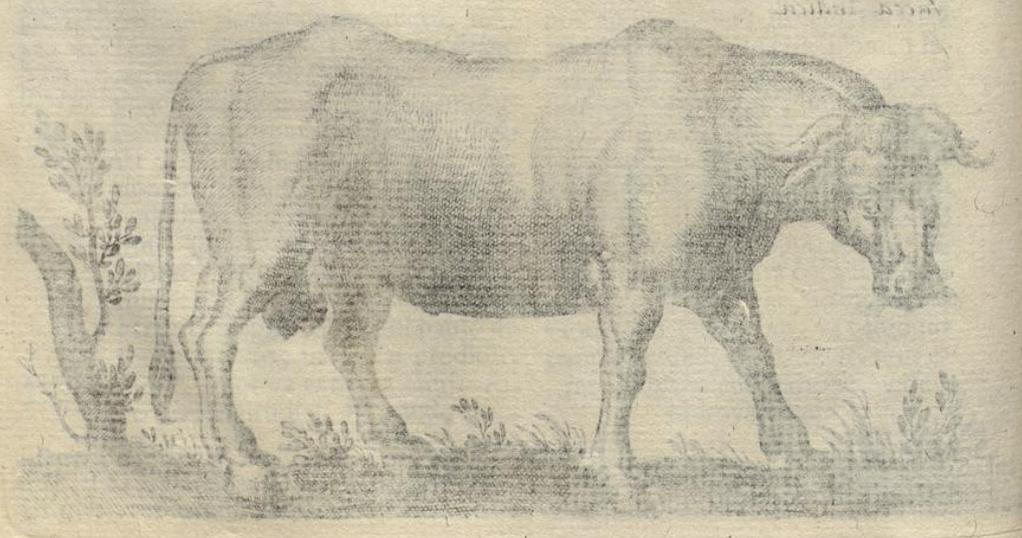
Dieſe Wilde Ochs

Dieſe Kuh

Dieſe Kuh

Tab. 17.

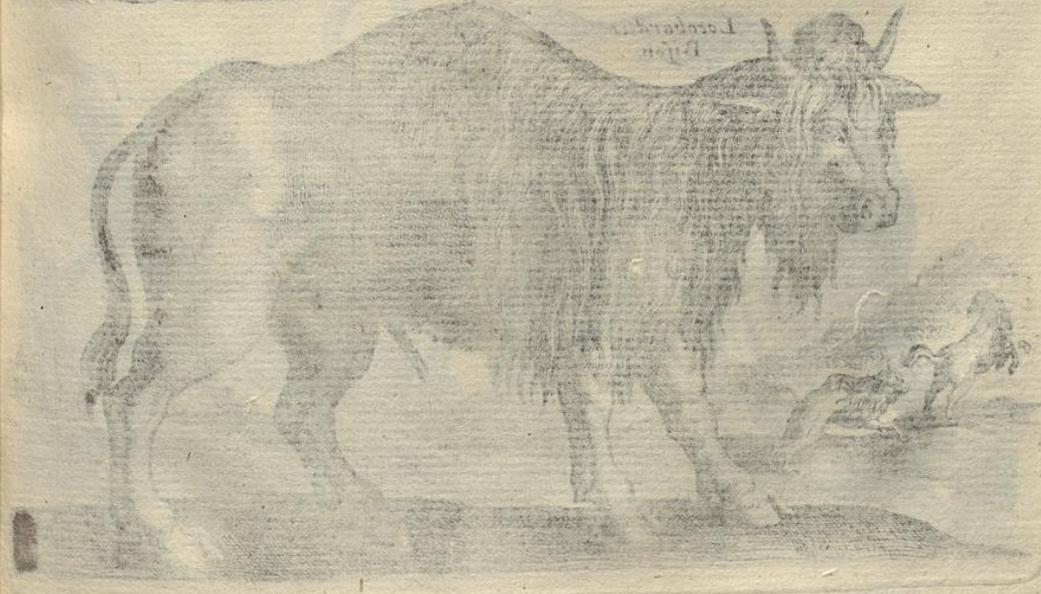
Phaen. Mamm.

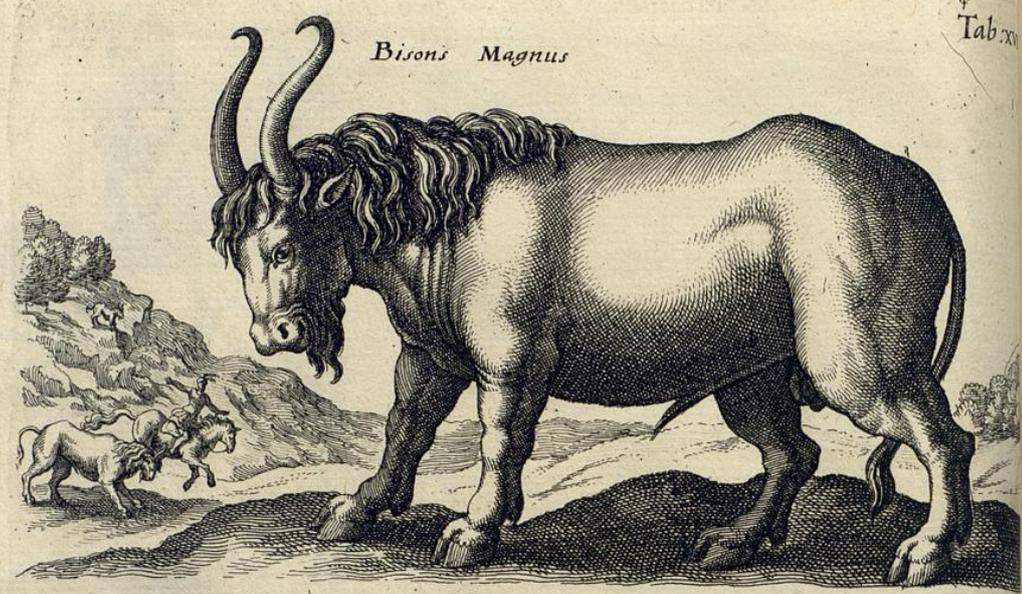
Bison tibeticus

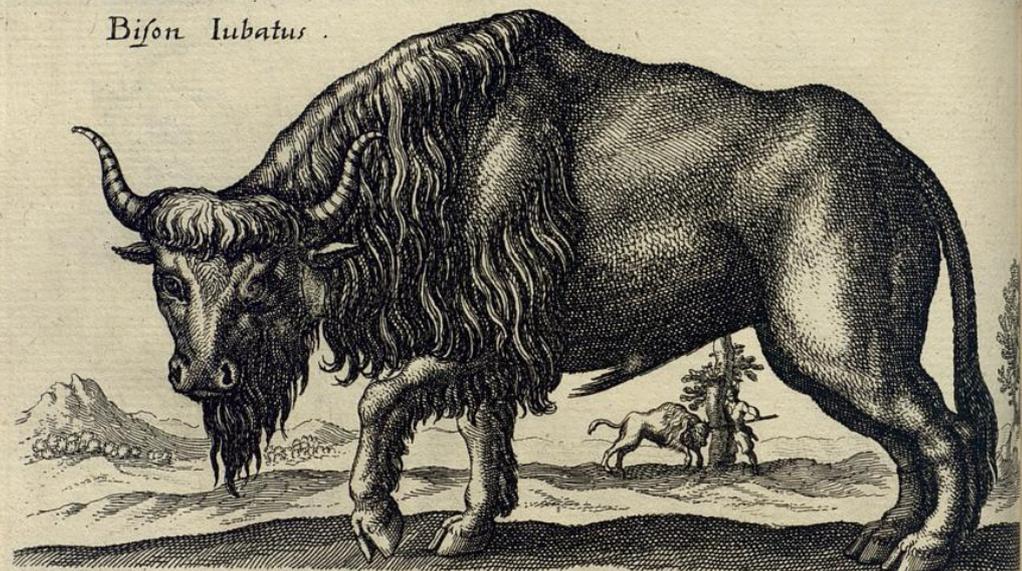
Capra tibetica

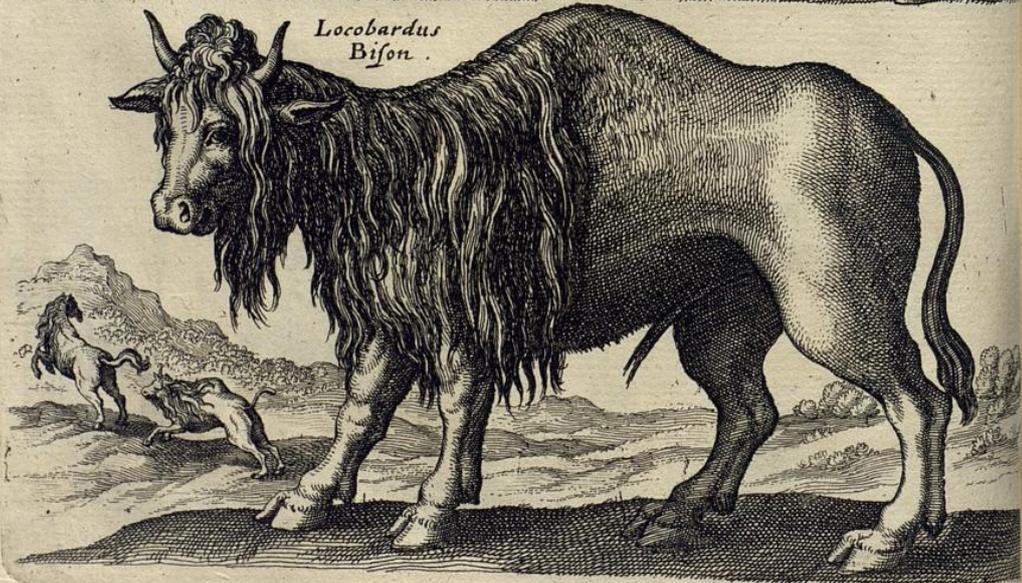
Bisonis Magnus

Bison lubatus

Locobardus Bifon

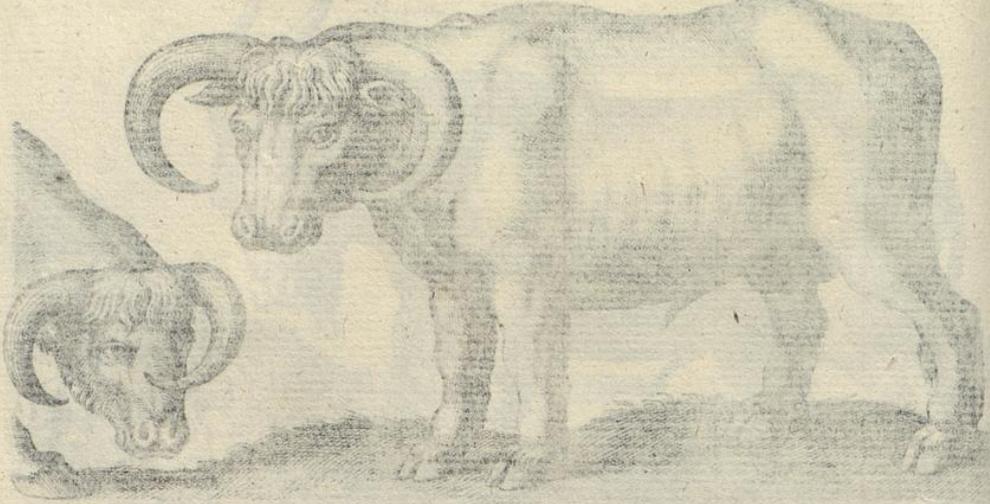

Bubalus Africanus

Taurus

Bubalus Arvensis

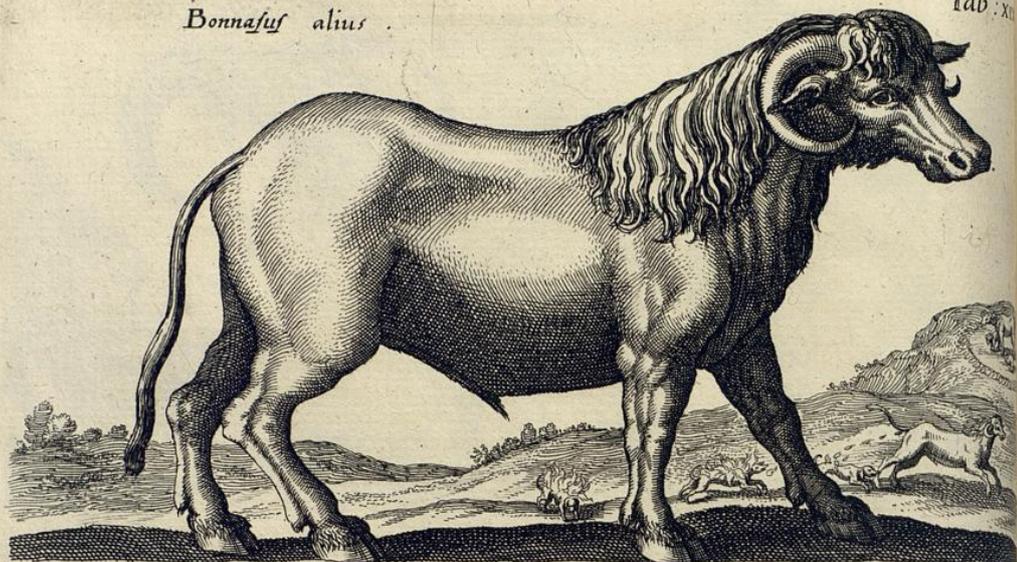

Capra

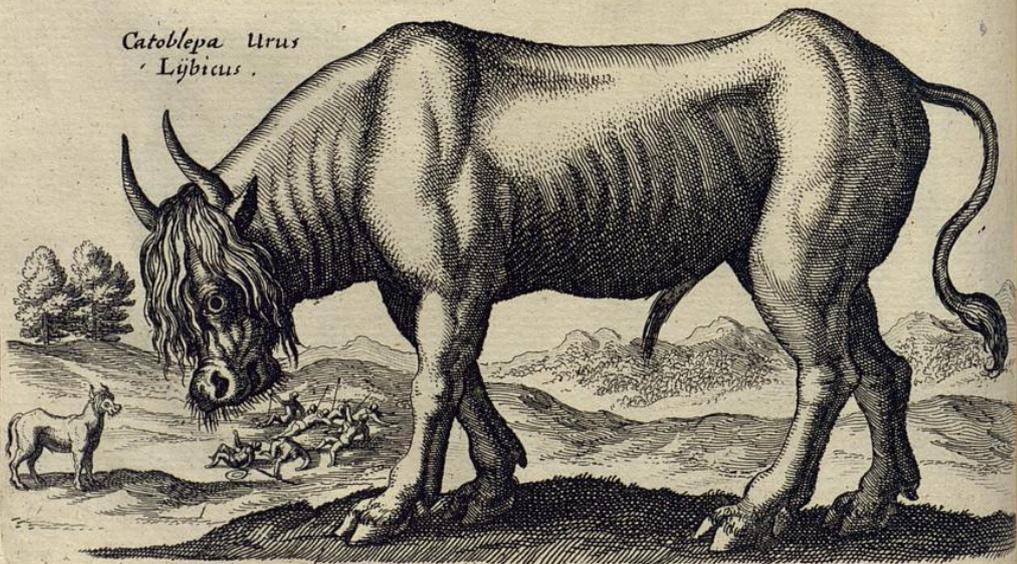
Bonnafus alius

Vrus Iubatus . Gewohnter AwerOchs .

Catoblepa Urus
Lybicus .

PUNCTUM II.

De Bisonte.

Aldrov. Histor. Bisul. l. 1. e. 3.

Plin. l. e.

Oppian. l. 2. de venatione.

Bisontis vocabulum ab Germanico Visent dictum est. Oppiani codices βίσων habent, a Bistonia forte Thraciae silva, sed male. Dion Bισσαρες vocat. Plinius et ex eo Solinus, boves feris similes esse dicit, fetosofos, colla iubis horridos. Oppianus, iubam circa armos terribilem in crassa cervice quater ait, nec non circa maxillas aut mentum. Cornuum mucronibus esse hamatis et aduncis, non inter se reflexis, sed sursum versus surgentibus, ut Gylius vertit. Seu ut Gesnerus, non esse patula vel extensa, ut in caeteris bubus, nec e regione in diversum ad latera abire vel extendi, (epicarsion enim transversum est) sed recta surgere, ita tamen, ut ὑπὸ τῆς σπονδῆς sint, id est, dorsum versus inclinent, et circa finem hami instar tum recurva, tum acuta sint, unde κέντρα ab acumine vocantur. Surrio iubati sunt et villosi circa collum, et in armos barba amento propendente, pilis moschum redolentibus, capite brevi, oculis grandioribus, et torvis, quasi ardentibus, fronte lata, cornibus plerumque adeo diductis et porrectis, ut in iis tres bene corpulenti homines insidere queant. In tergo extat gibbus elatior priore, et posteriori corporis parte humiliore. Cornu Gesnerus apud aurifabrum argento includendum vidit, nigredine splendens, duos dodrantes longum, aduncum instar

unguium in rapacium avium genere. Linguam Oppianus asperam habere ait, ut, cum lingit, sanguinem eliciat. De usu in Medicina hoc duntaxat habet Plinius. *Vros et bisontes Graeci in experimentis non habuerunt, quanquam bove fero refertis Indiae silvis: portione tamen eadem efficaciora omnia, quam ex domesticis scilicet bubus) ex his credi par est, videlicet quoad medendi vim.* Huius generis fuerint Tauri Floridae novi orbis insulae, quos *Butrones* barbari sua lingua nuncupant, prodente Ambrosio Pareo. Cornua gerunt pedalia, et gibbum in dorso, camelino similem. Pilo sunt prolixo et fulvo, cauda leonina. Nunquam cicurantur. Ex pellibus fiunt tegmina, quibus barbari adversus hiemis vehementiam utuntur. Cornibus vero, quibus alexiteriam vim inesse sibi persuadent, adversus venena se muniunt. Huc pertinet et *Bison Scoticus*. Candidissimum esse aiunt, in formam leonis iubam ferre, caetera mansuetis simillimum, verum adeo ferum et indomitum, humanique consortii hostem, ut, quas herbas aut frutices humana contrectatas manu fenserit, plurimos deinceps fugiat: captum autem arte quadam, mox prae moestitia mori. Cum vero fepeti fenserit, in obvium quemcunque magno impetu irruere.

PUNCTUM III.

De Bonaso.

Aldrov. de Bisul. l. 1. c. 4.

Aristot. H. A. l. 4. c. 71. ed. Scalig.

Bonafus, Aristoteli βόνασος, et βόλιτος, Paeonibus μόναπος, sive, ut alii scribunt μόνεπος, incerta origine dicitur. Augustinus Niphus ab Alberto Magno, qui Bonasum et Urum confundit deceptus, vaccam Indicam a recentioribus vocari scribit. Ita vero cum Aristoteles describit. Bonafus nascitur in Paeoniae

monte Mestapio, qui separat Paeoniam a Media regione. Vocant eum Paeones Monapum. Tauri est magnitudine: sed bove crassior. Neque enim longus est. Eius corium distentum capit, quantum est septem convivis. Caeterum species bovis est, nisi quod habet iubam ad summum usque armos, sicut equus, verum

verum pilus eius mollior, quam equinus, et demissior, color pili flavus. Longus etiam crinis ad oculos usque pertinet. Color eius inter cinereum et rufum: non equalis equarum, quas Paroas vocant: sed squallidior atque subtus lanaceus. Atri aut gilli vehementer, nulli sunt. Vocem similem bovi habet. Cornua autem curva et adverso inter se flexu curva, atque inutilia ad pugnam: magnitudine palmi, aut non multo longiora: crassitudine singulis, quanta capi possit, non multo minus semifextario. Nigredo autem pulchra et nitida cornu est. Antiae vero ad oculos usque pertinent, ita, ut in latus potius, quam antrorsum propendere videantur. Superioribus caret dentibus, sicut bos et alia cornigera omnia. Ciura autem hirta, et est bifidus. Caudam habet minorem, quam pro sua magnitudine: maiorem tamen bubula. Spargit pulverem et terram fodit, tauri more. Corium est adversus ictum validum. Carne est suavi: idcirco cum venantur. Percussus fugit: delassatus subsistit. Tuetur sese calcibus, et stercore, quod ab sese quaternis passibus (pessime Plinius trium iugerum longitudine posuit) ei aculatur. Cuius

Plin. H. N.
I. 8. c. 15.

Aldrov.
Hist. de
Quadrup.
I. 2. c. 5.

Arist. H. A.
I. 3. c. 6.

Scalig.
Exercit.
206. f. 5.

Bubali nomen confusum quidem non solum hodie, sed et Plinii aevo fuisse videtur: nec peculiare aliquod apud Graecos nomen habet; et multi diversos silvestres boves, praesertim in illis regionibus ad quas aliunde adducuntur, bubalos appellant: quidam bubali, inter caepreas relato, commune nomen esse volunt: nos tamen ab isto distinguiamus: eumque silvestrem bovem intelligimus, quem Aristoteles timidum esse, et sanguinem fibris carentem habere scribit, et qui cum Bove Africano idem est. De eo ita Scaliger. Bubalin, cuius sanguis et instrumentum pugnae cornua ab Aristotele descripta sunt. Plinius ait esse vitulo similiorem (cervove): Quid

usus perfacilis est. Saepe vero etiam comburit, adeo, ut deglabrentur canes. Perturbato vero atque perterrefacto potest hoc efficere stercus: pacato non comburit. Ferae facies ac natura talis est. Imminente autem tempore pariendi, universi in montibus pariunt: ac priusquam sobolem edant, circum locum alvum exonerant: tanquam ponentes munimentum. Emittit haec fera largam quandam copiam excrementi huius. Hucusque Aristoteles, ex quo sine dubio, quae de hoc animali, apud Plinium, Solinum et Aelianum habentur, desumpta sunt. An cornua, vertebra, omoplata, et costa, prout eas Caius ad Gesnerum describit, huius animalis fuerint, incertum est. Cornuum longitudo pedum duorum erat, palmorum trium et digiti semifis: in ambitu, ubi capiti iungebatur, pedis unius et palmi semifis. Spatium frontis inter cornua palmorum Romanorum trium cum semisse. Vertebra erat tantae magnitudinis, ut nisi longitudine trium pedum Romanorum, et duorum palmorum cum semisse circumdari potuerit. Costa longitudinis sex pedum erat. De omoplata taceo. Iconem Capitis et ossium, apposuimus.

PUNCTUM IV.

De Bubalo veterum.

igitur ea sit? An Gazella? non sane. Quare, quod ex Africanis historiis percipere potui, tibi libenter imperitum curabimus. Africanorum boum parvitas tanta est, ut nostratum vitulorum vix aequent magnitudinem. Multi tamen roboris, ac doloris patientissimi sunt. Dant autem et Lant, et Elant in venio appellatum. Facie bubula est, sed ut minor, ita multo agilior et expeditior. Eiusmodi fertur esse celeritate, ut cursu feras omnes antevertat. Corium adeo firmum, ut cuiusvis telorum ferreo generi sit impenetrabile. Sclopi tamen globulo pervium. Pilus eis albet. Aestate capiuntur, quod a ranearum fervore ungulae moveantur ac vacillent. Tantum Scaliger. Bel-

Bubalus . Büffel .

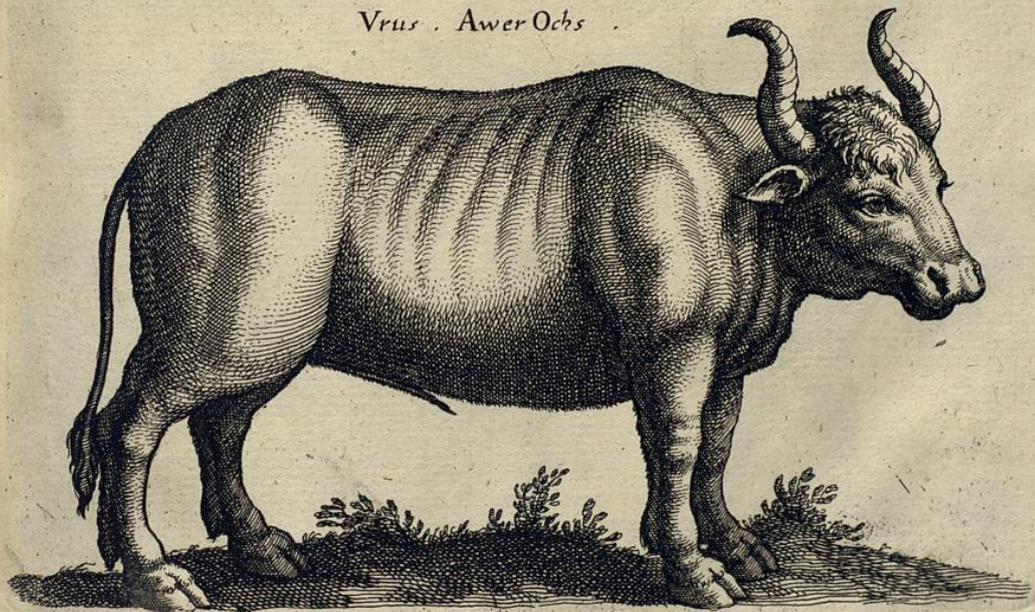
Tab : xx

Alius Bubal, Taurus Syluester .

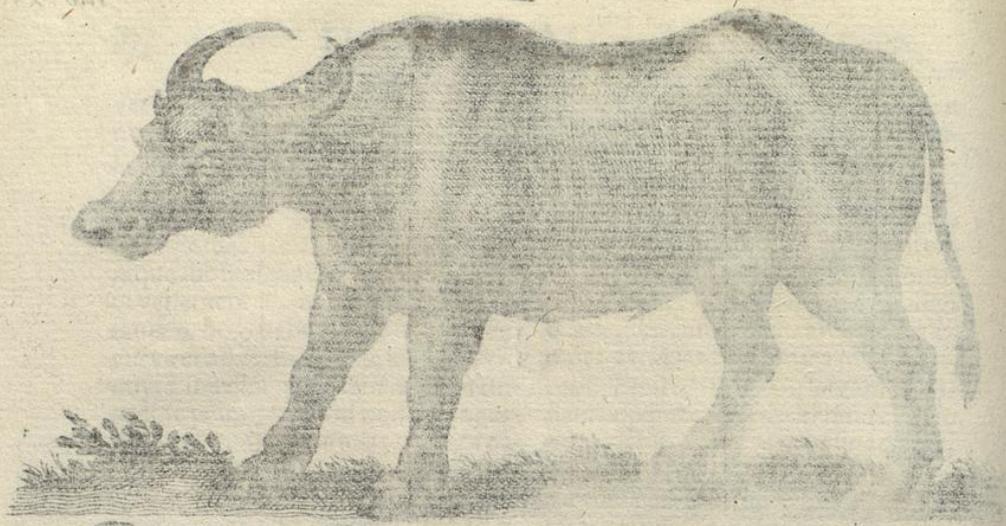

Vrus . Awer Ochs .

Tab. 27

Bubalus Bubalus

Bubalus Bubalus

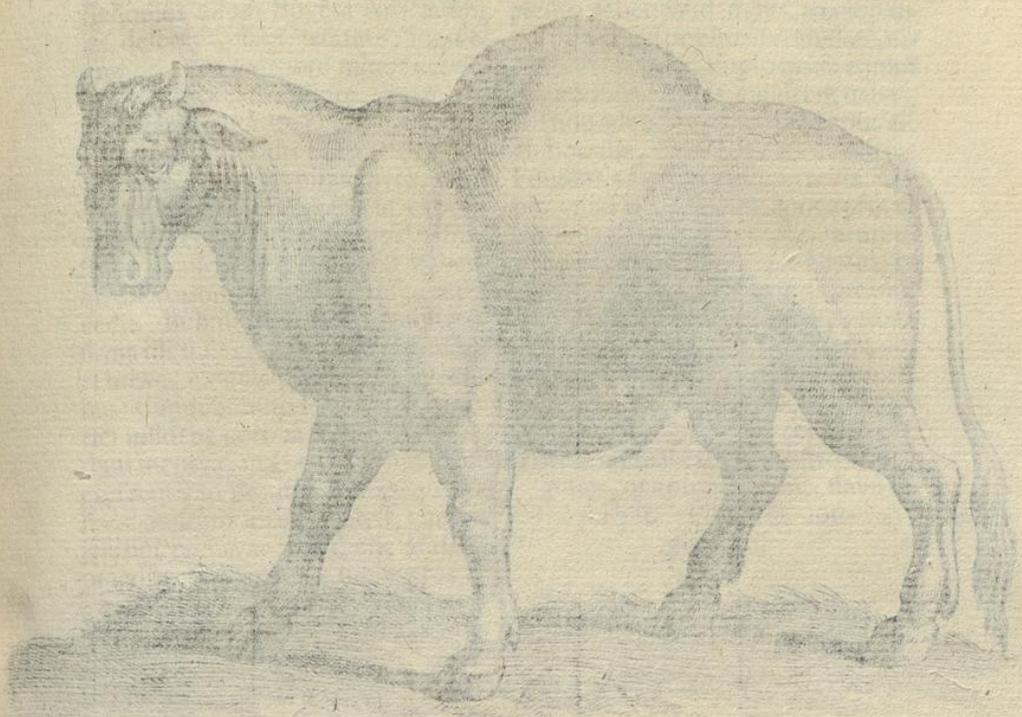

Bubalus Bubalus

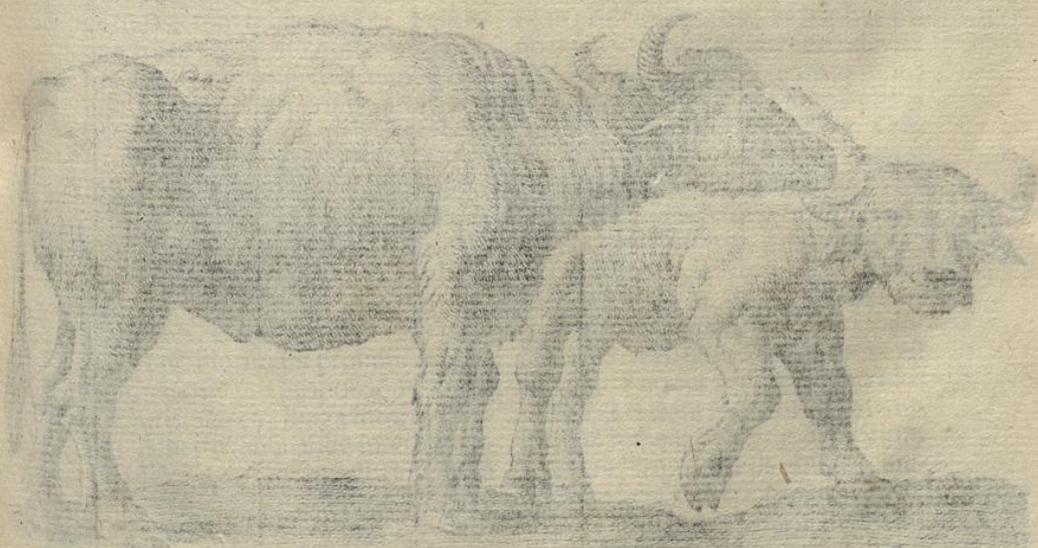

Tab. XXV

Equus caballus

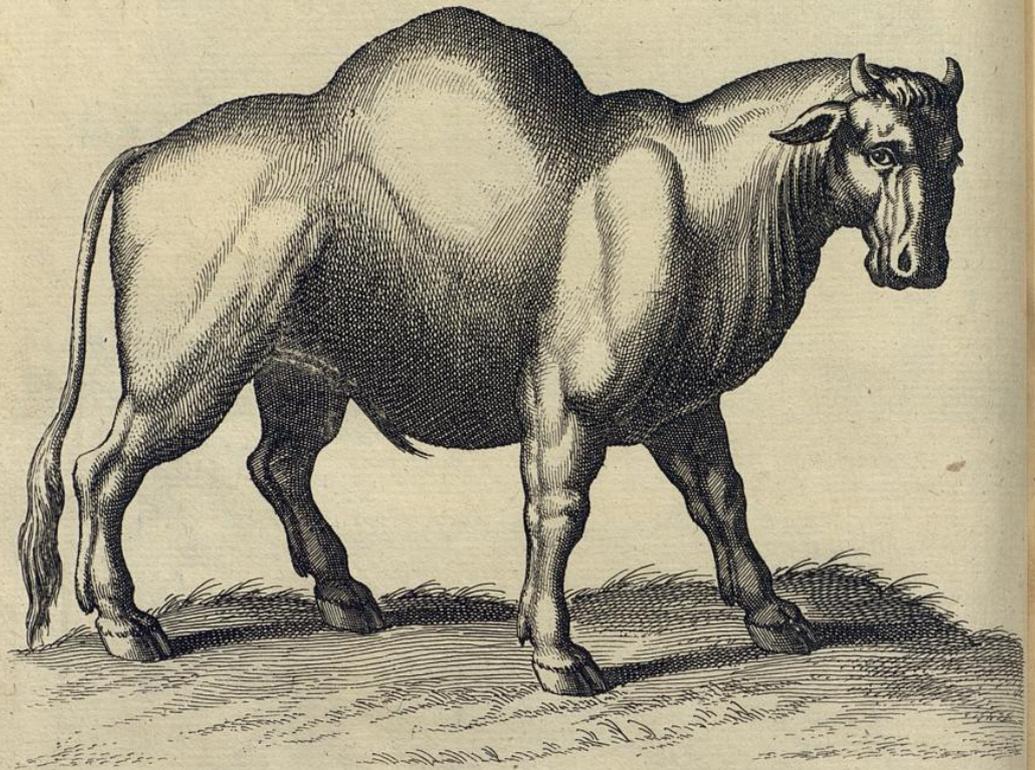

Bubalus bubalis

Bos Scythicus .

Tab : XXI

Bubali Iuveni . Iunge Büffel .

Bellonius alium Bovem Africanum ita describit. Iam aetate, inquit, grandis erat, corpore minor cervo, sed habitiore et maiore, quam caprea, tam quadrato et bene formato corpore, ut oculis gratus esset eius aspectus. Nam eius pilus flavus, adeo splendens et laevis erat, ut expolitus videretur. Alvum magis rufam flavum colorem tendentem habet, quam dorsum, quod ad fuscum accedit. Bubuli pedes, brevique et firma illi sunt crura: Collum crassum et breve, exiguis praeditum palearibus: Caput bubulo simile: cuius vertici insident cornua nigra, et admodum incurva, ut Gazellae, lunaeque crescentis in modum inflexa, quibus hand multum se tueri potest, cum in sese sint recurva. Bubulis auribus praeditus est, armos sublevatos et

plenos habet: caudam, ut Camelopardalis usque ad poplites promissam, nigris pilis fultam, duplo quam equini crassioribus. Bovis mugitum habet, sed non adeo sonorum. Diversus est ab hoc ille, cuius iconem Horatius Fontana ad Aldrovandum misit. Capite enim erat colloque longe procerioribus atque exilioribus: cornibus item retro inflexis, et ut in rupicapra incurvis. Aures pro capitis proportionem habebat maiusculas, iuxta colli initium: faciem cervinam, aut capreolum potius, quam bovem referentem. Quare a quibusdam inter Africanos capreolos referebatur. Totum animal excepto rostro et cornibus, quae nigricabant, flavescibat. Pilo erat longiusculo.

PUNCTUM V.

De Buffelo, et Strepsicerote.

Aldr. Hist.
Quadrup.
l. 2. c. 6.

Buffelum seu Bubalum vulgarem diversum a Bubalo Aristotelis esse, vel ex collatione historiae utriusque patebit. Videtur autem eum inter boves silvestres nullo expresso nomine reposuisse, dum scribit: apud Arachotos, Indiae civitatem boves silvestres esse, qui differunt ab urbanis, quantum inter suos urbanos et silvestres interest: colore atro, corpore robusto, rictu leviter adunco, cornua gerunt resupinatiores. Fueritque forte etiam iste noster buffelus, bos ille silvestris niger, ex quo, si sanguine ricini lumbi perungantur, mulieri taedium veneris fieri dicit Osthanes apud Plinium. *Descriptio* notissima habet: Animal est bovi simile, sed maius altiusque, corpore valde crasso, cute durissima, membris macilentis. *Pilos* habet nigros, paucos, et parvos, in cauda fere nullos. *Frons* est aspera, crispa, et intricata pilis. *Caput* ut plurimum primum ad terram, parvum pro proportionem totius corporis. *Cornua* longa intorta et nigra. Albertus aliquando interius iuxta collum dependere versus internam pectoris partem ait, aliquando erecta

esse: *Collum* est crassum longumque. *Inferior dorsi* pars caudam versus declivis. *Cauda* ipsa brevis, parva, et nullis fere pilis. *Crura* crassa, robusta, et reliqui corporis respectu breviora. Frequentissime in Asia, Graecia, Aegypto, insula Borneo, Siam, Italiae urbibus reperiuntur. Circa Fundi, quam plurimos vidimus. In aquis morari gaudet. Mugitus eis terribilis. Lac buffela habet, et tempore coitus, et in principio partus, ut Niphus annotavit. Intuiti mansuetudinem praese ferunt: irritati, irritantur rubro colore, indomitie vadunt. Persequendo recta fertur, neque declinat. Crescentiensis tradit, ubi irascitur aquam ingredi, et se mergere ad os usque ut sanguis aestuans restinguatur. In hoc genere vacca alterius generis vaccae vitulum non admittit, sed odore agnitum reiicit: sin autem vitulus vacino stercore illinatur, decepta odore, lactat et pro suo educat. Laboris est patiens. Ferreus aut aeneus circulus per nares ei traicitur, cui alligato fune, vel habena, ducitur ac regitur. Tradunt, si nimium sit onus decumbere, nec vel verberibus posse ad surgen-

gendum cogi, nisi levato prius onere. Carnes ipsorum Romae venales profant, et Iudaeis sapore suo blandiuntur: verum tanto lentore praeditae sunt, ut in parietem adhaereant, tenacissime adhaereant. Casei, quos Pistoriensis ager copiose subministrat, Marzolinorum nomine, figura fere ovali, bubulis longe praefertuntur, utpote palato gratiores. Ex ungulis vel cornibus annuli fiunt, qui, si in digitis vel manuum vel pedum subinde gestentur; mirifice adversus spasmos laudantur. Sunt, qui iis-

dem quaterna fila ex totidem metallis, auro, argento, aere, et ferro fabricata innectunt, sic efficaciora futura credentes. Ex corio fiunt vestes ac praecipue thoraces. In Narfinga equorum ornamenta eo teguntur. Siamenses ex cornibus arcus conficiunt. *Bos Strepsiceros* a turbinata cornuum constitutione ita dicitur. Facie capreolo potius, quam bovi similis est. Caudam tamen bubulam habet, quamvis breviusculam.

Totum animal colore cervo fere simile.

ARTICULUS III.

De Ove.

Plut. de esu
carn.

Athen. Di.
pn. 1. 9.

Agell. l. 11.
c. 1.

Nomen,

Abovis historia ad Ovis descriptio- nem transimus, Aegyptiis olim sacrae et apud Athenienses tantae aestimii, ut et actio contra eum instituti iuberetur, qui vivum excoriasset arietem, ut Plutarchus testatur; et antiqua lege statutum esset, ne quis ex grege centum capita habente, pecudem intransam aut quae non peperisset, iugularret; quod apud Aethaeneum habemus; qui etiam addit, suo tempore in Palladis sacrificiis, neque agnam inactatam, nec caseum gustatum fuisse. Adde, apud Romanos olim, non nisi ovium boumque impendium multam dictam, prodente id Agello ibidem homicidii noxium, poenam arietis damno luisse, ut in legibus Regum, scribente Servio, extat, oves denique olim apud Persas, et Medos inter tributa numeratas fuisse. Cappadoces enim Persis LM. Medi duplum pendebant. Et ne longius abeamus, scribit Ambrosius Nolanus, a Stablis quotannis magnum et album agnum, cum cornibus auratis, Nolanam ad praesulem tributi honorisque nomine mitti. Nil interim de eo dicam, quod agnina caro iis, qui gryphos enodabant, nec non poetis, praemium erat. Vnde Ἀρνιδάϊ dicebantur, qui agni praemia canebant. Inter *Nomina* Ovis apud Latinos, est Ovis, Aries, Agnus, Adasia, Minae, Apicae, Lanata, Bidens, Pecus. Ovis nomen est foemellae. Festus tamen ab antiquis masculino genere, cum

de multa scilicet agebatur, usurpatum scribit. Ab isto vocabulo est *Oviaria* ovium multitudo, a qua et *Oviarium* pecus dicitur. *Aries* vocabulum est maris: *Agnus* illius, quae nondum annua excessit. *Adasia* vocatur, teste Festo, vetula recentis partus: *Matrices*, quae agnos nutriunt Palladio, quas Florentinus *ροιάδες* dixit, pascales, quae passim pascuntur. Minae, quae ventre sunt glabro. *Apicae*, quae non amplo sunt corpore, nec multam lanam circa totum corpus habent. *Lanata*, epithetum ovis est, sed saepe pro ove ponitur. *Bidentes* sunt oves duos dentes longiores caeteris habentes, quales in hostia esse debebant. Dicuntur et *Ambidentes*, et *Duidentes*: quamvis et apud Festum *ambidens* et *bidens*, quae superioribus et inferioribus est dentibus, vocetur. *Pecorum* nomen iis quidem animalibus accommodari solet, quae sunt aut ad vescendum apta, aut usui hominum accommodata: Plinius tamen decudem saepissime pro ove ponit. Apud Graecos haud pauciora et Ovis et Aries habent nomina. Dicitur namque illa, ἀρνίον, ἀρνίος, βάρρα Laconibus; βηκίσις apud Hippocratem interpretatur Varinus προβάτις. Ethimologus βότα exponit προβάτα. Γόϊτα Hefychio et Suidae ovis est; διδύς bidens δίκυμα oves, quae gemellos peperere ἰγγαλον ovis lac habens, εἰρηον est ovis mollis lanae, ἱερεῖον ovis immolanda

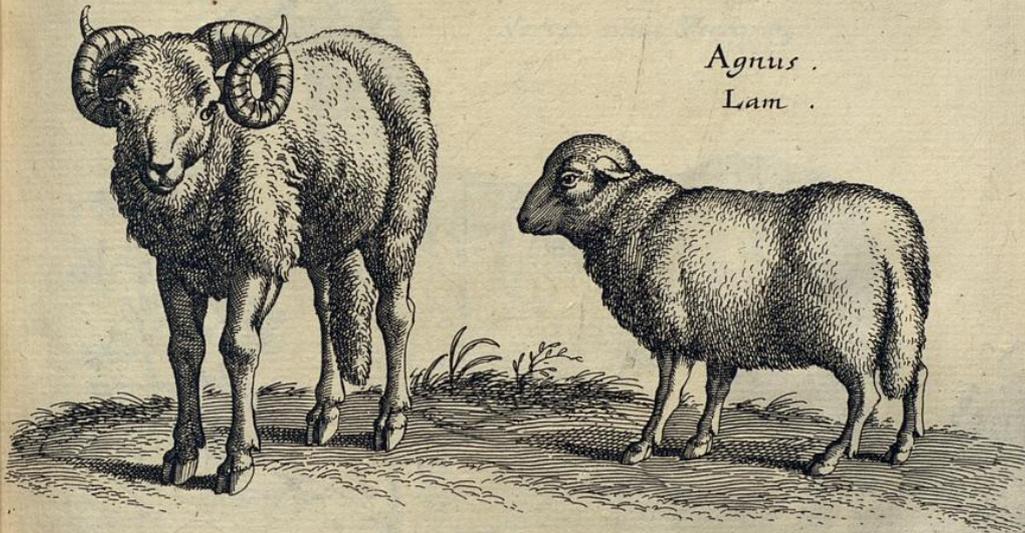
Aldr. Hist.
Quadrup.
1. 2. c. 7.

Aries . Wieder .

Tab: xxii

Vervex . Hamel .

Agnus .
Lam .

Ovis Peregrina .

Aldr. Hild.
Quadrup.
t. 2. p. 7.

Hild.
Quadrup.
t. 2. p. 7.

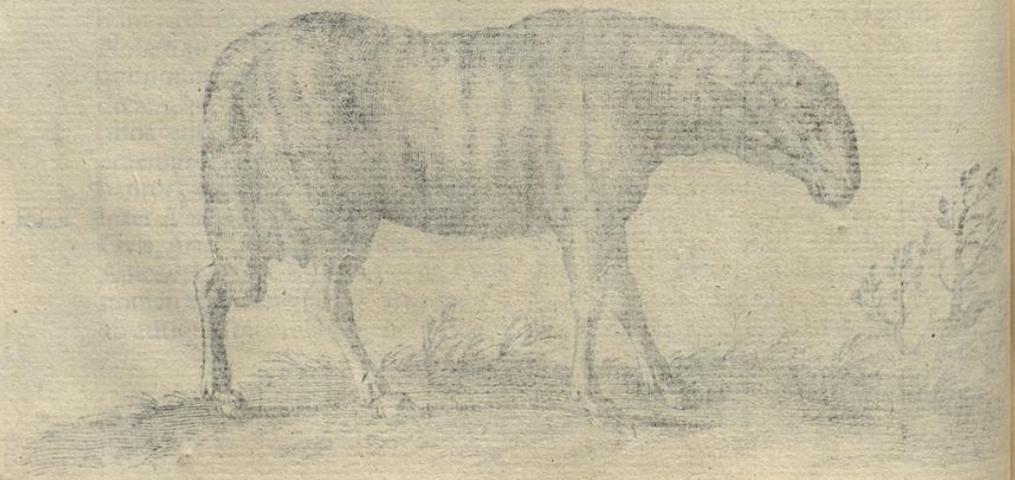

Arvensis

Arvensis
Lam.

Ovis montanus

Vervex aliud

Vervex alius Peregrinus

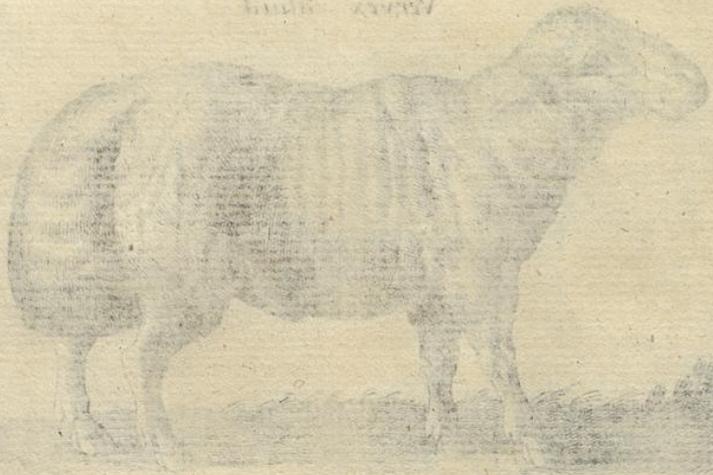

Ovis Arabica

Tab. 10

Vivax alba

Vivax alba Paganini

Ovis montanus

landa, μεταστάτες oves agnos sub uberribus habentes, seu τὰ ὑπάρματα πρόβατα, μεσήλικες mediae aetatis inter agnos, et iam maiores natu oves. καρκάρνος, κάρδος, οἰς, οἶος, πᾶν, ῥήνες, nomina sunt ovium simplicia. Arius vocatur ἀρχα, κριός, ἀρειός, ἐκτεταμημένος, ἰβρις, quod nomen exacto, sed verveci proprie compepit, κριλός, gregis dux, μοσχίας, οὐρίβας, quod tamen nonnisi de silvestri accipitur, παρα τὸ τὰς ἀκρίας βᾶναι, quod per vertices montium eat. Ad vervecum differentiam, qui arietes non castrati, Nefrendes dicuntur illi, qui castrati non sunt. κρῆς, ἀμρός, ἄρσαι, κλάδεος, κίλιξ, ὄρρος, πραιτίνον, ἀρητίνες, σακίται, τρανόν, Φάγιλον, agnorum sunt apud Graecos nomina. *Descriptioni*, non est, quod immoremur. Notissimum namque animal est. Memorabilissima tamen apponemus, quorum et auctores mentionem fecere. *Caput* itaque ipsi infirmisimum natura tribuit. *Cerebrum* ἀνυμμηρόν, hoc est, ut Theodorus vertit, squalidiusculum, seu minus pingue. *Cornua* tenuiora foeminis plerumque, multis nulla, agnis aliquando ab ipso partu conata, arietum generi in anfractum, seu castus, convoluta, aliquando plura, quam bina. Cardanus verveces quatuor cornibus insignes se vidisse scribit. Hic tricornis et sexicornis iconem exhibemus. Evirati cornuum situm mutant, eaque e contrario gerunt. *Oculos* habent in latera despicientes, maxime inter se distantes, fuscis aut subnigros, et patulos. *Labra*, in suo genere tenuia, contra ac in bobus. *Dentes*, continuos, quorum ovi pauciores, quam arietis. Petrus Crescentiensis scribit mutari post annum unum et dimidium, nempe duos anteriores, et postea per sex menses duos proximos, deinde caeteros, ita, ut tribus annis vel ad summum quatuor eiciantur omnes. Iunioribus esse dentes inaequales, in statu aequales, aetate provecitis discalceatos, hoc est, a carne denudari, minui, et corrumpi. *Ventres* ipsis, in ruminantibus plures. Apertos

tos agni exhibemus, ubi, A. ventriculum, B. Reticulum, C. Omasum, D. Abomasum denotare scito. *Testes* ad crura deciduos. *Mammae* foeminae binae, totidemque papillae. *Fel* apud Chalcidem Euboicam parte quadem nullum; in Nexo adeo copiosum, ut exuperantia prodigii loco habeatur. Aelianus hic duplex esse ait, in Ponto etiam nullum. Addit in regionibus perfrigidis, cum nive et hieme vehementi anni tempus infestum est, felis expertes esse, intraque ovilia compulsam, novo pabulo non uti: ineunte vere, cum ad passionem proficiscitur, felle impleri, quod ipsum Scythicis ovibus usu maxime evenire solet. In Scepsi regione *Lienem* habent minimam; ubique rotundum. *Renes* aequabiles, et densius circa ipsos seyum, si pingui undique obducantur, intereunt, idque pubertate pabuli, ut in Sicilia, agro Leontino. Unde sero diei agere oves ad pascua, pastores loci illius solent, quo minus capiant pabuli. Bellunensis testatur in arietibus castratis, in Syria, adipem inter cutem et carnem abundare, ut in porcis. *Pedibus* anterioribus ac posterioribus, concretio quaedam inhaeret, parte, qua terram calcant, verba sunt Lemnii, vermiculi subrotunda forma, lanuginosa intus, ac crinita congerie, qualis est in rosarum spongiolis, ac calicibus, quibus semen includitur, molli tenuique lanugine implicitum: Eximi autem tale quiddam saepius ex decoctis eius pecudis pedibus, tere dini, quae vermicoloso, accarioso ligno inesse solet, aut nucibus avellanis plane adsimile. Opilio-nes autem postoresque ovium ea sunt opinione imbuti, nullum hoc animante in cursu fore velocius, nisi tale quiddam articulis, quibus fulciuntur, subesset. Caulis *candae* villosus est. *Pellem* a Borea penetrari Hesiodus negat, quod tamen pilis seu lanae potius tribuendum est. *Locum* si spectes, nullibi fere non inveniuntur: quibusdam tamen maiore copia, minore in quibusdam.

Aristot. de partib. l. 4. c. 2. Plin. H. N. l. 11. c. 37.

Aelian. H. A. l. 17. c. 26.

Lemnius de Naturae miracul. l. 3. c. 5.

Locus, c. 37.

Aristot. de generat. animal. l. 5. c. 1. Aristot. H. A. l. 2. c. 3.

Ventres agni aperti. T. b. n. 3.

ficio, tum si pater aut mater vim
eam geminandi per naturam obti-
neant. Sunt et loca, ubi bis terve
pariunt, ut in Differentiis dicemus.
Terno saepius aut quaterno coitu
implentur, et aliquando toti gregi
unus aries sufficit. Pariunt nonnun-
quam et monstra. Albertus Cini-
rum vocari scribit, qui ex ove et
hirco nascitur. Apud Helvetios,
teste Gesnero, nascuntur caprae po-
steriore parte, anteriore oves vel arie-
tes, sed vivere non possunt, et pau-
lo post moriuntur. Albertus *Mus-
monem* ex capra et ariete nasci re-
fert. Apud Columellam vero refer-
tur, ex ovibus et arietum ferorum
coitu foetum conceptum paternum
colorem retulisse, eumque similiter
durasse per sobolem et nepotes: la-
nam vero, in primo quidem foetu
hirtam, sed in nepotibus et deinceps
molliorem fuisse. Eius autem coloris
foetus erit, cuius venae linguae in
praegnante sunt. Mares aut foemi-
nae vi tum aquarum, tum admistrari-
um generantur. Aristoteles vero do-
cet, austrinos stus captandos esse,
si foeminae generari debent: septen-
trionales, si mares. Idem efficies,
praeunte Plinio, si arieti haevum vel
dextrum testem ligaveris. Quod de
aqua ex Aristotele dictum, probat
Pausanias, dum ait: ex Charadro flu-
vii bidentia pecora ut plurimum mares
parere. Ut vero coitum arietum sa-
le, vel genitalium sale et nitro per-
frictione excitant; sic et conceptio
a quibusdam, pinguedine nempe
nimia impeditur. Ex congressu de
anni felicitate praesagium sumitur.
Nam si maiores natu tempestive libi-
dine incitantur, annum esse felicem
gregi pastores confirmant; si mino-
res, infelicem. Post ordinarium co-
eundi tempus concepti, Cordi anti-
quius vocantur. Inter oves et cap-
ras occulta quaedam amicitia vi-
get, ideo simul libenter pascuntur.
Ex arietinis cornibus tuis et defossis,
asparagos nasci, quidam scripserunt,
negat Dioscorides. Si eadem sepe-
liantur ad radicem fici arboris, fru-
ctus eius citius maturefcere, scribit
Albertus Magnus. Quae de vesper-
tilione produntur, inter magicae

vanitatis specimina reponit Plinius.
Inimicitias creduntur fovere, cum
lupo, urso, tigri, elephanto, lupo
in primis, corvo, aquila, serpenti-
tibus, apibus, eruca. Stirpes ve-
ro iisdem noxae sunt, Aconitum,
Nerion, Evonymus, Sabina
Sanguinaria, Polygonum, Numu-
laria, Calamogrostis, Anagallis,
Ervum, Glans, Duva et Thapsia.
Quae de lupi intestinis, tympano
et aliis dicuntur, alibi examinabi-
mus. Sanguinariam si comederint,
toto ventre distrahuntur, et spu-
mam quandam tenuem terri odoris
exspuunt. Calamogrostis comesta
fitim, maciem, et tabem invehit,
et sanguinem in ventriculum elicit.
Duvam, herba est apud Gallos, sic
iisdem vernacula dicta, si gustave-
rint, innascuntur in iecore parva
quaedam animalia nigra, quae si-
militer Duvae vocantur. Ervum no-
xium est, quod mense Martio feri-
tur. Si glandem copiosius comede-
rint, abortum faciunt. In Attica
Thapsiae radicem non tangunt, pe-
grinae depascunt, et aut alvus
solvitur, aut intereunt. Tonitru
consternatis, si aliqua non concu-
rerit, abortit. In Thracia vero, ut
Bellonius prodidit, binas Turcae
putant esse stellas, Iulio et Augusto
noctu apparentes, sibi plane verti-
cales, quarum splendorem si oves
caput attollentes conspiciant, inter-
eant. Ideo tum sub tectis habentur.
Vitam ad denos annos, sed magna ex
parte pauciores vivunt. Facit tamen
et loci diversitas ad longaevitatem.
Albertus namque in quibusdam locis
ficcis et marinis ad viginti annos vi-
vere scribit. Aristoteles, duces peco-
ris ad quindenos. Oves Aethiopicae
ad duodecim et tredecim annos vi-
tam agunt. Non ipsis propria balare,
Graecis *βληγιάσαι*. Homerus tamen
μηκόμενας dixit agnos, et apud Clau-
dianum, agnos grundisse leges.
Peculiarem in coitu habere, Ari-
stoteles auctor est. Quantum ad
Naturam, Ingenium et Mores o-
xvium, adeo sunt stolidae et amen-
tes, ut homo *προβατώδης* et *αμνοειών*,
pro stolido et fatuo nominetur,
H et

Plutarch.
qu. 2.
Vatro R.
R. 1. 2. 4.
Cottus u
Partus.
Arist. H.
1. 5. 4.
Plin. H.
1. 8. c. 4.
Aristot.
A. 1. 5. 4.
Colum.
R. R. 1.
c. 3.
Symphian
et Antipa-
thin.

Bellon.
observ. L
3. c. 51.
Aeth.
Vox.
Arist. H. A.
1. 4. c. 4.
Natura, In-
genium,
Mores.

et in proverbium abiverit, nullam ovium utilitatem esse, si pastor absit. Mansuetasunt eadem, et cum caetera animalia in partu vel a partu saevire soleant, haec, teste Aristotele, non saeviunt. Quamvis autem quaecunque occasione perhorrescere Quintus Calaber innuere videatur: agnos tamen audaces Horatius dixit. Praeter pastorem et canem itineris ducem arietem habent, quem tamen pastor primo instituit, videresque e stabulo egressas militari quasi ordine incedere, praesertim si a pastore, cuius vel sibilum intelligunt, depositae fuerint. Arietes pugnacissimos esse, simul ac ipsis cornua incrementum incipiunt, notum. Non modo sui generis similes, sed et alias, hominem adeo ipsum, incessunt. Saevitia repellitur, si, mensurae pedalis aculeis confixam tabulam, adversam fronti cornibus religaveris, vel cornua secundum auriculas, qua curvantur inflexu terebra perforaveris, vel etiam castraveris. Eosdem per sex menses hibernales sinistro incubare lateri, abaequin octavo verno supra dextrum latus, quomodo scilicet sol ab eodem tempore dextrum hemisphaerium, reliquo ambit sinistro quod Macrobius et Aelianus prodidit, experientia falsum est. De caetero, amat hoc pecus frigidus fontes: radicibus herbas capit, et arboreas destruit: lac per octo menses habet, antecedente hieme copiosius avidiusque pabulum ventri ingerit, quasi de viatico pro futura indigentia sollicitum, frigoris est impatientis, quamvis vestitissimum: illae tamen minus perhorrescunt, quibus cauda amplior. Eam sequi solere, qui vellere aures ipsarum obturaverit, Mizaldus prodidit. Agrestes cum consueverunt, a propriis foetibus aluntur. Agnos odore posteriorum noscere, apud Albertum legimus. Cubant difficilius, quam caprae. Foeminae urinam crassiorum reddunt, quam mares. Menses ipsis et capris tempore coeundi indicari, idemque post coitum etiam fieri ad tempus, mox desistere, donec parturiant: tum de novo indicari, itaque pastores proxi-

um esse partum intelligere: a partu autem purgationem sequi abunde, primum leviter cruentam, postea valde, Aristoteles auctor est. Agnina veteribus despiciatui fuisse, quidam et inter eos Turnebus, credunt, Plautus tamen coram fuisse Romae, tradit: et Horatius in deliciis reponit, ut exta agnina iam memoratus Comicus. Athenis quondam interdictum fuisse, ne quis intonsum agnum in cibo fumeret, Athenaeus auctor est. Modice vero est calida, cum superflua humiditate, quae, quo agnus iunior, copiosior. Ideo etsi robustis utilis, infirmis tamen ventriculo, quod viscoso humore adhaereat noxia: quanquam Crescentiensis anniculos commendat. Columella autumnalem verno praefert. Capita inter delicatiora cuiusdam convivii cibos numerantur. Agnus Syringatus, Terpianus, Pasticus, diversi apparatus sunt nomina. *Arietina* caro minus est humida, et si bene concoquatur, sanguinem laudabilem generat, maxime castratorum. Donatus Antonius Ferrus, vervecinam omni aetati, regioni et tempori, si sit juvenis, bimula mediocriter pinguis, et in optimo aere sicca, optimisque herbis educata, conveniunt; talesque esse asserit verveces, qui in sublimi Trivicano monte nutritur: secus autem esse, qui humidis aluntur in locis, et propterea in Campania nullo fere pretio haberi. Bellonius longe sapidiores esse iudicat, si integri, quod pastoribus in Thracia supra Nessum fluvium sicutum, assentur. Testes apud Athenaeum inter delicatiora cibos censentur. Medullam inter venena, cui phasiani caro obsistat, reposuit Arnoldus: at Homerus, Astynacta ea vesci fuisse solitum, auctor est. *Ovella* saporis est ingrati, nimis humidi, et mali succi. Quia aestate minus, quam verno tempore convenit, ideo in quibusdam locis, magistratus post Divi Iacobi festum, id est, vicessimum quintum Iulii, mactari prohibet. Pedes non exempto verniculo, ut supra monuimus, nauseam stomacho inferunt. *Arvis* elixus et refrigeratus saepe editur. Ex

Vsur in Cibo.

Bellon. ob serv. l. i. c. 60.

Athen. l. 4.

Homer. liade 10.

Athen. l. 4.

Ex pulmone minutal fit. Ex icore apud Helvetios Tigurinos, Gesnero referente, tomi quadrati, qui omento circumvoluti, et herbis odoratis aliquando, verubus ligneis transfixi, in craticula assantur. Sunt, qui integrum diligenter cum medulla panis contundunt, et per linteum vel cilicium transmittunt, deinde aromatibus ad saporem coloremque commendandum, modice inspersis, fervefaciunt, et turdos in iure carniū elixos, ac modice butyro frixos imponunt. Lac est tanto melius, quanto recentius idem de caseo sentiendum. Improbatur etiam nimis sulfus. Medicinam quod spectat, agni morsui venenato calentes, post cucurbitulas impositi, venenum extrahere Aetius prodidit: ius in quartanis utilissimum esse Brunus: Cerebrum maniae conferre, ex quodam manuscripto Gesnerus. Decoctum pedum doloribus vesicae. Plinius Testiculos arietis tritos et cum aqua potos, comitialibus. Pulmones arietum excrecentes in ulceribus carnes ad aequalitatem reducunt: assus praesumptus ebrietatem arcet: Livores et fugillationes minutatim concisus et impositus statim sanat, et nigras cicatrices ad candorem perducit. Est eiusdem et in purgatione uterorum usus. Iecur, oculis cruore suffusus, eximie prodest, si pariens infletur, idem meracius praebendum in cibo, suadet Hippocrates. Lien tostus et in vino tritus potusque ileo resistit, si Plinio credimus, qui alibi hoc superstitiosum recenset. Pecudis lien recens, magicis praeceptis super dolentem lienem extenditur, dicente eo quoque medeatur, lieni se remedium facere. Postea iubent eum in parte dormitorii eius tecto-ve includi, et obsignari annulo, terque novies carmen dici. Vesicam ovillam ustambibendam iubet praebere Galenus his, qui se in somno permingunt, idemque remedium Mizaldus repetit. Fel pecudis cum melle aures purgare prodidit Plinius. Eodem tolluntur porrigines cum terra Cimolia illito capite, ut inarescat.

Cum suo sevo lenit podagras. Lac laudatur contra omnia venena, praeterquam buprestin et aconitum. Contra quartanas quidam, referente Plinio, tres cyathos ante accessionem, cum fimi hirundinum drachma una sumi iubent. Sextario si quis adiiciat Cnici purgati denarios quatuor, et decoctum ita bibat, molliet ventrem. Alvi exulcerati fluores et tenesmi eodem ignitis calculis decocto fisti, Dioscorides tradit. Serum ventrem movet et bilem expurgat. De Butyro haec apud Plinium reperiuntur. Reduvias et quae in digitis nascuntur pterygia, tollunt canini capitis cinis, aut vulva decocta in oleo, superillito butyro ovillo, cum melle. Caseus vetus dysentericos recreat, et in cibo sumtus, vel rasus et cum vino potus, caeliaco medetur. Cornu arietis usum et cum oleo contritum, atque inde derafum a quibusdam ad crispandum capillum adhibetur. Ungulae cinis cum melle muris aranei morsum sanat. Coagulum contra passinacam et omnium marinorum ictus vel morsus, drachmae pondere ex vino sumi, scripsit Plinius. Infantibus etiam, qui lacte concreto vexantur, praesidio est, ex aqua potum, aut si vitium coagulato lacte acciderit, discutitur coagulo ex aceto dato. Sifit itidem sanguinem ex naribus subditum vel infusum, si alia non profint. De sevo notandum est, aliquando simpliciter, aliquando ex renibus, vel omento privatim nominari. Quidam innominatus eo ad ignem liquato linteum intingi, et partem adustae imponi iubet, atque ita curari asserit. Pernionibus cum alumine, teste Plinio, imponitur. Vetus cum cinere mulierum capillis, furunculis medetur. Ex omento, praecipue a renibus, admixto cinere pumicis, et sale caeteris verendorum vitiis medetur. Medulla agni ad ignem liquefacta, cum oleo nucum et saccharo albo et epota, calculum vesicae dissolvere dicitur, si Alberto credimus. Urinam ovis rubrae aut nigrae, idem, hydropi perutilem esse scribit, sed praecipue, si cum melle fuerit mixta. Quantum ad stercus et simum,

Vsur in
Cibo.Vsur in Me-
dicina.Bellon. ob
serv. l. i.
c. 60.

Athen. l. 4

Homer.
liade 10.Cicero.
de nat. d. 1.Cicero.
de nat. d. 1.

Medicus quidam in Myſia, teſte Galeno, ovium utebatur ſtercore ad acrochordanas, et myrmecias, et thymos, et furunculos duros, quos clavos nominant, aceto videlicet diluens; qui et ulcerum ambuſta ad cicatricem illo ducebat, nempe, ſtercus hoc cerato roſaceo commiſcens. Fimus ex aceto illitus apud Dioſcoridem, epinyctidas, clavos, penſiles verrucas, thymos, et ambuſta igni, roſaceo cerato exceptus. Galenus ex oleo tritum, inſtar cataplaſmatis imponi iubet, ad vulnera recentia gladio aut ligno illata.

Magna vis et in cinere fini, inquit Plinius, ad carcinomata, addito nitro, aut cinere ex oſſibus feminum agnorum, praecipue in his ulceribus, quae cicatricem non trahunt. Fimo quoque, ipſo ovium, ſub teſta calefacto et ſubaſto, tumor vulnerum ſedatur. Ad dolorem colicum hoc eſt Marcelli. Stercus ovis montanae menſe Septembri, deſiciente luna pridie incluſae mane, excipies, et ſole durabis atque in pulverem rediges, et habebis in vaſe vitreo ſive ſtanneo, eum uſus exegerit. Cochleare plenum, colico ex aqua calida, ſi febricitaverit, ſin minus, cum vino per triduum dabis. *Vellera* pura aut per ſe impoſita, coecis doloribus, aut accepto ſulphure mederi, teſtatur Plinius, tantumque pollere, ut medicamentis quoque ſuperponantur. Pugnacis arietis e medio cornuum lanas ſuffitas, Nicolaus Mirepſus imponi iubet, loco dolenti in hemierania, doloremque ſedari promittit. Cinis crematarum ex Dioſcoridis ſententia, cruſtas obducit, excreſcentias in carne cohibet et ulcera ad cicatricem perducit. Mundae autem et carptae, in ſitili crudo, caeterorum more uruntur. Quidam detonſam eam, alii evulſam deciſis ſummis partibus ſiccant, carpuntque, et in ſitili crudo componunt, ac melle perfundunt utrumque. Alii haſtulis taedae ſubiectis et ſubinde interſtratis, oleo aſperſam accendunt, cineremque in ſabellis aqua addita, conſtrictant manibus et conſidere patiuntur, idque ſaepe mutantes aquam, donec linguam ad-

ſtringat leviter, nec mordeat, tum cinerem reponunt. Vis eius ſeptica eſt, efficaciffimeque genas purgat. Lana ſuccida, quae colligitur ex ovibus tonſis inter aequinoctium verum et ſolſtitium, quo tempore ſudare coeperunt, laudatiſſima, quae de collo demitur. Subveniunt tales lanae, teſte Dioſcoride, inter initia vulneribus percuffis, deſquamatis, lividis, oſſibus fractis, aceto, oleo, aut vino imbutae: ſiquidem facile ſuccos combibunt, quibus immerguntur, et ob pecudum ſordem, ſic Oeſyptum vocant, emolliunt. Canis rabioſi morſibus inculcata poſt diem ſeptimum ſolvitur, teſte Plinio, reduviasque ſanat ex aqua frigida, ex oleo calido humidis appoſita medetur, ut ait Marcellus. Refert Herodotus, Poenos paſtorales in filiis quadrimis, venas verticis lana ſuccida inurere, nonnullas venas temporum, ne unquam ſcilicet pituita e capite deſluens, officiat. Quod ſi pueris inurendis ſpasmus contingat, urina hirci aſperſa eos liberari. Si talum aut unguſtam bovis vomer laeſerit, picem duram et axungiam cum ſulphure et lana ſuccida involutam, candente ferro ſuper vulnus inuri iubet Columella. Plinius ſanguinem enaribus lana ſuccida, ait ſiſti, cum oleo roſaceo et alio modo auribus ſaepe obturatis indita: ſed et alibi ſiſtit, ſi articulos, extremitatum praeligaveris. *Oeſypt* ſeu ſordibus lanis inhaerentibus, Galenus concoquendi vim tribuit, cum aliqua digeſtione facultate. Dioſcorides cum Aetio, excalefacere, ulcera explere, et emollire ait. Apud Plinium, vulvae inflammationibus et ſedis rhagadiis, et condylomatibus, cum butyro, et meliloto, medetur. Secundum eundem vulneribus medetur cum hordei cinere et aerugine aequis partibus, ad carcinomata quoque ac ſerpentia valet. Erodit et ulcerum margines carnesque excreſcentes, ad aequalitatem redigit. Igni ſacro medetur cum pompholyge et roſaceo. Somnos allicit cum myrrhae momento, in vini cyathis duobus dilutum. Maculas in facie cum melle Corſico, quod

quod asperissimum habetur, extenuat. Quomodo et colligatur et paretur, vide apud Aldrovandum. Silvius denique, nescio quo auctore, cum pedum et rostrorum bovis et ovis lento igne diu coqui tradit, donec veluti coagulum remittat, idque exentum, siccatumque, in aere perflatili ad hernias commendarit. Et tantum quidem de usu in Medicina. Dantur et in externis quidam. Lana enim vestitus est materia: sed et pelles humani corporis sunt operimentum. Bedevini ex Arabum genere Vitriaco teste, plerumque iis vestiuntur, Zeno etiam Citicus apud Laertium, Cratem Thebanum ovis pellem pallio suo inuisse scribit. Vulstanus quoque Vignariensis in Anglia Episcopus vestitu ex pellibus ovinis usus est, quod non lynces Dei, sed agnus in templis cantaretur. In tragoediis etiam earum usus, unde, qui gestabant *δὲ φθέρια*, dicebantur. Cavendum tamen est, ne ovium, quae peste perierit, pelles adhibeantur. Pauci enim ex talibus, non phthiriasin modo, sed et sacrum ignem gignunt. Mirum vero, quod scribit Aelianus. Ex ovis a lupo demorsae lana vestis, pruritus in corpore eius excitat, qui ea vestietur. Ex eadem lana cingula fiebant, quibus novae nuptae apud Romanos praecingebantur. Pescia, in Saliari carmine capucia ex pellibus agninis fuere. Mollifans vocat Festus pelles ovillas, quibus galeae regebantur. Earundem pellium usus loco chartae fuit. Ventre Diophanes ad necanda animalcula noxia utitur. Ex testiculis arietinis crumenas olim factas, Cicero ad Herennium innuere videtur. Sufficus etiam folliculus est testium arietinorum Festo, quo pro marsupio utebantur. Intestina minora ad fides et arcuum nervos adhibentur. Mense Maio caseum coagulabimus sincero lacte, coagulatis agni vel haedi. Urina nitri factitii materia est. Ossa manubriis cultellorum inserviunt. Stercus agris utile. Candelam ex sincero arietis sevo, seriniis tenui linteolo insertam, vestiariam supel-

lectilem a tinea in offensam custodire, Mizaldus tradit. *Differentias a* pilo seu lana, et loco sumemus, easque promiscue trademus. Aristoteles Scythicas pilo molli esse ait, Sauromaticas duro. Horatius Tarentinas pellitas cognominat, quod mollioris sint velleris. Colonicas dicebantur, hirsutae, quod, quae agris colebantur. Cuius iconem hic damus. Eadem et Montanae dicuntur, unde *ὄρειον ἰματίον*, ex squa lida et non pectinata lana. Sunt et *serae oves*, non quidem multo nostris domesticis, ut Gillius ex Opiano tradit, maiores, sed certe ad currendum velociore, et ad pugnam fortiores, tum retortis cornibus, tum infestis, et robustis frontibus armatae, Saepae in silvis apros impetuosos ad terram abiiciunt, interdum impetu facto inter se pugnant. Iulius Capitolinus testatur, suo tempore extitisse Gordiani silvam memorabilem, in qua picta tum continerentur, tum alia diversa animalia, tum oves ferae centum. In Adimain Lybiae solitudinibus, animal est forma arietina, aselli magnitudine, aurium oblongarum et pendularum, lanam curtam gerens, et fessoris patiens, tamen non ad eum usum, sed ad lac habeatur. Contra quam nostratibus foeminis cornua, maribus nulla. In desertis Lybiae frequenter reperiuntur, alioquin rari, licet plerumque in agris Numidiae videantur, quod prodigii loco habent. In Aegypto lana ovium, pilo propior, quam lanae teste Plinio, ex qua vestis detrita usu tingitur, rursusque aevo durat. Ibidem oves maiores, quam in Graecia. Circa Damiatem, vervecis rotundis et tam amplis caudis spectantur, ut vix eas sustineant. Leo Africanus se, quae pondere libras quinquaginta, aliquando centum viginti aequarent, vidisse scribit. In Aethiopia non habent lanam, sed camelorum pilis hirsutae sunt, quod Diodorus Siculo, Aelianus et Strabo prodidere. Iohannes Bohemus vero parvas esse addit, et incolas cauda huius pecudis pudenda sua obtegere.

Differentia.

scilicet
 1. lido
 2. ob
 3. joban
 4. 1.4
 5. H. scilicet
 6. 1.1. A
 7. 4.7

In Scalig. Ex.
 217. n. 8.
 Iohan. Leo
 Africae

1.7. n. 1.1
 1.1. 1.1
 1.1. 1.1

1.1. 1.1
 1.1. 1.1
 1.1. 1.1

Diodor.
 Sicul. Bi-
 bliothec.

1.4
 Aelian. H.
 A. l. 17. c.
 10.
 Strabo 1.7.

tegere. In Nubia arietes cornuti nascuntur, nec modo mares, sed et foeminae cornua gerunt, cui miraculo aequandum est, quod ibidem oves, teste Plinio, quarto nonnisi die bibant. Tuneti etiam prout in Aegypto reperiuntur, adeo crassas caudas habentes, ut se loco dimovere non possent: verum, qui eorum curam gerunt, caudam exiguis vehiculis alligantes, gradum promoverefaciunt. In Anglia praeter rorem coelestem nullum bibunt potum, et de industria a fontibus arcentur, quod experientia docuerit, bibere ipsis exitiale. In Arabia quaedam tricubitales trahunt caudas, prode Herodoto, quaedam cubitum latas, ut apud Aelianum legimus. Tales vel his similes in Arabia Petraea et Felice inveniuntur. Cauda aliquando viginti sex, aliquando quadraginta quatuor libras pendit. Ibidem arietes sunt usque in terram criniti. Hic, qui sub nomine Indici datur, sed revera Arabs, cornibus omnino caret, lanam habet promissam, cauda terram contingit. Arietis species est aries Moromorus, ut eum Nierembergius vocat. Rarus est, et stupiditatis quodam gestu solet consistere, et ferene attendere obvios aliquando territus aufugit cum farcina. Aries vero Guineensis seu Angolensis ita a Marcgravio describitur. Magnitudine arietis nostratis. Caput habet crassum arietinum, occipitio tamen magis prominente, quam in nostratibus, aures pendulas, caudam usque ad suffragines pendulam, scrotum magnum, et penem in medio ventre, cornua parva deorsum usque ad oculos incurvata et quasi torta, ad collum inferius, iubam habet pendulam longis pilis constantem, in reliquo corpore breves pilos hircinos, nullam lanam. Caput et aures sunt nigrae, caudae quoque dimidia pars ab exortu, reliqua pars alba, ad occipitium pili sunt albi, crura anteriora usque ad genua alba, inferior medietas nigra, posteriora crura tota nigra et circa anum corpus et dorsum album, in lateribus autem

nigras habet maculas. Crura et pedes habet altos hircinos, duabus unguis nigris. Variant tamen haec oves colore, uti nostrates, et quaedam species caudam habet tibiam humanam crassam ad suffraginem usque pendulam et pinguem, caret illa species iuba illa ad inferius collum. Lanam quoque non habet, sed pilos caprinos. Grandiores sunt nostratibus et ingluvie pendula instar bovis. In Asia rubram quaedam habent lanam. Regio Camandu, si M. Paulo Veneto credimus, non minores asinis alit, illasque pulcerrimas et pingues, quarum cauda octoginta libras aliquando pendat. Canusinis lana est rufa, seu fulva. In Chio sunt parvae staturae inopia pabuli, sed caseum ex iis laudatissimum fieri, Aelianus auctor est. In Clazomeniorum agris, teste Hermolao, pecora procreari aiunt, aliis locis leucophaea, aliis pulla, aliis coracino colore. Coraxinorum lanitium omnium pulcerrimum, teste Strabone: Ideo admiffarii arietes talento emuntur. Apud Cretenses in Ida monte sunt oves pastoribus Striphocericidae, cornibus erectis, ut unicornu, in ambitu canaliculatis, et cochleae in modum contortis. Arietem nostratem magnitudine non superant. In Erythraea insula, quae forte Gades, ovium lac, ferum propter pinguedinem non habet, quin et intra triginta dies suffocantur, nisi aliquid sanguinis detractum fuerit. In quadam Scotiae regione, si Hecatori Boetio fides, flavae habentur oves, dentium aurei plane coloris, carnes habentes croceas et lanas. In Gortynide Oppianus referente Aeliano tradit oves esse rufas et quadricornes. In Gothlandia, si nos Olaus M. non fallit, arietes sunt, quibus quaterna vel octona cornua crescunt, a quibus tantum ferociae mutantur, ut sibi et aliis animalibus, nisi ferra demantur, incommodent. Lanam habent mollem et longam. Hirta ex Hebridibus una fert oves vel maximos hircos altitudine superantes, cornua bubulis crassitudine aequa, sed

Bellon.
obf. 1. 2.
c. 60.
Herodot.
1. 2.
Aelian. H.
A. 1. 10.
c. 4.

Nieremb.
H. E. 1. 9.
c. 52.

Marcgr.
Hist. Bras.
1. 4. c. 10.

Strabon.

Oppian.
de venat.
1. 2.

Olaus M.
17. c. 14.

Boet. in
descript.
Scotiae.

sed longitudine aliquantum etiam superantia, praeter caudas in terram usque prominentes. In Hispania, tempore Marinei, tanta erat ovium copia, ut multos se ibi nosse scribat pastores, quorum unusquisque ovium XXX. M. possedisset. In eadem agnos melius, quam alibi nutrire Iulius Alexandrinus auctor est. Apud Illyrios ferunt pecora bis anno parere, et quidem plerumque geminos, multa vero etiam ternos, et quaternos, quandoque quinos. Lactis quoque sesquicongium ab eis emulgeri. Indorum oves, apud Aelianum, ad maximorum asinorum magnitudinem accedunt, quatuor foetus cum plerumque pariunt, tres cum minimum. Caudae longitudo ad pedes usque pertingit, quae etiam matricibus, tum, ut facilius ineantur, tum, ut ex adipe earum oleum exprimat, abscinduntur. Arietum quoque dissecantur, et adipe exento, iterum consuuntur, et quidem tam exacte, ut ne vestigium quidem cicatricis appareat. Quorum icones arietum hic damus, unus erat sine cornibus et cauda, loco eius nescio quid habens extuberans, et sub mento veluti pallearia, totus candicabat, praeter caput et extremas ungulas, quae erant nigrae. Alter erat insigniter mutonatus, reflexis et convolutis cornibus, quae, ut et totum caput, coloris erat cornei: rostrum autem, pedes, et testes caudaeque pars inferior candicabant, caetera rufus. Istriae seu potius Liburniae ovium lana, pilo propior, quam lanae, ut ait Plinius. In Italia genus quoddam ovium esse, Gesnerus ex amici relatione scribit, quod natura, quaterna aut sena cornua aliquando gerat, sed imbecilles easdem, et lana inutili. Laodiceae in Asia breves oves, villo summam nobilitatem habent, teste Plinio. Inter Lusitaniae fertilitatem, quam Athenaeus ex Polybio describit, agnis trium vel quatuor obulorum pretium esse consuevit: suem, quae ad centum librarum pondus accedat, quinque drachmis in coenam emi, ovem duabus. In Lybia cito apparent cornua in capitibus arie-

tum. In Macedonia, qui candida sibi nasci pecora volunt, ad Aliacmonem ducere: qui nigra aut fusca ad Axium, Theophrastus tradit. In Madagascar reperiuntur oves caudis maximi ponderis. In Magnesia et Mesopotamia bis pariunt. Milesiae tertium bonitatis locum obinent. Apud Moscos, in desertis campis circa Borysthenem Tanain et Rha, ovis est silvestris, quam ipsi Seigios vocant, narrante Barone Herbersteinio magnitudine capreolae, brevioribus tamen pedibus, cornibus in altum porrectis, et quibusdam circulis notatis (ex quibus Mosci manubria cultellorum transparentia faciunt) velocissimi cursus, et altissimorum saltuum. Nabathaei, referente Strabone, oves habent albas. In Naxo duplici sunt felle. Apud Panchaeam plurimum ab aliis molitiae differunt. In Peru oves ad asellorum magnitudinem crescunt, longis cruribus, crasso corpore, capite longo, collo et effigie quasi cameli, carne optima, agnorum maxime. Castratos aratum duci, et dorso ferre ligna: non clamare, colore esse, albo, nigro, et cinereo. Quinquaginta onerum pondo sustinent, et tergo sublatum, ad aliquot passuum millia vehunt: vesci tamen, si urgeantur, sedentes, ore converso ringentes, foedo odore conspurcant, si onustae sint; tum humi se accubant, nec inde ulla verberum vehementia, nisi penitus clitelis exonerentur, propelli possunt. Lanae tenuitate, longitudine et copia nostras superant. Frumento vescuntur, sed adeo pauci sunt et cibi et potus, ut triduo imo quatruiduo abstineant. Mathiolus nobis eius exactam descriptionem dedit, dum ait: Refert hoc animal partim camelum, partim cervum, adeo, ut recte quidem Graeco idiomate *ἐλαφάμηλον* appellari posse crediderim. Longitudo totius corporis a cervice ad caudam sex pedum est: altitudo vero a dorso ad pedis plantam, quatuor tantum, et colli longitudo a scapulis ad cervicem, duum. *Capite, collo, ore, superioris praesertim labii*

Aristot. in
1. Mirabilium.

Strabon.

Oppian. de venat.
1. 2.

Olaus. 17. c. 4.

Boet. in descriptione
Scotias.

Athen. 1. 8.

ogriol

labii scissura, ac genitalem Camelum fererefert. At caput oblongius est, aures habet cervinas, oculos bubulos. Anterioribus *dentibus* in superiori mandibula caret, sed molares utrimque habet, ut bifurca fere omnia, et ut illa etiam ruminat. *Dorso* est sensim prominente, quod per iniuriam a pictore neglectum est. *Scapulis* prope collum depressis, *lateribus* tumidis, *ventre* lato, *clunibus* altioribus, et *cauda* brevi spithamæ fere longitudine: quibus omnibus cervum fere refert, quemadmodum etiam *cruribus*, praesertim posterioribus. *Pedes* illi bifurci sunt, diducta anteriori parte divisura. *Ungues* habet acuminatos, qui circa pedis ambitum in cutem crassam abeunt. Nam pedis planta non ungue, sed cute, ut in multitudine et in ipso Camelo contegitur. *Retromingit*, ut Camelus et *testes* substrictos habet. *Pectore* est amplo, sub quo, ubi thorax ventri connectitur, extuberat globus, ut in Camelo, vomicae similis, e quo nescio quid excrementi sensim manare videtur. *Color* colli, cervicis, pectoris et anteriorum crurum est illi albus, reliqui vero corporis subruber, vel ex nigro rufescens. Rostro tamen est nigro et anterioribus cruribus a genu albicantibus. Cicur ac mansuetum est animal, sed frigoris impatiens, ut alia, quae ad nos e calidis regionibus afferuntur. Neminem offendit: sed miro admodum ingenio ab illata se vindicat iniuria. Nam ubi aliquis illud vexet, vel circa clunes opprimat, non calcibus aut moribus se defendit, sed vomitu vel cibi vel humoris in vexantem retrorsum cum impetu eiacularo, ad protensam colli longitudinem. Salacissimum hoc esse animal, id mihi coniecturam facit, quod, cum sui generis foemellis sit destitutum, magna cum prurigne capris se commisceat, non tamen erectis, ut alias caprae hirco ascendente solent, sed humi ventre accubantibus, ita cogente animali anterioribus cruribus. Itaque superascendens coit, non autem, ut falso de retromingentibus animalibus

assertat Aristoteles, averis clunibus. Adeo venere vernali autumnalique tempore stimulat hoc animal, ut illud viderim humile quoddam praesepium avena refertum conscendisse, genitaleque illi magno cum murmure tamdiu conficasse, quousque semen redderet, plurimis una hora replicatis vicibus. Non tamen concepere caprae huiusce animalis femine refertae, tum, quod, ut puto, vi coactae illi prostiterint continuo balantes; tum quod cum hoc animali earum non conveniat species. Indicam ovem appellabat hoc animal, qui illud ad nos advenit, atqui a nostris ovibus, quantum distet, tu ipse iudicare poteris. Haecenus Mathiolus. Ab his plurimum differunt oves illae Chilenses, quarum iconem istam Belgae attulerunt. Satis omnia quadrant, inquit de Laetius, quoad corporis compositionem; praeterquam quod postici pedes ungulas bifurcas habeant, priores autem in quatuor divisos ungues, et quod prolixis admodum villis lanæ vestiatur, quam in primis commendant. Caeterum natura bene convenit cum praecedentibus, ita, ut haud dubium sit unius generis animal esse, tantum ratione coeli, sub quo degit variare: nisi forte inter utrumque sit distinctio illa, quam observavimus in descriptione Indiae Occidentalis, ut omnino existimo. Sputum eiacular in vexantes, et scribit P. Alonso d' Ovaglio in Historica Relatione Regni Chili, vulgo credi in parte corporis humani, quam sputum illud contigerit, scabiem generari. Pollentia iuxta Alpes, oves habet cani velleris, ut apud Martialem extat. Apud Rhaetos, arietes sex vel septem annorum ad priora cornua alia veluti adnata, patva, bina, vel terna producunt, illaque non ante quintum aut sextum annum adnascuntur, primis robore et crassitie proficientibus. Sauromaticae duro sunt pilo. Syriae cubitales ovium caudae, plurimumque in ca parte lanitii. Circa Tarnasari urbem Indiae, oves conspici, cornua damis haud ab similia habentes, nostris longe

Martialis
14. Epig.
157.

Capra Strophiceros

Eale

Alicorn

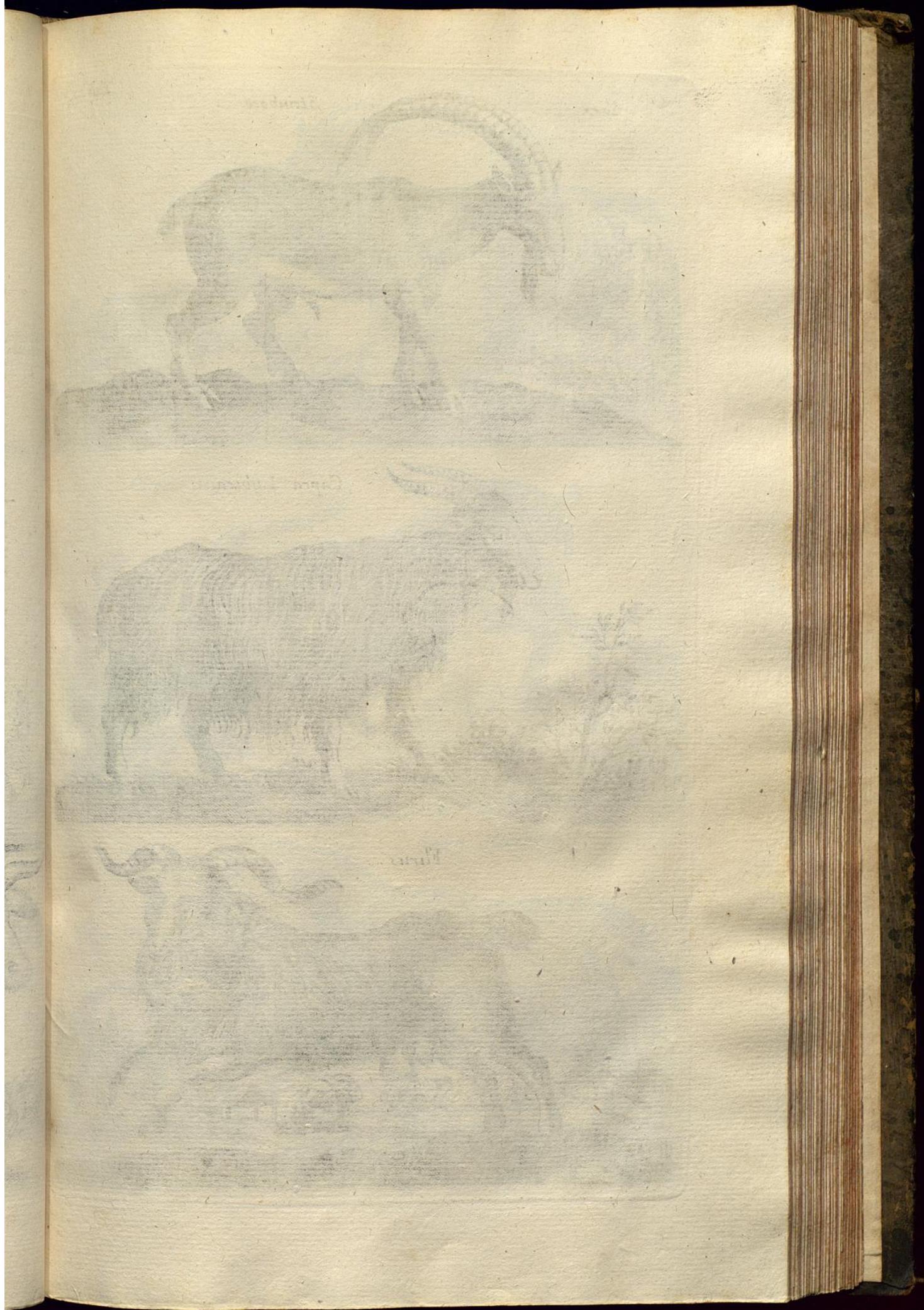

ni. 1011
-idantid.

Marshall
14. Epig.
157.

8. J. G. G. G.

Ibex

Steinbock

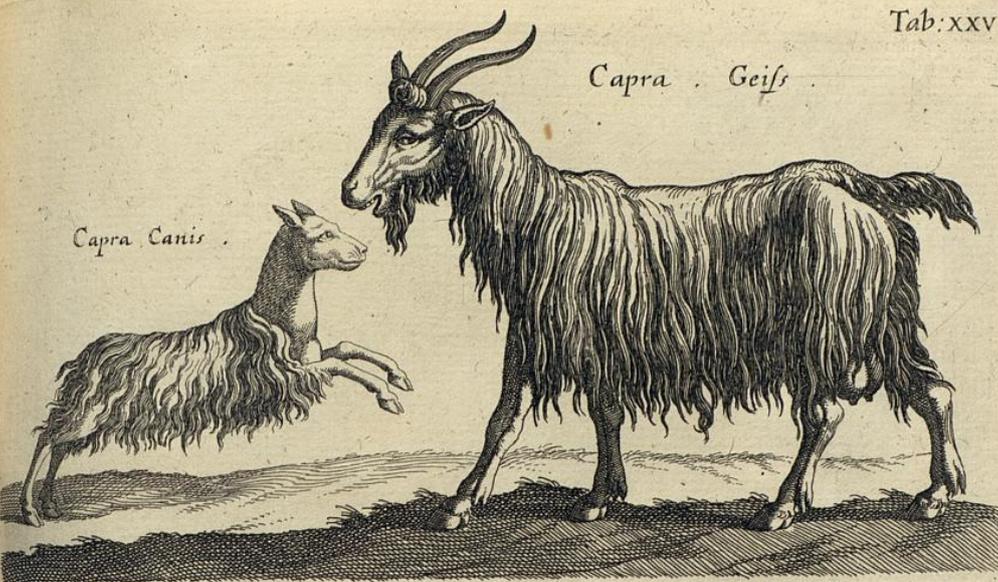
Capra Lybica

Flirus

Capra Geis

Caper Hispanic

Caper Mambring

Capra Mambrina

Don

Don

Don

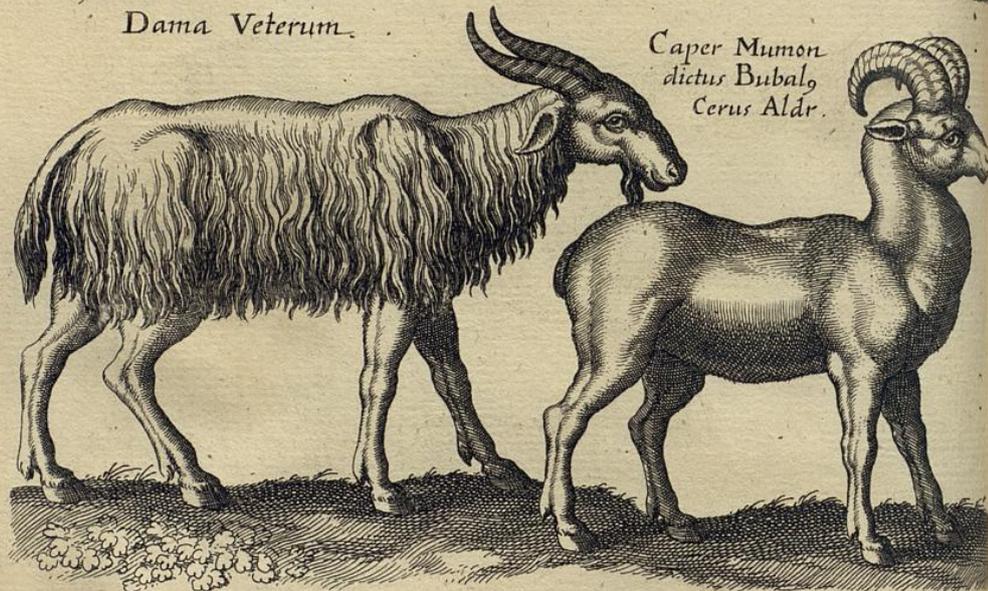

Hircus . Bock .

Rupicapra .

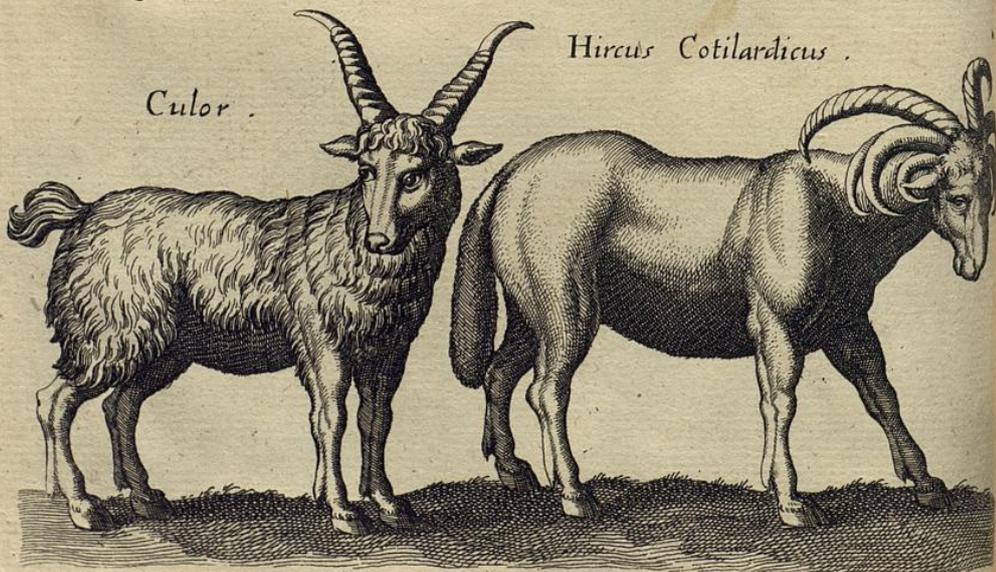
Dama Veterum .

Caper Munon
dictus Bubal,
Cerus Aldr .

Culor .

Hircus Cotilardicus .

Ibex Syluester Sardus

Tab: xxviii

Mufimona

Trais Uel Ibex

1717

1717

141.

Capra

Capra

Capra
Bos

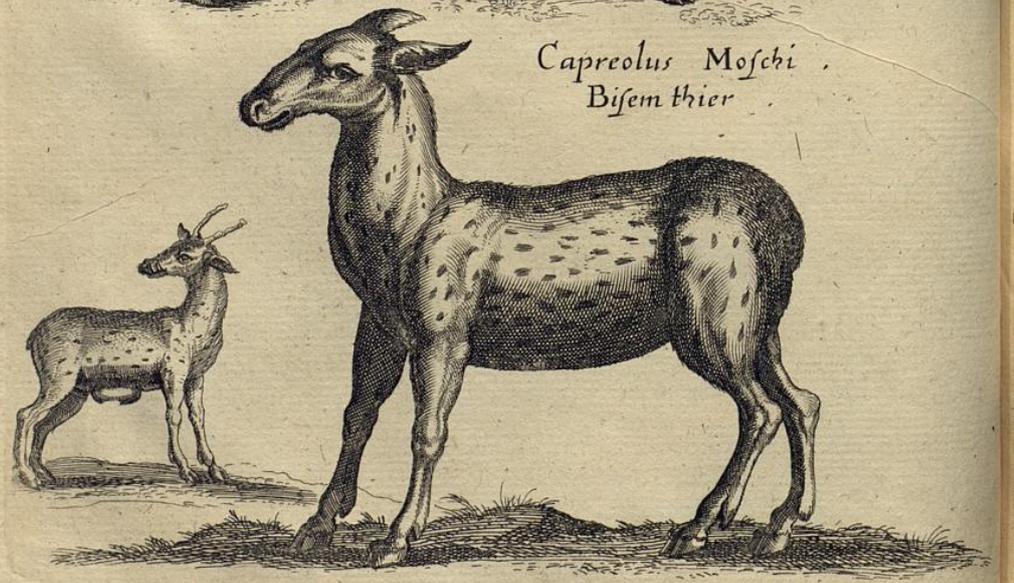
Gazella . . . Tab . . .

Cervo-Ca

Capreolus Moschi .
Bisem thier

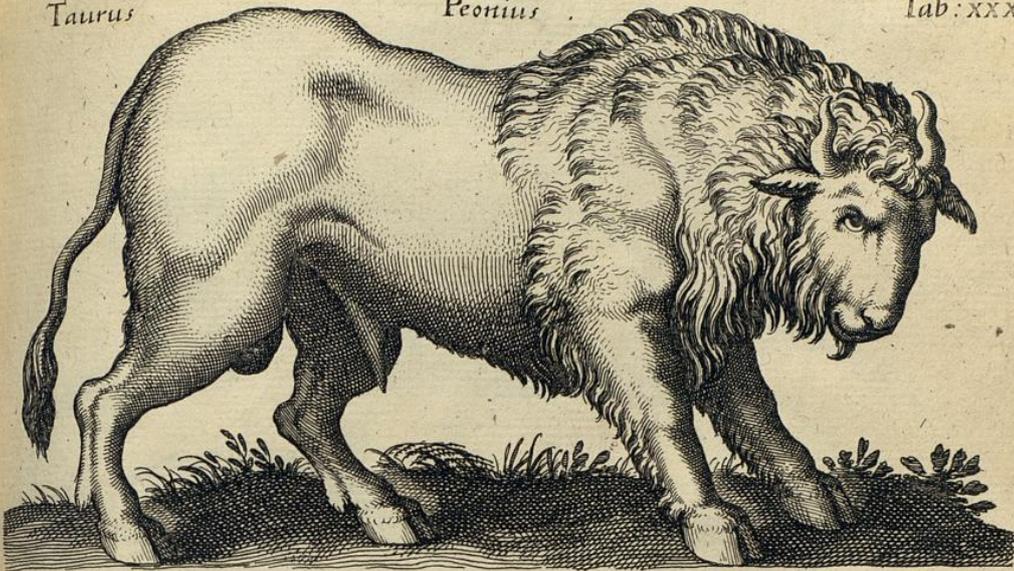

Tab.

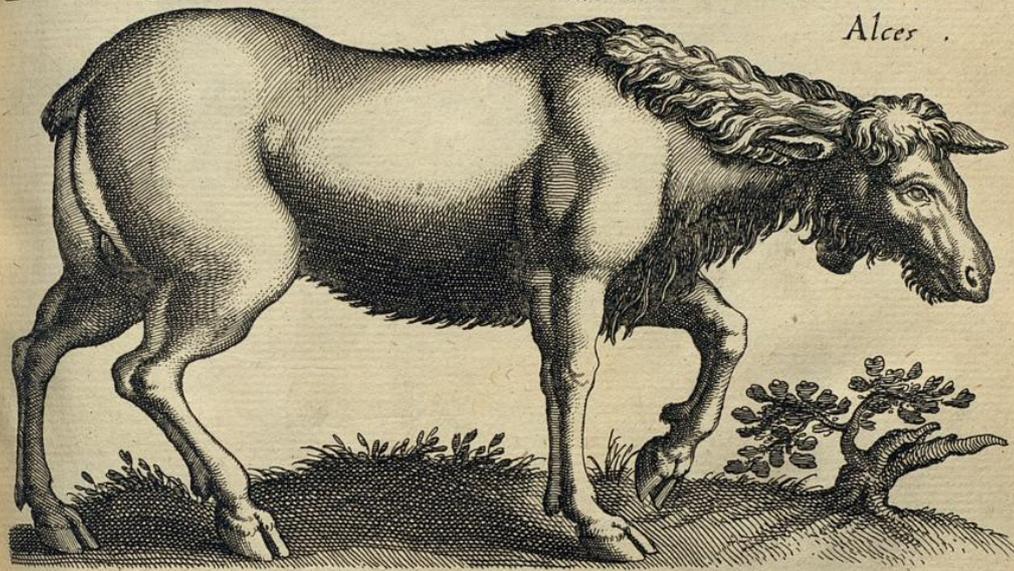
Taurus

Peonius

Tab: xxx.

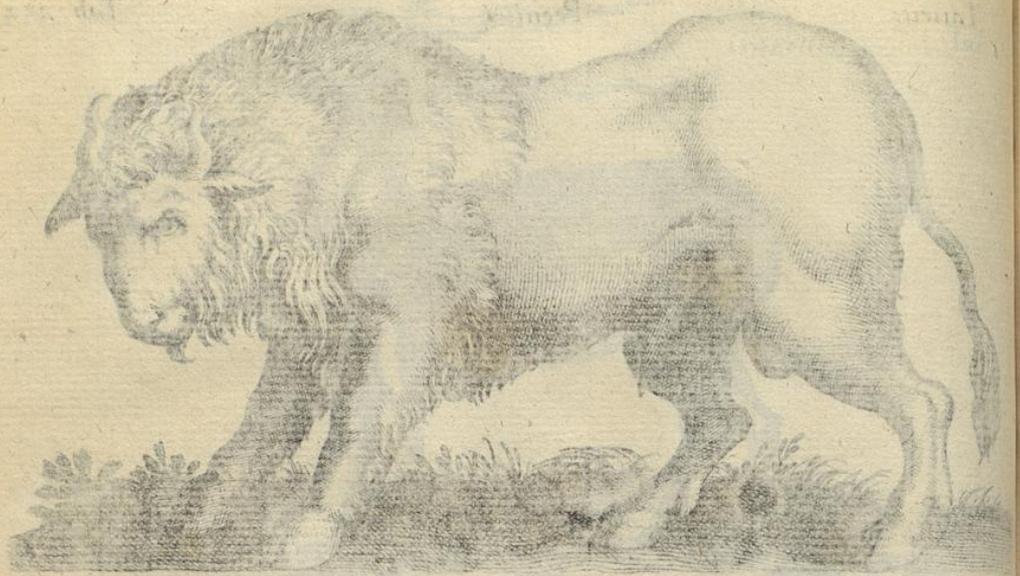

Alces

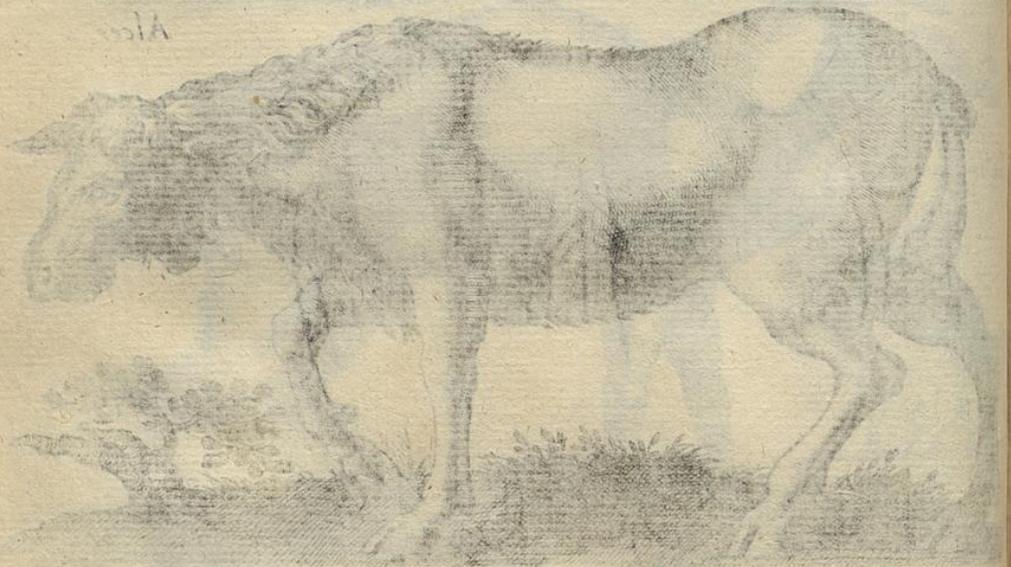

Alce . Elend geschlecht .

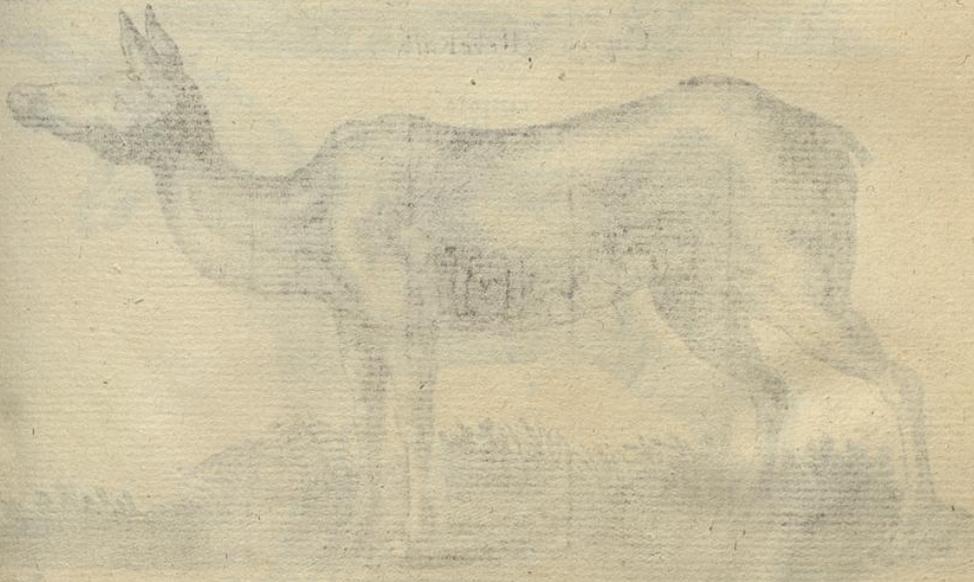
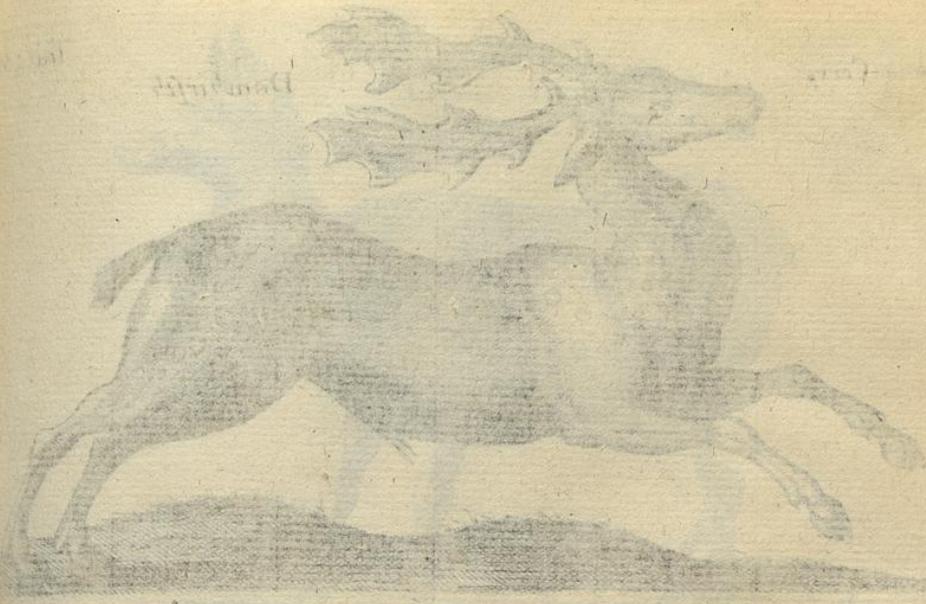

Ala

Ala Eben wäselicht

Dama-Cervus

Damhirsch

Tab. 2

Caprea . ReheKalb .

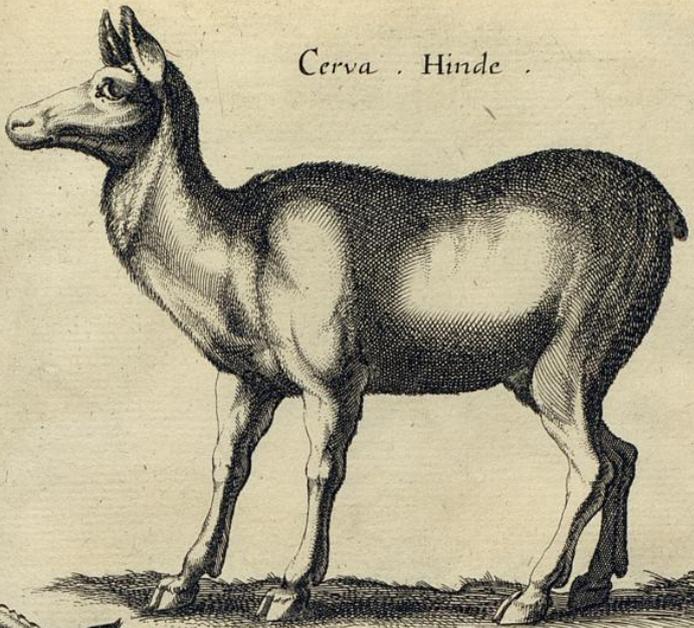
Alce Mas .

Tab: x

Tab: xxxii

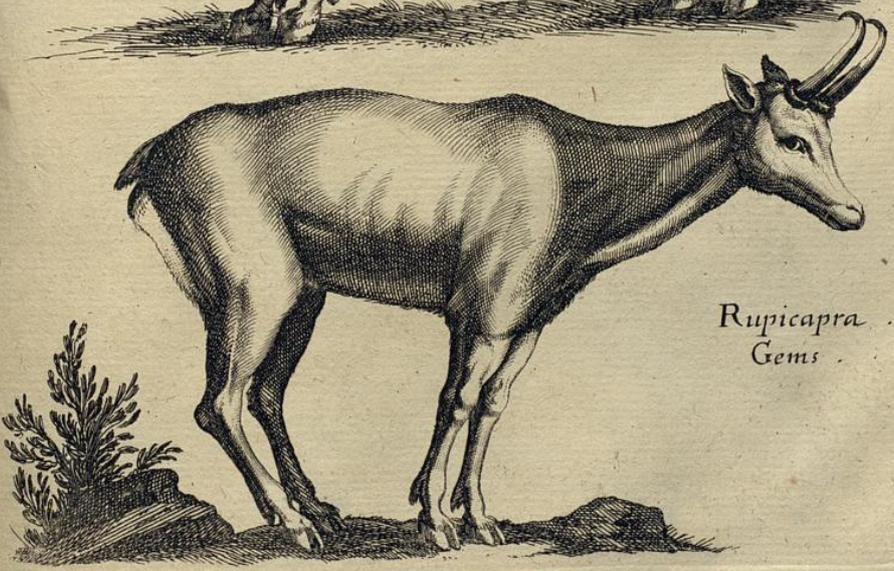
Cerva . Hinde .

Colopus .

Rupicapra .
Gems .

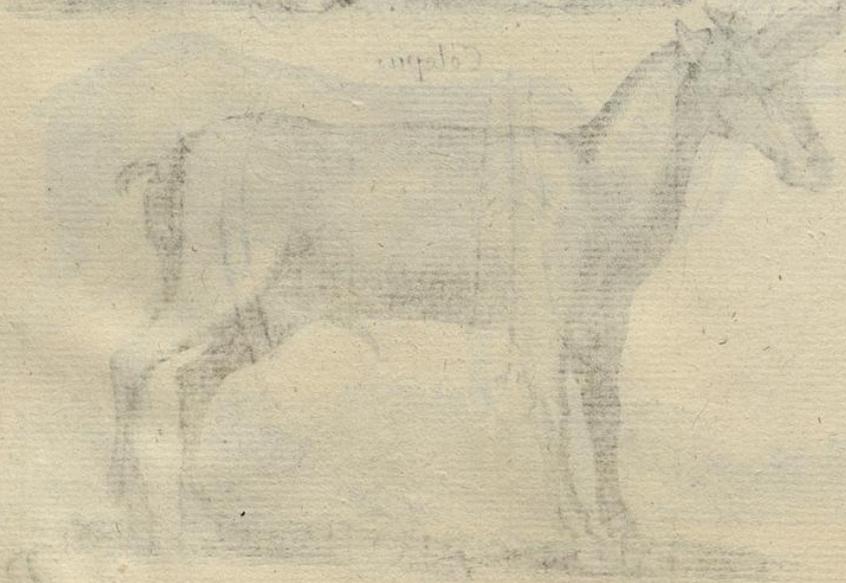

Capra

Capra

Capra

Capra

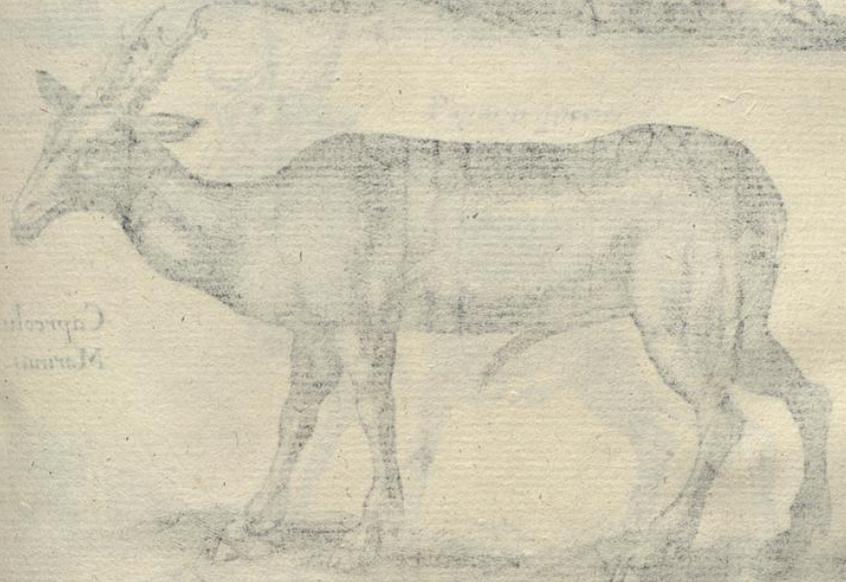

Tab. xxiii

Capreolus Reticus

Capreolus
Maurus

Capreolus

Capreolus . Rete

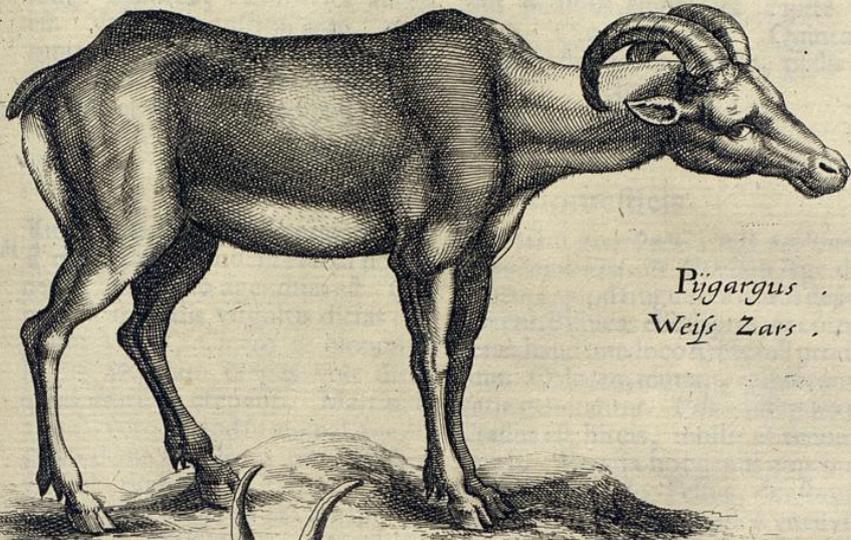

Capreolus
Marinus

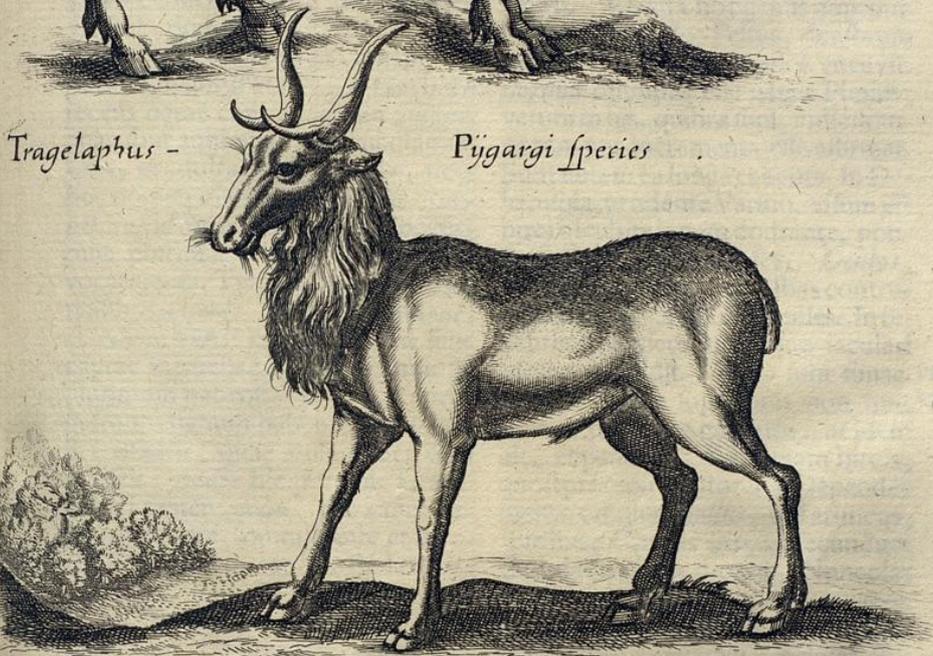

Capra

Pygargus .
Weiss Zars .

Tragelaphus -

Pygargi species

Hippelaphus
Femina .

Tab. XXV

Pferd
Wappstein

Pferd
Fohlen

Pferd
Fohlen

Hippobos
Fohlen

Al
de
c. 9.

longe maiores, Aristoteles auctor est. Vifi et monstrosi agni, quorum etiam hic Icones damus. Unus erat capite fuillo; alter duobus capitibus et quinque pedibus. Ter-

tius pedibus equinis et capite simiae. Quartus triceps. Quintus, dorso duplici coniuncto, pedibus octo.

ARTICULUS IV.

De Capra et Hirco domesticis.

Αἰθροῦ.
de Bisulcis
c. 9.

In historia hac, de Caprae primo, mox Hirci, tandem Haedi nomine in principio agendum est. Capras a carpendis virgultis dictas esse scribit Varro, Cicero et Nonnius. Festus tanquam crepas vult dici, quod curibus crepent. Martinius a καπρω voro, quod sit animal ποικιλόφαγον deducit. Pro aetate et sexu variant nomina. Graecis dicitur αἴξ, ab αἰσσειν ruere, et cum impetu ferri. Dicuntur vero αἴγες tam ἐρίφοι recens natae caprae, quam χιμάροι, quae sunt anniculae, vel mediae aetatis, et adultae, quae τράγοι, licet hoc nomen maribus duntaxat competere videatur. Synonima occurrunt plurima. Modernis Graecis vocatur γίδα, Tyrreniis κάπρα, Cretenfibus καρανιά. Hesychius μηκλας, et ἀσίγνας vertit capras; κεράδες sunt caprae foemellae, quae cornua ut plurimum habent. κηλάδες, caprae in fronte signum habentes instar calli. Μυαάδες, quae mulgentur: ὕνας agrestis: χιμάρα hieme nata. Grammatici tamen χιμαρον, pro omni caprario genere, omni aetate et utroque sexu interpretantur. Sed et μύρα et μηκάδες caprae sunt. Hircus, qui Sabinis fircus, vel ab hirsuto, quod ab Ebraeo חיר adurere, quod animal sit libidinosum, dicitur. Graecis est τράγος, vel a τρώγειν et τραγείν edere, quod vorax sit: vel παρά τὸ τραχὺ δέρμα εἶναι, a pellis asperitate: vel ἀπο τοῦ τρέχειν, currendo. Capri nomen obtinuit, qui castratus est: Aegyptius Mendes. Haedus est id, quod ex capra et hirco nascitur. Ab Ebraico potius חַד quam quasi foedus dicitur. Martialis foetum quae-rulae rudem capellae appellat. Hesychio et Ethymologo dicitur ἐρίφος, Varino ad tres vel quatuor menses, postea χιμαρον dici, donec pariat et mulgeatur. Rhodiis audit καραννος, a-

lias etiam κεκρόφαλος, aut κηδέμενος. Διακαλαμάσαρες in quadam lege dicuntur, quod frugum calamos depascere. Bisulcas esse capras, et cornigeras, haud uno loco Aristoteli proditum. Colorem mutant, et interdum varie generantur. Pilus differt sexu. Crassius est hircis, mollis et tenuior capris. Et quia hoc genus apprime hirsutum est, ideo Festus, densorum pilorum homines hircipilos vocavit. Cornua omnibus esse negat Plinius; verum in his, quibus sunt, indicia annorum per incrementa esse affirmat. Sunt autem ea longa et acuta. In Delo insula, prodente Varino, visum est hirci bicubitale cum dodrante, ponderis librarum viginti sex. Oculos, quos in angulorum angustias contrudit, habet aliquando dissimiles. In tenebris splendere lucemque iaculari Plinius prodidit. Naso sunt simae. Dentes caprae superiores non sunt praeter primores geminos, ut idem ait, et pauciores alii, quam hircis, quod prodidit Aristoteles. Dependet mento omnium villus, qui aruncus, spirillus, Graecis ἡρεγγος, secundum quosdam κρύγκος dicitur. Noneolas vocari tradit Festus papillas, quae ex faucibus caprarum dependent, Varro mammillas nuncupat, lacinas Plinius, verruculas alii. Binas in feminibus mammas habent, pedes macilentos. Per aures et nares spirare, praeter Alcmaeonem vel potius Archealum, Aegypti sapientes quoque credidere. Philes signum addit, quod naso obstructo nihil offendantur. Oppianus id de silvestribus credidisse videtur, dum eis meatum quandam a medio inter cornua loco ad pulmones pervenire, cui cera infusa suffocentur, scribit. Bartholomaeus quoque Eustathius, huic sententiae accedere videtur, dum se aliquid simile in homine invenisse

Descriptio.

Plin. H. N. l. 28. c. 11.

Aristot. M. A. J. I. C. 11. venisse prodit. Aristoteles tamen in contrarium nititur. *Iecur* extractum diu moveri aiunt. *Ventres* sunt plures. *Lien* rotundus. *Aspera arteria* talis, qualis in homine. Quantum ad

Locus. *Locum*, in aquilonaribus terris abundant. In Creta magna ipsarum copia, quod lupis careat. Ithacem Temachus apud Homerum *αιγιωτον* vocat. In Rhetia Helvetica praestantes caseoli caprini fiunt, praecipue iis in locis, qui circa thermas Fabarianas montani sunt. Reperiuntur quoque in Achaia, Africa, Nubia, Sardinia, Cephalonia, Mileto, Damasco, India, novo orbe, Hispania, Corsica et caeteris locis, de quibus in Differentiis agemus. Terram pascendis aptam, Graeci *αιγιωτον*, *αιγιωδρον* et *αιγιωσοικον* vocant. *Cibum et potum* si attendas, *ποικιλοφάγοι* sunt. Inprimis vero frutetis, arbuto, alaterno, cytiso agresti, iligneis et queinis frondibus, maxime gaudent. Ex glande, si circa satietatem data est, abortum facere, Columella auctor est. In deliciis quoque habent oleam, ideo Minervae inimicae; vitis tenellos palmites, ideo Libero patri immolabantur; ficus et farinam, teste Aeliano, fraxinum, tamariscum, barbam hircinam, et rosam caninam. Fabae largius datae, copiam lactis efficiunt, ut et pentaphyllon, si prius, quam bibant, quinque dierum spatio ipsis vorandum detur. Eiusdem rei gratia, et dictamnium ventribus alligatur. Vorant alicubi scamnoneam, veratrum, clematidem, et teste Lucretio, cicutam.

Plin. H. N. 1. 12. c. 17. De Ladano libet Plinii verbis uti. Arabia, inquit, Ladano gloriatur, forte casuque hoc, et iniuria fieri odoris, plures tradiderunt. Capras maleficum alias frondibus animal, odoratorum vero fruticum appetentius, tanquam intelligant pretia, carpere germinum caules praedulci liquore turgentes, destillantemque ab his, casus mistura, succum, improbo barbarum villo abstergere. Hunc glomerari pulvere, incoqui sole. Et ideo in ladano caprarum pilos esse. Recentiores tradunt, filvas Arabum pastu caprarum refrin-

gi, atque ita succum villis inhaerescere. Verum autem ladanum Cypri insulae esse, similiterque et ibi fieri tradunt, et oesypum hircorum barbibus genibusque inhaerens, sed ederae flore deroso, partibus matutinis, cum est rorulenta Cyprus. Deinde nebula sole discussa, pulverum madentibus villis adhaerescere, atque ita ladanum depecti, etc. Vulgatissimum porro pabulum gramen est, aculeatis inprimis foliis, capriola Ruellio, quod prae caeteris grata sit. Salsedine delectari, nec tortoribus ignotum, Dracula Transalpiniae Hungariae praefectus, saepenumero captivis Turcis pedes excoriatos confuso sale perficit, mox capras adhibuit, quae linctu cruciatum auferent. In potu, aquae stagnantes et mortuae, quaeque diu in vasis steterunt, improbantur. Albertus, cum moventur, post meridiem, plus aquae potaturas dicit. Prodigiosum, quod in Zacyntho Antigonus notat, nempe, quo tempore spirant Etesiae, capras hiantes stare versus boream, eoque contentas, aquam non requirere, neque bibere. *Caprae* sunt admodum venereae, teste Plinio. Ideo mense septimo et adhuc lactantes incipiunt coire, idemque tradit, animam ipsis, quam ovibus ardentior, callidioresque concubitus. Anniculae etiam coeunt, et terno aut quarto concubitu implentur: quod si a coitu imber accesserit, abortum infert. Quinque mensibus uterum pariunt maxima ex parte singulos, sed aliquando et binos, et ternos, et quaternos. Si clementia aeris et pabuli accesserit, bis pariunt. Fertilitas ad octo annos durat. Aristoteles tamen tota vita coire asserit, et gemellos parere, si pater aut mater vim eam geminandi a natura obtineat. In trimatu sunt inutilis. Pinguedine sterilesunt. Commodissimum tempus coeundi hibernum solstitium. Unde Plinius. Conciunt Novembri mense, ut Martio pariunt turgescuntibus virgultis. Quidam ad denas capras singulos

singulos adhibent hircos, alii ad quindecim, nonnulli ad viginti. Quomodo educari debeant, ad Oeconomicam pertinet. Vehementiorem coitum si excitare volueris, genitalia, delibutis multo sale et nitro manibus perfrica, vel eadem pipere, aut urticae fructu perunge. Seminalem humorem capris ante coitum et partum destillant, Aristoteles auctor est. Idem ubera illarum, quae coitum non patiuntur, a pastoribus montis Oetae urtica vehementer perfricari, ut dolorem infligant, prodidit. Inde primo cruentus humor elicitur, mox purulentus, postremo lac non minus, quam ex iis, quae Venerem passae sunt. Idem de mulieribus tam viduis, quam virginibus Albertus scripsit. **Inimicitiam** colunt cum ovibus, tigris, fargo, pulegio, et eryngio. De ovibus non est, quod quicquam dicatur. Tigri si haedus porrigatur, abstinet cibo per biduum, tertio die esuriens aliud poscit, nisi porrigatur, caveam convellit, haedo vero, tantquam contubernali suo parcat, quod Plutarchus prodidit. Sargus piscis umbra quoque ipsarum delectatur, et stantes in littore, attingere gessit, ad salendum per naturam inhabilis. Pulegium a capris gustatum, si Plinio fides, balatum concitat, indeque Graeci quidam literas mutantibus blechon vocaverunt. Si vero Eryngii caulem capella morsu defectum ore sustulerit, totus statim subsistit grex, relictoque pascendi studio, novo veluti spectaculo attonitus, non prius mirari rem desinit, quam pastor caulem illum abstulerit. **Inimicitia** ipsis cum lupo, pardali, elephanto, caprimulgo ave, faliva humana, melle, evonymo, vite, et conyza. Lupus capras devorat. Pardalis easdem invadit. Elephas exhorret. Caprimulgos avis ubera fugit. Unde uber emoritur, caprisque caecitas, quas ita mulserit, oboritur. Humanam salivam vitare, Aelianus reliquit. Hausto melle debilitantur, si Alberto fides. Evonymi folium et fructus capras interimit gustatus, nisi purgentur, pur-

gantur autem anocho, quod quid sit, vide Aldrovandum. Aquam si biberint, in qua folia rhododendri maduere, pereunt. Iisdem et Sabina venenum. Oleam si lambendo lingua contigerit, primo germinata sterilefcit. Pulmo assus ebrietatem prohibet. Conyzam edentes moriuntur siti enectae. Aegolethrum herba in Lycia, eisdem exitium. Inde nomen sortita. **Vox** ipsis est apud Graecos *μηκάσθαι*, id est mutire, ut Hospinianus vertit. Unde Homero *μηκάδες* vocantur. Apud Latinos, et balare, quod commune cum ovibus, et fremere. Inde *φριμάσσειν* de hircoco. Varinus *ἑνα* hircinae vocis imitationem esse asserit. Mobiles sunt et celeres. Unde Varro in Soracti Fiselio capras feras, e saxo, pedes plus, quam sexagenos salire scribit. Frigoris potius, quam aestus sunt impatientes: foetae inprimis, quae gelicidio hiemis conceptum fecere. Amant potius dumeta, quam prata, et campestem situm, asperisque etiam montosis ac silvestribus optime pascuntur. Ita autem inhaerent rupibus, ut infra eas intuentibus videantur pendere. Unde caprarum et hircorum grex, *αιπόλιον*, quasi *αιποπέλιον*, sublimium conversatio dicitur: ipsae vero *πετραε αιγίλιπες*. Proxime etiam ripas vago passu lascivunt, comam fluvii tondentes. De **Carnium** caprinarum qualitate non convenit inter auctores. Hippocrati sunt cruditatis, flatulentiae et rusticuum generatrices. Minus tamen aestivo tempore, quo melius pabulum habent noxiae. Autumno deterrimas Galenus fecit, hieme meliorem sanguinis consequi habitum, et naturalem intemperiem a temperatura temporis contractam corrigere. At Athenaeus, si conficiatur, etsi olida sit, plurimum alere, plurimumque corpori robur addere, reliquit, Clitomachumque Carthaginensem novae Academiae fetatorem solitum ferri dicere, quendam athletam Thebanum, omnes suae aetatis viros superasse, quod caprinis carnibus vesceretur, tenacibus illis, et con-

Aldrovan. de Bisulcis p. 270.

sb. nola. to inod. iocul. ilam. d. c. alid.

divobu. I. namo. I. ov. c. 1.

Naturae, mores, ingenium.

Varro R. R. l. 2. c. 3.

Columella R. R. l. 7. c. 6.

Vitruv. in Cibus.

Galien. de alim. facult. l. 3. c. 1.

Athen. Di. pnof. l. 9.

Aristot. H. A. l. 6. c. 8. Aristot. H. A. l. 3. c. 20.

Sympathia et Antipathia.

generatib. lin. H. N. 8. c. 5.

Varro R. l. 2. c. 3.

Arist. H. A. 5. c. 14. l. 6. c. 19.

Plin. H. N. l. 20. c. 14.

Plin. H. N. l. 9. c. 3. Theophr. de anima. lib. quae invident.

Plin. H. N. l. 10. c. 40. Aelian. H. A. l. 7. c. 26.

coctu difficillimis, quarum esu
 olidus e corpore sudor manaret.
 Militarem cibum esse, Homerus in
 Achille legatos Agamemnonis exci-
 piente, ostendit. *Lac*, inter cae-
 tera lactis genera moderate se habet;
 et si minus, quam humanum tempe-
 ratum. Est tamen et in eo, si ae-
 tatem, passiones, anni tempus, et
 spatium, quo a partu edito distat,
 discrimen. Sine melle periculose
 fumi, auctor Galenus, quod in ven-
 triculo coaguletur. Minus idem al-
 vum tentat, nisi scammonio et aliis
 vescantur. In quibusdam Orientis
 locis, tertio mense ablactari infen-
 sis, eodem ali solent. Lactis natu-
 ram *Casus* sequitur. At *hircorum*
 caro, tum ad coquendum, tum ad
 bonum succum generandum, deter-
 rima est, libidinisque imprimis tem-
 pore vitiatur et foetet. Apud An-
 tiphanem tamen *τραγος ολιβιδης* in
 convivio apponitur. Testes quo-
 que et iecora damnantur. De *Hae-
 dina* non est una auctororum sententia.
 Sanctis in V. T. olim in deliciis: A-
 scaeus Poeta *ευχρυμων και ευωπερον* vo-
 cat. Platina post Galenum, dome-
 sticorum animalium laudabilissimam
 esse, quod parum recrementi habe-
 ret, facile concoqueretur, bene ale-
 ret, sanguinem calido et frigido
 temperatum generaret, scripsit. At
 Bruierinus eas vituperat, quod ca-
 prae febre nunquam careant: nec
 possit sanum temperamentum a ma-
 tre morbida foetus fortiri. Julius
 Alexandrinus vero calidas quidem
 esse asserit; sed naturalem, quae in
 adultis est siccitatem, teneritudi-
 nem aetatis emendare, et ad tempe-
 ramentum quoddam ducere: simul
 lactentes, minime quidem aetatis
 ratione, verum alimenti beneficio,
 de nativa caliditate aliquid remitte-
 re, et humediores tenerioresque
 fieri. Olim etiam apud Ethnicos,
 in conviviis circumferabantur, la-
 sere et aliis conditae. Sanguis in ci-
 bum formatus, sanguiculus, teste
 Plinio, dicitur. Formabatur et in
 cibum: Unde *μελας ζωιδης* apud La-
 cones: et Pollux *αιματιαν*, obsonii
 genus exponit. Iecinora et pulmo-

nes quomodo coqui debeant, vide
 apud Apicium. Magni et in Medi-
 cina usus. Ideo Plinius millia re-
 mediorum ex capra demonstrari di-
 xit. Democritus etiam effectus eius
 auget, qui singularis natus sit. Car-
 nes caprinae comitialibus in rogo
 hominis tostae exhibentur, ut vo-
 lunt apud Plinium Magi. *Hircor-*
um in aqua decoctis panos et apo-
 stemata discutunt. Lure caprino
 cantharides expugnantur. *Drusus*
Tribunus plebis caprinum sanguinem
 bibisse dicitur, cum pallore et invi-
 dia veneni sibi dati insimulare. *Q. Ce-*
pionem inimicum vellet. Eodem
 maculas contractas ab *lbi Marcellus*
 scribit. *Tormina* intestinorum et
 alvi fluores sistere in sartagine frixum,
 apud Galenum et *Dioscoridem* ha-
 bemus. *Hircinus* abscessus calidos
 cito maturat: in cerato quodam po-
 dagrico apud Aetium admiscetur:
 lusciosos sanat: herbis diureticis nu-
 triti, aridus et tritus inque vino cum
 petroselino sumtus, calculosis ve-
 hementer prodest. Quomodo et
 quando colligi debeat, apud Aldro-
 vandum vide. Medicamentum hoc
 manus Dei vocatur. *Paria* ibidem
 ex *Marcello*, *Fuchio*, et aliis inve-
 nies. *Adamantem* eo solvi et emol-
 liri magni auctores, inter quos *Scal-*
iger et *Iubertus* prodidere. Si in
 sanguine eodem et succo senecionis
 vitrum efferbuerit, aut maceratum
 fuerit, reddetur tam molle, quam
 est cera vel argilla, ut quidvis ex eo
 fingi possit: pristinae naturae resti-
 tues, si aquae immeriseris. Hoc est
Geberi, *Alberti*, et ingeniosi cuius-
 dam *Bituricensis* vitrarii secretum,
 quod ille moriturus *Antonio Mizald*,
 do, ut ipse memorat, ultro donavit.
 Idem cum aceto mistus sanguinis vo-
 mitui et excreationi prodest. *Se-*
rum commode illis, qui mordica-
 tione patiuntur, aut in recto inte-
 stino, aut in colo, iniicitur, quod
 ob crassitiam citius concrescat, ut
 Galenus docuit. Secundum *A-*
vicennam, magis resolvit, quam cae-
 tera, cum *melanthio*, sulphure, et
 iride, lentiginisque et maculas
 tollit. Cum adipe anserino, *Pli-*
 nio

Galen de
 boni et
 mali succi
 cibus. c. 6.

Ludovic.
 Roman.
 l. 5. c. 20.

Bruier. de
 re cibaria
 l. 14. c. 17.

Iul. Alex.
 Salubr. l.
 11. c. 7.

ob male
 at. m. l. 1.
 c. 1. d. 1.

id. m. l. 1.
 c. 1. d. 1.

V. J. in Mo-
 dicina.
 Plin. H. N.
 l. 28. c. 10.

Plin. H. N.
 l. 28. c. 9.

Dic-
 rid.
 l. 2.

Ca-
 stu-
 c. 1.

Mizald.
 Memorab.
 cent 8. a.
 phoril. l. 1.

nio teste, ac medulla cervina, resinaque et calce, labiorum fissuris efficax est. Cervix bouum si intumuit, comperimus, inquit Columella, aureum esse medicamentum, ex pice liquida, et bubula medulla, et hircino sevo, et veterè oleo, aequis ponderibus compositum atque incoctum. Cum calce strumas discutit, teste Plinio et Marcello, cum cera ulcera serpentina sistit, addita pice et sulphure percurat, manantia item verendorum cum melle rubique succo. Per se datus adeps, teste Dioscoride, cantharidum venenum obtundit. Magi, ut citat Plinius, commendant comitialibus cum felle taurino pari pondere decoctum, et in folliculos fellis reconditum, ita ne terram attingat, bibendum sub limine ex aqua. Marcellus ptisanam cum eodem coctam torminosis in declinatione convenire vult, et apud Dioscoridem habemus, caprinum adipem decoctum cum polenta, rhoe, et caseo, dyfentericis dari, et cum succo ptisanæ infundi. Plinius denique in forbitione aliqua intestinorum vitii magnopere prodesse asserit, ita uti protinus frigida aqua hauriatur. Idem remedium hydropicis Sextus Empiricus commendat. Canarii, ut refert Cadamustus, sevo hircino coniuncto quarundam herbarum succo carnem inungunt, ut cutis facta inde densior algorem ferat facilius. Nudi enim incedunt. Adhibetur et podagricis cum fimo caprae et croco, sinapive, cum caulibus hederæ tritis, vel flore eucumeris silvestris. Idem pomatum ingreditur, ad fissuras labiorum commodissimum. Medulla post cervinam et vitulinam laudatur. Iecur asium caeliacis convenit, magisque, quam hirci, cum vino austero decoctum potumque, vel ex oleo myrtheo umbilico impositum. Idem ad nyctalopias facit, et illos, qui comitali morbo sunt obnoxii deprehendit, convulsionemque iisdem infert. Quin et ad canis rabidi morsum laudatur, quo imposito, ne tentari quidem aquae metu affir-

mant. Hippocrates, si pariens inflata fuerit, hepar ovillum aut caprinum calido cinere obrutum, edendum, praecipit meracius ad dies quatuor, et vinum bibi vetus. Ex felle multa quoque apud Plinium inprimis sunt remedia. Veneficiis ex mustela rustica factis, contrarium est, cum cinere aluminis, scabiem abolet, ad porriginem cum creta cimolia et aceto facit, ita uti capilli paululum inarescant. Idem lentigines tollit admixto caseo et vivo sulphure, spongiaeque cinere, ut mellis sit crassitudo. Strumas etiam discurit, si saepius incipientes ea tangantur. Superciliis impositum pilos abolet, nihil de angina et aurium vitii dicam. Invenitur denique apud Dydidium, non fore in lecto cimices, si fel hirci aut tauri, aceto acri diluatur, indeque lectus aut parietes illinantur. De Liene hoc habemus. Calidum, id est, ut e pecude exentus est, et super lienem hominis impositum, mire intra paucos dies dolorem auferre, si postea ad fumum suspendatur, ut illic arescat. Caput cum pilis suis decoctum, et contritum incisa intestina solidat. Cerebrum Magi per annulum tractum aureum, priusquam lac detur infantibus, instillant contra comitiales, caeterosque infantium morbos. Aesculapius cum melle carbunculosis sanare vult, Sextui vero aquam, quae e caprae palato effunditur, et quicquid comedit, si misceatur cum melle et sale, ex eo caput et corpus si fero fricetur, pediculos extinguere promittit, atque idem remedium esse ad ventris dolorem. Corii cinis ex oleo illitus perniones mire abolet. Ramenta cum pumice trita, acetoque permista, exanthematis profunt. Si stititur nimia in foemina ex naribus haemorrhagia, si mamillae eius corrigio caprino vinciantur. Piliusti fluxus omnes sanant: combusti adiecta pice et aceto, naribusque inferti, sanguinem subito reprimunt. Accensi serpentes fugant. Cornu combustum et mixta farina impositum,

Hippocrat. de natura muliebri.

M. H. n. 117

Asian. H. 17. 2.

Asian. H. 17. 2.

Asian. H. 17. 2.

Asian. H. 17. 2.

Columella R. R. 1. 6. c. 14.

Dioscorid. M. M. 1. 2. c. 94.

Cadamustus Navig. c. 8.

in Mo. na. n. H. N. 8. c. 16.

n. H. N. 8. c. 16.

Dioscorid. M. M. 1. 2. c. 94.

Cadamustus Navig. c. 8.

zald. morab. et 8. a. orif. 11.

tum, fursures scabiemque in capite emendat. In flammâ ustulati, crustae cum aceto scillitico tritae, commode igni sacro adhibentur. Capiti infirmi suppositum, vigilias in somnum convertit. Alarum foetorem, rasum vel exustum, et cum felle hirci, myrrhae miltum, tollit, si eo perfricentur. Comitiale morbum deprehendit. Nidore suo lethargicos excitat, et ustum ad albedinem dentes detergit. *Vngulas* ad serpentes prohibendos Palladius uri iubet, si cinis earundem ex aceto illinatur, alopecias sanat. Est et *Lac Caprinum* in multis contra morbos remediis. Scio, inquit Plinius, Damocratem in valetudine Confidiae M. Servilii consularis filiae, omnem curationem austeram recusantis, diu efficaciter usum lacte caprarum, quae lentisco pascebat. Vis ei imprimis alexiteria. Haustus cum uva taminia, contra ictus serpentum iuvat. Quod primum mulgetur, leviores facere in quartanis accessiones, sive esum sive potum, Sextus Empiricus auctor est. Magorum vero quidam fimi hircinorum drachmam unam e lactis caprini vel ovilli vel passii, cyathis tribus adversus quartanas ante accessiones dare solent. Eodem perunctae gingivae faciles dentitiones faciunt. Potum cum sale et melle alvum solvit. Schistum, datur comitialibus, paralyticis, melancholicis, leprosis, elephantiacis, etc. Fervens adiecto polentae, quantum satis, ut pulticulae instar fiat, dysenterico bibendum datur. Sanantur eodem et *Liens*, post bidui mediam, tertia die hedera pastis capris, per triduum potu sine alio cibo. *Caseus* recens moribus animalium imponitur, ficcus ex aceto et melle purgat ulcera, mollis cum melle subactus et impositus, pannoque aut linteo desuper testus, fugillationes liyoresque celeriter abstergit. Recens coagulatus super oculos positus, dolores cito lenit, si mulier cibos adversans utero doleat, et febris ipsam ac rigor corripiat, Hippocrates pepli albi quintam, dimidiae choe-

Hippocra.
de Morbis
muliebr.

nici partem, et seminis urticae tantundem, et casei caprini rasi dimidiam choenicem, simul cum vino vetere miscet, et sorbenda propinat. Et alibi, si quid in utero cumputruerit, vel si sanguis aut pus exeat, caseum caprinum assatum vel rasum, vel simpliciter, cum aequali parte polentae miscet, et in vino ieiuno propinat. Quantum ad *Coagulum*, Haedi contra passinacam et marinorum morsus, drachmae pondere ex vino sumebatur. In profusio sanguinis bibebatur, et contra concretum lac assumebatur. Idem tertia parte ex aceto potum, sanguinis excretionem reficit, magnitudine fabae, in vino myrtheo remissum, et ieiuno coeliaco datum, efficaciter prodest. Hippocrates quoque haedi coagulum adversus alvi profusivum laudat. *Vrinam* quod concernit, ea cum aceto scillitico hausta, contra ictus serpentum valet, apostemata, in quacunque parte discutit, opisthotonon, auribus infusa levat. Poeni pastores in filiis quadrimis, sicut refert Herodotus, venas verticis lana succida inurunt; nonnulli venas temporum, ne, scilicet, unquam pignora defluens ex capite officiat. Quod si pueris inurendis spasmus contingat, urina hirci aspersa eos liberant. Dioscorides, eandem ad aquam, quae cutim subit, cum nardi spica, quotidie bibis cyathis, cum aqua bibi scribit, utinamque per alvum extrahi. Sextus, mulieri menstrua provocare, si bibatur, credit. Omnium creberrimus usus *Fimi*, Graeci *σπογγίτης* proprie nominant, digerentis et acris facultatis adeo, ut induratis scirrhorum in modum tumoribus, congruat, non tantum lienis, sed et aliarum partium. Ustusque tenuioris quidem substantiae, verum haud manifeste redditur acrior. Datus aliquando ex aceto ad viperarum morsus, ex vino ad auruginem, cum thure ad profusivum muliebre. Inquietos infantes, fimo isto alligato panno, cohiberi tradit Plinius, maxime puellas. Luxatis cum melle illini-

Galen.
simpl. 1. 16.
c. 22.

illinitur. Ex aceto decoctus, strumas discutit. Ex eodem subservefactus, et illitus, ulcera quae serpunt, sanat. Cum melle paratus et appositus cancrifos, et carbunculo ventris laborantes sanat, et eosdem discutit. Ambusta sine cicatrice sanat. Tritus et cum aceto scillitico mistus, frontique applicitus, hemicraniam tollit. Cum eodem subactus ad crassitudinem mellis articulorum contractiones relaxat, et tremulis prodest. Cum farina hordei et aceto impositus, maxime in duris et rusticorum corporibus, remedium est ischiadicis. Pillulae inter remedia mensium et secundinarum pellendarum apud Hippocratem. Hisce adiacere libet, quod ipsemet hircus pestilentiae tempore domi alatur, quasi aedium vastitas, viroso vapore, quem hircus exspirat repleta, aditu auram venenatam repellat. Praeter haec, sunt ex caprillis villis cilicia: ex pellibus indumenta, calcei, stragulae, utres, lagenae, rates, folles, vela, charta denique et scuticae: cornua hircina Pyrrhus cristae loco capiti imposit. Locrenses, quos Ozolos vocant, *τραγίας και κωδια*, id est, ovium et hircorum pelles gestabant, et plerumque inter caprarum greges versabantur. Sardos quoque et Getulos caprarum pellibus amiciri consuevisse, auctor est Varro. In Cypro etiam Zambellotum e pilis caprarum conficitur, et Iosephus Barbarus testatur, in Armenia minore prope Betolin et Isan fluvios, vel ideo magnam caprarum copiam ali, et quotannis tonderi. Asserit et Bellonius, selectiores Turcarum pannos, undulatos, ex pilis caprarum Ancyrae Cappadociae metropoli confici: sed et tapetes, ex iisdem constare. De chartis quod dixi, illae, Pergami Troadis primum inventae fuere, et exinde nomen sortitae sunt. De *Differentiis* pauca occurrunt. Aegyptiae foetus quinos pariunt, quod foecundissimas Nili aquas bibant. In Phrygia hirci sunt quadricornes, referente Scaligero, pilo admodum pro-

lixo, aequante candorem nivis, quem vellunt ad textrinam, non autem tondent. Aegyptii apud Plutarchum, affirmant, capras suas, quoties cum sole, eodem plane loco Syrius oritur, in ortum omnes conversas, eo respicere, atque hoc sideris huius revolutionum argumentum certissimum esse. In *Aquilonaribus* terris, si Olao Magno credimus, hirci sunt magno corpore, crassis cruribus, plena et breviervice, auribus flexis, et depressis, capite parvo, spisso, longo, acnitido collo, cornibus altis et latis. Fere omnes colore sunt albo. Hyme pascuntur pinorum corticibus, musco, et populeis virgis. Pelles maximis navigiis, quaestus et lucri causa, in Germaniam exportantur. *Caspiae* caprae, ut Aelianus exponit, et albissimae sunt et cornibus mutilae, et ad maximorum equorum magnitudinem accedunt. Eorum villi adeo molles, ut cum Milesis lanis comparentur, ex iisque Caspiorum sacerdotes, et ditissimi vestes confectas gerant. In *Cephalenia* caprae non bibunt quotidie, sed adversum sibi ventum ore hiantes excipiunt. Ideo Theophrastus sex mensibus non bibere dixit. In Cilicia, referente Plinio, circaque Syrtis, villosi tonfili reperiuntur. *Damasceno*, supra palmum longas habent auriculas, ubera multiplicia, suntque admodum foecunda: Circumducuntur quadraginta vel quinquaginta ab eis quibus, lac est venale, et ubi lac emere volueris, in superius devehuntur coenaculum, etiam si triplex foret contignatio, ubi coram in vasa stannea, lac emulgent. *Narbonenses* auriculas latiores suis habere, Gesnerus audivit, ut quae ad dodrantem longitudinis accedant. *Illyricae*, si Alexandro Myndio credimus, ungulas quidem habent, sed non bifidas. Aliquando ternos, quaternos aut quinos foetus edunt, et lactis sesquicongium. Idem *Indicis* prope urbem Tarnasuri, et Africanis ad promontorium capitis viridis contingit. Hircum ad Amboniam la-

Aelian. H.
A. l. 17. c.
34.

Aristot. in
Mirabilib.

Aelian. H.
A. l. 3. c.
32.

Aelian. H.
A. l. 3. c.
32.

ete

Vni varit.

Varro R.
R. l. 2. c. 3.

Bellon. ob-
serv. l. 3.
c. 13.

Differentia.

Xaverius
Epist. 23.

ete suo parvos alentem haedos, se vidisse, Franciscus Xaverius Iesuita, corruptae illius de Christo et Petro historiae, quam Persice conscripsit auctor, testatur. Ubere enim, quod prope genitalia unicum habebat, tantum lactis reddebat quotidie, quantum scutella capere potest. *Mambrina* capra in regione Damiana fert equitantem, fellam, fraenum, et caetera, quibus equi instrui solent: auriculas usque ad terram demissas habet, cornua deorsum revoluta sub ore. Pharos insula Aegaei maris, gignit capras cer-

vis colore similes, magnitudinem maiores. Est autem eis cornu longum ad duodecim palmos, rectum et quod unum solum habet porrectum stipitem, si Surio credimus. In Sardinia scribit Nymphodorus, pelles caprarum tam mirifica vi esse, ut hiberno tempore calefaciant, aestivo refrigerent. Eaedem forte sunt, quae Musmones. In eadem hirci quidam celeritate omnes bestias superant. Ex monstris, tricornis caprae imaginem hic exhibemus.

ARTICULUS V.

De Capris silvestribus in genere.

Aldrovan.
Hist. bi-
sulc. c. 10.

De Capris silvestribus in genere et in specie agendum est. Illarum plurima apud Graecos occurrunt nomina. *Αἰζ ἄγριος*, nempe, *αἰγόνερος*, *δορξ*, *δορκας*, *δορκαλις*, *δορκάδιον*, *πρόξ*, *πρωξ*, *βούβαλος*, *ἰζαλος*, *νεξός*, *κερκας*, *κολος*, *τραγέλαφος*. *Αἰζ ἄγριος*, capra fera Latinis est. Solinus tamen sagittas dictamno herba extrahendi morem, qui ab Aristotele, Theophrasto, Cicerone, Virgilio, *αἰζ ἄγριος* simpliciter ita dictis tribuitur, ad illas adstringere videtur, quae Cretam et Idam montem potissimum incolunt. Et, si Virgilio esset, fera capra, quae Aristoteli *αἰζ ἄγριος*, manifestissima inter utrumque contradictio esset. Cum hic feras capras in Africa esse neget, illi haberi ostendat. Ideo per capras feras Virgilio, capreas exponit Servius, et Aldrovando videtur, ubi pro specie sumenda est, illam intelligi debere, quae domesticae est similior. Sane Varro, capras, quas alimus, a capris feris ortas dicit, ipsoque caprae ferae nomine, privatim uti videtur. Varino *αἰζ ἄγριος*, *αἰγιάγρος*, et Hesychiodicitur, quam tamen vocem Oppianus peculiari speciei, illi scilicet, quae Tridentinis et circumvicinis populis Camozza vocatur, tribuit. *Αἰγόνερος*, capricornus est Latinis, quam vocem barbari, teste Scaligero, caprae silvestri imposuere, et

Oppian.
Cyneg. l.
2, v. 343.

foli Suidae, genus est animalis. *Δορξ* et *δορκας* solo nomine differunt, et si quidam apud Hermolaum animal diversum esse opinentur. Alibi pro eo *ζορξ* legitur, interpretes Strabonis Damam, Nicandri, Capream vertit. Damas etiam traducunt apud Oppianum Gillius et Bodinus *ἰορκας*, qui *ἰορκας* Hesychio. Dioscorides tamen a Dorcade manifeste distinguit. Cornarius rupicapram intelligit, quae cornua in dorsum adunca habet. *Dorcadis* nomine Plinius ita utitur, tanquam ei nullum apud Latinos vocabulum respondeat, sentitque capream capreolum et dorcadem, tria animalia, unum duntaxat animal denotare. Aldrovando ea vox nomine generis usurpari posse videtur. Aliis, ut Ethymologo et Varino, cervinus pullus esse creditur, sed male. Cordus a dorco sexu differre existimat. Scalliger per dorcadem capreolum, per dorcum capream intelligit. Ut ut sit, *παρα τὸ ὄξως δορκειν* venit, quod acutius videat. Afferunt namque hi, Origenis apud Aldrovandum verba sunt, quibus medicinae peritia est, inesse huic animali intra viscera humorem quandam, qui caliginem oculorum depellat, et obtusiores quoque visus exacuat. Ideo Ethymologo *ζῶον ὀξυδορκές καὶ ἐνόμματον* dicitur. Invenitur et *δορκον* in Canticis Canticorum, quae tamen
VOX,

vox, auctore Myrtilo apud Athaeneum, parum usitata est. Videtur omnem capram silvestrem significare. Δορκάλιδες apud Oppianum brevem habent caudam. Gillius cervos transtulit, sed perperam. Ab istis namque apud eundem distinguitur. Πρόκες Varino sunt ἐκγόνα, ἐλάφων, ἢ δορκάδων ἐίδος. At Aristoteles, dum dicit, fel nec cervum, nec πρόκας habere, et sanguinem ubi effluerit concrefcere omnium, praeterquam ἐλάφω καὶ πρόκω, ab invicem distinguit. Gaza Damam vertit. Nomena celeritate, ἀπὸ τοῦ προϊζέσθαι Grammatici sumunt. πλώξ a quibusdam et lepus et dorcas exponitur, cervus item et νεῦρος, quae omnia animalia sunt timidissima. Sed et πλώξ idem est, quod πῖλξ timidus, seu pavidus, quo sensu Homerus πῖλκα λαγῶν, dixit. κεύρας apud Hesychium exponitur, vel hinnulus, vel cervus, vel dorcas. Ex caprearum genere esse, negat Scaliger. Sunt, inquit, in cervis, ut in bobus iunx et iuvencus. Aeliano specie a cervo differunt. Turbinis, inquit, instar celerissimi fertur, flavis pilis spectatur. Cauda est albissima, tum ex albenti eius oculi cyaneo colore tincti videntur, aures per altis pilis refertae, neque modo in terra pedum celeritatem ostendit, sed etiam cum in suvii confluentem incidit, Ungulis pedum remigans, fluctus perumpit, et vero in lacubus natare gaudet, unde sibi passum comparat. Virides iuncos et Cyperum depascitur. νεῦρον hinnulum interpretantur, Cordus, Marcellus et alii. Aldrovandus peculiarem quandam caprae speciem hoc nomine indigitari, apud Dioscoridem, scribit. Nam Varinus et Ethymologus πρόκας νεῦρον quoque dici produnt. Marius Grapaldus damam reddidit: Solinus etiam Damam esse ostendit, dum scribit: *Nebrodi damarum copia nomen dedit, quem damae et binnuli gregatim per vagantur, inde Nebrodes dicti.* κόλος ex Scythicae et Sarmaticae gentis capris silvestribus censetur. Magnitudine est inter cervum et arietem, albicante corpore, eximiae super hos levitatis ad cursum, naribus potans trahit ad caput. Hinc post-

modum complures dies servans a deo, ut per carentes aquis agros facile pabulum carpat. *Capreat* vox apud Latinos, saepe pro omni capra sumi videtur. *Rupicapra*, etsi in silvestribus species est Plinio, ratio tamen nominis postulat, ut generis etiam vicem subeat, quando quidem per summas versari rupes, non illi tantum, cui cornua in dorsum adunca, convenit. Delectantur in universum excelsis montibus, et tam in sublimi habitant, ut vix humanis obtutibus pateant. Quod si aliquando ferarum vel hominum adversitatem persensere, de altissimis saxorum cacuminibus sese praecipitantes, in suis se cornibus illaefas suscipiunt. Plurima inter mares discordia propter foeminas, tempore libidinis. Domesticis, omnium consensu, saporis alimentique bonitate, constitutionis tenuitate, concoctionis facilitate, excrementorumque paucitate praeferuntur. Sicciores tamen paulo carnes habent. Ideo inventum Arabum oleo eas incoquere, ut inde humescant. Diocles tamen, Archidamus, et Galenus, quod in oleo coquitur siccum evadere, et glutinis vinculo amisso, solutile fieri censent, ψάθυρον nempe et καύρον. *Vsum in Medicina* quod spectat, Capreae in cibo sumtae dysentericis profunt. *Iecur* seu inassatum, seu tritum coeliacis opitulatur: Vapor in aqua calida salsa cocti, oculis exceptus, nyctalopas iuvat. Combustum et aspersum sanguinem sistit, maxime si contritum naribus indatur. Sanguis cum palma marina teste Plinio pilos detrahit, secundum Marcellum, abscessus maturat. *Fel* theriaca est morsibus venenosis. Idem contra suffusiones incipientes, oculorum caligines, genarum et palpebrarum scabrias, facit. Cum rosaceo aut succo porri, tritum, et tepidum naribus instillatum, tinnitum tollit. Cum melle Attico faucium dolores levat, et vetri exulcerationem sanat. *Fimus* aridus, tritus et cribratus, ex vino odorifero cyathi mensura sumtus, auruginem tollit, si Galeno credimus.

K

ARTI-

Aelian. H.
A. l. 14. c.
14.

Strabo Ge.
ogr. l. 7.

Caprarum silvestrium species sunt, *Rupicapra*, *Dama*, *Ibex*, *Bubalis*, *Pyrgargus*, *Capra strepsiceros*, *Dama vulgaris*, *Capra Moschi*, *Capra Bezoardica*, *Subak Scytharum*, *Oryx*, et *Capra auribus demissis*. *Rupicapra* Dioscoridi Dorcos, Opiano *αιγαρος* seu *αιγαρος*, Varroni Caprea, nisi fallor, dicitur. Magnitudo ei, quae caprae villaticae, paulo tantum altior, et corporis forma feris altis similior. Bellonius minorem dama facit. *Colore* est inter fuscum et rufum, qui aestate magis ad rufum, hieme magis ad fuscum vergit. Ac Scaliger aestate pilo fulvo, hieme cinereo esse dixit. Gesnerus partim albam partim nigram, distinctis coloribus vidit, sed et albae totae interdum, quamvis rarissime, conspiciuntur. *Oculos* habet rubros, *ures* arietinis longiores, colore gilvo, atramque lineam utrinque recta a cornuum radice supra oculos ad extremum os ductam, et in labra superiora desinentem. *Frontem* veluti stella insignit. *Caudae* superior pars pilosa, nigra, et rotunda, ut dorcadis longa. *Cornua* ei nigricant, novem aut decem digitos longa, multis nodosis circulis exasperata, minoribus paulatim, in unco nullis, quin levis et acutus est hami instar. Parallela fere, id est, aequis undique intervallis surgunt, solida, ab initio tantum pollicis circiter mensura cava, et teretia magis, quam domesticis. Aiunt, inquit loco citato Scaliger, mucronibus cornuum, id quod capras quoque facere videmus, tergum scabere. Ex ea scalpturitione, quae perniciēs evenerit, operae pretium est cognoscere. Creditum est tanta illas illo in pruritu perfundi voluptate, ut ex-

tremum cornu fastigium in corium eo usque adigatur, unde retrahi nequeat. Quo circa ex altissimis ruere locis, atque afflicti, aut a venatoribus forte deprehensas, proculve observatas capi, aut fame interire. Rupes montium colunt, non fummas tamen, ut ibex, neque tam alte et longe saliunt, descendunt aliquando ad inferiora Alpium iuga. Conveniunt saepe circa petras quasdam arenosas, et inde arenam, ut caprae sal lingunt, quo linguae inertem pituitam defricent, et appetitum excitent. Cum in venatione urgentur, altius semper ascendunt, donec nullus ad eas canibus pateat accessus, deinde cum venatores per saxa manibus pedibusque sequi vident, de saxo in saxum transfiliunt, ac montium cacumina petunt, donec nulla scandendi reliqua sit facultas. Illic se cornibus retinent, et quasi suspendunt. Sic vel bombardis feriuntur, vel in praecipitium pelluntur, vel fame pereunt. Mox a Divi Iacobi die frigidiores montium clivos petunt, ut paulatim frigori assuescant. Caprae, aliquando cicurantur. Ex pellibus fiunt chirotecae equitantibus. Ubi errabundae quaerunt novas sedes, aut pascua perspecta proxima rupe, proieceto pede, saepe periclitantur eius fidem, nempe, mobilis ne sit, an lubrica. Illud festivum, addit Scaliger, in aula patrum Bonifacii, vidimus cicures assilire ad aulae pendentia, in quibus similes essent intextae ferae. Quantum ad *Usum*, caro est ficior, et melancholici humoris parens, odoris silvatici. Venatores ex recenti sanguine scaturientem, tanquam insigne vertiginis remedium forbent. Apud Plinium legi-

Aldrov.
Hist. Bi-
fulc. c. 11.

Scalig. Ex-
ercit. 207.

Bellon. obs.
l. 1. c. 54.

legimus fevi cyatho, et lactis pari mensura deploratum phthificum convaluisse. Iconem duplicem hic exhibemus, Rupicaprae nempe, et Capri montani. *Dama* duplex est, Una veterum, de qua hic, altera vulgaris sive recentiorum, Graecis *πλατύκερος* dicta, quam Gaza forte intelligit, cum *πρόκα* apud Aristotelem damam vertit. Plinius caprarum silvestrium generibus, quae transmarini situs mittunt, annumerat. Forte Dioscoridi et Nicandro,

de coagulo agentibus *νεβρός* appellatur: Grapaldus etiam *νεβρόν* damam reddidit. Animal est caprae magnitudine et colore dorcadis. Ovidius fulvo tergo damas vertit. Famosa est inprimis earum timiditas. Ideo raro mansuescere Plinius tradit. Cornibus tanquam unco prominentes rupes apprehendunt, neque aliter incessas montium verrucas superant.

PUNCTUM II.

De Ibice.

Dioscorides in capite de coagulo huius caprae non meminit, et vix forte aliquis est ex veteribus, qui meminerit, Homero excepto, qui *ἰζάλον αίγα* vocat. Esse vero eam, quam Germani *Steinbock* vocant, omnes docti uno ore testantur. Plinius totam historiam brevissime complexus est, dum inquit: Ex caprarum silvestrium genere sunt etiam ibices in Alpibus pernecitatis mirandae, quanquam onerato capite vastis cornibus, gladiatorumque vaginis, in haec se librant, ut tormento aliquo rotati in petras, potissimumque e monte aliquo in alium transilire quaerentes, atque recessu pernecius, quo libuerint, exultant. Egregium est animal et corpulentum, specie fere cervina, minus tamen, cruribus quidem gracilibus, et capite parvo cervum exprimit. Color *pellis* fuscus est. Senectute canescunt, et secundum dorsum longitudinem nigram lineam excurrentem habent. *Oculi* splendidi et pulcri. *Vngulae* bifidulae et acutae. Foemina in hoc genere mare minor est minusque fusca, maior capra villatica, rupicaprae non adeo dissimilis. Mares prolixam nigricantem barbam gestant, quod nulli, ut Bellonius tradit, alteri animali cervinis pilis praedito accidit, praeterquam forte hippelapho. Magni ponderis

cornua ei reclinantur ad dorsum, aspera et nodosa, eoque magis, quo grandior aetas procefferit. Augentur enim quotannis, donec iam vetulis tandem nodi circiter viginti increverint. Bina cornua ultimi incrementi ad pondus sedecim aut octodecim librarum accedunt. Bellonius quaternos cubitos longa vidit. Tot autem transversos nodos seu radios habent, quot annis animal natum est. De pernecitate aliquid ex Plinio diximus. Nulla certe montium rupes tam alta edita aut praecipitans est, quam non saltibus aliquot superet, si modo aspera sit, et spatia tanta prominent, quanta salientis ungulas excipere possit. Bellonius ex scopulo uno in alium sex etiam passuum intervallo distantem, desilire solere scripsit. Dum cadit ex alto, totum corpus inter cornua a collisione protegit, et ictus lapidum magnorum cornibus excipit. De Venatione Aldrovandum consule. Duo earum genera Bellonius dari prodit in Creta, id se ex earum cornibus inde et Cypro delatis didicisse, addens. Deprehensae libero capacique cursus loco in venatorem irruunt, eosque de rupe deiiciunt. Cum impetendi locus non est, despondent animum et facile cedunt.

K 2

Eius-

Aldrov.
Hist. bisulc
6, 13.

Plin. H. N.
1, 8, c. 53.

Bellon. obs
1, 1, c. 13.

Aelian. H.
A. l. 41.
c. 16.

Eiusdem generis est illa fera Lybica, quam Aelianus ita describit: Caprae ferae ad summos Lybicum montium vertices commorantur, ad boum magnitudinem accedunt, ipsarum armi et crura luxuriosis pilis fluunt, tibiis parvis, frontibus rotundis, oculis raris et concavis, non valde proiectis sunt, cornibus post primum exortum utriusque ab alteris longe diversis, et aberrantibus et incurvis. Non enim simpliciter ac aliarum caprarum recta existunt, sed eatenus retorquentur, ut ad armos pertingant. Ex capris longe maxime ad saliendum habilitate sunt. Nam ex cacumine, in aliud longe distans cacumen transfliunt: et tamen saepe earum quaequam, dum ex uno vertice in alterum saltare contendit, ob nimiam intervallorum distantiam, per praerupta saxa praeceps agitur, nihil tamen laeditur. Sic est adversus saxorum duritiem, membrorum resistente firmitate, ut nec cornua frangat, nec caput diminuat. In summis montibus plurimas solertia quadam captandi caprarii generis, nimirum, vel iaculis, vel retibus, vel laqueis, a doctrina artis venaticae instructi comprehendunt. Iam in patentium camporum aequoribus, quilibet vel tardus pedibus eas, quod ibidem non valeant capere possit. Earum pellis et cornua aliquot commoditates habent. Nam in frigidis tempestatibus ad frigorum vim, atque hiemem excipiendam, pastoribus et fabris materiariis pelles mirifice prosunt. Cornua ad haurien-

dum de praeterfluentium rivorum confluentibus, aut e fontibus positionem, ad depellendam sitim, non minori usui habentur, quam vel calices ipsi. Tanta enim capacitate sunt, ut in bibendo respirare sit necesse. Ab homine expoliendi bene perito cornu politum, tres mensuras capere potest. Habet in *Medicina usum*. Coagulum eadem cum leporino vires habet, ut tradit Serapio. Sanguis ad calculum in vino apiato apud Gesnerum commendatur. Ischiadicis et arthriticis unicum remedium, sic Marcellus Empiricus componit. Fimum ibi cum luna decima septima colliges; quam et alia vetere luna collectum, si res argebit, simili efficacia proficit, dummodo medicamentum decima septima luna componatur. Ex eo ergo fimo, quantum unius manus pugno pleno potueris comprehendere, dummodo impar sit numerus pillularum, in mortarium mittes, atque adicies piperis grana viginti quinque diligentissime trita, tunc addes mellis optimi heminam, et vini veterrimi optimi sextarios duos, et contritis prius pillulis universa miscebis, et repones in vasculo vitreo. Sed ut maior sit medicaminis efficacia, luna decima septima id facere debebis, et cum daturus fueris remedium, a die Iovis incipe, et per dies septem continuos dato, ita, ut qui remediandus est, stans, in scabello contra Orientem bibat. Haec Marcellus, quae mere sunt nugacia.

PUNCTUM III.

De Bubalo sive Bubalide, et Pygargo.

Aldrov.
Hist. Bivul.
c. 14.

De Bubidale haec Aldrovandus habet. Arbitrabar, inquit, alias, bubalum specie differre a Bubalide, deceptus nimirum etc. Vide Aldrov. pag. 303. usque ad finem, quam bobus

esse ibi etiam iudicabam. Quantum ad *Naturam*, domesticam sedem mirifice amplectitur. In alienum deductus locum, et ad pascua demissus veterem repetit. In metu, occulto capite, latere se putat

putat, ut struthiocamelus. Belluas feroces pugnacesque fugit. Sanguis aliquantulo magis spissatur, quam leporis et cervi, quippe qui proxime ovillo, aut paulo minus consistat. Placet et de *Pygargo* Aldro-

vandi verbis agere. *Pygargon*, verba eius sunt, Plinius, in praecitatis verbis etc. p. 304. a. usque ad finem frequenter silvosa et deferta.

Aldrov.
Hist. Bif.
fulc. c. 15.

PUNCTUM IV.

De Caprea Plinii, Capra Strepficero et Dama vulgari.

Aldrovan.
H. Bif. fulc.
c. 16.

Caprea Plinii, Capreolus noster est, quem Germani *Reh* vocant. Cervis est colore non dissimilis, sed mole corporis longe inferior, qui vix capram aequat. Mas cornua in capite gerit fenis plerumque ramis distincta. Fuit, qui decem et septem haberet cornua, cuius icon Aldrovando a Duce Bavariae missus erat. Plinius de iis ita: Dedit ramosa capreis, sed parva, et fecit decidua. Visu est acuto, voce exilii, dentes non mutat. Virgilius maculis distinctum ostendit. Servius sparfos albo exponit, qui habent adhuc maculas a prima aetate venientes. Accessu enim temporis, inquit, mutant colorem, et eorum maculae gratiae minoris esse incipiunt. Multae in regionibus Helvetiorum Alpibus capiuntur. Humiliora tamen loca amant, quam Ibex vel rupicapra. Foemina si maritus capiatur, alium quaerit, eumque secum ad pristinae habitationis locum adducit. Foemina vero capta, maritus alio discedit, et aliam sequitur coniugem. Cornibus vel uti nesciunt, vel non audent. Cum perdicibus amicitiam colunt, et in iisdem locis pascuntur. Flantem ventum petere currendo Bellisarius ait, ut refrigerari spiritus cursu laborantes possint. Parem illis et apris alimenti bonitatem Iulius Alexandrinus posuit, nisi quod illius caro sit concoqui facilius, et citius fugiens. Huc pertinent Capreae Brasilienses, quae duplices *Cagua-cuete* nempe, et *Cagua-cuapara*. Illae sunt nostris capreis fere similes. Caput septem digitos circiter longum, oculis magnis, et nigris, *naribus* longis et patentibus, ore nigro,

cutis splendente, *auribus* quatuor digitos longis, duos et femis latis, *venis* conspicuis, *collo* rotundo et magis glabro pilis, quam in reliquo corpore, estque longitudo colli circiter quinque digitorum et femis. Corporis longitudo a colli exortu ad initium caudae duorum pedum. *Cauda* brevis, ut capreis esse solet. *Cyura* quatuor, priora pedem, posteriora sesquipedem longa, *pes* quilibet duas habet ungulas nigras, et supra has duas minores supra se invicem positas. Pilis vestitur glabris, qui in toto corpore, cruribus et pedibus rufescunt, in collo et capite fusci, sub gutture et inferiori collo albi. *Cauda* quoque inferius est alba. *Aures* interius albescunt, exterius sunt fusci et fere carent pilis. *Ois* inferius, longius paulo, quam superius. Ruminat cibum. Mansuescit facile. Quando unius aut duorum mensium aetatem habet, totum corpus maculis albis eleganter est variegatum, quae successu temporis evanescent. *Cugvacu-apara* Brasiliensibus, caprea est cum cornibus, paulo maior superiore, at eiusdem coloris. Cornua tria brachia seu digitos habent, nimirum infernum brachium, quod longum, et apicem bifidum. Thyrsus seu scapus pollicem humanum est crassus et octo vel novem digitos Rhyndandicos longus. De *Capra Strepficero* ita Aldrovandus. Plinius inter silvestres capreas, quas transmarini situs mittunt, *Strepficero* etc. pag. 305. usque ad finem. Cretensis imaginem ex Bellonio. *Dama vulgaris*, describente Bellonio, corpore quidem cervum refert, et capreolo maior est, sed colore dif-

Aldrov. H.
Bif. c. 17.

Maregr.
Hist. Bras.
l. 6. c. 10.

fert. Damaminus caput habet cer-
vo. Cornua etiam illi omni anno
decidua, ut cervo, quae antrorsum
protenfa habet praeter aliorum con-
suetudinem. Gilvam habet dorfi
spinam, atramque lineam, secun-
dum dorfi longitudinem excurren-
tem. Cauda longa est ad poplites
usque dependens, uti vitulo. Sae-
pe accidit, ut eius latera candidis ma-
culis aspersa sint, quae vetustate per-
eunt. Accidit etiam saepe numero,
ut foeminae omnino albae sint, sic,

ut caprae existimari possint, nisi pi-
lum admodum brevem haberent.
Ostenduntur eius cornua ingentis
magnitudinis variis in locis, qualia
sunt, ea, quae in gradibus et ascensu
Ambrosianae arcis conspiciuntur.
Caro cum capreolis fere in qualitati-
bus convenit, sanguinem tamen ad
atram bilem tendentem aliquo modo
efficit. Aliquando vervecis in mo-
rem pinguis est. Fimus cum oleo
myrtino praeparatus, capillos
augere dicitur.

Bellou,
obl. l. 1.
c. 54.

Al-
Bil-

PUNCTUM V.

De Capra Moschi.

Aldrovan.
Hist. bi-
sulc. c. 19.

De Capra Moschi ex veteribus so-
li Arabes scripsere. Recentio-
res Graeci, ut Aetius et Paulus Ae-
gineta, si quid habent, ex iisdem
sumere. Sive autem hanc feram,
dorcadem capreamve, aut gazel-
lam Indicam peregrinam aut orien-
talem appelles, aut dorcadem mo-
schi, vel simpliciter, animam mo-
schi, parum, inquit Gesnerus, in-
terest. Aldrovandus Capram mo-
schi vocat. Isidorus et Albertus
forte a moscho, qui vulgo muscus,
mus quilibet. Volaterrano est mus
muscus, quem ex Arabia et Aethio-
pia venire tradit. A Divo Hierony-
mo ad Demetriadem, peregrini mu-
ris pellicula inter odoramenta, qui-
bus deliciores diffluunt, numera-
tur. Alii moschum significari arbi-
trantur: Hermolaus animal, ex quo
Zibethum: Gesnerus folliculum ani-
malis moschi, in quo hoc odora-
mentum colligitur. In descriptione
variant auctores, etsi non desint,
qui ex autopsyia delineent. Con-
veniunt tamen, quod ex caprarum
sive gazellarum genere esse statuant
etc. Vide p. 307. a. usque, alioqui
recta sunt. Ferunt odoratis palci,
ac potissimum nardo, unde etiam
moscho, id est, sanguini circa um-
bilicum collecto, odor concilietur.
Propter insignium velocitatem raro
vivae capiuntur. Morsu in perse-
quentes saevire, Alexander Benedi-
ctus prodidit, qui etiam mansuesce-

re exemptis dentibus longioribus, ad-
dit. In provincia Thebet eas cani-
bus venantur. In China, etiam Per-
sia, Africa, et Aegypto reperiri,
quidam prodidere. Caeterum odora-
mentum illud, quod haec gazella
fert, barbaris *muscus*, Latinis *moschus*
dicitur. Appellationis inde forte
sumta ratio, quod plantarum mu-
schi, quarundam praecipue arborum,
ut cedri et populi albae, ad varia o-
doramenta et conspissanda unguen-
ta, apud antiquos usus esset. Al-
ciatus muscum Arabem vocavit.
Graecis dicitur *μόσχος*, vel quod il-
li, *μόσχος*, *μόσχιδια* et *μόσχοματα*, no-
vos tenerioresque in plantis stolonis
vocent, quorum similitudine in a-
nimalibus, quae moschum ferunt,
novi, odoramento illo pleni nascun-
tur folliculi, vel quod animalia illa,
media inter capream et vitulam na-
tura et magnitudine, fulvoque vitu-
larum colore videntur, quas Grae-
ci etiam *μόσχος* et *μόσχαρια* appellent,
vel quod moschi folliculus, a vasculis
ceparum semen in summo caule
servantibus, quae Graecis *μόσχα* fi-
gura non longe absit, vel denique,
ut Ethymologo placet, quod e me-
dio umbilico scilicet animalis
fundatur, quod Graecis est, *ἐν μέσσοις*
χειρῶν. Taceo posse derivari, vel
a verbo *μῶ*, quod ab omnibus requi-
ratur, vel ab *ὄζω* oleo, praeposita *μ*
litera, vel a privatione foetoris, *κατὰ*
σέσησιν τῆς δυσωδίας. *ὄζειν* enim et bene
et

Al-
Hil-
c. 2

et male olere significat. De ortu ipsius non omnes eodem modo referunt. Simeon Sethi, utor Aldrovandi verbis, moschum omnem fundi aslerit, etc. Vide pag. 307. b. usque, sic Fuchsius. In *Electione* haud etiam consona scribunt auctores. Plateario omnino niger non probatur, laudatur, qui ad spicae nardi colorem accedit. Brasavolo odoratissimus est subniger, ex Cathaia alatus. Sunt, qui Tumbascinum propter pabuli copiam anteponunt, qui in folliculo maturefcit, praestantior eo, qui in aere suspenditur. Testis enim Brasavolus, immaturum, etsi animali adhaerentem, grave olere. Abensinnae, moschus melior Antebius vel Asciltios, deinde Iurgius, postea Indus marinus. Elluchasim in Tacuinis folliculos continentes moschum Cubit esse scribit, subtili ex vesicula et moscho: Gegeri esse folliculos his contrarios, qui moschus minus est subtilis, et minus aromaticus: Moschus Charum medio inter hos loco: Salmindi vero deterior. De probatione ita Aldrovandus. An moschus legitimus etc. Vide p. 308. b. usque, adulteratioram esse. Adulteratur multis modis, praecipue niger, et ad subrum colorem tendens, admixto pauco sanguine hircino modice asfo, ita, ut tres vel quatuor partes ex istis

contritis, ad unam moschi admisceantur. Sed panis assus friabilem reddit; sanguis hircinus cum frangitur, lucidus est et clarus interius. Saraceni saepe cum folliculis vendunt, quos adulterato inferere. Alexander Benedictus iecore haedino arefacto, et avis cuiusdam simo vitari scribit. Radice Angelicae a quibusdam, prodeunte Gesnero augeatur, qui etiam factitium describit. Odorem, si aliquid aromaticum addideris, amittet. At si in vase vitreo denso et cera oblito asserves, retinebit. Recuperabit amissum, si in olla aperta in cloaca suspenderis. Quantum ad *Vsum*, in assignatione *Vsu* temperamenti, auctores variant. Averroes calefacere et ficcare in fine secundi scribit, Sethi in tertio. Tenuissimarum esse partium apud omnes in confesso. Mercurialis narius appositum sanguinem prolicere tradit, et ne idem assumtus faciat, metuit, quod vasa aperire videatur. De caetero, in restauratione virium, tremore, syncope, flatibus, caput-purgiis, pilis odoriferis, suffumigiis, smegmate, tragematis oris, et unguentis moscatis, vehementer adhibetur. Quibusdam tamen mulieribus uteri suffocationem adfert, quod Venetis et Septentrionalioribus, si Olao Magno credimus, contingere solet.

Olaus Magnus l. 16. c. 13. 14.

PUNCTUM VI.

De Capra sive Hirco Bezoartico, vel potius Pazarhartico, et aliis.

Diversi diversa circa descriptionem Caprae Bezoarticae proferunt. Bellunensis negare illam videtur, dum lapidem Bezoar nuncupatum, in suis erui venis, ex Thiphasi Arabe prodit. Arabes in cervis eum nasci credidere. Monardus testimonio eorum, qui ex illa regione, ubi Bezoarticum animal reperitur, rediere, constare ait, cervi esse magnitudine, eiusdemque quodammodo forma etc. Vide Aldrovand. pag. 311. b. usque, in Arabia ex capris quibusdam hunc lapidem

extraxisse. At *Bontio*, caprae istae non valde absimiles sunt capris Europaeis, nisi quod habeant erecta ac longiora cornua, ac quaedam ex iis versicolore sint pelle, ut tygrides, pulcro aspectu, quales duas, inquit, hic in arce Batavia quotidie videmus. Prout magnum aut parvum lapidem gerunt, eo molestius vel citius incedunt, quod astutissimis Armeniis et Persis bene notum est. Idem addit, herba quadam croco ac hermodactylis persimili vesci, ex eiusque esu lapides in ventriculis

Bontius Med. Indor p. 46.

culis concrefcere. Inde factum, Teixera prodente, ut cum infula quaedam, inter continentem Chormandelet Ceylon infulam, a Lufitanis Isle de vaccas vocata, horribili inundatione fubmerfa effet, ut caprae fervatae neceffario alio transferri debuerint; herba illa deftituta, nullos protulerint lapides, infula vero falflugine liberata, reductae, eodem produxerint iterum. Tam vero capris his molefti funt, quam hominibus calculi veficae et renum. Unde colligere licet, vana illa effe, quae feu Monardes, qui in inteftinis, feu Fragofus, qui in renibus, feu Mofes Aegyptius, qui in veficula fellea nafci produnt, fcripfere, de quibus Aldrovandum fi placet, confule. Nam iftius lapidis quidam Pafan effe volunt, alii Balsaar: at Bontius Pazaher, id eff, contra venena, quafi Antidotum, vocari tradit. Nafcitur praecipue in Perfia, in loco quodam Stabanon dicto, trium dierum itinere fupra Laram, ubi Reges Perfarum vigiles locare folent, ut omnes lapides, qui certum pondus excedunt, fibi vindicent. De *formarum diverfitate*, ita Aldrovandus. Obfervandum itidem magnam effe horum nativorum lapidum diverfitem, etc. Vide Aldrovand. pag. 312. b. usque. alii tamen pretiofiores atque efficaciores habentur. Confici ex maffa quadam adulterinos, Monardes ex relatione Guidonis de Lavaretis prodit: genuinos, qui ex laminis feu corticibus fe invicem amplectentibus constant, illisque adeo fplendentibus, ut politae videantur, intus pulverem habere. Garcias paleam vocat. At Bontius genuinum effe credit, qui, fi pauca calce fricetur, colorem puniceum oftendit, fi in pelvim aqua repletam coniectus, et ibidem per duas aut tres horas relictus, idem prout antehac pondus retinet; adulterinum, qui calce fricatus rimam ducit, aut aqua exemptus, pondus vel remittit, vel auget. De *Viribus*, plurima a Serapione, Monarde, et Garzia ab Horto fcribuntur, nempe, nudae parti corporis applica-

tum, facere, ne a veneno offendaris: pulverem morfibus animantium infperfum, eosdem fanare, ipsis feris iniectum, torpidas reddere, vipers, iniectum cum aliquo liquore, enecare. Omnem denique in venenis fopiendis et febribus malignis expugnandis, inanem curam, nifi et hunc adhibueris, recitatque Monardes aliquot eorum exempla, qui ipsius beneficio ex faucibus Orci erepti funt. Iuvat et melancholicos, quartanarios, fyncopticos, epilepticos, vertiginofos, calculofos, lumbricis laborantes, et alios. Sed magis mulieribus, quam viris profefse obfervatum. Sunt in India, qui fe eius usu rejuvenefcere poffe, fomniant. De quibus Monardem in peculiari tractatu confule. At Bontius, non tantas in eo vires, fe mille experimentis inveniffe fcribit. Corollarii loco ex eodem addo, lapides Pa-zahar in ventriculis fimiores natos, qui teretes funt, et longitudinem digiti aliquando excedunt, inter praefantiffimos haberi. Ad *Nieremb. H.E.l.9. c.59.* Hircum Pazaarticum referri poffit *Vicuna*, et *Taruga*, de quibus ita Nierembergiius. Sunt apud Peruanos quaedam perniciofiffima animalia, quae *Vicunas* vocant. Quidam putavere, ab Aristotele et Plinio capras dici, fed ignotas prifcis *Vicunas* cenfeo cum Acosta. Cornutum illi animal fe vocarunt, *vicuna* cornu exermis, caetera licet fimilis filvestri caprae, cuius et fortaffe genus eff. Nec obest inopia cornuum, namque et canes cornuti alicubi feruntur, cum communes exornes fint. Gaudet montanis et rupibus, frigus et deferta amat, gelu et nive videtur recreari, focietate et grege delectatur. Ad obvios quoque fugax. In fuga praemittit sobolem, cuius parca eff. Capitur celebri venatione. Coeunt usque ad tria millia barbarorum, circumdant montem, fic paulatim cogunt in unam fedem feras, aliquando plus quam trecentas, remittunt ad prolem feminas. Aliter capiuntur, cum ad conveniens intervallum accedunt, coniectis ad pedem funibus plumbo innexo

Monard.
de lapide
Bezont.

Nieremb.
H.E.l.9.
c.59.

innexo extremitati, quibus impeditur cursus. Tondent illas ad stragula. Lana earum subtilis et delicata instar sericorum. Pertinacis coloris est, quippe nativi, nulla tinctura opus habet. In aestu recreat, uvat renem inflammationes, quamobrem culcitrae ex ea inferciunt. Dicitur mitigare etiam podagram. Caro haud iucunda, nihilominus Indis edulis. De salubritate Iosephus Acofta narrat, acerrimum dolorem

oculorum pene subito placasse sibi imposito frustulo carnis recenter occisae Vicunae. Generant in viscere bezoar, secundum post Orientalem. Proximum Vicunae genus ^{Nieremb. H. E. l. 19. c. 64.} *Taruga*, perniciosior, grandior, torridior colore, mollibus et decidens auribus, non gaudet societate et grege, rupes sola peragrat. Repertus in his Bezaar maior virtute et mole.

PUNCTUM VII.

De Suhak Scytharum, et Capra auribus demissis.

Aldrov. Hist. bisulc. c. 23.

De *Suhak Scytharum* ita Aldrovandus. In Scythia latissimis etc. Vide pag. 313. usque ad finem. *Capras auribus demissis* Aristoteli debemus. Mensura haec palmari, et dodrantali, et nonnullae ita demissae, ut spectent ad terram. For-

te ex his ista, cuius Icon hic ponitur, et quam *Capram Indicam*, et *Mambrinam Syriacam* vocant. Lana seu pilis facieque et cornibus ovem potius, quam capram referre videtur. Color albus est.

Aristot. Hist. A. l. 8. c. 28.

PUNCTUM VIII.

De Oryge.

Strabo, Geogr. l. 3.

Aldrov. Hist. bisulc. c. 24.

Forma. Plin. H. N. l. 11. c. 46. Aristot. H. A. l. 2. c. 1.

Plin. H. N. l. 10. c. 73.

Tria animantium genera Orygis nomine apud Graecos celebrantur. Unum aquaticum, duo terrestria. Illius apud Strabonem mentio, ubi de Turdetania agit, quod, teste Hermolao, quidam Orcas marinas esse opinantur. Horum duo esse genera, ex Plinio et Oppiano colligere licet. De Oppiano Oryge in sequentibus agemus. Hic Graecis *παρα τὸ ὄρυγιν* seu *ὄρυγιν*, fodere dicitur, quod ad ortum, ut posthac dicemus, accedente luna, prioribus pedibus terram effodere dicatur. Plinius, si *Formam* spectes, unicornem et bisulcum facit, et quidem ex Aristotele. Ex caprarum silvestrium eosdem genere. Contrario pilo vestiri, et ad caput verso, quod et tauro Aethiopico competit. Eundem perpetuo sitientia Africae generare, et natura loci potu carentem, et mirabili modo ad remedia sitientium, apud eundem legimus. Namque Getuli latrones eo durant auxilio, reper-

tis in corpore ipsorum saluberrimi liquoris haustu vesicis. Albertus, magnitudine hirci esse, barbaturum submento, in eremo versari, et facile laqueo decipi scribit. Herodotus magnitudine bovi comparat. Nec nos quicquam certi de ipsius forma habemus. Cornua in omnium fere museis ostenduntur atra, in extremo mucronata, pro aetate animantium, longitudine, crassitie, et numero nodorum variantia. Icones duorum hic damus. An eius sint, an Asini Indici, ne Aldrovandus quidem definire audeat. At, quia Aethiopes, qui Sili vocantur, iis tanquam armis contra Struthiophagos utuntur, et haec durissima sint, mucronata, longa, et cava, videntur eiusdem esse. Aegyptii multa de eo commenti sunt. Syrii nempe ortum sentire, atque etiam clamore edito significare, contueri stellam, ac veluti numen adesse sentiat, procumbere adorandum, seu singulari

L

Aldrov. Hist. Hirc. c. 25.
 singulari quadam sympathia, seu, quod apud Albertum legitur, imbrem et frigus praeteriisse, frigoris nimium impatiens, percipiat. Quomodo se erga Lunam et Solem gerat, Aldrovandi verbis exponam. Idem, inquit, Aegyptii impurum, ut inquit Orusetc. Aldrov p. 315. b. D. usque ingratus et impius in eam Oryx videri debeat. Addunt, ad ortum solis conversum alvum deiicere, et perpetuam sitim perferre. Meminit Orygis Columella et Martialis, sed vix eiusdem credol. Hic eum faevum vocat: Ille inter ea, quae ad cultrum in leporariis reponuntur, enumerat. *Oppiani Orygem* ita Aldrovandus, interprete Gyllo, describit. Oryx, inquit, in silvis versatur feris infestissimus, colore est lacteo etc. Aldr. p. 316. a. D. usque. Haec Oppianus. Diversum a superiori esse, vel exinde non male

colligas, quod ille inter capras, quae timidae referatur, hic vero ferox fit. De cornu quidem nihil adiecit, at adiecisset, si unum habuisse scivisset. Aelianus quadricornes in India reperiri scribit. Ambrosius Paraeus, cuiusdam ferae, in quadam maris rubri insula Cademotha Arabibus dicta, incolis Pyrrasoupi dictae, ex Cosmographia Theveti meminit. Magnitudine est mulo par, capite non ab simili, urfinis veluti pilis vestita, sed haud adeo obscuris, verum ad flavum inclinantibus, bifulcis, ut cervus, pedibus. Duo procera, sed minime arborea capite gestat cornua, unicornium cornibus affinia. Indigenae bestiae aut piscis venenati morsu laesi, aqua, in qua aliquot dies eiusmodi cornua infusa fuere, hausta, statim convalescunt.

Aelian H. A. l. 4. c. 14. Paraeus Tomo 1. l. 5. c. 5.

ARTICULUS VII.

De Cervo.

Aldrovand. H. Bifulc. c. 27. Nomen.
Cervi nomen a cornibus, quae gerit, ea Graecis κέρατα, apud Latinos sumtum est. Apud Graecos plurima obtinuit hoc animal nomina. Dicitur namque έλαφος, vel quasi έλαφος, id est, levis, vel quasi έλοφος, δια το έλκειν και αναιρειν δια των μυκτηρων τις εφεις, η απο το εκκλινειν τις εφεις, η απο το ελος, nimirum quod circa lacus et aquas libenter versetur, aut quod cornu eius suffitum serpentes fuget, aut quod ipse cervus cornu ad saxum attrito nidorem excitet, quo serpentes e cavernis pellit. Dicitur et λαφος, αίρακος, βείριξ, βέρκιος, βρέδος, Laconibus inprimis, κήκισ, Nicandro, νεβροτόκος, πέχαρις, σεργός, ταχίνης. Varinus τις έλαφος τις πρώτον τίκτησας, cervas primum parientes, *Procas* vocat, Φυμάκας, πτάκας. Hinnulus cervi, dicitur, έλλος, λάδας, ναιθός, νεβρός, κεμάς, quasi κοίμας, quod in spelunca adhuc iacent, κέμμας, et κελμάς. Animal est bifulcum, forcipem pro ungue habens, pilo molli, et si lunio credendum, intus cavo,

Descriptio.

ideo commode natat. *Colorem* ipsi Pollux tribuit, έπιξανθον, qui sit έπισικτος λευκός γραμμασι, foemina praecipue, et hinnulus. Euripides βαλιαν vocat, seu spadicei coloris, Euripidi σπαθιναι, a colore της σπαθης, seu phoeniceo dicuntur. Santur tamen et albi, qualis erat Sertorii cerva, quam esse fatidicam Hispaniae gentibus persuasit. Cornua ipsi inter reliqua animalia maxima: Cervae nulla, repertae tamen cornigerae, quos Maximilianus Caesar observavit, et Scaliger vidit. Anniculis nondum cornua nascuntur, nisi quoad indicium, sit initium quoddam protuberans, quod breve hirtumque est. Bimis primum cornua oriuntur simplicia, et recta ad subulorum similitudinem, quamobrem πατταλίας, subulones, eos per id temporis vocant. Trimis bifida exeunt, quadrimis trifida, atque deinceps ad hunc modum procedit numerus, usque ad annum sextum. Constat tamen in multo plures ramos

Plin. H. N. l. 8. c. 31.

elian H.
l. 4.
14.
aracus
omo r,
s.c. 3.

Cervus

lin. H. H.
s.c. 3.

Hircus

Capreolus

lin. H. H.
s.c. 3.

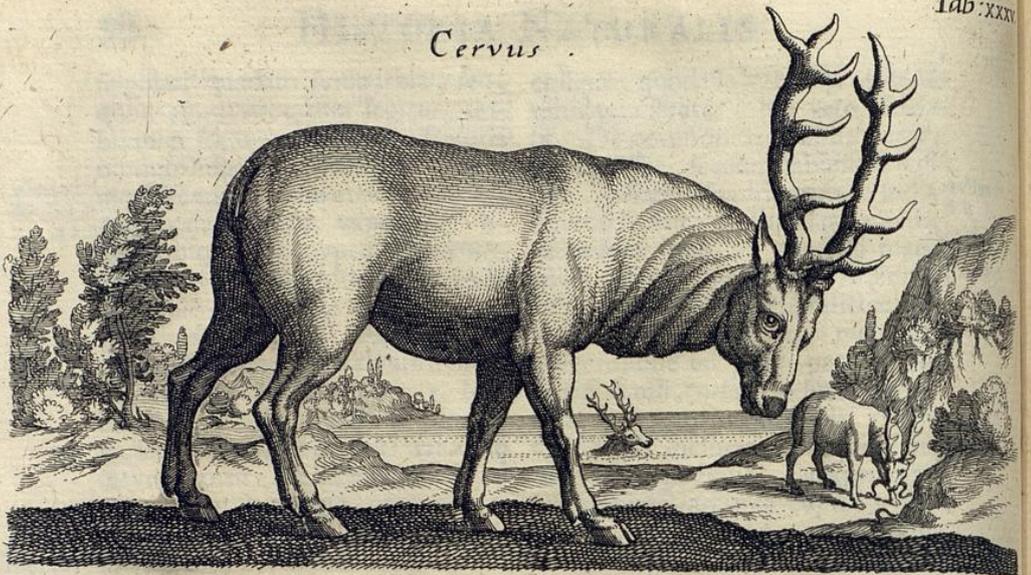

Capra

lin. H. H.
s.c. 3.

lin. H. H.
s.c. 3.

Cervus .

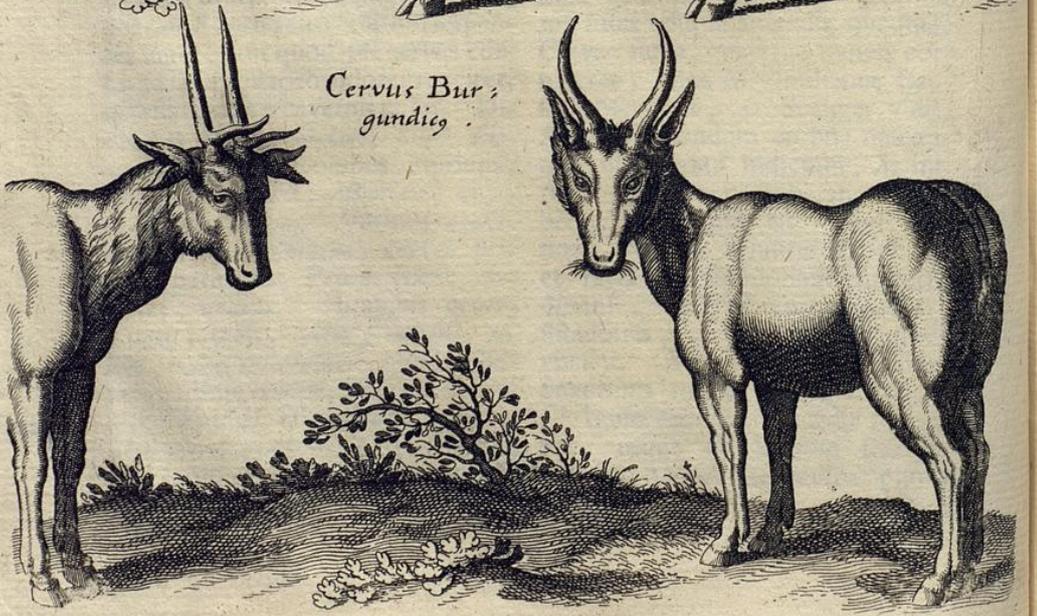

Hippelaphus mas.

Ross Hirsch .

Cervus Bur-
gundicus .

Alce . Elend .

Tab:xxxvi

Cervus :
mirabilis .

Orijx Cervi spe:
cies aliis Alce .

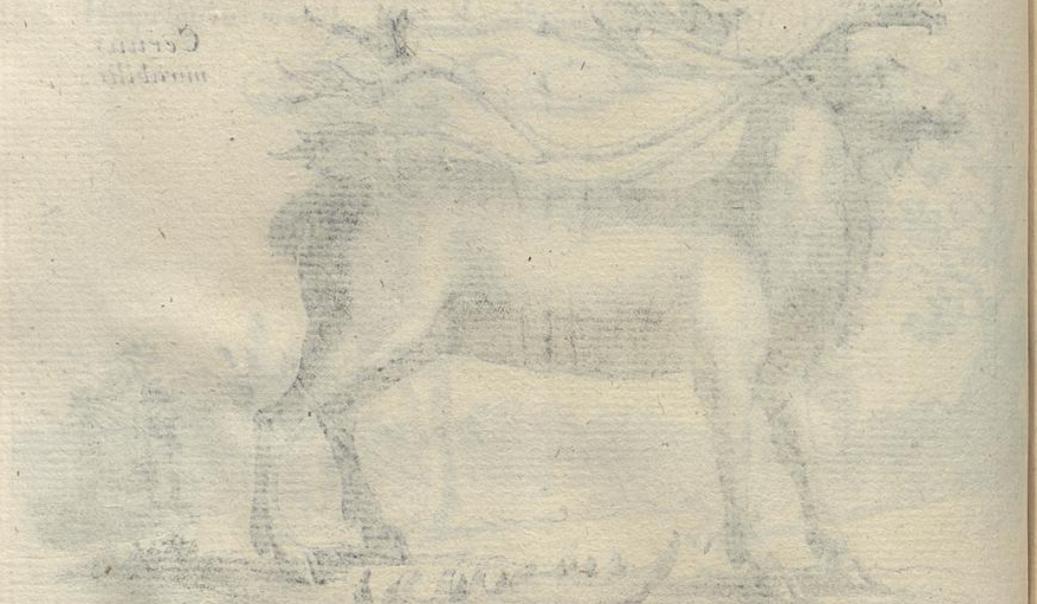

Tab. xxxvi

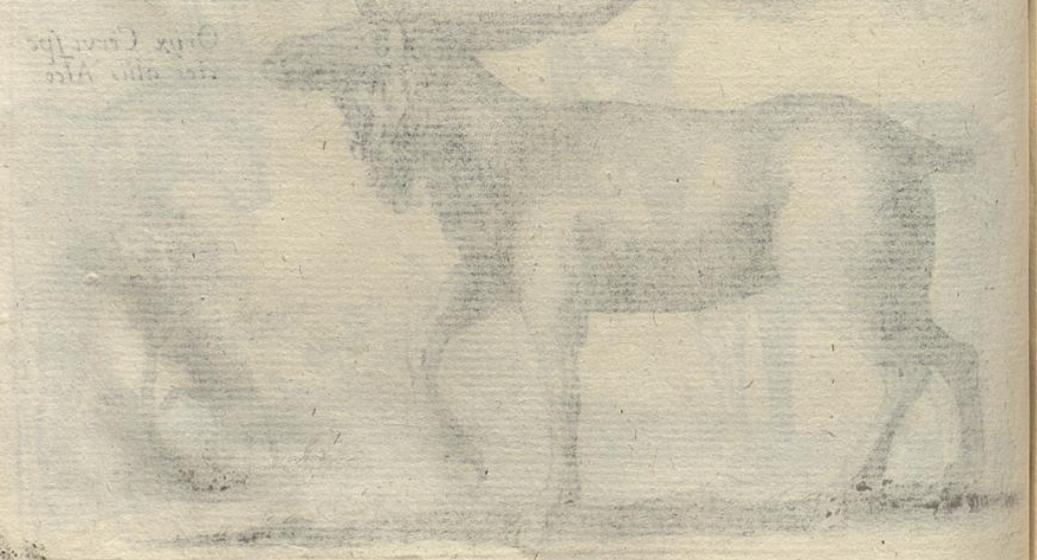
Alpe. Elend

Cervus
montanus

Cervus
caucasicus

Handwritten text, possibly a title or page number, located at the top of the page.

Handwritten text, possibly a title or page number, located in the middle of the page.

Handwritten text, possibly a title or page number, located in the lower middle of the page.

Handwritten text, possibly a title or page number, located on the left side of the page.

Rangifer . Reinthier

Cervus Palmatus

Tarandus . Tarandthier

Reinthier
geschlecht

ramos illud distribui. Habuit Guilielmus Bavariae Dux bina, quorum utrumque unum et viginti ramos fundebat. Albertus testatur eadem in Germania ad undecimum dividi. Vidit Aemilianus in penu Ferrariae Ducis, cervum interfectum, magnitudine equo paulo inferiore, cuius cornua adeo erant ramis referta, ut ne illis Germanicis cederent. Sed et Antuerpiae in pharmacopolio visa, quorum singula ramos circiter quindecim ostentabant, Gesnerus prodidit. Differunt vero haec cervorum cornua ab aliis, quod cum omnibus sint cava et in mucrone demum concreta, cervis tantum solida sint, et cum caeterorum ossibus adhaereant, cervorum tantum cutibus enascuntur. Neculum animal praeter cervum eadem mutat. Fiunt adeo solida et dura, ut soliditate ad lapidum naturam accedant. Inveteratum perquam levedolitur, praesertim, si sub dio fuerit, ita, ut nunc hument, nunc siccescat. Gesnerus observavit in consummati cornibus mucrones, sive ramulos supremos, qui bini alioqui aut terni subindespectantur, septenos, et in eodem loco stipitis latitudinem sex digitorum, inferius autem fuisse alios binos ramos, et adnucula. Observavit item inter cranium cervi et cornua, ossicula sive tubera gemina ossea protuberantia, laevia, duos circiter digitos longa, eo breviora, quo cervus natu maior est. Horum singulis singula, ait, adnasci cornua per symphylin quandam et quasi coarticulationem. Addit denique subulonis cervi cornua se vidisse dodrantis circiter longitudine: *furcarii* vero vulgo dicti, qui trimus est, duorum et amplius dodrantum. Quae hic expressimus, laevia erant, albicantia, et minime rugosa. Singulis annis stato veris tempore ea amittere, Aristoteles prodidit, qui etiam tradit, captum fuisse, cuius cornibus viridis hedera innata fuisset, quod et apud Plinium habetur. Castratis desuere Oppianus auctor est. Et haec de Cornibus. Quantum ad alias partes, *fa-*

cies ipsis est carnosa, *nafus* finus, *collum* ablongum, *nares* apud Oppianum quaternae, totidemque meatus. Musculi temporales et exiles et debiles, *aves* scissae ac velut divisae, sed praecipitanter, quales peculiariter iis Aristoteles adscripsit, qui circa Arginusam in Elapso monte versantur. *Dentes* habent quatuor utrinque, tum infra, ut annotat Albertus, quibus molit cibum, et insuper duos alios magnos, qui mari, quam foeminae maiores sunt, vergunt autem omnes deorsum, ut repandi videantur. Vermes continent omnes suo in capite vivos, qui nasci solent, prodeunte Aristotele sub lingua, in concavo, circiter vertebam, qua cervici caput inneditur, vermibus, qui in carnibus enasci solent, haud minores, continuos, numero viginti. At fuere, qui plures videre, et quidem discretos, fuere et alij, qui nullos. Dicunt itidem intra oculi os vespas enasci et provolare. *Sanguis*, aquae similis est, et nullas continet fibras, si Aristoteli et Plutarcho credimus: Baldus Angelus Abbatius, coagulatum se observasse scribit, idemque aliorum observatione constare. *Oculos* habet magnos. *Cor* item proportionem magnum, quantum omnibus timidis esse solet. De *lapide* in oculi cantho varii varia. Agricola lapidem Belzahart: Bellunensis Bezaar. Scaliger lapidem esse negat. Ante centesimum, inquit, annum in cervo nulla est. Post eam aetatem accrescit ad oculi canthum, ipsis ossibus atque in os protuberans concrevit, ea duritie, qua cornu superet. Qua parte prominet, rotunda est, insigni nitore, coloris fulvi, non sine vestigiis atriorum venularum. Tanta levitate, ut pene tactum effugiat. Ita enim sese subtrahit, ut seipsum propemodum movere videatur, etc. Scribonius, oculi sordes vocat. *Ossa* in corde omnibus prope cervis reperiuntur, annosioribus tamen majora, minoribus, crucis intermedium forma, decussatim mutuo interfecta, inquit Jordanus. *Vi-*

Aemilianus de Ruminantibus.

Aristot. H. A. l. 2. c. 1. et l. 3. c. 9. Plin. H. N. l. 11. c. 37.

Aristot. H. A. l. 4. c. 5.

Oppian. Cyneg.

Aristot. H. A. l. 6. c. 10.

Aristot. H. A. l. 2. c. 15. Plin. H. N. l. 13. c. 37.

Aristot. H. A. l. 3. c. 6.

Plin. l. 6.

Scalig. Exercit. 112.

H. A. l. 11. c. 11.

Jordan. de phaenomenis psittacis tr. 3.

di, inquit idem, exēctos prope columbini ovi magnitudine, laminis conflatos, et quod iucundum fuit aspectu, postquam comminutus fuit, repertum est os in medullio, simile caeteris ossibus corde prognatis, circa quod putamina haec sese aggregando amplificaverant, et in hanc molem atque duritiem calore cordis extorrente lapillum prodixerant. Gesnerus a medio Augusti duntaxat ad Idus usque Septembris inveniri scribit. Renodaus in iunioribus, non os, sed cartilaginem esse. Nervum seu cartilaginem nerveam Brasavolus vocat. Andernacus, sinistro detecto sinu, maximeque arteriae tota basi aperta, si radices illius et membranarum sequaris, inveniri tradit. Nam arteriae aortae, venaeque arteriosae et membranarum earundem radix, ex ossa illa cartilagine cordis procedit. *Cauda* ipsi exigua est, vituli marini modo. *Crura* perquam gracilia. *Ventres* plures. *Genitale* nervosum more Camelii. *Intestinum* tam tenue imbecilleque, ut etiam leviter percussis, possit rumpi cute adhuc integra. *Felle* vacare aiunt, sed intestinum adeo amarum, ut ne a canibus quidam attingatur, nisi cervus praepinguis sit. Achaini in cauda idgerere creduntur, esseque quod ibi contineri aiunt, colore quidem simile felli, sed non ita, ut fel humidum, sed lieni parte anteriore simile. *Cerva* cervo minor est: animal alias aspectu egregium, mutilum cornibus, visu acuto, mirae velocitatis. Quaterna habet ubera, ut vacca. Galenus de foetus tunicis agens, ac de venis et arteriis, quae ex utero in ipsum inferuntur, asserit, quod in omnibus animalibus, quae suapte natura ad saliendum sunt proclivia, ut cervis et capris, vasorum productiones matricibus sunt connexae, non per tenues modo membranas, sed cum eis etiam per carnes viscosas, velut pinguedinem quandam, specimen esse mirabilis providentiae. *Dorsum* dum pingue esse Oppianus dicit, de utroque sine dubio sexu intelligit. In Africa non reperiri

Aristoteles et Plinius prodidit, con-
tradiciente Virgilio et recentioribus. Plin. H.N. 1.8. c.33.
In Apulia saepe exercitus speciem
praebent, et Ferdinandum Regem
Neapolitanum eo deceptum, nec
non Iacobum Caldoram solertissi-
mum suae aetatis Imperatorem, pro-
didere scriptores. In Cathaiae pro-
vincia Bargu et copiosi sunt, et saepe
tam cicures, ut eis infideant. In
Batavia, referente Hadriano Iunio, Pontani. 2. de bello Neapolitano. Iunius B. tav. 1.1. c.61.
toto illo collium arenariorum tractu,
cum interiectis convallibus, qui Egi-
mondam usque ab Hagiensi nemore
in longum porrigitur, magna eorundem
copia. In Britannia palmatorum
Capitolinus meminit: albos et
nigros dari quidam affirmant. In
regione Chicoriariorum in orbe novo,
teste Petro Hispanensi, adeo cicures
sunt, ut perinde ac apud nos caprae,
alantur. Cretensem agrum cervo
egere Solinus scribit, Cydoniatarum
regionem si exceperis. At Varus
Achaeinarum cervarum meminit,
quae et *σπαθίνας* dicuntur, ab Achaea
insulae illius civitate. Bellonius
quoque non paucos ibi reperiri reli-
quit, quod insula noxiis animalibus
careat. In Cyprum e Syria ideo
transnare, quod pastionum, quae
illic amplissima dicuntur, desiderio
teneantur, apud Aelianum habemus.
In monte Asiae Elapho apud
Arginissum scissis sunt auribus, quod
et Helleponti cervis, modo citatus
auctor adscribit. M. Aurelius Imperator,
cicures ibi nasci, addidit. Apud
Scotos grandes sunt, et tam
frequentes, ut solemni plerumque
venatione, nunc quingenti, nunc
octingenti, nunc mille prosternantur.
Sunt ex his nonnunquam, qui
adipem decem pollices latam
habent. Dantur et numerosi, in
Hebridum insularum monte, cui, a
Cervo nomen est. Xapita novi orbis
regio, referente Petro Martyre, cervorum
armenta habet, ut nos boum. Domi
pariunt, domi nutriuntur, soluti
per nemora pastum quaerendo, luce
durante vagantur, ad vesperam pullos
domi relictos revisunt, et intra
cortes claudi se, ac natis suis depastis
mulgeri sinunt. In Gallia

Gallia quoque circa Fontem bel-
laqueum sunt numerosi: In Florida
sunt partim domestici, quales for-
te in Xapato, partim silvestres,
quorum quidam bovem adaequant,
quidam minores sunt. In multis
Germaniae locis cicures in fossis cir-
ca moenia aluntur. In Helvetia mi-
nus hodie abundant, quod silvae
propter frequentiam incolarum,
in dies minuuntur. In Hercynia,
colore nigricantes reperiri, a quibus-
dam accepit Gesnerus. In Dikilap-
porum denique regione, sunt eo-
rundem greges, et Norvegis Rhen
dicuntur, nostratibus cervis ali-
quanto maiores. Lappi vice iumen-
torum utuntur. Vehiculo, inquit
Sigismundus Herbersteinus, in sca-
phae piscatoriae formam facto, cer-
vos iungunt, in quo homo, ne
cervorum citato cursu excidat, pe-
dibus alligatur, lorum, quo cer-
vorum cursum moderatur sinistra,
dextera vero manu baculum tenet,
quo vehiculi, si forte in aliquam
partem plus aequo vergeret, casum
sustineat. Atque eo vehendi genere
viginti millia se una die confecif-
se, cervumque tandem dimississe,
eumque ad Dominum suum stabu-
laque consueta rediisse, dicebat.
Tanta amoris libidine flagrant, ut
tota die ad venerem ferantur. Ad
mensum ita agitari, mox defaevien-
tes alterum paulo minus mensum
absumere, Budaeus prodidit. Cer-
tant tum pro foeminis, et victori,
ut domino, obedit victus, sequi-
turque ut herum, si Alberto fides.
Impletis foeminis, separari per se-
ipsos mares, et propter libidinis
graveolentiam, quemque solitarium
scrobes fodere, more hircorum foe-
tere, facies quoque nigrescere asper-
gine, et ita degere, quo usque im-
ber accedat, tum pascua repetere,
Aristoteles auctor est. Coire inci-
pit mense Augusto et Septembri ab
Arcturo, implenturque paucis die-
bus et multae. Cervae plerumque
subsidiens coit, quod marem ob
contentissimum impetum sustinere
nequeat, aliquando tamen more o-
vium sustinet, et socias declinat,

cum turgente iam venere, coitum
appetit. Oppianus magna celeri-
tate currentes foeminas iniri reliquit,
mares vero duobus pedibus quan-
tum possunt, cursimque sequentes
coitum absolvere. Transeunt in
coitu ad alias iidem, redeuntque ad
prios. Plinius, cicures non con-
cipere, nisi ab infantia fuerint edu-
catae, ait. Ferunt uterum octo
menses, pariunt magna ex parte u-
num. Incrementum hinnulorum
velox. Cervae cum parit, pituito-
so humore purgatur, alias nun-
quam. Dum lactat, sese dimittere
Pollux prodidit, Gesnerus refellit.
De longaevitae cervorum quaedam
apud auctores occurrunt. Hesiodus
in versibus, qui tamen in operibus
non extant, cornici novem nostras
aetates tribuit, quadruplum eius
cervis. Sic fere 3600. annos vive-
ret. Plinius, post centum annos
aliquos captos cum torquibus au-
reis, quos Alexander Magnus ad-
diderat, adopertis iam cute, in ma-
gna obesitate. Tempore Caroli
Gallorum Regis, qui tempore schi-
smatis inter Clementem et Urbanum
VI. vixit, captus est ad Silvane-
ctum cervus, in cuius torque latinis
litteris scriptum erat, Hoc me Cae-
sar donavit. De Caio Iulio Caesare
etsi id capi vix possit, potest tamen
ad Carolo-vingorum aliquem referri.
Theophrastus, etsi octogenario ma-
ior obiverit, conquestus nihilomi-
nus est de natura, quod cervis lon-
giorem, quam homini vitam dederit.
Taceo sacram Dominae cer-
vam apud Pausaniam, quae tempo-
re Agapenonis hinnulus erat, nec
non Diomedis cervum, qui tem-
pore Agathoclis, post aliquot nem-
pe saecula, captus est. Caesaris Au-
gusti cervae, cum inscriptione tor-
quis, *Noli me tangere, quia Caesa-
ris sum*, innumeris propemodum
lustris ab ipsius imperio, deprehen-
sa fuisse dicitur. Quidam aetatem
ex ramorum multitudine colligunt,
quod Aristoteli non placet. Auctor
Philomelae eos glouitare scripsit,
Virgilius graviter rudere. Mutant
vocem pro sexu. Brevis foeminis,

lin. H.N.
8. c. 33.

ontan.
de bello
teapoli-
ano.
unius B.
av. l. l.
61.

Aelian. H.
A. l. 5. c. 14
Aristot. H.
A. l. 6. c. 29

Martyr.
Decad. O.
cean. 7. 6. 1

Generatio.

Aristot. H.
A. l. 6. c. 29

*Sympathia
et Antipa-
thia.*

maribus productior. *Amicitia* ipsis cum attagene, at cum aquila, vul-ture, serpente, canibus, tigride, belluis, ariete, vulpium gannitu, cacto, aspalatho, rubris pennis, hostilitatem gerunt. Attagenes fac-pissime dorso ipsorum infident, et

*Plin. H.N.
l. 10. c. 3.*

pilos vellicant. Aquila insidens cornibus multum pulverem voluta-tu collectum excutit in cervi oculos, pennis ora verberans, donec prae-cipitet in rupes. Cum serpente ipsis

*Plin. H.N.
l. 8. c. 32.*

pugna. Investigant cavernas, na-riumque spritu extrahunt reniten-tes. Ideo singulare abigendis ser-pentibus, odor adusto cornu cervi-no. In Libycis finibus ab iisdem ia-centes impeti, apud Oppianum le-gimus. Cactum si cervus calcet et faucietur, ossa eius nullum sonum edere possunt. Aspalatho tactus

Ingenium, enoritur. Ingenium sequentia o-stendunt. Gaudent *ταῖς ὄψυξι*, seu locis incultis, silvosis, et nemoro-sis, ubi solum bonum et pingue est. Silvas quoque, vineas et loca apri-ca amant. Mas relictis pascuis ad silvam se celeriter recipit, sed ean-dem non ingreditur, foemina den-siora eius loca sequitur. Meliora quandoque pascua nacti, semper tamen ad pristina, ubi educati sunt, redire solent. Eminens, uno mi-nore cervo comitatus incedit, quem *armigerum* venatores vocant. Pa-fcuntur tota pene die, et sub me-ridiem, ubi sol maxime fervet, in umbra delitescunt. Adeo sunt ti-midi, ut in proverbium abiverint, et Cantharion Arcos ab oraculo cer-vus sit dictus. Saltu valere, vel locus non procul Francofurto, a cervino saltu nomen mutuatus o-stendit. Duo ibi lapides erecti, pro-dente Gesnero cernuntur inter-stitio pedum hominis mediocris quasi sexaginta. Tanto enim spa-tio saluisse illic cervum, idque etiam supra plaustrum oneratum, cum venatores instarent. Requiescunt in fuga, dum, qui insequitur, ap-propinquet, et tum iterum fugiunt. Ubi animum despondere, relictis sil-varum opacis in campestria se con-iciunt et interdum ad vicqs et vil-

las propius accedunt. Secundo vento plerumque feruntur. De *so-lertia* in eludendis canibus, ita Bu-daeus: Solere cervos aiunt, simul ut senserint, rem sibi esse cum asse-clis infestis, simul et sagacibus, pri-mum alios aliosque fugae lapsos, et gyros conclomerare, deinde si por-ro urgeantur, stabula cervarum po-pularium, cervorumque diversoria petere, ibique inter turbam promi-scuam, quasi intra nebulas erroris canini sese condere, interdum gre-garios aliquot inde abigere, at-que ad aliquantum spati permixtim vestigia facere, ad negotium canibus exhibendum. Cum autem aliquanti-sper hac ratione contechnati sunt, ab illorum comitatu subito se subdu-centes, per tramitem devium lon-giuscule abscedunt, deinde interfi-stunt, ut interim canes vestigia cer-vulorum aut cervarum excipientes, diversi ab eis auferantur. Cumque haec stropharum commenta canum experientissimorum adorandi vis vi-cerit, ad alia denuo se vertunt sub-sidia, cuiusmodi sunt, per sua qua-dantenus vestigia recurrere, deinde spiras fugae intorquere multiplici-ter et varie, et quam fieri potest perplexissime, tum raptim longius procurrere etc. Visus quidam in ar-mentum bubulum irrumpere, in bovemque primoribus cruribus insi-liens armisque complexus ad lon-giusculum spatium velut equo vec-tus, postremis pedibus terram strin-gere, ut odorem sui, quoad fieri posset incertum, canibus relinque-ret. Visus, referente eodem Bu-daeo, qui in arborem in denso et opaco sitam insiliverit, in eadem-que sublimis, ramis fruticis ipso sal-tu divaricatis steterit, sic intercep-tus, ut inde desilire non posset. Contra noxia gramina cinaram e-dunt, contra phalangiorum mor-Ael. H. A. sum cancos. Sollicite etiam ca- l. 1. c. 1. vent, ne quando in vulnera recen-tia solis radius incumbens, carnem priusquam citatrice obducatur, pu-trefaciat. Dictamnium herbam ex-trahendis sagittis monstraverit per-cussi eo telo, pastuque eius herbae eiecto,

Plin. H. N. 1.3. c. 32. eieſto, quod Dioſcorides et Tullius capris adſcribunt. Maria tranant, gregatim nantes, porrecto ordine, et capita imponentes praecedentium clunibus, vicibusque ad terga redeunt. Hoc maxime notatur a Cilicia Cyprum traicientibus, nec vident terras, ſed in odore earum natant. Infirmos ponunt in ultimo, nec citius ſolvunt, quam ſecundos ventos ſenſerint. Pingueſcunt aetate, et ideo latent, quod ſe ſuae corpulentiae pondere facilius capi poſſe ſentiant. Sed et cum cornua depoſuere, occultantur interdium, idque in opacis locis, ut muſcarum taedio vacent, paſcunturque per id tempus noctu, donec recipiant cornua, quae, ubi concreverint, ſoli exponunt, ut excoquantur et ſicceſcant. Ubi vero attritu arborum, cum ea ſcalpunt, nihil indolere ſentiunt, in patentia prorumpunt. Defodere, poſtquam depoſuere eadem, fama eſt. Verum alii, alterutrum duntaxat defodere, ſcribunt. Dextrum cornu negant inveniri, inquit Plinius, ceu medicamento aliquo praeditum, idque mirabilius fatendum eſt, cum et in vivariis mutant omnibus annis, defodique ab iis putant. Ariſtotel. 1. c. et l. 10. Ariſtoteles id de ſiniſtro prodidit, quamvis in Epiro dextrum obrui ſcribat. Abiecta in vivariis negligi, nec humo obrui, obſervatum eſt, quin et in ſilvis in aperto iacentia ſaepe reperiuntur. Serpentibus abunde ſaturati, ne veneni virus noceat, ad flumen contendunt, et ore ſumme tenus corpora demergunt, nec citius bibunt, quam vi frigoris cogente hauſtum venenum per oculos defudando elacrymaverint. Vincenſius Belluaceniſis eſu ſerpentum caligini oculorum mederi ſcribit. Capti, non ſolum cicurantur, ſed etiam vocati ad hominem accedunt. Fraena et iuga ferre, apud Calpurnium legimus. Certe ſeptem cervorum bigas in pompa Ptolomaei fuiſſe, auctor eſt Athenaeus, Helioabalus vero iunctis quaternis, in publicum proceſſit. Taceo Mithridati Regi Ponti pro corporis cu-

ſtode fuiſſe, et Sertorio Romano Hispanorum Duci cervam albam in comitatu, quam ille Dianae numen fingebat. Aſſuefactum a Ptolomaeo quendam, ut ſermonem Graecum intelligeret, Aelianus refert. In pa- Ael. H. A. 1. 11. c. 25. riendo ſemitas minus cavent, humanis veſtigiis tritas, quam quae ſecretae et feris opportunae. Seſeli ante partum purgantur, ut faciliori utantur utero, poſtquam peperere, involucrum primum exedunt, mox herbam quandam deguſtant, ſic ad prolem redeunt. Non qualibet autem partus ſuos educare, Solinus auctor eſt, teneros ſtudioſe occultare, et abſconditos inter profunda fruticum, vel herbarum, pedum verberare caſtigare ad latendum, cum maturuerit ad fugam Aelian. H. 1. 11. c. 46. robur, exercitio docere curſus, et aſſuefacere ſalire per abrupta. Mulcentur ſiſtula paſtorali et cantu, interdum ita, ut interim paſcua negligant. Quantum ad ſenſum, ſi erectas auriculas teneant, acerrime ſentiunt, ſi demiſſas, facile opprimuntur. Viſu valere vel id argumento eſt, quod μεγαλαπτης Oppianus vocat. De Uſu in Cibis in di- Uſus in Cibis. verſa abeunt auctores. Iſidorus tradit, carnes habere teneras, et faciles concoctu propter motus frequentiam, ſi vero caſtrentur, antequam cornua creſcant, magis temperatas fieri. Galenus duras facit, Galen. de Alim. facult. 1. 3. c. 6. et 8. difficiles concoctu et melancholicas, alibi aſinorum carni ſimiles. Simeon Sethi, bilem atram gignere proſitetur, cavendasque acitate, quod tum propter ſerpentum eſum venenatae ſint, ſi frequentius ſumantur, corpus tremulum facere, per hiemem tutius ſumi. Iulio Alexandrino praestat caro hinnuli, quam et vetuſtioribus laus, neque tamen vetulis; aetatis longitudo in cauſa, ut vel in trimatu commendari poſſint. Conſiſtendi aetas, ut longiſſima, ſic deterior eadem, creſcente ſemper ſiccitate et carnis duritia. Tempore libidinis eam vitari et hircorum inſtar foetere, apud Ariſtotelem legimus. Avicenna quartanas eius eſu induci putat. At

At Plinius quasdam se foeminas principes scire testatur, omnibus matutinis carnem eam degustare solitas, et longo aevo caruisse febribus, quod ita demum existimant ratum, si vulnere uno interierint. Alii diurnitatem cervinae esu sibi pollicebantur, quod vivacissimum animal esset. *Hepar* pravum esse Vincentius Bellunensis scribit. *Cornua* recenter enata in delicatiorum etiam cibum venere. Bruierinus elixari et postea in frustula frigi scribit.

In Medicina, pili, pellis, medulla, serum, cerebrum, pulmo, genitale, cor, ossa, coagulum, urina, lacryma, cornu inprimis locum habent. Pili vulvae suffiuntur, suffitus contra abortum facit. *Pellis* ramenta delecta pumice, et ex aceto trita igni sacro illinuntur. Si eadem cum pedibus dextris portae infigatur, ingressum animalis venenosi prohibet. Eadem ad involuntarium urinae exitum, in stratis remedium. *Medulla* leniendo dolori est praestantissima, serpentes inuncta fugat, perfusis aqua aliove liquore fervido, peculiare est remedium, in aqua potui data, intestinorum tormina sedat, dysentericos dolores per clysterem iniecta sopit, uterorum duritiem in pessis intrusa emollit. De eiusdem in menstruis aperiendis usu ita post Agricola Mizaldus: Si medullae cervinae drachmas duas vel tres pro corporis et aetatis modulo includantur in linteolo mundo et raro, postea pudendo muliebri inferantur, filo extra pendente, ut retrahi possint, modo tunc se offerat opportunum ac statum purgationis tempus, et praeparatum fuerit corpus, praescriptaque vitae ratio. *Serum* podagricos dolores lenit, ad lentigines faciei adhibetur, combustum et cum ostrea tosta commixtum, perniones sanat, uteris exulceratis, recens ac viridis subditur. *Cerebrum* in coxarum et laterum dolore, restituendisque fracturis laudat Rhafis. *Pulmo*, clavos, rimas, et calli vitia tollit, si Plinio credimus, impositus et saepe renovatus, ex calceamento lae-

fos pedes, affirmante Marcello, perfanat. Sunt, qui pthifico profuisse scripserunt, siccatum in fumo, tritumque in vino. Cinis in olla fictili exusti, multis ad suspirium et dyspnoeam profuit. *Genitale* siccatum et tritum cum vino contra viperarum morsus exhibetur, tauro cum vino illitum, ad coitum eundem excitat, aridum, contra difficultatem mingendi aut colicam valet, si aqua, in qua ablutum fuerit bibatur. Magi, ut auctor est Plinius, partum contineri promittunt, si mulieri candida a pectore hyaenae caro, et pili septem, et genitale cervi, illigentur dorcadis pelli, et collo suspendantur. *Ossa* ad ventris profluvium Galenus iungi iubet. Sextus vero patellam cervinam, si tecum habeas, negat surgere inguina, et quae ante furxerunt, eadem tacta redire. *Cor* cum pelle et cornu combustum, vulnura, iisdem cum oleo inunctum, sanat. Os de corde inter antidota habetur. Lapis, qui in corde aut vulva reperitur, contra abortum facit. *Coagulum* hinnuli in utero occisi praecipuum est contra serpentium morsus remedium. Utiliter quoque bibendum, morso a canerabido datur. Quin contra cicutae et fungorum esum facit. *Vrina* splenis dolorem sanat, ventriculoque et intestinis inflatis prodest. *Lacryma* inter sudorifera censetur, tantosque ciet, ut pene totum corpus solvi credas, in vini momento exhibitum. Qua parte prominet, rotunda est, insigni nitore coloris fulvi, non sine vestigiis atriorum venarum, tanta levitate, ut pene tactum effugiat, ita enim sese subtrahit, ut propemodum seipsam movere videatur. *Cornu* maximus usus est. Ex typhis sanguine adhuc madentibus aqua rhizotica contra malignas febres destillatur. Uritur aperto igne et philosophice, et non tantum ad sudores et adversus venena commendatur, sed et contra varios morbos. Floridae insulae incolae infantium labiis perforatis ea imponunt, sic a veneno illaefos

Ufus in Medicina.

Galen. in de poristis.

Galen. simpl. 11. l. 5. de lat.

Mizald. cent. 6. aphor. 96.

Hippocrates de morb. mulier.

A. H. N. l. 1. c. 11.

Galen. de por. l. 2. c. 41.

Hern. Method. ad praxin. l. 2. p. 246.

Ni. H. c.

illaefos fore sibi persuadent. Ander-
nacus collyrium ex eodem, cum
thure, plumbo usto, opio etc. et
aqua pluviali conficit. Idem, aceto
ineoctum vel tritum, porrigini et
imperiginibus inungitur, cum len-
ticula et sevo cervino, lentigines
de facie tollit, accensum, nidore
suo morbum comitalem prodit, ad-
versus scrophulas tritum cum spon-
giis, in quibus lapides reperiuntur:
aequali mensura ex vino aut aqua
quotidie bibitur, ad polypum cum
sandaracha naribus inflatur, ad den-
tium albedinem in cinerem in olla
nova redactum, cum mastiche, et
sale ammoniaco miscetur; crudum
inque aceto fervefactum, maxilla-
rum a dentitione dolorem adimit,
adustum et cum vino tritum, deinde
circumlitum, vacillantes dentes con-
firmat. Haemoptoicis cum traga-
cantho medetur, dysenteriam seu
ustum, seu in galredam redactum, fa-
nat, ad vomitum, cum sulphuris
vivi pusillo, in ovo sorbili exhibetur.
Sextus combustum ex oxymelle
splenem siccare affirmat. Ad colicam
ex iisdem teneris remedium
Marcellus habet, cuius descriptio-
nem apud Aldrovandum vide. Con-
tra lumbricos Galenus cum ebore
propinat. Sunt, qui cretam, semen
sanctum, vitellum assum admiscunt,
et cum melle placentam parant. Ad
profluvium denique muliebre, et
praefocaciones uterinas adhibetur.
In *Differentiis* nihil fere occurrit,
praeter ea, quae apud Nierembergii
leguntur. Cervinum, inquit iste,
non simplex, Novae Hispaniae genus.
Maccama vocant. Quidam rubei, qui-
dam albi toti. Hos cervorum Reges
dicunt indi, et *yztac maccame* appel-
lant. Alii nostratibus aut iidem, aut
valde similes forma, magnitudine,
ingenio, *Aculhuame* nuncupant. His
minores *Quaubtlamacame* in ma-
gnam generositatem degenerant a
cervina timiditate, efferociunt vul-
nerati, adoriuntur venatores, saepe
occidunt. Eiusdem molis et moris
sunt *Ithalhuicamacame*, sed impares
animo. Minimi sunt *tamamacame*,
fortasse potius caprarum genus. In

Duarhe, Xapida, et aliis novi orbis
plagis, cervorum erant armenta,
quemadmodum nobis boum, prout
superius diximus, domi pariunt, nu-
triunt. Soluti, per nemora pastum
quaerendo luce durante vagantur,
ad vesperam pullos domi retentos
revifunt, intra cortes claudi se ac na-
ti depastis mulgeri patiuntur, nul-
lum aliud lac, aut ex alio lacte caseus.
In aliquibus Occidentis regionibus
vexati caesique a venatoribus quae-
runt herbam Atochielt, sic vocant
Barbari, et species pulegii est, hac re-
creantur restauratione virium, no-
vam pernecitatem acquirunt, maio-
ris illis usus est, quam dictamni vir-
tus. In Virginia cervi longiore cauda
sunt praediti, quam nostrates, et cor-
nium extrema in dorsum recurva ha-
bent. Cervorum Americanorum
quoddam genus Lerus vocat *Seouaf-
seu*, qui differunt a nostris, quod mul-
to sint humiliores, minora gestent
cornua, et aequae pilos demittant, at-
que nostrates caprae. In plagis novi
Mexici caudam habent valde pilo-
sam, alii prolixam, non aliter, ac mu-
lae, cuius aequant aut superant mo-
lem. Maximi roboris sunt. Dux qui-
dam Hispanus duos iniunxit mansue-
tos rhedae suae vehendae. De *Cer-
vo palmato*, ita *Aldrovandus*: Di-
ximus ex Iulio Capitolino, Gordiani
silvam memorabilem pictam in do-
mo rostrata Cn. Pompeii, inter alias
picturas, cervos continuisse CC. pal-
matis, hosque Gesnero primum vi-
fos, eosdem cum dorcadibus platyce-
rotis. Caeterum cum postmodum
Ioan. Caius medicus Britannus haec
illi cornua ex Britannia misisset, mu-
tata sententia, doctissimo illi medico,
qui cervum palmatum revera esse iu-
dicabat, quod et mihi videtur, assensit.
Nam cum cornua haec aut aequent,
aut etiam superent, et longitudine et
crassitudine cervinum, consonum est,
corpus animalis, cervi potius, quam
platycerotis simile esse. In Persia circa
Schamachiam, Karabach, et Morage,
specie Damae, subfulvos, cornua re-
trorsum incurva, absque nodis ha-
bentes, quos Turcae Tzeiran, Persae
Ahu inveni, Olearius auctor est.

M

ARTI-

Aldrov.
Hist. Ei-
sulc. c. 28,Olear.
Itiner.
Orient. p.
312.

M. H. Hist.

M. H. Hist.

Galen. de
por. l. 2.
c. 41.Hurn.
Method.
ad praxim
l. 2. p. 245.Nieremb.
H. E. l. 9.
c. 59.

M. H. Hist.

De Tragelapho et Tarando.

Tragelaphus inde nomen fortitus esse videtur, quod hirco et cervo sit similis. Volaterranus et Gesnerus Hippelaphum Aristoteli dici volunt, seu a similitudine ita dicatur, iubam enim habet, seu a magnitudine, ut hipposelinum, maior enim et crassior cervo est. Germani Brandhirsch vocant, seu, quod sit nigrioris coloris, quam cervus, ut Agricola placet, seu, quod loca, in quibus carbones fiant, frequentet et herbis ibidem nascentibus pascatur, ut Fabricio visum. Maior est et robustior cervo. Villos nigros in gutture, longos in armis gerit. Ideo a cervo barba tantum et armorum villo distare scripsit Plinius. Suprema pars dorfi cinerea est, ventris subnigra, villi circagenitalia nigerimi. Caeteris a cervo non differt. Non alibi, quam iuxta Phasin amnem nasci prodidit Plinius, sed falso. Nam et apud Arachosios inveniuntur Tragelaphi, et in Torantinis Koenigsteinianisque Misniae salibus Boheminae vicinis capiuntur. In Anglia quoque cervi nigricantes reperiuntur, ab his forte non diversi. *Tarandus* Barbaris Pyrandrus, et Pyradus, Hesychio forte *Ξαρδαγος*, Septentrionalibus *Rehenschier* dicitur. Magnitudo ei, quae bovi, caput maius cervino nec absimile, villus albus magnitudine urforum. Tergori tanta duritia, ut thoraces ex eo faciant. Pectus habet torosum, ungulas bifidas, concavas et mobiles. In cursu enim eas explicat. Ipse ad celeritatem expeditissimus, ita, ut et summas nives calcet non impressis alte vestigiis, et pernitate insidiantia in vallibus animalia effugiat. Cornua gestat praealta, quae statim a fronte ramis duobus latis mucronantur quasi in digitos. In medio ramulus veluti internodium interiectus, inde rursus in ramos latus digitorum expansorum specie mucronatos exeunt. Cornua sunt

alba, venulisque longis distincta. Differunt ab alces cornibus altitudine, a cervi latitudine, ab utriusque colore, et ramorum multitudine. Currendo ea in tergo demittit, nam stanti frontem pene rami inferiores tegunt. His inferioribus concreta frigoribus flumina ad potum capiendum rumpere fertur. Silvarum fructibus et arborum musco vescitur. Latibula fruit in montibus Septentrionalibus, et in Mosibergum aliosque Norvegiae montes intensioribus frigoribus procedit. Capitur ab hominibus ad usus domesticos. Nam ad conficienda itinera domatur a cursoribus, ad opera rustica ab agricolis. Caro eius e ferinis illorum locorum optima et delicatissima. Natura animal esse gregale, et mille tarandorum armenta in vastis septentrionis silvis aliquando conspiciunt. Foemellae ramis carent. Reperiuntur in Norvegia, Suecia, Lapponia, et Polonia. Augustam Vindellicorum bini cum fellis, phaleris, et frenis erant aliquando adducti. De coloris in ipso mutatione ita *Solinus*. Hunc tarandum, affirmant, habitum metu vertere, et cum delitescat, fieri similem, cuiusque rei proximaverit, sive illa saxo alba sit, seu fruteto virens, sive quam aliam praeferat qualitatem. Faciunt hoc idem in mari polypi, in terra Chamaeleontes. Sed et Polypus, et Chamaeleon glabra sunt, et prouius est cutis laevitate speculi modo proximantia aemulari. In hoc novum est, ac singulare, hirsutiam pili colorum vices facere. Caeterum, quis ille Plinii et Solini *Tarandus* sit, nec Gesnerus quidem recte nosse visus est. Nam modo cum Turone, modo cum Rangifero, de quo in sequentibus eundem facit. Icon, quam hic damus, verissima esse creditur.

Aldr. Hist.
Bifulc. c.
29.

Plin. H.N.
l. 8. c. 32.

Aldrovan.
Hist. Biful.
c. 30.

Solin. Po-
lyhist. c. 11

De Rangifero.

Aldrov.
Hist. Bi-
sule. c. 31.

In Descriptione Rangiferi, quem *Reen* vocant, non conveniunt auctores. Albertus speciem cervi repraesentare dicit, sed maiorem esse corpore, colore insignem, et ad fugam celeberrimum. Tres secundum eundem cornuum ordines in capite gerit, ita, ut in singulis bina sint cornua, et caput eius virgulis compositum videatur. Ex his duo caeteris maiora, in loco cornuum cervi, quae ad perfectam magnitudinem augentur, adeo, ut quinque cubitorum mensuram aliquando attingant, et ramis viginti quinque conspiciantur. Duo etiam in medio capitis, ut damarum habentur, mutilis et brevibus ramis mucronata. Denique alia in fronte antrorsum versa, ossibus similiora, quibus in pugna potissimum utitur. Olaus Magnus tricornerem esse scribit, de genere cervorum, sed longe proceriorem, velociorem, longiorem. Rangiferum duplici ratione dici, tum quod in capite alta cornua, velut quercinarum arborum ramos ferat, tum quod instrumenta cornibus pettorique, quibus hiemalia plaustra trahit, imposita, ranga et loga patrio sermone vocentur. Cornuum vero duo caeteris maiora, eo loco habere, quo cervus, aliud in medio capitis, ramusculis circumstantibus caeteris brevioribus situm, quo contra infestas bestias pugnat. Iubatum gerere collum, et ungulas rotundas. Iohannes Agricola tridentem duntaxat in fastigio cornuum habere, et in saltibus Poloniae reperiri prodidit. Iulius Caesar bovem cervi figuram facit, cuius a media fronte inter aures, unum cornu existat excelsius, magisque directum his, quae nobis nota sunt cornibus. Ab eius summo, addit, sicut palmae rami, late diffunduntur. Descriptio Damiani a Goes, alci potius, quam Rangifero competit. Appollonium Menabenum Medicum si sequimur, sunt ex genere cervorum, altitudine et crassitudine

afello pares, tibiartum gracilitate superant. Caput habent instar vituli, collum iubatum velut equus, cornua frondosa, laevia, gracilia, oblonga, ad tergum porrecta. Caetera, habita ratione et servata magnitudinis proportione, cervos communes imitantur. Taceo Iulium Caesarem Scaligerum, qui Rangifero ab Olao Magno tributa alci adscribit. Ut vero sit, distinctum ab Alce, vel inde colligere licet, quod Olaus Magnus rerum septentrionalium peritissimus diversis locis de iisdem agat. Inveniuntur in Lapponia, Suecia, Norvegia, et vicinis Arctico locis. *Cibus* ei muscus montanus, candidus, praesertim hieme nivibus in superficie soli coopertus, quas licet densas naturae instinctu perforat, cibum quaesiturus. Aestate vero foliis ac frondibus arborum, stando eundoque melius, quam se inclinando floribus ac herbis, propter cornua nimis antrorsum incurvata vescitur, idque laterali et obliqua capitis inclinatione. Educti in transmarinas terras non diu supersunt, ut in Holsatia et Prussia compertum. Huc a Gustavo Rege Anno 1533. missi, et silvestri libertate donati, an sobolem reliquerint, nunquam comperiri potuit. Quia vero et silvestres sunt et domestici, horum lac, pelles, nervi, ossa, caro, ungulae, pili, usibus humanis inferviunt. *Lac* nutrimentum est domesticum, serum, potus. *Pellis* tegendis et corporibus et lectis, et equorum sellis infervit. Quia valida et tenax, ad culeos et diversorum opificum folles adhibetur. *Nervi* loco lini consuendis vestibus deputantur. *Ossa* et cornua ad arcus parandos sumuntur. *Carnes* vento et fumo siccatae ad plures annos durant. Ungulae spasmodicis pro sunt. *Pilis* pro farciendis tellis et pulvinaribus utuntur.

M 2

ARTI-

Caesar. 1.
6. de bello
Gallico.

Aldr. Hist.
Bifulc. c. 32

Pausan. in
Eliacis, et
Boeoticis.

Caesar. l. 6
de bello
Gallico.

Plin. H.N.
l. 8. c. 15.

Solin. Po-
lyhist. 32.
et 33.

Strabo
Geogr.
l. 4.

Lemnius
in Mirac.
Nat.

Sed et de fera *Alce* mire Auctores discrepant. Pausanias speciem inter cervum et camelum facit, nasci apud Celtas, explorari investigarique ab hominibus non posse, hominum odore a longe percepto, in foveas et profundissimos specus sese abdere. Secundum Caesarem, sunt in Hyrcinia silva, earumque consimilis capris figura et varietas pellium, sed magnitudine paullo antecedunt, mutilaeque sunt cornibus, et crura sine nodis articulisque habent, neque quietis causa procumbunt, neque si quo afflictæ casu conciderunt, erigere sese aut sublevare possunt, etc. Plinius iumento similem facit, ni proceritas aurium et cervicis distinguat. Haud illi dissimilem, notam in Scandinavia insula, nec unquam visam in hoc orbe, multis tamen narratam Machlin, sed nullo suffraginum flexu, ideoque non cubantem, sed acclivem arbori in fomno, eaque incisa ad insidias capi, alias velocitatis memoratae. Labrum ei superius praegrande, ob id retrogredi in pascendo, ne in priora tendens involveretur. Idem apud Solinum legimus. Dodoneus huc Strabonis verba trahit, qui dicit: Alpes peculiaris formae belluam, ut memoriae prodidit Polybius gignere, habitu quidem ad cervi staturam, collo duntaxat excepto et villis, in quibus capro per quam similis est, gerereque sub mento carnis globum ad palmae magnitudinem, capillosum, crassitudinem pro equini pulli cauda habentem. Cardanus alcem a Julio Caesare descriptam putat, aliis creditam, magnum animal appellat. Scaliger licet duas alces esse dicat, hoc tamen animal bifontem nuncupat. Olaus hanc feram alcem ubique vocat, et onagrū. Erasmus Stella medium, quasi genus inter equos et cervos alcem ponit, easdemque cornua quotannis amittere. Levinus Lemnius caprarum esse generis

credit. Miechovius crura absque articulis praelonga habere, ut bifontes, ait. Germanis dicitur *Glend*, seu miseria, tum quod singulis diebus morbo comitiali laboret, nec citius ab eo levetur, quam dextri posterioris pedis ungulam auriculae sinistrae immiserit, tum quod levissimo etiam vulnere accepto, exspiret. Caeterum magnum animal ita describit Cardanus. *Sub boreali polo animal nascitur cervo simile, cruribus anterioribus longioribus, carneam habens promuscidem, brevem tamen. Habet cornua peculiari quadam forma praedita, et nulli ferme animali similia. Nam crassa ab imo, ubi ascendunt, latiora palmo sunt.* Menabenus vero hanc partium exteriorum descriptionem dedit. *Habet hoc animal crassitiem, altitudinem et proceritatem medioeris et pinguis equi. Humeri depressiores et humiliores sunt partibus posterioribus. Capite aliquantulum pronum incedit. A summo capite usque ad humeros, et maxime in cervice est huic magna pilorum prolixitas et silva, ita, ut collum et barbam hirci repraesentet. In aliis corporis partibus pilorum longitudine non differt ab equo, sed densitate superatur, crassitie vero superat. Color plerumque vergit ad cinericiam albedinem, pro vicissitudine tamen anni temporum, pili varias habent in colore mutationes. Caput est oblongum et gracile, si conferatur cum toto corpore. Labra magna, prominentia et crassa, et maxime superius, quod *promuscidem* Cardanus vocavit. Os longum. Dentes non admodum magni, nec longi. Aures longae lataeque. Foemineus sexus cornibus caret, ac masculinum genus multifida et ramosa cornua producit, sed non tam longa et frondosa, ut cervi vulgaris. Latiuscula sunt crassitie fere duorum digitorum transversorum. Si unius cornu figuram spectas, triangularem fere formam deprehendes, et magna avis*

Cardan. l.
10. de sub-
tilitate.

Gr
in

avis alam extensam dices, si pondus, duodecim fere librarum maiorum erit. Cornua, addit idem, mutat hoc animal statutis quibusdam temporibus, ut cervi solent. Unum aliquamdiu fuit apud me, quod, ut matura poma solent, sponte deciderat. Id stirpe manifeste dignoscitur, duo alia parva habeo, duorum aut trium forte ab ortu mensium, paullo ante animalis mortem abscissa, quae molli quadam lanugine, sanguine etiam imbuta erant. Est praeterea obeso et grandi ventre ut vaccae sunt. Cauda mirum in modum brevis, unguulae bifidae, ut bobus. Et haec omnia *Dodoneus* ad alcem refert, quae alibi, DEO volente, examinabimus. De *Pelle* scribit *Gesnerus*, densam et solidam esse, ut validos etiam ictus punctim caesimque factos avertat, et ferrei thoracis instar hodie expetatur. Ad thoraces ab alutariis piscium adipe praeparatur, ut imbrem arceat. A cervina, cui similis est, inspirata discernitur. Transmittit enim spiritum, ut ab opposita manu percipiatur, quod sit meatibus plena, et concavos pilos habeat. *Gesnerus* tamen in unguula integra, quam cum ima parte tibiae pilosa se vidisse affirmat, nullam in pilis cavitatem reperit. Possunt tamen meatus, qui in vivis erant, in mortuis collabi, praefertim longo post tempore. *Cornua*, idem libras circiter duodecim appendere tradit, esseque longitudine fere duorum pedum, non ramosa, ut cervorum, mucronibus tamen aliquot divisa, dodrantem lata, armi potius, quam cornu figura, et advehi ex Lithuania. Cornu vero magnae ferae nomine ad Aldrovandum missum, septem tantum libras duodecim unciaarum appendit, ea iuxta caput crassitudine, ut vix manu comprehendi possit, quinque ornatum mucronibus hinc inde binis, mox ab uno latere, alio, et ab altero, etiam alterius ostendens rudimentum, latitudo inter primos ramos trium fere dodrantum. Tota fere tibia simul cum unguibus libras pendebat tres cum dimidia. Icon,

quae hic exhibetur Aldrovandi est. Ad *Naturam* ipsius spectat, quod animal hoc a venatoribus agitatum ad aquas confugiat, et aquam ore haustam, fervidam in canes evomat, quod raro solum conspiciatur, sed terra nivibus obtecta multa progrediantur simul: Unum procedit properando, ut occasio postulat, alia singula sequuntur eundem tenorem et modum servando, et primi vestigia calcando, ita, ut si quis rei inscius ipsa insequatur, unius tantum vestigia se cernere existimet: quod sitis laborisque adeo sit patientissimum, ut diem noctemque immensa spatia privatum cibo, conficere possit, quod pulli captu adeo successively mansuescant, ut naturali urgente siti maxima cerevisiae vasa a discumbentibus propinata ebibant, quod tantam vim in unguula gerant, ut tactum ictu lupum illico interimat, et elabente cane, opposita arbor elidatur, quasi fungus adesset. De *Viu* in cibis, hoc dixisse sufficiat, carnibus ubique vesci regionis incolae, et recentibus, et sale conditis: crassi tamen et melancholici succi apparere. In *Medico usu*, *cornua*, *nervi*, et *ungulae*, laudantur. *Cornua* olim inter adstringentia duntaxat habebantur, post inter antileptica relata sunt, modo inter festum assumptionis B. Mariae virginis et nativitatis eiusdem abscinderentur. Alii, die Aegidii festo demi debere opinantur. *Nervi* ad spasmus in Suecia adhibentur. Modus adhibendi, zonam ex eo facere, et membro laeso circumligare. *Unguis* seu unguula, Epileptiae et hystericae affectioni convenit. Conditiones ad efficaciam requisitae, ab Olao Magno ponuntur. Ungula exterior, inquit ille, dextri lateris posterioris pedis onagri, sic alcem vocat, masculi, qui non genuit, abscissa a vivo pede securi, vel alio instrumento avulsa, post medium mensis Augusti, spasmus aut morbum caducum patienti adhibita, continuo sanat. Applicatur recte, si vel sinistrae manus annulari adponatur, vel annulus ex eodem factus, eidem

eidem indatur, vel pars unguis sinistrae palmae imponatur, manusque in pugnum complicitur, vel eiusdem portiuncula in aurem sinistram missa, et aliquandiu veluti scalpen-

do moveatur. Suffocatae mulieri, rasura cum zedoaria, anaticis partibus felicissime exhibetur. Formulas ex ea antepilepticas in auctoribus vide.

ARTICULUS XL

De Rhinocerote.

Rhinoceroti nomen a cornu, quod in nare pullulat, nomen datum est. Quidam apud Diaconum, *bovem Aegyptium* appellant: alii ex Pausania, *Aethiopicum quadrupedem* seu taurum, sed falso. In Aegyptum non potuit, nisi fortuito casu inferri. Pausanias vero in Aethiopia taurum esse dicit, qui ob similitudinem cornu ab ignaris Rhinoceros appelletur. Nullum animal est, cuius *descriptio*, inquit Aldrovandi continuator, magis sit in lubrico. Et certe Plinius breviter se expedit. *Vnum ei in nare cornu, longitudinem cum elephante parem, crura multo breviora, colorem buxeum.* Tantundem et Agatharchides apud Photium protulit. Nicolaus de Comitibus Venetus Rhinocerotem suillo capite, bovina cauda, elephantino colore, cornu bipedalis longitudinis gerentem nobis fingit in provincia Mangi. Aelianus, qui Graecorum permultis et Romanorum visum et bene notum describere frigidum esse putat, in summa nare cornu gerere ait, mucronis acuti, robore nec ferro quidem concedens, pellem tantae firmitatis, ut aegre iaculo penetrari queat. De *Cornu* maxima est discrepantia. Tertullianus unum tantum adsignat: Martialis vero duobus depraehari scribit. Utrumque hoc, secundum eundem in capite, secundum alios in humero dextro alterum et brevius esse. Nummus Domitiani utrumque in naribus ponit. Alii maius cornu in naso, minus in fronte, aliquo supra spatio collocant. Sed nec de *forma* eiusdem conveniunt. Alii rectum instar tubae, linea nigra transcurrente ponunt, alii sine linea. Artemidorus apud Strabonem, qui Rhinocerotes lon-

gitudine parum ab elephantis excedere, magnitudine tauri, forma apro proxima esse ait, recurvum et omni osse durius facit. Diodorus simum, Agatharchides et Solinus repandum vocant. Addit Artemidorus, belluam duo cingula tantam Draconum volumina dorso usque ad uterum circumeuntia habere, alterum iubam versum, alterum ad lumbum, haecque de ea se dici, quod sibi visa esset. At Bontius, quem in Capra Pazaartica citavimus, quique Rhinocerotem vel centies non tantum caveae inclusum, sed et in silvis vagantem vidit, ita nobis eum describit. Cute e nigra est cinericia, instar Elephantinae, rugosa admodum, cum profundis plicaturis circa latera ac in dorso crassam admodum habet pellem, ut, quae ictui Iaponicae machaerae facile resistat. Neque enim haec bestia, ut apud nos pingitur, scutis munita est, sed hae plicaturae hoc clypeos mentiuntur, neque una pars durior est altera. Rostro est porcino, sed ante acutiore, neque tam obtuso, in cuius extremitate cornu istud extat, unde nomen sortita est bellua, aliud altero maius pro aetate Rhinocerotis. Colore etiam cornu variat, modo nigrum, modo cinericum, modo album est. Magnitudine autem corporis mediocris staturae, Elephantem proxime accedit mediocrem, nisi quod pedibus sit longe humilioribus, et propterea etiam tam conspicuum non est animal. *Locum* si quaeras, invenitur in Africae desertis, Abasia, multis Asiae locis, regno Bengalae, et Iacatru. Nec aevō Aristotelis Graecis notus erat, nec Romanis ante annum urbis conditae DCLXVI.

Quis

Diacon. l. 16.
Pausan. in Egeoticis.

Plin. H. N. l. 7. c. 20.

Photius Biblioth. Cod. 250.

Ael. H. A. l. 17. c. 44.

Tertull. l. 3. contra Praxeam. Rer. Indicar. relat. l. 3. c. 7.

Strabo Geogr. l. 16.

Diodor. Sicul. Bibliothec. l. 4.
Solin. Perlyth. c. 6.

Bontius Medic. Indor. p. 16.

Locum.

RHINOCEROS. Hornnagel Rhinocer

Diador.
sicul Bi-
liothec,
. 4.
solin. Pe-
yhist. a. 63

Sontius
Medic. In-
dor, p. 16

Locw.

1777

Виндочковъ И. И. Р. И.

Die
1.5
Pli
1.8.
Sol
Pol
c.3
For
1.2.

A
H
fi

D
A
1.
S

Quis primus monstraverit, inter antiquarios non convenit. Dio ab Augusto primum in triumphali pompa traductum ait: At Plinius Cn. Pompeium ludis primum exhibuisse tradidit. Ideo Solinus: Ante ludos Cn. Pompeii Romana spectacula Rhinocerotem nescivisse reliquit. Herbis et virgultis perquam spinosis vescitur, nam linguam habet asperimam. De *Natura* hoc duntaxat constat, cum Elephante inimicitias gerere, nec saevire in hominem, nisi laceffitum. Dimicaturus cornu ad saxa limato praeparat se pugnae, in dimicatione alvum maxime petens, quam scit esse molliorem, perruptoque carniū ambitu exanguem facit, quod, si alvum contingendi copia non datur, contra ipse a proboscide et dentibus ictus deficit, et opprimitur. Irritatus, inquit Bontius, hominem simul et equum, tanquam pulicem prosternit, quem deinde lambendo necat, dum asperitate linguae cute ac carne usque

ad ossa hominem denudat. Sclopeto laesus, dum per silvas fugit, quicquid obvium est, cum summo fragore ac horrore audientium prostermit, etiam satis crassas arbores. Historiam insignis eius ferocitatis vide apud eundem. Huc pertinet ex eodem et illud, quod coeno mirifice gaudeat, nec prius etiam irritatus vindictam exerceat, quam catulo suo providerit. *Voce* sues imitatur. Grunnit enim. *Carnibus* vescuntur Mauri, quae tam nervosa, ut dentes ferratos exigat. Cutis in vino macerata a Zacuto in malignis propinatur. Cornu veneno extinguendo quidam propinant, lautioribus apud Romanos pro gutto in balneis erat. In eo oleum asservabatur loturis idoneum. In *Genera* quaedam distingui, affirmare non ausim. Dicitur tamen in Africa deprehensus magnitudine asini silvestris, cornu bicubitali, pedibus cervinis, auribus equinis, cauda bovina.

CAPUT III.

De Ruminantibus non Cornigeris.

ARTICULUS I.

De Camelo.

Hactenus de ruminantibus Cornigeris actum est, sequuntur non ruminantia, *Camelus* nempe, et *Camelopardalis*. *Camelus* vel ab Ebraico Gamal, quod Camolum significat, vel a *καμη* laboro, quod sit animal ad labores dosuarios aptissimum, vel ab *καμη* humile et breve, quod, quando onerantur, ut humiliores fiant, accumbant, vel quasi *καμη* curvus, quod media femora curvet, utpote iuxta crurum altitudinem concisum ac decurtatum, ut Artemidorus ex Eveni sententia derivat, dicitur. Bisulcum est animal, sed ita, ut a posteriore parte ad secundam usque digitorum flexionem *pes* bipertiat, at anterior leviter bipartitus sit, ad primos usque eorundem nodos, fissurarum vero

intervalla expleat quid, quale et asiniferibus. Peculiaris ipsis in dorso *gibber*, quo caetera animalia carent. Habent et inferne alterum superiori simile, quo reliquum fulcitur corpus, ubi genua submittit. Papillae ei quaternae, quot et vaccis. *Cauda*, asinae similis. *Genitale* pone idque tam nervosum, ut ex eo confici possit, quo arcus fidissime intenduntur. In unoquoque crure genu unum, neque plures plicatae, ut Herodotus innuit, verum tot videntur, quod alvo subducta sunt. Similis bubulo *talus*. *Clunes* pro corporis ratione exiguae. *Fel* non discretum, sed venulis quibusdam confusum. Nulli in superiore maxilla priores *dentes*. Soli ex non cornigeris duo ventriculi, quod spino-

Dio Hist. l. 51.

Plin. H. N. l. 8. c. 20. Solin. Polyhist. c. 30.

Bontius l. c.

Aldrov. Hist. Bifulc. c. 34.

Descriptio. Arist. H. A. l. c. 1. Scalig. c. 6.

Arist. H. A. l. 5. c. 2.

H. H. Hist. l. 2. c. 1.

Herodot. in Thalia.

Aristot. de partib. animal. l. 3. c. 14.

spinofum ligneumque alimentum depascatur. Ideo et membrana oris interior ex toto aspera est, et ea, quae ventribus obducitur similiter. Medullae et fevi apud auctores quoque mentio. Reperiuntur in Africa et Asia, apud Bactrianos in primis et Arabes. Anaxagoras etiam in Ionia ad urbem Clazomeniam, agros suos gregibus et camelis depascendos reliquit, ut ex Suida vertit Hieronymus Wolfius. Romae superato ad Rhyndacum amnem Mithridate, primum visos putavit Sallustius, at poterant bello Achaico et Asiatico videri. Ptolomaeus Lagi Bactrianam totam nigram inter alia spectacula exhibuit. Delectantur spinoso ligneoque alimento, iunco praesertim, cuius summitatem saepe numero abrodunt. Sed nec hordeum purum vel cum foeno, vel gramen tenue et humile negligunt; saepe et carduis contenti. Hodie Arabiae deserta transmittentibus hordeacea liba quinque, quae malum Cydonium magnitudine non superent, quotidie dantur. De *Potu* ita Solinus: Sitim etiam in quadriduum tolerant, verum cum occasio bibendi data est, tantum implentur, quantum et fatiet praeterita desideria, et in futurum diem profit. Lutulentas aquas captant, puras refugiunt, denique nisi coenosior liquor fuerit, ipsi assidua proculcatione limum excitant, ut turbetur. At recentiores etiam in duodecim immo in quindecim dies totos, si fors ferat, abstinere potu solere scribunt; immo oculorum fide constat, in hara et Biled Elgerid nunquam bibere, quam diu viride gramen, quod depascant, invenire possint. De *Generatione* hoc habemus, a C. Plinio prodi, aversum coire, ab Aristotele non item. Huius enim verba: Cameli sedente foemina coeunt, nec averfi, sed complectente mare ut caeterae quadrupedes agunt, et coitum toto die exercent. Petunt recessuum solitudines, cum libet coire, nec aliquis eo tuto accedere potest, praeterquam pastor armenti. De gestatione et partu, non conveniunt auctores. Suidas, decem menses gestare, undecimo parere, et anno intermissio rursus prurire scribit. Secundum Plinium duodecim mensibus ferunt, a trimatu pariunt vere, iterumque implentur a partu. Aristoteles vero, gestationi duodecim duntaxat menses assignat, et semper unum tantum modo parere, et quidem, *κατὰ τὸν μαίμακτισιῶνα μήνα*, scribit. Alibi tamen decem duntaxat mensem meminit, et vernalis temporis. Tres in primis hostes habent, *Equum*, *Leonem* et *Tabanum*. De equo Cyri historia testatur, qui immixtis contra Croesi equitatum camelis, eundem dissipavit, quod equi ne olfactum quidem camelorum paterentur. A leonibus infestari, Aelianus auctor est. A Tabanis ne infestentur, omnium piscium adipe Arabes eosdem inungunt. Inter *Morbos*, quibus vexantur, podagra est et calvities. Illa facile moriuntur, hanc cum hominibus communem habere, proditum auctoribus. Rabie corripuntur geniturae cupidi, adeo, ut iniuriae aliquando illatae memores, in obvios et ductores ad interfectionem usque desaevant. Quadraginta diebus totis id fieri, quidam prodidere. Affectionem describit Hieronymus, in quibus inquit: Camelum Bactrum enormis magnitudinis, qui multos iam obtriverat, triginta et eo amplius viri, distentum solidissimis funibus cum clamore adduxerunt. Sanguinei erant oculi, spumabat os, volubilis lingua turgibat, et super omnem terrorem rugitus personabat immanis. De *Actate* non convenit inter scriptores. Aristoteles plusquam quinquaginta annis vivere scripsit. Solinus in centum durare, nisi forte translati in peregrina, insolentia mutati aeris morbostrahant. Plinius quinquagenis annis, quosdam et centenis vivere prodidit, quod de Bactrianis ab Aeliano fumitur. Ad *Ingenium* et *Mores* spectant, *vindicta*, *docilitas* et *musces amor*, *verecundia*, *pietas* et *Φιλοσοφία*. Percussus aliquando iram reponit lon-

Lucian.

Plutarch.
in Lucullo.Lucian.
in Prometheo.
Cibus.
Galen. An.
vid. l. i. c.
34.Vartom.
l. i. c. 7.Solin.
Polyhist.
c. 62.Generatio.
Plin. H. N.
l. 10. c. 63.Aristot. H.
A. l. 5. c. 2.Aristot. H.
A. l. 5. c. 15.Aristot. H.
A. l. 6. c. 26.
Inmunitis.Aelian. H.
A. l. 17. c.
26.Morbis.
Aristot. H.
A. l. 8. c. 2.Hierony.
in vita Hieronionis.Ann.
Aristot. H.
A. l. 6. c. 6.
Solin.
Polyhist.
c. 62.Plin. H. N.
l. 8. c. 18.
Aelian. H.
A. l. 4. c. 15.
Ingenium

Tab. XXXI

Equus pascuus in Europa

Aristot. H.
A. I. 5. c. 15

Arist. H. A.
6. c. 26.
Institution.

Aelian. H.
A. I. 17. c.
26.

Morbi.
Aristot. H.
A. I. 8. c. 21.

Hierony.
in vita H.
erionis.

Quas.
Aristot. H.
A. I. 6. c. 6.
Solin.
Polyhid.
62.

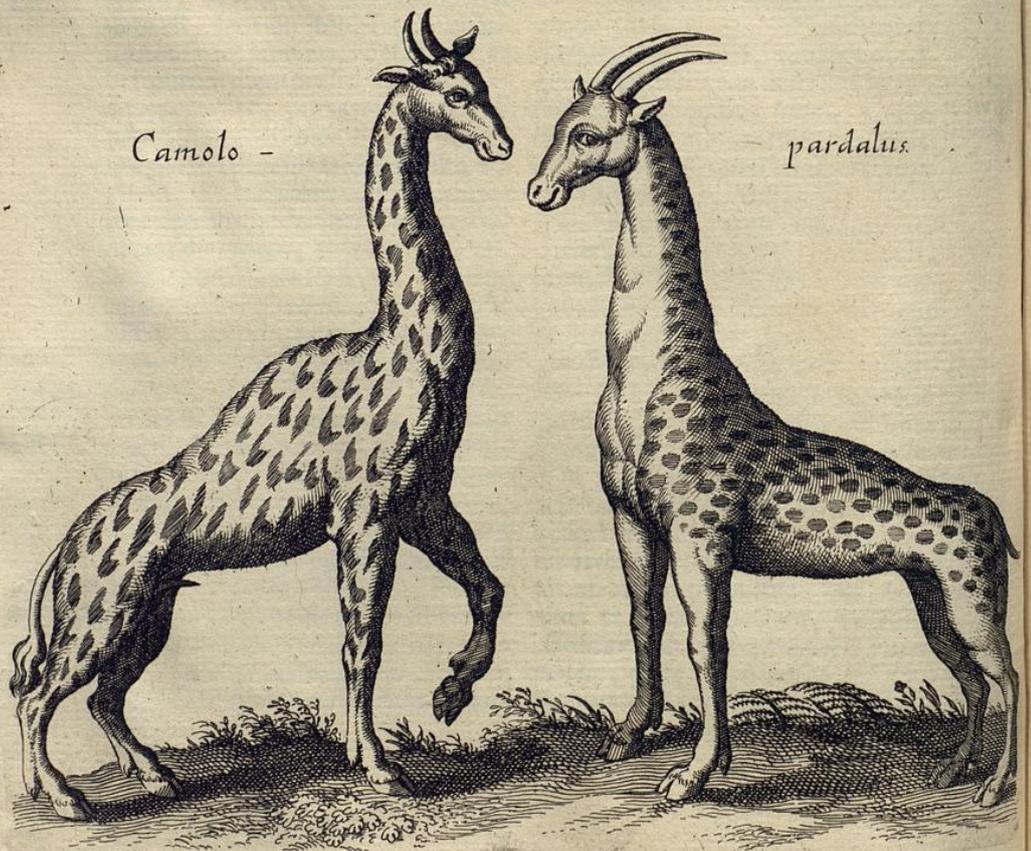
Lin H. N.
8. c. 18.
Aelian. H.
A. I. 4. c. 55
ingenium

Camelo-pardus seu Girafra .

Camolo -

pardalus.

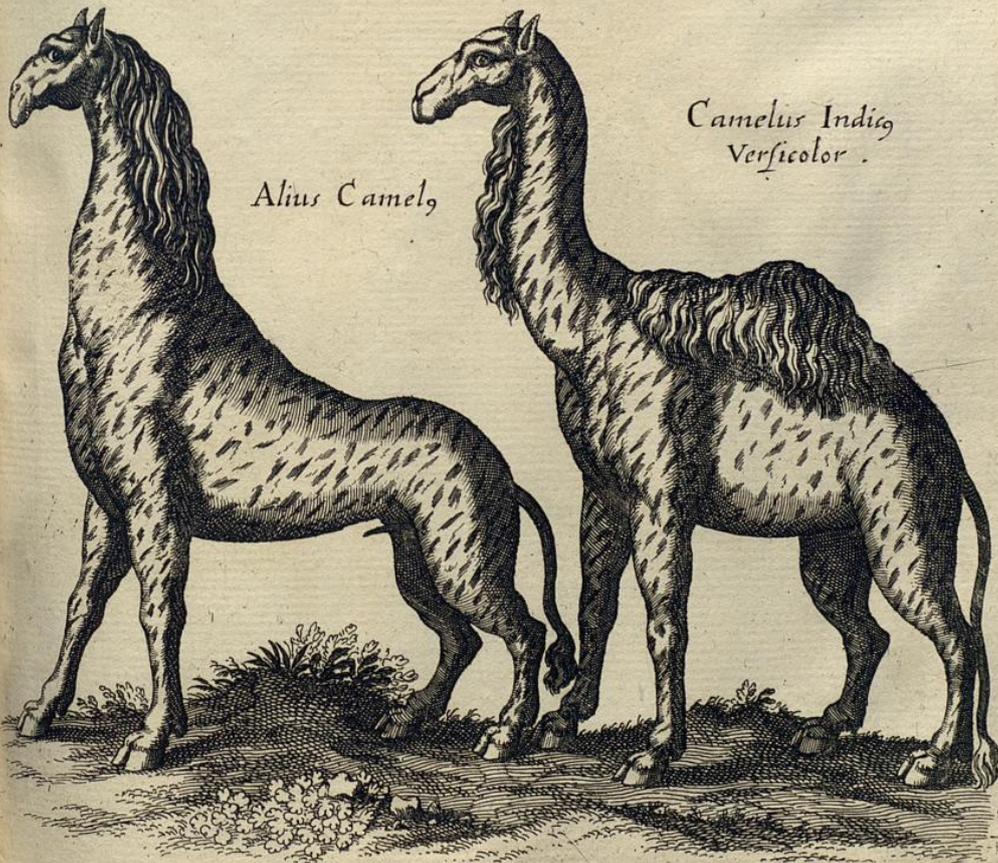
Camelus Indicus
Indiarisch Camel

Camelus
Ind: Kamelthier

Alius Camelus

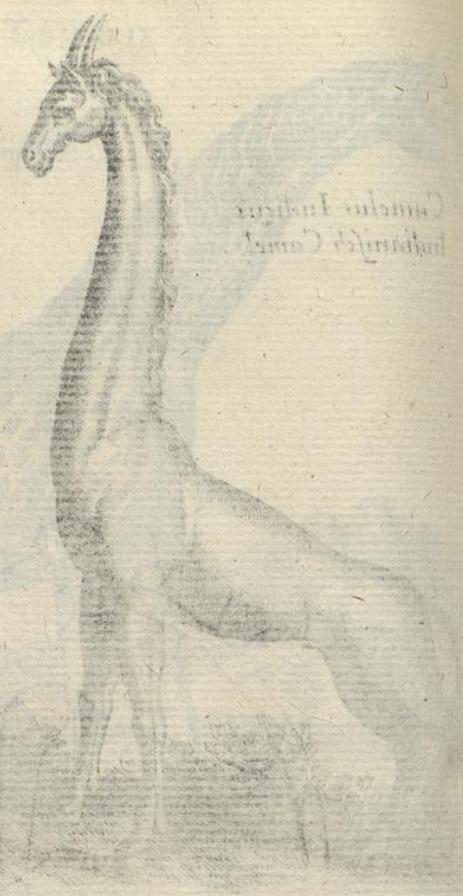
Camelus Indicus
Versicolor

Tab. VI.

Cantharus
longi Cervicis

Cantharus
longi Cervicis

Cantharus
longi Cervicis

Cantharus
longi Cervicis

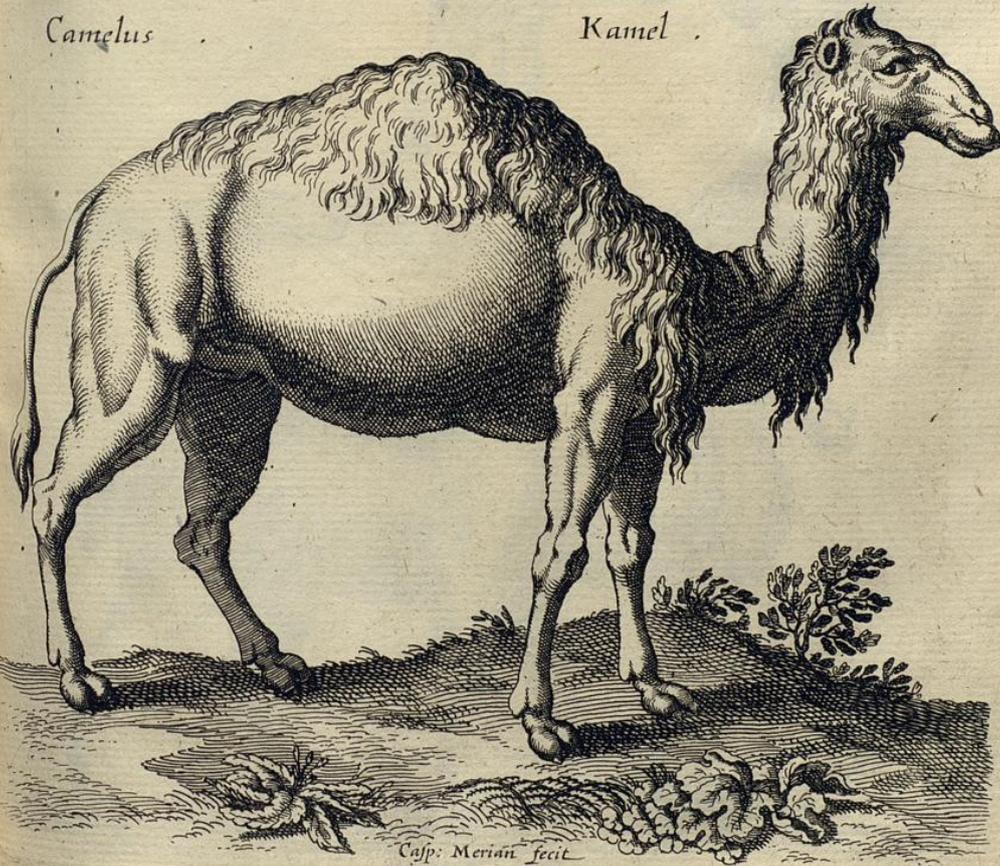

Casp: Merian fecit

Camelus

Kamel

Casp: Merian fecit

Camelus Bactrianus seu Dromedarius .

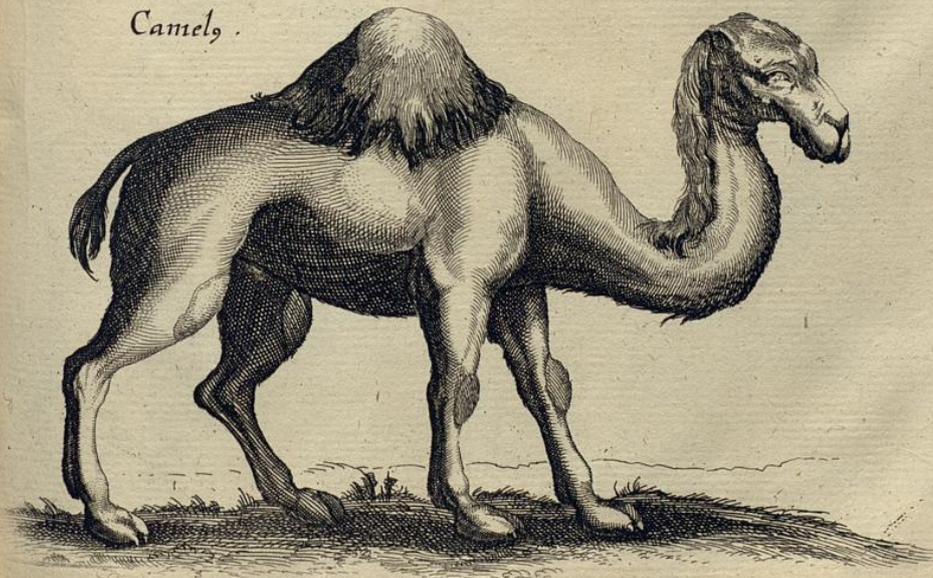
Tab. XLIII.

Camelus .

Camely .

Camelus bactrianus (two humps)

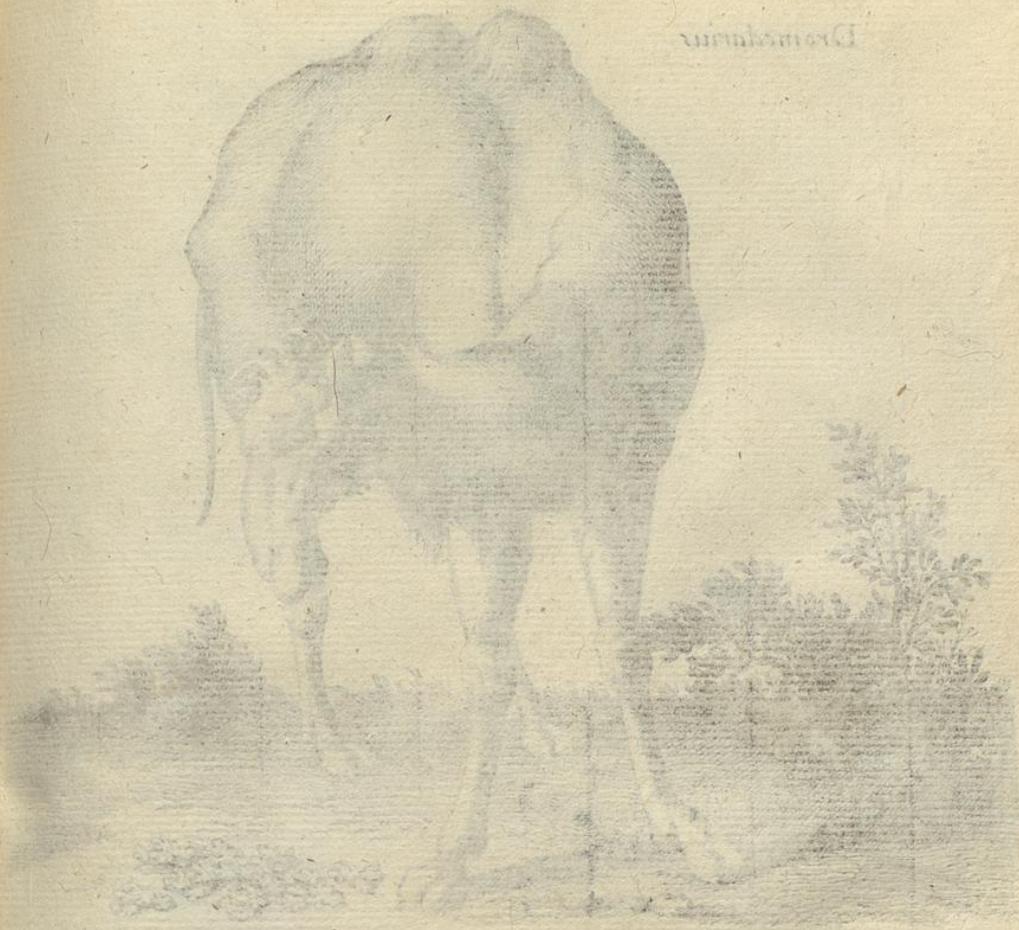
Camelus

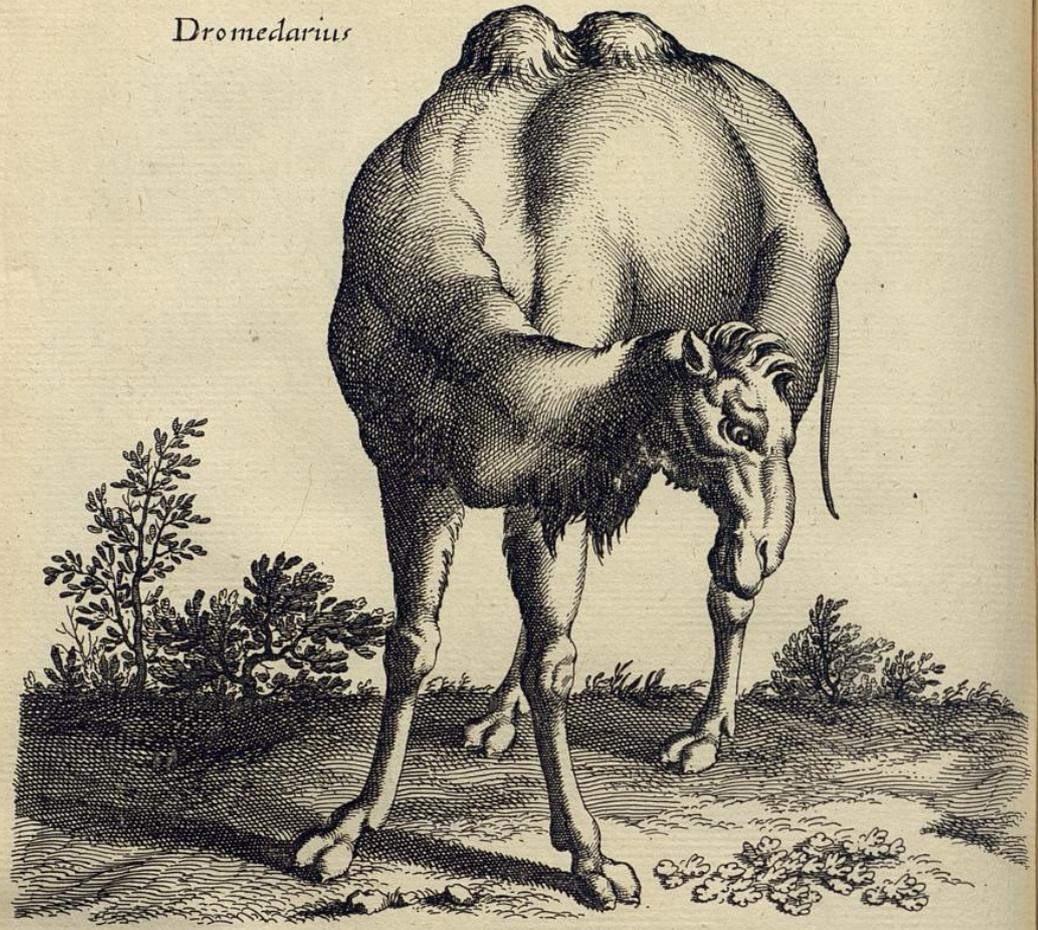
Camelus

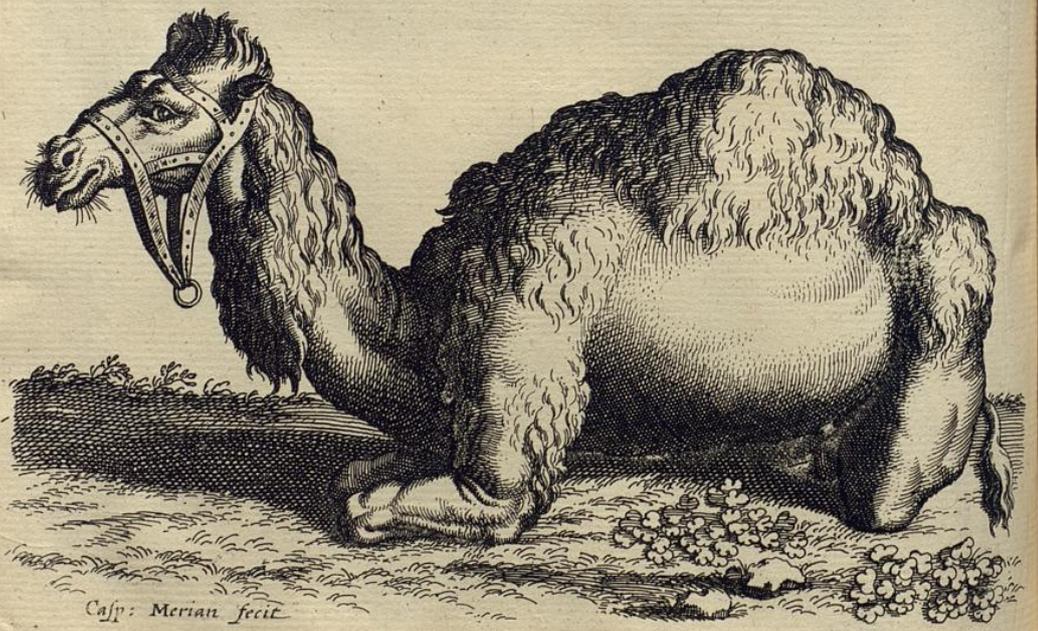
Elephantus

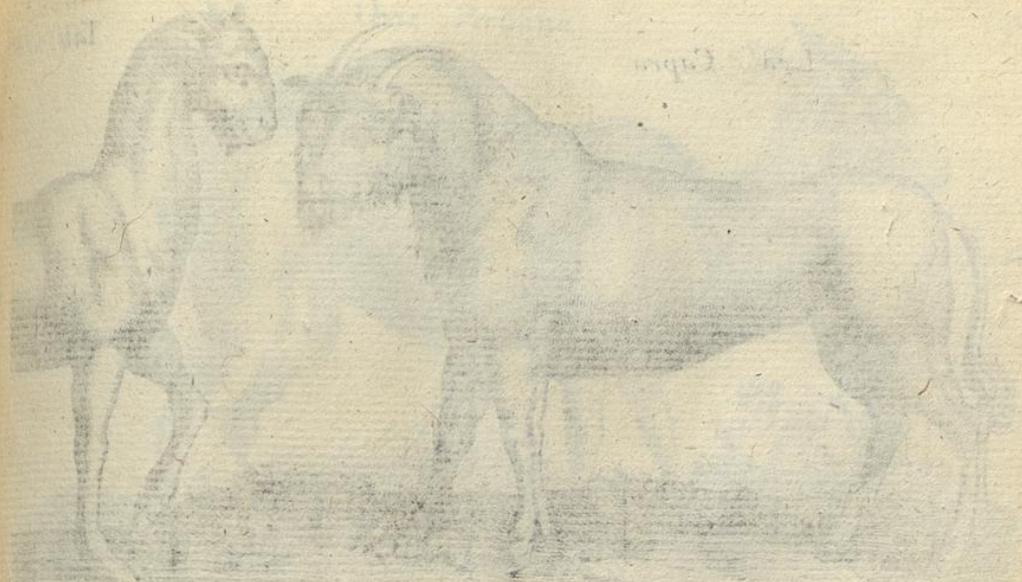
Dromedarius

Camelus

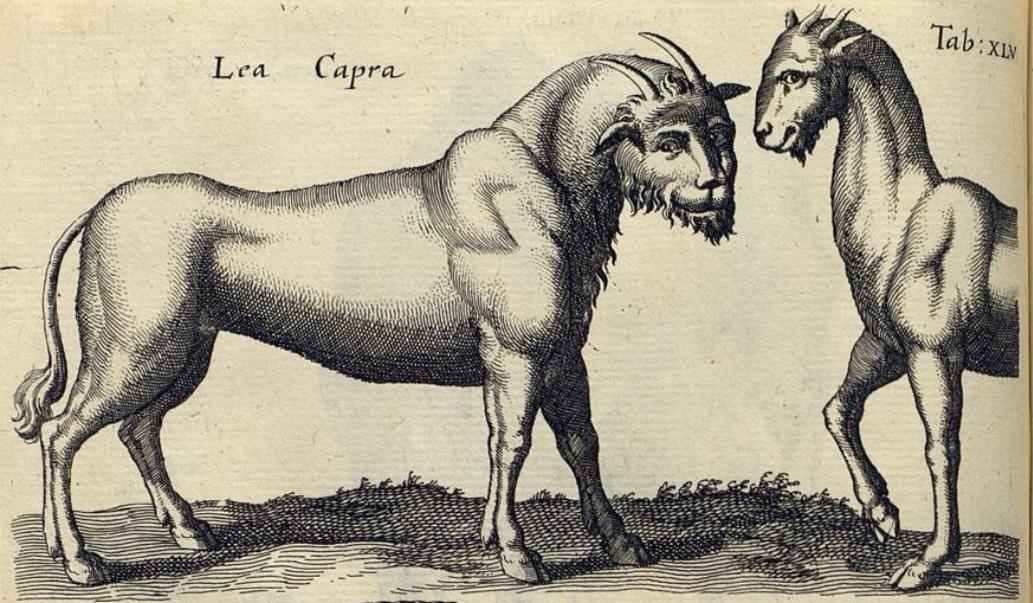
Casp: Merian fecit

Capri

Lca Capra

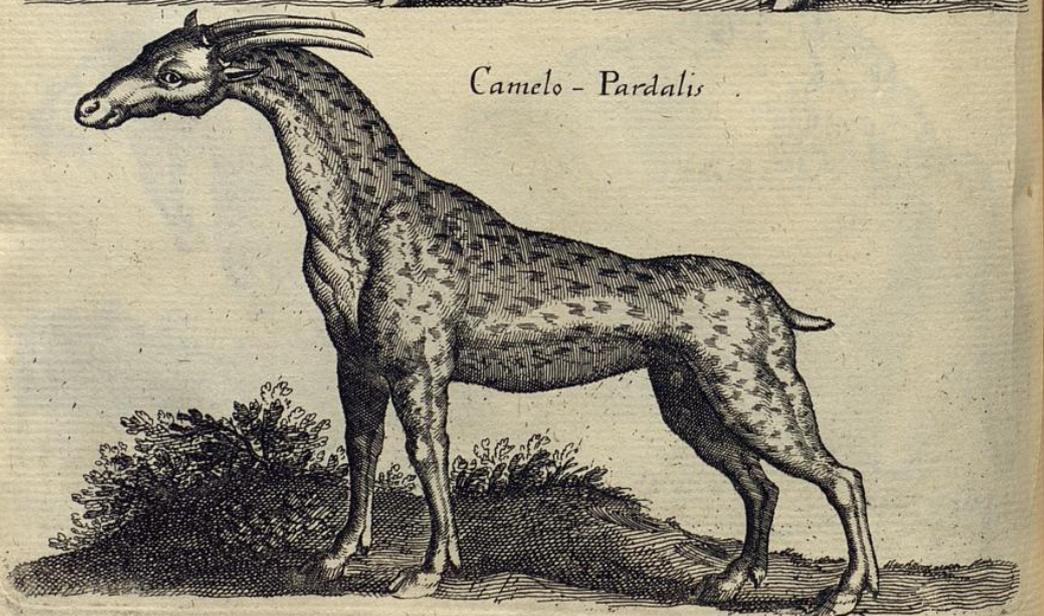

Tab: XLV

Ouis Cretensis

Camelo - Pardalis

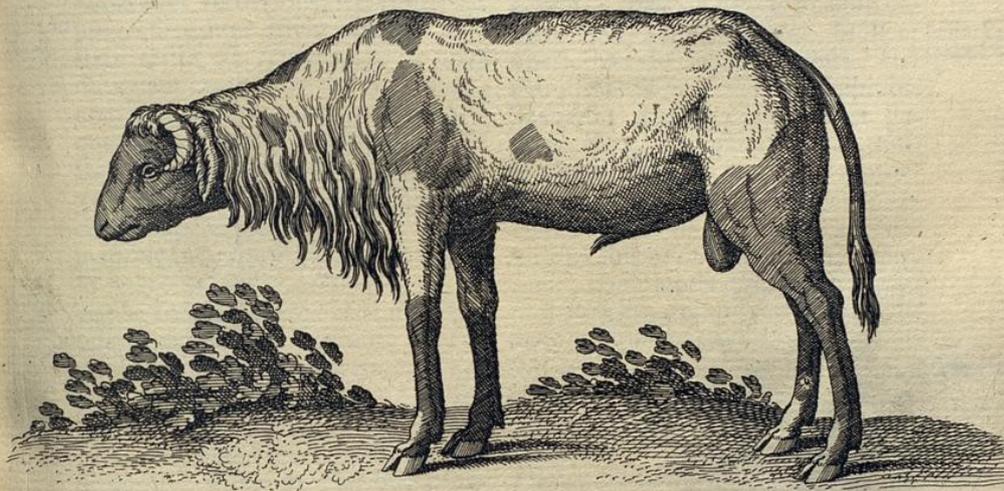

Ovis Peruana

Tab: XLVI

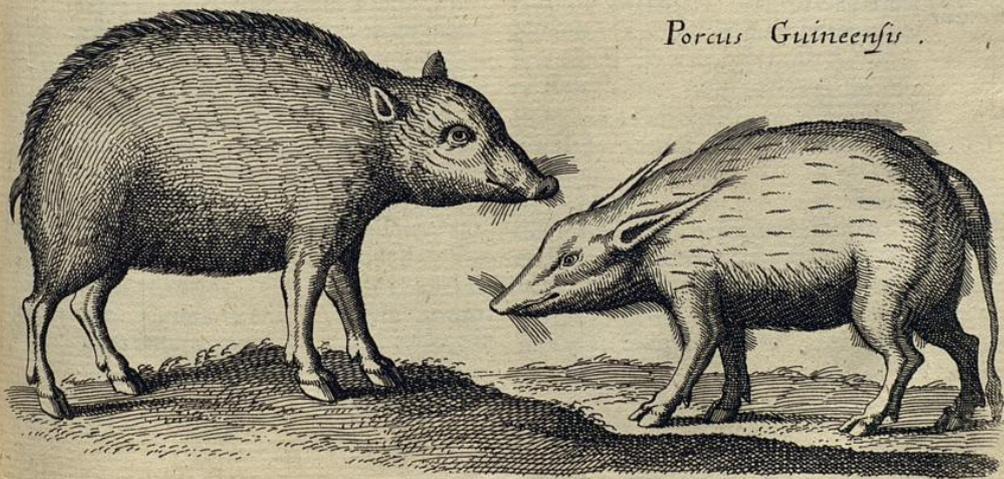

Aries Guineensis

Zain, f. Tajacu. *Porcus sylvester*

Porcus Guineensis

Be
xa
mi

Le
ca
Af

Ar
M

T
C
12

F
D

A
A

gotempore, et ubi occasionem nat-
 ctus fuerit, malum retribuit. Ad
 tympani sonitum choreas ducere e-
 docetur. Includitur, inquit *Leo A-*
ffricanus, iunior camelus, ubi pav-
 ientum praecalidum fit, ut alterna-
 tim pedes attollat, dum calor urget;
 idque frequentissima alternatione
 facit, dum hunc, dum illum pedem
 attollit pungente calore, atque in-
 terim semper ad fores tympanum
 percutitur. In schola huiusmodi
 scholasticus hic exercetur ad annum
 integrum, aut circiter. Ufu igitur
 confirmato hac diuturnitate, quo-
 tiescunque tympani sonitum audie-
 rit, eadem pedum alternatione
 eodemque loco persistens, dum in-
 sonet tympanum, choreae ductum
 spectatoribus prae se fert. Musica
 delectari vel exinde colligas, quod
 fessus non verberibus, sed cantu ad
 progrediendum invitetur. In ma-
 trem tanta est reverentia, ut eam
 nunquam ineat, nec se, ut faciat,
 cogi patiatur. Opertam cum ali-
 quando violasset, admissorem pau-
 lo post necavit. *Verecundiam* de
 generatione exposuimus. *Pietatem*
 compassio exprimit. Tota nocte
 manducant, quod si aliquis in stabu-
 lo aegrotet, cibo abstinent. *φιλο-*
σοργίαν Indi detexere. Cum celeri-
 tate maxima uti cupiunt, foetus
 cameli per aliquot milliaria cum ma-
 tre abducunt, illa abacta, pullos
 relinquunt. Dum redeunt, mater
 passus duplicat, quo citius pullis re-
 situatur. *Vsum* in pluribus prae-
 stat. In *Medicina* caro provocat
 urinam. *Adeps* gibbi suffumiga-
 tus confert haemorrhoidibus. *Ce-*
rebrum exsiccatum cum aceto epile-
 psiae. *Fel* cum melle potum anginae.
Sanguis conceptioni et praefocatio-
 ni matricis, si post purgationem men-
 struorum adhibeatur. *Lac* ventrem
 lenit, valde subtile et aquosum,
 asthmata confert, et desiderium cibi
 excitat. *Vrina*, quae fullonibus u-
 tilissima, quod apud Plinium legi-
 mus, ad dentes quoque dealbandos
 et purgandos, vim habere credebatur.
Cauda arefacta solvit anum.
Fimi cinere cum oleo misto crispatur

capillus. Idem albus cum melle tri-
 tus tumores reprimit, et vulnera
 mundat. *Setae* e cauda contortae
 et alligatae sinistro brachio quarta-
 nis medentur, si credere fas est. In-
 venit et *in cibis* locum. Arabes no-
 vimus camelorum lacte vesci. Car-
 nes, teste Galeno, Alexandrinis in
 usu. Heliogabalus aliquoties in coe-
 nis exhibuit, et calcanea, quia ma-
 xime tenera, Apicii exemplo, co-
 medit. Apud Iudaeos inter vetitos
 cibos habebatur. Carnem et lac
 quidam inter suavissima censent.
 Hoc partui vicinarum caseosae et
 butyrosae substantiae minus habet.
 In *bellis* adhibitos passim apud Histo-
 ricos habetur. Hinc armorum, qua
 in expeditionibus muniuntur, nomi-
 na, de quibus si DEUS voluerit in
 Philologicis. Itinera in Arabia,
 Aegypto, etc. vel hodie absque cam-
 melis confici non possunt. Sunt et
 oneri ferendo accommodati, sed
 nec ultra iustum pondera recipiunt.
 Sexcenta pondo communiter ge-
 stant, licet, si necessitas urgeat, mil-
 le ferre possint. Dum onerantur,
 aut onere levantur, in ventrem pro-
 cumbunt, et ut sentiunt se aequale
 viribus suis onus impositum, exur-
 gunt, nec plus recipiunt. Africani
 molestias itineris non intermissi quin-
 quaginta diebus totis haud aegre su-
 stinent. Species camelorum apud
 veteres sunt variae. Sunt pingues, ma-
 cri, fusci, albi. Dedit et cursus dif-
 ferentiam. *Dromedarii* enim et
Dromades dicuntur, qui minoris qui-
 dem sunt staturae, sed cursus pernici-
 cissimi. Centum et amplius millia-
 ria uno die peragere solere Isidorus
 Hispalensis habet. Aristoteles equis
 Nisanis vel potius Nisaeis praeponit.
 Foeminas esse velociore ab Achme-
 te Scirimio et aliis observatum est.
 Praecipua differentia a regionibus
 fumitur. Sunt *Arabici*, *Bactriani*
 et *Caspii*. Illi, bina tubera in dor-
 so habent. Unde *δίτρολοι* et *διτροποι*
 dicuntur. Isti fortissimi habentur,
 et singula in tergo tubera, alterum
 vero in pectore, cui incumbant,
 gerunt. Hos ad equorum maxi-
 morum magnitudinem accedere,
 N Aelianus

Basil. He-
 ram. ho-
 mil. 8.

Leo Afri-
 canus in
 Africa.

Aristot. in
 Mirabil.

Tzetzes
 Chiliad.
 12. c. 404.

Plin. H. N.
 1. 23. c. 8.

Apul. l. 1.
 Apol.

Galen. l. 1.
 de Alim.
 facult. c. 2.
 Lamprid.
 in Heliog.

Solin. Po-
 lyhist. c. 62

Differentia.

Aristot. H.
 A. l. 9. c. 50.

Solin. Po-
 lyhist. c. 62

Aelian. H. Aelianus ait. Moderni de Differentiis Africanorum ita agunt, et in his A. l. 17. c. 34. Purchaf. *Sauuel Purchafius*. Camelorum tres species habent. Prima vocatur Peregrin. 1.6. c. 1. f. 2. *Hugium* ingentis staturae et roboris pondo mille librarum ferens. Secunda minor, duplici in tergo tubere, oneribus ferendis et equitationi apta, *Becheti* dicta, quam solam Asiatici agnoscunt. Tertiam vocant *Ragvabil*, macilentam et

gracilem, ad sola itinera non accommodatam. Eam quippe inequant, conficitque uno die amplius, quam centum passuum millia. Atque iis Rex Tombuti solet mittere nuntios Segelmessam aut Darham, nongentis millibus passuum distantem, septem aut ad summum octo diebus, sine ulla in itinere mora aut requie.

ARTICULUS II.

De Camelopardale.

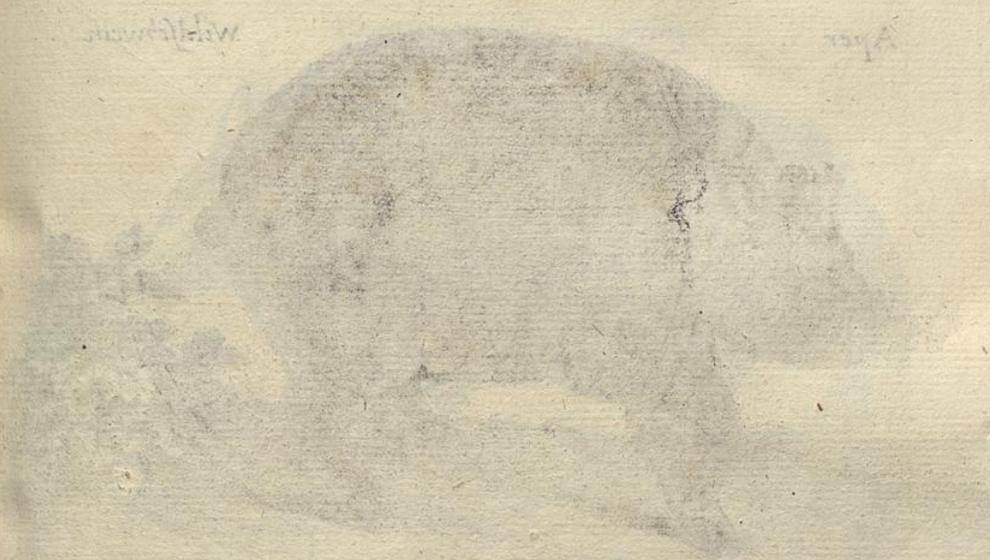
Aldrev. Hist. Bi-fulc. c. 35. **C**amelopardalis, seu ut aliis placet paullo barbata, Camelopardalus, a Camelo et Pardale nomen fortitus est. Corporis varietate Camelum, macularum varietate Pardum imitatur. De caetero si Varro attendimus, nomen hoc Alexandria, unde istud animal Romam erat adductum venit. Multas autem fortitum est appellationes. Dicitur enim *Ovis fera*, quod in aviis regionibus degat, et ovi mansuetudine respondeat, *Nabis* apud Solinum, *Nabuna* Aethiopibus, ut apud Plinium legitur, *Anabula* et *Saffarat* Alberto M. quae nomina ex aliis detorta esse iudico, *Orasius* Maiolo, sed falso, cum Vincentius Bellocensis pulcherrimum animal esse scribat, Camelopardus vero sit deformis, modernis denique *Giraffa*, ex quo Saffarat corruptum est. Nec Aristoteles eius meminit, nec Aelianus, Strabo vero et Agatharchides ex veteribus in diversa in eo describendo abeunt. Hunc si sequimur, varietatem a Pardale habet, magnitudinem a camelo, monstruosam crassitiam, collum adeo longum, ut summis arboribus pabulum carpat. Apud illum legitur, nullare pardali similem, cutis varietate hinnulo simillimum. Addit, virgatis pilis distingui, posteriora humiliora esse anterioribus, ut a cauda sedere videatur ad bovis altitudinem, verticem sublimiorem camelo habere, ne feram quidem esse, sed pecus. Plinius collo similem facit equo, col-

lo et cruribus bovi, capite camelo, albis maculis rutilum colorem distinguuntibus. Dio partes posteriores humiliores habere scribit. Heliodorus tenuem cervicem, de reliqua corporis mole in olorum collum se tendere ait. Inter recentiores exquisitissime Bellonius et quidem oculatus testis descripsit. Giraffam inquit, Graeci et Latini vocant Camelopardalem. Vidi in urbe Cairo tres, duo cornicula ex fronte eminebant circiter sex digitos, in fronte media tuberculum existerat, velut tertium cornu, altum circiter duos digitos, collum longum septem pedes, cum caput extollit, sedecim pedes a terra effert. Illius longitudo a cauda ad capitis verticem est duodeviginti pedum, tibiae tam altae posteriores, quam priores, at femora anteriora longe altiora posterioribus. Nimirum dorsum a cauda ad summum verticem capitis, velut scala, velutque testum carinatum attollitur. Totum corpus grandibus maculis distinguitur coloris cervini, obquadratis, sed in collo magisque in corpore quoquo versus latis circiter dodrantem, at clausula macularum alba digito latior. Itaque totum corpus reticulatum est, neque tamen, ut Pardalis maculas habet rotundas, sed aut obquadratas, aut rotundas. Pes est bifidus, ut bubulus, labrum superum longe eminent infra inferum, cauda tenuis et exigua, in acumine pilosa. Iubam habet, ut equus,

Wistl...

Ap...

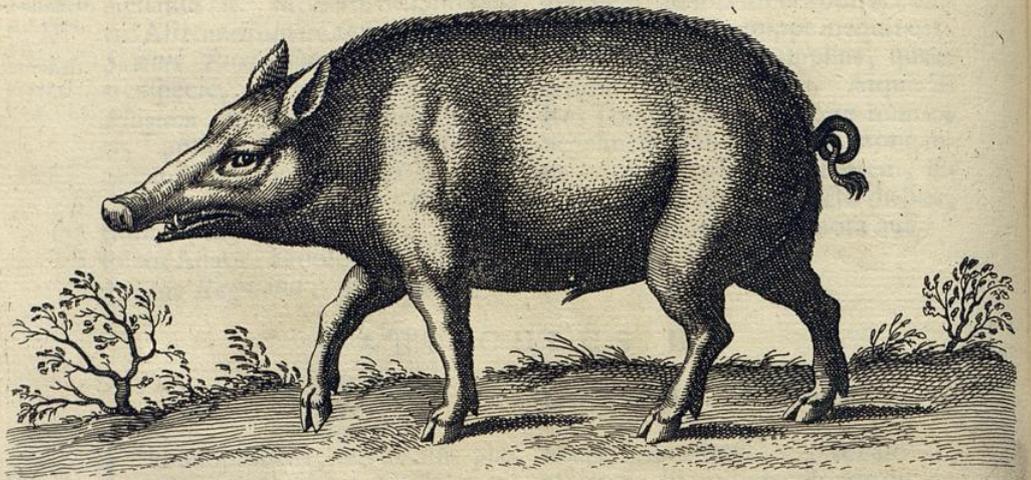
Ap...

Hil.
3.
lon.
Siv. 4. 9

0

Aper

Wildschwein

Scrofa

Mock

Porcus pumilo Taxus porcing

Aper . Wildschwein

Faint, illegible text at the top of the page, possibly bleed-through from the reverse side.

Faint, illegible text centered below the first drawing.

Faint, illegible text centered below the second drawing.

Non

Var
R.L.

Id
c.3.

equus, a dorso ad capitis verticem. In gradiendo claudicare videtur, nunc dextris, nunc sinistris, non modo cruribus, sed etiam lateribus, cum ex terra aut potum aut cibum necesse haberet, crura latissime distendebat priora. Nonnisi enim late diductis, longeque diu arcuatis tibiis, cibum ex terra capere potest. Addendum ex Iosaphati Barbari Veneti itinerario, linguam duos pedes longam, suboscure quasi violacei coloris, teretem sicut anguillis, habere, hac ramos, frondes, herbasque carpere, mira celeritate in os trahendo, ut vix ab attento spectatore videatur. Purchasius ex Fernando Iesuita, tam vastum animal esse scribit, ut eques rectus sub eius

dorso transire possit. *Reperitur in* ^{Locus,} Africa, apud Troglodytas, ut ex Strabone habemus, et Aethiopia. Romanis omnium primus ludis suis exhibuit Caesar Dictator, postea Gordianus decem exhibuit, Aurelianus aliquot in triumpho duxit. Leoni Imperatori oblatus est ab Aethiopicis, Frederico a Sultano Babylo- <sup>Solin. Po-
lyhist. c. 43</sup> nio, Laurentio Mediceo ab alio Sultano. Tractu motuque tam facili hanc feram Heliodorus prodit, ut eam quo velit, tenui capistro vertici devincto, veluti fortissimo vinculo magister perducatur. Iudaeis prohibita est in cibis. Unde forte frequen- ^{Suidas,} tiorum olim in Iudaea fuisse colligas.

CAPUT IV.

De Quadrupedibus non ruminantibus.

ARTICULUS I.

De Sue.

^{Nomen,} **Q**uinq̄ue in descriptione suis occurrunt nomina, videlicet, *Sus*, *Porcus*, *Scrophæ*, *Verris*, et *Maialis*. *Sus* Graecis est *ὄστρον*, nomen et Apro commune, unde latinum fluxisse videtur. Olim, ut verbis <sup>Varro R.
R. l. 2, c. 4.</sup> Varronis utar, dicebatur *Thysus* dicta, ab illo verbo quod dicunt *θύειν*, quod est immolare. Ab suillo enim genere pecoris immolandi initium primum sumtum videtur, cuius vestigia, quod initiis Cereris porci immolantur, et quod initiis pacis foedus cum feritur, porcus occiditur, et quod nuptiarum initio, antiqui Reges ac sublimes viri in Hetruria in coniunctione nuptiali, novus maritus et nova nupta primum porcum immolant. Prisci quoque Latini et etiam Graeci in Italia idem fecisse videntur. Nam et nostrae mulieres, addit idem, maxime nutrices, naturam, qua foeminae sunt appellat procum, et Graece *χοίρον*, significantes esse dignum insigni nuptiarum. <sup>Isidor. l. 12
c. 1.</sup> *Porcus* Isidoro quasi ipureus dicitur,

quod se coeno et limo illinat, immergat et ingurgitet. Varronis locus, in quo dicitur, Porcus, quod Sabini dicunt de Aprino Porco Poridus, inde Porcus nisi a Graecis, quod Athenis in libris sacrorum scriptum est, *καπρω και πορκος*, difficilis nimis est. Videtur tamen esse Graecum antiquum, sed obscuratum, quod nunc eum vocant *χοίρον*. *Scrophæ* originis est incertae. Quidam ex sonofictum nomen aiunt. Graecis est *γρομφὰς* et *στροφά*. Significat suem, quae saepius peperit, et aliquando pro ipsa porca peculiariter sumitur. *Verris*, dicitur porcus non castratus et mansuetus. Marcellus silvaticum pro apro dixit. *Maialis* est verres seu porcus castratus, ut inter equos canterius, inter gallos gallinaceos capus. *Hybridus* antiqui vocabant sues semiferos, id est, ex domestico et fero progenitos. *Descriptione* notissimi animalis est si opus non videatur, paucis tamen singularia quaeque attingemus, et quidem

dem per saturam. *Offibus* itaque parum medullae inest, *Pili*, qui, quod rigidiores et erecti, *setae* dicuntur, crassiores sunt, quam in bubus et elephantis, apud nos fere rufi, in Galia et Italia nigri, in Provincia, quod si bene a nobis observatum, plerumque versicolores, qui in cervice rigent, *λεφίαν* vocamus. *Pinguedo* inter cutem et musculos collecta *lardum* dicitur, axungia vero, adeps suillus inveteratus, aut cum sale, aut sincerus. *Cerebrum* pinguisculum est, et magis minuitur luna decrescente, quam ulli animali. *Oculi* cavi profundique, ut sine vitae periculo eximi non possint, quare vel altero tantum privati extinguuntur. *Supercilia* nasum versus deorsum nutant, ad tempora vero retrahuntur. *Nasi* pars extrema crassa est, *frons* angusta, *labra* lata. *Os* totum valde porrigitur, et, ut facilius infodiat, latum est. *Rostrum* dicitur, et cutem in eo callum Grammatici vocant. *Dentes* foeminis pauciores sunt, quam maribus, nec unquam decidunt. *Corium* circa cervicem durius, *κόλλοπα* vocant. *Corda* articulatione habent sues. In *auriculis* invenitur humor quidam felli similis, minus tamen liquidus, sed densitate sua humori splenis similis. *Ventriculus* amplus est flexuosusque, ut diutius concoquat cum levibus et paucioribus crustis. In *iecinore* lapilli candidi inveniuntur. Caro exos infra umbilicum *Speçile* dicitur. Plures habent foeminae *Mammas* toto ventre duplici ordine, quod numeroso foecunda sint partu, generosae duodenae, vulgares binis minus. Eaedem *genitale* ea continent parte, qua pecoris ubera habentur, et cum per libidinem turgent ac pruriunt ad coitum, sursum tantisper hoc retrahunt, vertuntque foras, ut inde mari coitus sit facilior. *Rescissum* id longe productius, et dehiscens amplius est. *Apria* vulvae inter foemina adhaeret, qua maribus testes maxime continentur. *Caudam* intorquent, et talo probiore carent inter solipedes et bifalcos ambigui. *Sine Liene* putantur inve-

Plin. M. N. 2. 11. c. 37.
Aristot. H. A. 2. c. 1.
Aristot. 1. 3 de partib. c. 4.

Aristot. H. A. 1. 6. c. 18.

niri, qui vel ex tamariscinis alveis bibere, vel radicem splenii comedere. *Costas* iisdem denas apud Plinium legimus. Sed de interioribus suis ita Severinus. In sue asperae arteriae circuli cartilaginei oblique descendentes. Verum cum primus circulus, qui latissimus est omnium, sit paulo minor, quam transversus, caeteri vero inferiores sint obliqui, necessario inter hos, et primum erat intercapedo, quae ut compleretur, posuit natura quartam circuli partem, qua respicit posteriora latior, qua vero in anteriora desinit, auctam. Aliud est notandum ab his non dissimile: In circulis paulo inferioribus, quam sint medii, fecit natura duos semifectos, qui sibi parte acutiore invicem occurrunt, cuius varietatis usus adhuc ignotus. In intestinis tenuibus ileo quippe, parte externa tubercula quaedam visa duriuscula feminis lentis magnitudine et figura, quae, me trahente, secuti sunt ab interna parte lumbrici duo, alter longitudine palmi, alter longitudine digiti. Uterque cavus et plenus succo albo veluti chylo aut colostro, formam autem referebant ambo veri lumbrici terrestres. Discite igitur sic haerere lumbricos humanis intestinis. Illa autem durities nodosa, in quam insertum erat os lumbrici facta est, puto, ab ulcere et morsu lumbrici. Cuticula in sue concolor est pilis albis nigris, etc. *De utero* vero suis a se secto, ita scribit. Praeterea, quae scribit Sylvius, in extremis cornubus appendices quaedam membranae exungues, in quibus, ut apparet, reservantur fecum et urinaecrementa. Vena umbilicalis bifida, cum appropinquat utero, umbilicalia vasa primo sub aliam sinistram tendentia, mox cervicem transversim amplectentia, revolvuntur extrinsecus ad brachium dextrum. In foetu vero ipso circiter menstruo omnia fere viscera interna conspicua. *Hepar*, ventriculus, intestina, lien, renes, diaphragma, cor, pulmo. Cor albidum, pulmo concolor hepatis, hepar rubrum opacum, renes magni, pro ratione vena-

Zootom.
Democrit.
p. 299.

Locus,
Strabo
ogr. 1.

Citius

nae

nae apparentis per rectos pedes anteriores, posteriores, sed magis per posteriores. Item iugulares etiam illae, quae ad caput ascendunt, labdae quasi figuram facientes. In porcello vero perfecto detecto thorace per transversas duas sectiones, primum intueris nervulos duos, qui iugulum perforantes et pericardio adhaerentes recta per cordis latera descendunt ad diaphragma, cuius circulo nerveo inferuntur per duos ramulos aut tres, hinc transit alius ramus ad ventriculi os superius. Vides hic conspicue divaricationem venae axillaris et thymiaeae. *Auriculae cordis* intus cavae, divulsae a corde parte anteriore, coniunctae posteriore. Processus *urachi* a fundo vesicae post latos digitos duos inferitur in arterias. In fine *penis* glandula rotunda. In cervicē *vesicae* glandulae duae ad hanc committuntur vasa eiaculatoria, quae, ut apparet, ad prostatas, alias glandulas, mediis venis deferuntur, et hinc ad exitum penis. In *ventriculo* et intestinis succus viscidus colore in ventriculo, ut ovi album, in intestinis vero, ut mel dilutius. Vena sine pari in medio spinae ad costas singulas utrinque mittens ramulos. Ubique fere in nostris regionibus invenitur. Strabo Galliam togatam suis abundare suo tempore scripsit, ut et porcorum gregibus, qui ibi alebantur, Roma aleretur, ex Lugdunensi vero Gallia optima fassamenta eo apportarentur. Sed et Syracusae proverbium obbonitatem meruere. *Caseus Siculus a Syracusis suis.* Solinus nullos in Arabia haberi prodidit, nullos in India Aelianus, ita, ut nenasci quidem illatos exspirare putent. At in terra Australi nihil esse quadrupedum, quae in nostro orbe inveniuntur, praeter bubalos, vaccas, capros, et porcos, Hesselius Gerardus in descriptione terrae Australis reliquit. Quantum ad *Cibum*, videntur sues esse quasi *πάρμαγαρι*. Vescuntur ex plantis et earum fructibus, radicibus, glandibus, casta-

neis, dactylis, vinaceis, cytiso, bulbis, rapunculi silvatici radice, cicuta, cicere, hordeo, tritico, furfure, et aliis. Glans fagea suem hilarem facit, carnem coctibilem ac levem et utilem stomacho, iligna suem angustam, nitidam, strigosam, ponderosam, querna, diffusam, et gravissimam. Proximam huic ceream Nigidius facit, nec ex alia solidiorem carnem, sed duram. Iligna tentantur, nisi paulatim detur. Fungosa caro fit, esculo, robore, subere. Haliphylaci glandem attingunt quidem, sed non nisi, cum aliud pabulum non suppetit. De Castaneis, postquam praestantiora genera recensuisset, ita subdit Plinius: Caeterae suum pabulo gignuntur, scrupulosae corticis intra nucleos quoque ruminantur. Dactylis in Aegyptio, Cypro, Syria, et Seleucia Assyriae saginantur. Fraxini quoque fructu pinguescunt. Cytisus aridus ab Aristomacho Atheniensi miris laudibus depraedicatur. Bulbi illud genus in Bavaria ideo suillum dicitur. Rapunculus vero ille silvaticus violarum folia habet acutiora, radicem candidam, dulcem, non sine lacte. Hyosciamo sumto insaniunt. Ad viridia pabula haud sine noxa deducuntur. Nec carnibus abstinent. Occisorum alatronibus corpora in silvis devorasse exemplis probari posset. Propriis foetibus non parcere, nec a gallinis aut anseribus hieme imprimis abstinere experientia me docuit. Effodiunt et lumbricos, limacibus quoque et testudinibus nemoralibus pascuntur. Pinguescunt sexaginta diebus, sed magis tridui inedia saginatione orsa. Fico, carica saginari, et a satietate necari, inventum Apicii fuit. Angli per integrum annum saginant, cuius pingue solidius et lautius fieri voluerint. Caeterum usque adeo sus pinguescere solet, ut se ipsa stans sustinere non possit, neque progredi usquam. Itaque eas, si quis quo traicere velit in plaustrum imponit. In Hispania ulteriore in Lusitania cum sus esset occisus, Attilius Hispaniensis mini-

me mendax, et multarum rerum peritus, in doctrina dicebat, Lucio Volumnio Senatori missam offulam cum duabus costis, quae penderet III. et XX. pondo, eiusque suis a cute ad os, pedem et III. digitos fuisse. In Arcadia spectavit Varro suem, quae pro pinguitudine carnis, non modo surgere non posset, sed etiam, ut in eius corpore forex exesa carne nidum fecisset, et peperisset mures. Idem Basileae accidisse, Gesnerus prout accepit prodidit. Sitis ipsi per aestatem infesta, sed turbida aqua pinguescit, vinaceis vero colluviei immittis, inebriatur. De Generatione ita breviter Plinius: Suilli pecoris admittura, a Favonio ad aequinoctium vernum, aetatis octavo mense, quibusdam in locis etiam quarto, usque ad septimum annum, in aliis erat ad octavum annum. Partus bis in anno. Tempus utero quatuor mensium, numerus foecunditati ad vicanos, sed educare tam multos nequeunt. Diebus decem circa brumam, statim dentatos nasci, Nigidius tradit. Implentur uno coitu, qui et geminatur propter facilitatem abortiendi. Remedium, ne prima subactione, neque ante flaccidas aures coitus fiat. Mares non ultra trimatum generant. Foeminae senectute fessae, cubantes coeunt. His adde Luna decrescente coire, ut Plutarchus prodidit. Verrem unicum vel decem subibus implendis sufficere, subantis vero voce audita, nisi admittatur, cibum non capere, propter copiosum humorem multum ac diu coire, initum matutinum appetere, foeminas post meridiem blandiri, et si pinguet, omnibus anni temporibus, interdiu et noctu, inire posse. Idem antequam sit anniculus prolem vitiosam generat, at foemina annicula quidem parit, sed mense Februario iniri debet, ubi decimum quintum annum nata est efferatur, nisi forte bene nutriatur. Subans vero in tantum etiam efferatur, ut hominem lacaret, candida in praeis veste indutum. Rabies ea mitigatur

aceto naturae asperso, nec praegnans venerem arcet. Eandem tantum coitu spumam fundere diligentiores observarunt. Quantum ad Partum, apud nos sedecim parere audio, inquit Gesnerus, sed raro saepe octonos vel denos. Paucissima prima portione edere, vigere secunda, nec senescentem copia foetis defici, quamquam lentius coeat, Aristoteles auctor est. Aliis placet, tot parere debere porcos, quot mammas habet. Foecundior tamen putatur alba. Foetus, qui in utero laesus minutusque fuerit, *Metachaerum* dicitur, quasi Posthumum voces. Pollux cordos et parvos porcos *metaxosipes* appellat. Hieme editi, sunt exiles, et infelicissime nutriuntur. Helvetii Martio natos praeferunt. In calidioribus regionibus melior est hiemalis, quam aestivus. Cum scropha peperit, primas mammas primo, qui editus fuit porco praebet. Eae sunt faucibus proximae, et plurimum lactis habent. Suam quoque quisque novit in foetu, quo genitus est ordine eaque alitur, nec alia. Detracto illa alumno suo, sterilefcit illico ac resilit. Uno vero ex omni turba relicto, sola munifex, quae genito erat attributa, descendit. Si gravidae glandem copiosius ederint, abortum faciunt. *Antipathiam* generant sues cum *Elephantis*, *Lupis*, *Salamandris*, *Vuguento amaracino*, *mustela*, *hyoscyamo*, *scorpionibus*, *equis*, et *novellis segetibus*. Elephas grunnitum eorum ferre non potest. Lupus *oviparus* seu compactuos agredi non audent ob vocem. Salamandras absque periculo devorant. Amaracinum unguentum ipsis venenum est. De Mustelae discordia apud Plinium legimus. *Hyoscyamo* enecantur. In Scythia a Scorpionibus unico ictu exanimantur. Equo, teter odor, turpis grunnitus, foedus halitus, insensibilis dentes nunquam amittat, debiles tamen et tota vita infirmi redduntur, post gustatas segetes novellas, natura pene indomitam obfoeni. pecoris ingluviem sic plente,

M.H. n. l. 1. c. 14.

Varro R. R. l. Plin. H.N. 1. 11. c. 37.

Generatio. Plin. H.N. 1. 8. c. 51. Aristot. H. A. 1. 2. c. 1. et 1. 5. c. 14. 1. 6. c. 12.

Plutarch. de Iside et Osiride Plin. 1. 10.

Plutarch. de Iside et Osiride Plin. 1. 10.

M.H. n. l. 1. c. 14.

Columella R. R. 1. 7. c. 9.

Plin. H.N. 1. 8. c. 51.

Arist. H.A. 1. 5. c. 14.

Plin. H.N. 1. c.

Antipathia.

Phile in Carm.

Aelian. H. A. 1. 9. c. 28.

Plin. H.N. 1. 10. c. 74. Aristot. H. A. 1. 8. c. 29.

Rhodi. Lect. 1. c. 26.

stente, quando aliter reprimi non potest. De *Aetate* hoc habet Plinius, oculo amisso putari cibo extinguui, alioquin vita ad quindecim annos, quibusdam ad vicanos. Inter *Morbos*, quibus sues laborant, est praecipue *χαλαζα*, seu grando, quae in viventibus latet, in dissectis apparet, nec ulla fere est, quae non grandinis tria ad minimum grana habeat. Subiectae inprimis huic, quibus crura, collum et armi carne humidiores constant. Cognoscuntur, quod in inferiore linguae parte haereant, et si fetam dorso evellas, cruorem pili inversi radices exhibeant. Cum a magno fervore in frigidam incumbunt, praesertim si non statim pergere cogantur, membrum omnibus convelluntur. Insestantur et a pediculis, et aestate, nisi frequenter excitentur, lethargo captae dormiunt. Corripiuntur et raucedine, angina, strumis, et alvi profluvio. Nisi assatim biberint, pulmonariae evadunt. Ad *Ingenium* pertinet, quod de *brutalitate*, *spurcitie*, *immensa libidine*, et *voracitate* dicitur. Maxime certe brutum est animamque ei pro sale datam, haud illepide existimabatur. Volutari in luto est eorum requies, ut lavatio hominis. Loca, in quibus se volvunt, volutabra dicuntur. De *Ardore in venerem* superius diximus. Gryllus tamen apud Plutarchum singularem in eadem modestiam et continentiam probat. Non hic inquit, ut inter homines, foeminae simulatione ludunt, aut lididini, fraudes, praestigias denegationesque praetextere solent, neque mares, stimulo et luxuria agitati, mercedem, labore, aut obsequiis coitum redimunt, sed doli expertem et tempestivam sectantur venerem, quae stato anni tempore cupiditatem animalium, velut germen quoddam excitans, illico restinguit. De *voracitate* etiam superius aliquid attactum. Ne cadaveribus quidem sui generis abstinet. Inextinguibilis haec vorandi aviditas, Laphygemus dicitur, ut Caelius Rhodiginus observavit. Huc

vocum humanarum intellectus pertinet. Compertum, agnitam Suarii, furto abactis merisque navigio, reclinacione unius lateris remeasse. *Vox* ipsis est Grunnitus. De *Vsu in Cibo* verum fateamur necesse, quod Plinius dicit, neque alio ex animali numerosiorem materiam ganeae, quinquaginta prope sapes cum caeteris singulos. Nota apud Livium de Chalcidensi hospite historia, qui varietatem exquisitam ciborum, et speciem ferinae carnis ex mansuetio suae produxerat. Heroico aevo in pretio fuisse apud Homerum invenies, vescabanturque macilentae servi, pinguior Dominorum usibus cedebat. Solemnitas quoque Saturnalium, non alio pene cibo, certe non lautiore transigebatur, ut observavit Lipsius eoque itum luxuriae, ut et integri ique farti, unde Porcorum hortulanorum et Troianorum nomina, apponrentur. Taceo, ita artificiose apparasse, ut ab altera parte esset *ὀψάλευος καὶ κραιβάλευος*, assatus et probe tostus, ex altera vero iurulentus, ut pote ex aqua coctus, ita etiam iugulatus, ut *ἀσφαυτος* videretur, quod apud Athenaeum videre est. Porcelli tamen maxime in deliciis, quos *δελφάνας* et *δελφάνια* Graeci vocabant. Reperiuntur vero etiam, qui suilla in totum abstinent, Iudaei nempe, quibus lege prohibita est, Arabes, quod apud Solinum legimus, Muhamedani, qui ex porci naribus murem natam fabulantur, Mauri, Tartari, ut et olim prodente Pausania, Pessinuntii. Caeterum si de temperamento et quomodo se ad sanitatem humanam caro suis habeat quaeras, Delphacum, qui et *λακτινδοπούλοι* dicuntur humida est et superfluitatum abundans, nec boni succi. Suilla Simeoni Sethi boni succi et facilis concoctionis, propter similitudinem, quam cum humano corpore habet, magisque, quam alia cibaria alit. Hoc postremum et Galenus quidem concedit, athletarum exemplo fretus, sed addit, bubulas in tantum lentore antecedere, in quantum bubulae

Acti.
 Plin. H.N.
 l. 8. c. 51.

Plin. l. c.

Livius
 Dec. 4. l. 5.

Lipsius in
 Saturnalib.
 Macrob.
 Saturn. l. 3.

Plin. H.N.
 l. 8. c. 51.

Athen Di.
 prof. l. 9.

Solin. c. 46

Galien. de
 Alim. fa-
 cult.

Rhodig.
 Lect. l. 25.
 c. 26.

lae

lae fuillas crassitie vincunt. Alibi tamen ex pedestribus probatissimum cibum suppeditare ait, quod et apud Hippocratem invenies. Idem porcinas pravas esse ait. Suavissima suis mediae aetatis, iuniorum, si diu in ventriculo retineatur, corrumpi solet. Athenaeus ex Sicilia tanquam praecipuas laudat. Apicius varie porcellos praeparabat. Unde farfiliis, liquaminati, assi, Vitelliani, Flacciani, laureati, Frontoniani, Oenogerati, Celsiniani, tragani, et caeterorum nomina. *Iecur* omnibus praefertur, si quis animal arida sicu paverit, ut apud Aetium extat. Habitaet tamen et aliae partes in pretio apud veteres, collum nempe, glandium, vulva eiecitia inprimis post porcaria, lardum, perna, petafo, testiculi, sincipita, omasum, et caeterae. Inter pernas laudabantur, Asiaticae, Lyciae, Cerretanae, Italicae, nunc Britannicae, Westphalicae, Moguntinae, Ruthenicae. Ex carne et aliis fiunt, isicia, profecta, lucanicae, falisci, fundali, farcimina, hotelli, apexabones, tomacula, ossa hira seu hila, afratum, tuceta, sartutilli et alia, quae alibi DEO volente explicabimus.

Usum medicum quod spectat, accuratissime iste a Gesnero describitur, *Carnium* decoctum opitulatur contra buprestim. *Sanguine* porci calido bene verrucae inunguntur, ubera vero suis sanguine circumlita minus crescere Plinius auctor est. *Axungia* porcelli masculi lactentis castrati, illa maxime, quae in ventre intra carnem circa peritoneum ad unguenta paranda a pharmacopoeis adhibetur, a Medicis ad emolliendum, discutiendum etc. Fracta ossa lardum elixum atque circumligatum mira celeritate solidat. Pannis illinitur cum calce. Cum genista tusa genua dolentia sanat. Cum vino falso contra hyosciamum bibitur, pecoribus quoque optime auxiliatur. *Iecur* cum vino sumtum venenatorum morsibus medetur, assum alvum fistit. *Vesica* urinam ciet, si terram non attigerit, publi

Hippocr.
de rat. vi-
sus in
acut.

Athen. l. 22

Usum in Me-
dicina.
Galen. de
Anti dot.
l. 2.

Plin. H.N.
l. 28. c. 9.

imposita. Verrina usta in potu feliciter contra mictionem in voluntariam exhibetur. *Testiculi* inveterati, et in suis lacte triti contra comitalem morbum dantur. *Pernae* scrofinae os amplissimum combustum, gingivas siccant, et adstringit. *Talus* combustus, donec e nigro albescat, et potus doloribus coli succurrit. *Lac temporibus* in unctum vigiliis compefcit. *Succerda* in farinam redacta ruptis ex aceto salutaris est. Plura vide in Gesnero. De *Differentiis*, hoc duntaxat occurrit, alium esse *silvestrem* de quo nunc agemus, alium *domesticum*, de quo iam dicta accipi debent. Moderni scriptores *Guineensium* et *fluvialium* mentionem faciunt, quibus adiungi potest *Tapirete* congener sui animal. *Guineensis*, et e Guinea in Brasiliam translatus, figura ut nostrates et rufi coloris, in hoc autem differt a nostratibus, quod *caput* habeat non ita elatum, *aures* autem longas et acutas plane et prolongatis acuminibus, *caudam* longam usque ad talos propendentem, pilorum expertem. Totum corpus tegitur *pilis* brevibus rufis splendentibus, non setis, quibus et in dorso caret, sed tantum versus caudam in dorso et circa collum paullo longiores habet pilos. Plane cicur. *Porcus fluvialis*, Brasiliensibus Capybara, figuram pene porcorum habet, magnitudine exaequat porcum annum vel bimum nostratem. Longitudo corporis a capite ad anum circiter duorum pedum, crassities ventris sesquipedis. Caret *cauda*. *Pedes* quatuor porcini, anteriores quatuor ungulis, posteriores tribus praeditos. Estque in anterioribus *ungula* media longissima, duae breviores, quarta minima, in posterioribus media longior et duae minores, habet et callum ad suffraginem usque. *Capitis* longitudo decem digitorum, et crassities totidem fere, habetque crassum et improporcionatum caput, et os longissimum ac crassum, oculos magnos, nigros, aures parvas, subrotundas, ferior

Differt

Maregrav.
Hist. Bras.
lienf. l. 66.
7.

Aide
Hist.
sulc.
Nomen

Inferior *maxilla* brevior superiori, continetque in utraque antierius duos *dentes* incurvatos, qui ad sesquidigitum prominent extra alveolos suos, et ad duos fere digitos sunt inserti, sed non eminent extra os, sed ut in leporibus intus continentur. *Dentes* reliqui mirandi sunt, constat totus ordo in qualibet maxilla octo ossibus, in quolibet nimirum latere quatuor, et quodlibet os tres dentes inseparabiles praesentat, ut ita sint in qualibet maxilla dentes viginti et quatuor, et in totum quadraginta octo, sunt autem omnes in extremitatibus plani. Comedunt gramen et fructus varios. Caro comeditur, licet non bene sapiat, melior asina, caput inprimis. *Tapierete* Brasiliensis, Lusitanis *Anta*, animal quadrupes magnitudine iuveni semestris, figura corporis quodammodo ad porcum accedens, capite etiam tali, verum crassiori, oblongo, superius in acumen desinente promuscide super os praecipiente, quam validissimo nervo contrahere et extendere potest, in promuscide autem sunt fissurae oblongae. Inferior *oris* pars brevior est superiore, maxillae ambae antierius fastigiatae, et in qualibet decem *dentes* incisarii superne et inferne, hinc per certum spatium utraque maxilla ca-

ret dentibus, sequuntur dein molares, grandes omnes in quolibet latere quinque, ita ut habeat viginti molares et viginti incisores. *Oculos* habet parvos porcinos, *aures* obrotundas maiusculas, quas versus anteriora furrigit, *crura* vix longiora porcinis, at crassiuscula, in anterioribus pedibus quatuor *ungulas*, in posterioribus tres, media inter eas maior est in omnibus pedibus, in prioribus pedibus tribus quarta parvula exterius est adiuncta, sunt autem unguulae nigricantes non solidae, sed cavae et quae detrahi possunt. Caret *cauda* et eius loco processum habet nudum pilis, conicum, parvum, more Cutian. Mas *membrum genitale* longe exferere potest instar cercopithecii. Incedit dorso incurvato ut Capybara. *Cutem* solidam habet instar alcis, pilos breves. Color *pilorum* in iunioribus est umbrae lucidae, maculis variegatus albicantibus, ut capraeolus, in adultis fuscus sive nigricans sine maculis. Animal interdum *dormit* in opacis silvis latitans, noctu aut mane egreditur pabuli causa. Optime potest natate. Vescitur gramine, arundine saccharifera, brassica etc. Caro eius comeditur, sed ingrati saporis est.

ARTICULUS II.

De Apro.

Apri nomen feris suis duntaxat competit, cum suis tam de feris, quam de domesticis dicatur. Sextus tamen aprum agrestem nominat, quasi verres etiam, id est, suis cicur mas eodem nomine nuncupari possit. Graeci vocant *κάρρον*. Poetae inprimis, quod vocabulum rei rusticae scriptores de verre intelligunt, et *σάαρον*, *χλένης* vero quibusdam est *έντομίαις*, id est, exesus eunuchusque aper, atterunt

arbori aut faxo testiculos. Home-
ro *μόνορχις*, aliis suis in agris libere pascens, quasi *χλούνη*, ut Varinus habet, id est, in herbis foenove dormiens, quibusdam magnitudine viscenda aper. Aristophanes *μονίον* cum chlune eundem facit, alii et verius epitheton feri scribunt, quod cum aliis minime aggregatur. Colore sunt fere nigro, vel spadiceo nigricante. Plinius pilum aereo similem agre-

Plutarch.
de causis
natur.
quaest. 12.

Descriptio

Q

agre-

agrestibus dixit. Albos tamen se vidisse, scribit Pausanias. *Oculos* gerunt iracundis similes, et apertis palpebris patulos. *Dentes* habent magnos et recurvos, ad incidendum aptos, albos, hinc *d'egyptiæ* Homero, acutos valde, hinc Sidonio *ficæ*, quod ficarum more res quaslibet violent. In his hoc est mirabile, quod vivente bestia possunt idem quod ferrum, mortuae vero detracti, vim incisionis amisisse credantur, ut liber de natura rerum prodit. Audio exertos aliquando ita excrescere, ut circulum fere absolvant toti in se reflexi. In India cubitales dentium flexus gemini ex rostro. Cum ad terram canibus et hastis debellatus procubuit, dentem inflammato anhelitu ita ignescere aiunt, inquit Gylius, ut si quis de cervice setam detractam, ad eundem etiamnum spirantis dentem admoveat, candens in orbem contrahatur ac aduratur: ac si eo dente canes insectantes attigerit, statim ignita vestigia pelli ipsorum imprimat. Hinc dentes aprorum *di-donæ* cognominavit Oppianus. *Os* habent ad modum scuti, quod venabulis et macherae opponunt. *Fel* nullum. *Sanguinem*, qui fibris refertus non est. Nulli sunt in Creta, si Plinio credimus, nulli in Africa, si huic et aliis, idem de India Ctesias prodit. At apud Theophrastum legimus, in Aegypto, in Nilo, infulas magnas coagmentari, fuesque permultos in eis nasci. In Macedonia mutos esse Aeliasus prodidit. Hispani in quadam novi orbis parte invenerunt nostris minores, caudis brevissimis, adeo, ut abscissas fuisse arbitrarentur, pedibus etiam distimiles, posteriores quippe aiunt pedes in his apris uno digito non unguato constare, carnibus multo, quam nostrorum tum suavioribus, tum salubrioribus. Scilicet, palmeta ibi prope littus multa erant, inter quae et palustres ulvas, magna aprorum multitudo libera vagabatur. Lycotas rusticus in Bucolicis Calphurnii refert, se vidisse Romae in spectaculis niveos lepores, et

non sine cornibus aprorum. *Cibus* a-^{Cibus.} pri non alius, quam cicurati porci, glandes, poma, hordeum, herbae, radices, et alia. Lumbricos etiam rostro effossos comedit. Ficus aridas supra modum adpetere, ex Aelian. H. A. 1. 17. c. 31. Minus tamen immoratur foetidis, quam domesticus. Inveniuntur aliquando inter filicum folia, quae ipsi sibi collegerunt aut substraverunt. Genus vero quoddam farris, quo Germani circa Alsatiam vescuntur, acutis armatum aristas, non attingunt propter aristarum acutiem, ut Tragus prodidit. De *Generatione* hoc habemus, in venerem dum inflammantur, cervicis fetis sic inhorrescere, ut cristae galearum esse videantur. Spumas fundunt ab ore, magno dentium stridore concrepant, et effervescentem spiritum anhelant. Admissi mares bilem deponunt, reiecti vel vi subigunt, vel opprimunt. Principio hiemis coeunt, vere pariunt, petentes maxime in via, praerupta, angusta et opaca. Mas cum foeminis conversari dies triginta solet. Numerus partus, et tempus ferendi idem atque in urbanis suis. Semel anno gignunt, et apris maribus non nisi anniculis generatio. *Vox* etiam similis, sed foemina vocalior est, mas raro vocem emittit. Quantum ad reliqua, quae ad huius quadrupedis naturam spectant, solent in remotis et profundis praecipitum locorum recessibus versari. Auditum nos vincunt, gregatim incedunt, nec alios, quam de sua progenie secum vesci patiuntur, lacrymam dulcem habent, spumant, dum exagitantur tenacem. Tam gravis iisdem sua urina est, ut nisi egesta, fugae non sufficiat, ac velut devincti opprimantur. Exuri illa eos tradunt. Mitigati tarde concipiunt, nec nisi ab infantia educati. Ab aconito et sanchi radice occiduntur. Cum per imprudentiam hyosciamum comederunt, statim attrahunt posterora, ita demisse sese gerentes, hinc, contracti quamvis,

Pausanias
in Arcadi-
cis.

Oppian. de
venat.

Locus.

Theophr.
H. P. 1. 4.
c. 134.

Aelian. H.
A. 1. 17. c. 10
Plin. H. N.
1. 11. c. 51.

Petrus
Martyr.
Decade
Ocean. 1. 2.

Aelian. H.
A. 1. 17. c.
31.

Tragus
Hist. plant.
T. 1. c. 29.

Generatio.

Aristot. H.
A. 1. 6. c. 28.

Plin. H. N.
1. 6. c. 34.

quamvis, ad aquas perveniunt, et collectis cancri vescuntur. Edera in morbis sibi medentur. Ad quadrupatum capiunt incrementa. *Mufica* illecti capiuntur, ideo in leporario quodam Varronis in Tusculano, ad buccinam inflatam, certo tempore conveniebant ad pabulum. Sapiunt vestigia palude confundere. Foeminae, si multae simul sunt, fugiunt, ubi vident venatorem cum natis, sed ubi quis aliquem ex natis venatur, non amplius fugiunt, ne si una quidem sit, sed ruunt adversus capere molientem. Dentes acunt ad luctam. Inter se concertantes, cum viderint lupos, quasi confederati, se iuvant mutuo, et ad vocem clamantis, quotquot audierint concurrunt. Caeterum, vivaria aprorum caeterumque silvestrium, primus togati generis invenit Fulvius Hirpinus, qui in Tarquinienfi feras pascere instituit, nec diu imitatores desistere, L. Lucullus, et Q. Hortensius. In *Cibus* adhibitos et adhuc adhiberi, nemini ignotum. Primus Romanorum P. Servilius Rullus, pater eius Rulli, qui consulu Ciceronis legem agrariam promulgavit, solidum aprum epulis apposuit. Apri vero *milliarit* dicebantur mille librarum, quos solebant in coenis apponere Romani. De Condimentis consule Apicium. Caro ipsa melior domesticae suis carne, cito descendit, multum nutrit, et succum gignit crassum ac viscosum. Helioabalus exhibuit sumina aprugna per dies decem, tricesima quotidie cum suis bulbis. Quo die Lentulus flamen Martialis inauguratus est, in coena fuerunt, lumbi aprugni, sumina, et synciput aprugnum. Invenere et in *Medicina* locum. *Cerebrum* contra serpentes cum sanguine laudatur, veneratorumque carbunculis succurrit. *Lardum* elixum atque circumligatum mira celeritate solidat fracta. Epinyctides adipe cum rosaceo unguuntur. Cinis *maxillarum* ulcera sanat, quae serpunt. *Dentis*

scobes pleuritida solvunt. *Pulmo* cum melle commixtus pedibus a calceamentis laesis supponitur. *Iecur* lethargicos excitat, et auribus purulentis instillatum proficit, ex vino potum, citra salem recensque alvum sistit. Calculi in eo inventi et triti calculos pellunt. *Fel* tepidum illitum strumas discutit, et coitum stimulat. *Vngularum* exustarum cinis potioni inspersus, plurimum urinae difficultates iuvat. *Vngues* exusti et triti submeiulis in potione profunt. *Fimus* aridus in aqua aut vino potus reiectiones sanguinis sistit, vetustum lateris dolorem mulcet, ad rupta et convulsa ex aceto bibitur, luxatis cum cerato rosaceo medetur. Recens et calidus praecipuum est contra fluxum narium remedium. Ex vino subactus, et emplastri more impositus, quicquid corpori inhaeserit, celeriter extrahit. Tufus cribratusque et cum melle deteriore subactus, articulis impositus medetur. *Vrina* purulentis auribus infunditur. *Vesica* elixa et manducata submeiulis prodest. Plura in Gesnero vide. Ad *Differentias* refero *Zainum*, de quo *Nierembergius* ita: Montanam miri ingenii feram vocant *Indi coya mel*, alii *quaubcoya mel*, alii *quaubtlo coyamel*, alii *quapicotl*, alii *faissou*, alii *saynum*, sive *zabinum*. Similis est nostrati aproni, nisi quod minor sit et deformior, umbilico eius existente supra dorsum et circa renes. Mirum aspectu, ibi humor aqueus receptus digitis expressus effluit, nec tamen inquit Franciscus Hernandus, verus est umbilicus, aut subest quidquam ab eo, quod in aliis animalibus reperiri solet diversum, quod eo dissecto cognovimus, aliudve quam glandulosa quaedam et mollis pinguedo. Antonius Herrera putat respirare per supinum hunc umbilicum. Foetidus est. Larius omnino favet. Scribit aprum Americanum habere foramen in dorso quemadmodum in capite sues marini, quo spiritum emittit admit-

Differentia
Nieremb.
Histor.
Natur.
Exotic. l. 9,
c. 27.

voabta
i. l. 9, c. 27.

admittitque, addit frendere terribiliter, et macilentiorē esse nostratibus. Attentior est censura Francisci Hernandi de tumulo dorsi. Iracundi sunt. Venatores conscendunt arbores, accurrit grex Zainorum, mordent et lacerant truncum, cum hominem non possint, quos ille superne tutus venabulo caedit. Gregatim discurrunt, eligunt ducem, et ut fertur, minorem aut violiorem omnium. Antonius Herrera scribit esse senem et flaccidum, neque nisi duce occiso societatem et cohortem dissolvere, prius enim occiderentur, quam regem deferrent, auctor est Petrus Simon. Aliqui Bachiris hoc imputant. Mirum odium in tigridem. Dux Zainorum convocat, quoscumque potest sui generis, usque ad trecentos aut plures, quemadmodum Imperator conducit militem. His copiis invadit tigridem, quae, licet ferocissima prae omnibus Americanis feris, vincitur multitudine non sine magna Zainorum strage. Inveni innumeri occisi simul cum tigride, ut paucissimi possint epiniciū canere. De ingenio huius ferae sic narrat *Franciscus Hernandus*: Ferus est ac truculento morfu, cum primum est captus. Sed cum cicuratur, placidus est domesticis, et habetur in deliciis. Caro est similis suillae aprugnaeve, sed durior atque insua-

vior. Setae sunt asperae, albo ac nigro promiscue variatae colore. Vescitur glandibus, radicibus et aliis montanis fructibus, nec non vermiculis, lumbricis, atque aliis huiusmodi animalibus, quae lacustribus, humidis et uliginosis locis nascuntur. Devastant etiam sacra, cum ab eis non arcentur. Gregatim ambulat, et redditi mites aluntur quibuscumque esculentis. *Digitum* pedum variant. Siquidem alii productiores sunt, alii breviores. Scribunt aliqui apros Indicos brevissimis esse caudis, ut abicissas esse putent. *Pedibus* etiam esse nostratibus dissimiles, et posteriores uno digito non unguolato constare. Carnes multo nostrorum carnibus saporosiores salubrioresque, sed saenis opus est praecidi umbilicum, alioqui uno die corrumpuntur. Idem est cum Taiacu Caaigora Marcgravii, Icon tamen variat, et descriptio plenior est. Ideo et hanc et illam addidimus. Habuit eum et quidem familiarissimum Amplissimus de Laet, quem cum per semestre et amplius humidis cibis aluisset, mortuus est ex ileo, ut videbatur. Valckenburgius umbilicum illum mammam esse putabat, quod vasa mammaria haberet. Verum, qui animal penitius norunt, catulos suos illa parte alere negant.

TITULUS II.

De Bifulcis aquaticis.

CAPUT UNICUM.

De Hippopotamo.

Aldrov.
Digit. l. 1.
c. 12.

Ad Bifulca Hippopotamum retuli Aristotelem secutus. Ad digitata tamen recentiores referunt, et forte, ut ex icone et descriptione apparebit, melius. Dicitur vero Hippopotamus, id est, fluviatilis equus, non, quod equum similitudine referat, sed quod magnus sit, ut *intraos* vim augendi significatum habeat. Fluvius ille

Nilus est. Dicitur et *equus Niloticus*, *bos marinus*, teste Bellonio, *porcus marinus*, quod parte anteriore bubulam figuram, reliquo corpore suillam repraesentet, *elephas marinus*, tam ob magnitudinem, quam ob dentium candorem et duritiem. Sed et *elephantus Aegypti*, *Rosmarus*, *Robart*, *Gomarus*, in regionibus in primis Prete

Bellon. de
aquatilib.